

EPISTLES AND SIGNETS

Letters written, Signs and Seals of the Sikh Gurus

Dr. Sukhbir Singh Kapoor
Mohinder Kaur Kapoor

EPISTLES AND SIGNETS

Letters written, Signs and Seals of the Sikh Gurus

Edited by:

Dr. Sukhbir Singh Kapoor, OBE
Vice Chancellor, World Sikh University, London

Mrs. Mohinder Kaur Kapoor, M.A.
Department of Languages,
Khalsa College, London, U.K.

HEMKUNT

© Author

First Published 2012

ISBN: 978-81-7010-390-5

Published by:

Hemkunt Publishers (P) Ltd.

402, Ansals Imperial Plaza

C Block, Community Centre

Naraina Vihar, New Delhi - 110 028 (INDIA)

Tel. : 4141-2083, 2579-5079

Fax : 91-11-4540-4165

E-mail : hemkunt@ndf.vsnl.net.in

www.hemkuntpublishers.com

Printed and bound in India by

HEMTECH INDIA

Custom Printing & Publishing

hemtech@gmail.com

Dedication

To Akalpurkh (Almighty) who has always come to my rescue in my difficulties

ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫ ॥

Bhairao, Mehla 5

ਏਕ ਟੇਕ ਏਕੋ ਆਧਾਰੁ ॥

eaek ttaek eaeko aadhaar |

The One and only Waheguru is my support and protection.

ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਣੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥੩॥

sabh kish jaanai sirajanehaar |3|

The great Creator knows everything. ||3||

ਜਿਸੁ ਉਪਰਿ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਕਰਤਾਰੁ ॥

jis oopar nadhar karae karathaar |

The persons who are blessed by the Creator's grace

ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੇ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿ ॥

this jan kae sabh kaaj savaar |

all their affairs are resolved and difficulties eliminated

ਤਿਸ ਕਾ ਰਾਖਾ ਏਕੋ ਸੋਇ ॥

this kaa raakhaa eaeko soe |

Waheguru is always their protector.

ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਪੜਿ ਨ ਸਾਕੈ ਕੋਇ ॥੪॥੪॥੧੭॥

jan naanak aparr n saakai koe |4|4|17|

No one can ever equal Waheguru

He is the greatest of the great ||4||4||17||

OTHER BOOKS BY THE SAME AUTHOR

All books are in English; Gurbani text, where relevant, is both in Panjabi and English.

Year of Publication/Book List

- 2011** 1. Guru Granth Sahib: An Empirical Study Volume I [(First edition) (ISBN: 978-81-7010386-8)
2. Islam: An Introductory Study (Second edition) (ISBN: 81-7010-341-X)
3. Sikh Religion and the Sikh People (Sixth edition) (ISBN: 81-7010- 230-8)
4. The Sikh Law Book (Second edition) (ISBN: 81-7010-328-2)
- 2010** 1. Guru Granth Sahib, An Introductory Study (Fourth Edition) (ISBN: 81-7010-335-5)
- 2009** 1. Hinduism—An Introductory Study (Second Edition)
2. Comparative Studies of World Religions (Fourth Edition)
- 2008** 1. The Crowning Glory of Guru Granth Sahib (ISBN: 81-7601-940-8)
2. The Last Rites—A Comparative Study of the different Religions (ISBN:978-81-7010-369-1)
3. The Making of the Sikh Rehatnamas (ISBN:978-81-7010-370-7)
4. Anglo Sikh Wars (ISBN: 81-7601-945-3)
5. Sloaks of Guru Tegh Bahadur and Text of Ragamala (ISBN:978-81-7010-371-4)
- 2007** 1. A Dynamic Look into Sukhmani Sahib (ISBN: 81-7601-558-9)
- 2006** 1. The Birds and Guru Granth Sahib (ISBN: 81-7601-772-8)
- 2005** 1. The Sikh Ideology (ISBN:81-7601-729-9)
2. Janam Sakhi Parampara (ISBN: 81-7601-700-0)
3. Hinduism - An Introductory study (ISBN: 81-7010-354-1)
- 2004** 1. The Sikh Law Book: The Law Personally handed by God to Guru Nanak (ISBN: 81-7010-328-2)
2. Guru Granth Sahib - An Insight into its Format and Design (ISBN: 81-7010-335-5)
3. Islam - An introduction (ISBN: 81-7010-341-x)
4. Sui Generis Martyrdom - Martyrdom of Mata Gujri and Sahibzadas (ISBN: 81-7010-344-4)
5. Sikhism - Guru Granth Sahib and The Sikh History (ISBN: 81-7601-6705-5)
- 2003** 1. Guru Granth Sahib - An Advance Study Volume 2 (2007 Edition) (ISBN: 81-7010-321-5)
2. Dasam Granth - An Introductory Study (ISBN: 81-7010-325-8)
3. Comparative Studies of World Religions. (Second Edition) (ISBN: 81-7601-790-6)
4. Asa Di Var - An Epic the listening of which fulfils all worldly desires. (ISBN: 81-207-2653-7)
- 2002** 1. Guru Granth Sahib - An Advance Study (Volume 1) (2006 Edition) (ISBN: 81-7010-317-7)
2. Sikh Religion and the Sikh People (Fifth Revised Edition 2007) (ISBN: 81-7010- 230-8)
3. Sikhism - An Introduction (Second Revised and Enlarged Edition) (ISBN: 81-7610-795-1)
4. Japji - A way of God Realisation (Third Edition)
- 2001** 1. Sikhism - 1000 Questions Answered. (ISBN: 81-7010-310-x)
2. Guru Granth Sahib, An Introductory Study (Enlarged Edition). (ISBN: 81-7010-293-6)
3. Sikh Philosophy, Facts and Fundamentals of Sikh Religion (2nd Edition) (ISBN: 81-7010-239-1)
4. Japjee - The Sikh Morning Prayer (Illustrated Deluxe Edition) (ISBN: 81-7002-078-6)
- 2000** 1. Bhagat Bani (ISBN: 81-7010-300-2)
2. Sikh Religion and the Sikh People (2nd Edition) 'Adjudged best book of the year'
- 1999** 1. Sikhism - An Introduction (ISBN: 81-7601-795-7)
2. Saint Soldier (The Khalsa Brotherhood) (ISBN: 81-7010-285-5)
3. Comparative Studies of World Religions. (ISBN: 81-7601-790-6)
4. The Creation of Khalsa (Edited) (ISBN:81-7010-294-4)
5. Japji, "A Way of God Realisation". (IInd Edition) 'Adjudged one of the best available translations in English'
- 1998/97** 1. Guru Angad Dev, Life, History and Teachings
2. Nitnem (The Daily Sikh Prayers) (Translation in both Easy Panjabi and English) (ISBN: 81-7010-272-3)
3. Khushi De Hanju (ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹੰਝੂ) Panjabi Poetry
- 1996** 1. The Sikh Marriage Ceremony (Anand Marriage) 2. Baramah (The Twelve Months)
- 1995** 1. Kirtan Sohila and Ardas 2. Gurbani - God's Word (ISBN:81-7010-246-4)
3. Jap Sahib, Swayas and Ardas, Master compositions of Guru Gobind Singh Ji (Translation followed by relevant Sakhis (Life Stories)) (ISBN:81-702-1622-1)
4. Janoon - (ਜਨੂੰਨ) Panjabi poetry
- 1994/93** 1. Rehras & Kirtan Sohila "The torch to pass through the darkness of death, and the Lyric that speaks of lacerations and pangs of separation." (Translation followed by relevant Sakhis (life stories) (ISBN:81-207-1527-6) 2. Sikh Philosophy, Facts and Fundamentals of Sikhism (1st edition)
3. Puniya da Chand - (ਪੁਨਿਆ ਦਾ ਚੰਨ) Panjabi Poetry
- 1992/91** 1. Japji (1st edition) 2. Sikh Religion and the Sikh People (1st edition)
- 1990** 1. Being a Sikh (ISBN:81-7010-202-2)
- 1989/88** 1. Ideal Man, Guru Gobind Singh's Concept of a Saint Soldier.
- 1984** 1. Invasion of Golden Temple
- 1983** 1. Sikh Festivals
- 1982** 1. Sikhs & Sikhism

Contents

Introduction

1. Nishan of Guru Arjan	1
2. Nishan of Guru Harrai	14
3. Nishan of Guru Harkrishen	20
4. Nishan of Guru Tegh Bahadur	24
5. Nishan of Guru Gobind Singh Ji	33

Overview of Epistles - Guru Hargobind 48

Letter 1	50
Letter 2	54
Letter 3	57
Letter 4	62

Overview of Epistles - Guru Tegh Bahadur 66

Letter 1	69
Letter 2	73
Letter 3	77
Letter 4	82
Letter 5	88
Letter 6	94
Letter 7	98
Letter 8	102
Letter 9	106
Letter 10	110
Letter 11	114

Letter 12	118
Letter 13	122
Letter 14	126
Letter 15	131
Letter 16	135
Letter 17	139
Letter 18	143
Letter 19	147
Letter 20	151
Letter 21	155
Letter 22	159
Letter 23	163
Letter 24	167
Letter 25	171
Letter 26	175
Letter 27	179
Letter 28	183
Letter 29	187
Letter 30	191
Letter 31	195
Letter 32	199
Letter 33	203
Overview of Epistles - Guru Gobind Singh Ji	207
Letter 1	210
Letter 2	214
Letter 3	218
Letter 4	222
Letter 5	226
Letter 6	230
Letter 7	234

Letter 8	238
Letter 9	242
Letter 10	246
Letter 11	250
Letter 12	254
Letter 13	258
Letter 14	262
Letter 15	266
Letter 16	270
Letter 17	274
Letter 18	278
Letter 19	282
Letter 20	286
Letter 21	290
Letter 22	294
Letter 23	298
Letter 24	302
Letter 25	306
Letter 26	310
Letter 27	314
Letter 28	318
Letter 29	322
Letter 30	326
Letter 31	330
Letter 32	334
Letter 33	338

Introduction

This is the first book of its kind in English. I hope readers like my approach of bringing to them the text of Sikh Gurus' letters in English. The original plates of letters are those which were used by both Late Dr. Ganda Singh in his book 'Hukamnamas' published in 1967, and Shamsheer Singh 'Ashok' in his book 'Nishan and Hukamnamae' also published in 1967. These epistles have been collected after a great deal of research. How many more epistles are still lying undiscovered, is anyone's guess?

The recent recovery of a number of 'pothis' and documents from various households is a proof that a large number of original manuscripts are still lying untraced, and the people and households who have them are reluctant to part with them

From the letters, found so far, it is clear that in the Guru period there was a tradition of addressing letters to a large number of recipients. Until Guru Tegh Bahadur's period almost all letters are not dated, but most of the Guru Gobind Singh Ji's letters have a date. Again, most of Guru Gobind Singh Ji's letters are written both by the Guru and by a scribe (calligrapher). Guru letters are also written in many directions e.g., top to bottom, right to left, side wise and in left and right corners of the letter paper. All letters start with a short invocation.

The letters are very valuable assets of the Sikh heritage and history. We are proud to say that Sikh religion is the only religion in the world, where we have in our treasure, letters written by our prophets. These are holy documents and very useful for the research students.

I pray to Waheguru to give me strength and health that I should go on writing for the Sikh cause until my last breath.

I thank my secretary Poonam Kapoor for her help and encouragement to bring out this book. I am also thankful to Gurbinder Padam for typing the manuscript.

23rd January 2012
London

Dr. Sukhbir Singh Kapoor

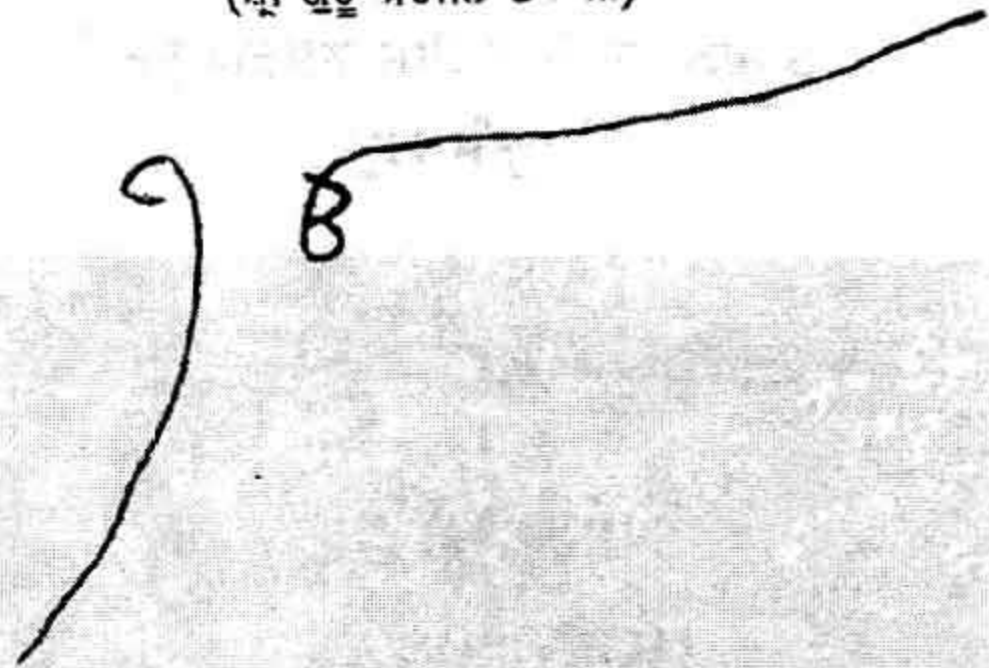
Some Difficult Words and their Meanings

Panjabi word	Meaning in Panjabi	Meaning in English
ਪੇਸ਼ਕਾਰ	ਮੁਨਸ਼ੀ	Revenue officer
ਖਸਮਾਨਾ	ਮਾਲਿਕੀ, ਅਪਣਾਉਣਾ	To own
ਦਿਗਿਤ	ਔਖ	Difficulty
ਮਾਹੋ	ਮਾਘ	Month of Magh
ਭਦਣੀ	ਮੋਨਾ, ਕੇਸਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ	One who has cut his hair
ਭੁਲਗਾਰ ਬੋਇਦਾਰ	ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਛੜੀ	Strong and flexible cane
ਤੁਪਕ	ਛੋਟੀ ਤੋਪ	Small cannon
ਬਿਸੋਏ	ਵੈਸਾਖੀ	Festival of Vasaikhi
ਮੇਵੜੇ	ਮਸੰਦ	Masands
ਮੁਹਾਫਜਤ	ਰਖਵਾਲੀ	Protection
ਕੋਸਾ	ਛੋਟੀ ਤੇਜ਼ ਕਿਸਤੀ	Small and fast boat
ਬਾਸਲਾ	ਵਡਾ ਥੈਲਾ	Large bag
ਗਾੜੇ	ਖੱਦਰ	Hand woven cloth
ਇਕਮ	ਏਕਤਾ	Unity
ਇਕਤ	ਮਿਲਾਪ	Meeting, being together
ਵਸਦੀ	ਨਗਰੀ	Village
ਮੁਸੰਦੀਏ	ਮਸੰਦਾ ਦਾ ਤਰਫਦਾਰ	Supporters of masands

**NISHAN OF
GURU ARJAN**

TWO SIGNET

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪ
(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ)

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਅਕਾਲ
ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਠੀ ਕੀ
ਕੁਰ ਪੁਰਸਾਦੀ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ (ਜਾਲੰਧਰ) ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚੋਂ ।

Nishan Guru Arjan – The Mool Mantra (Basic doctrine)

[from the Kartarpuri Bir]

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ)

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰੋਲੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ
ਸੈਠੈ ਸੈਠੈ ਨਿਰਾਕਾਰੁ ॥੧॥

ਸੁਕ੍ਰ ॥ ਹੋ ਸੁਕ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਿ ਸੁਕ੍ਰ
ਸੁਕ੍ਰ ਭਿ ਸੁਕ੍ਰ ਕੇ ਤੁਥਿ ॥੧॥
ਨਾਮੁ ਤੁਥੁ ਠੀ ਏਤੁਕ੍ਰਿ ਤੁਥੁ ॥੧॥

(ਸ੍ਰੀ ਜੀ. ਬੀ. ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)
ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਬੋਹਤ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਵਿਚੋਂ ।

Nishan Guru Arjan

The Mool Mantra & A sloak from raga Jaitsiri

From Adi Granth at Sabot (Gujarat)

The above sloak is from raga Jaitsiri, page 704.
This is the third sloak in Guru Arjan's Chhants in the raga.
It reads as follows:

ਰੇ ਮਨ ਤਕਉ ਧਿਆਇਐ। ਸਬ ਬਿਧਿ ਜਾਕੇ ਹਾਥਿ।
ਰਾਮੁ ਨਾਮੁ ਧਨ ਸੰਚੀਏ। ਨਾਨਕ ਨਿਬਹੇ ਸਾਥਿ॥

O my mind contemplates on Waheguru, who is the ultimate controller of our destinies.

Collect the real wealth of Waheguru's Name, which shall go with you in the next life.

THE MOOL MANTAR (Basic Doctrine)

All signets (except one) are 'Mool Mantar' (basic doctrine) in one form or the other. Here under is given a full translation of the basic doctrine which then should be, read along with all signets.

O God you are the sole Master of the Universe. You lived in all ages and times. You are the source of all Cosmic Energy. You are the Creator and manifest in your Creation. You are the Sovereign and all powerful (you have no fear). You are Benevolent and Merciful (You have no enmity). You are Eternal and Immortal (You yourself are beyond death). You are the Cause of births and deaths and you yourself are not entangled in them (You are not born). You are Self Illuminated and Self Revealing. It is Your Grace which gives us health, wealth and prosperity. So be it.

Word Meaning

The syllables	The meaning
Ikongkar is made up of three syllables: IK + Ong + Kar	Ik = God is one, the whole universe has one God Ong = One who has no parallel. Who is the Saviour of the universe. Kar = He is the sole Designer of the universe and has been there is all eras. He was there before the start of time, he was there when the time had started, he is there now and he will always be there in all the times to come.
Satnam is made up of two syllables Sat + Nam	Sat = Truth, unchangeable, permanent Nam = Cosmological Energy, power He is the Truth and source of power of the whole cosmology.
Kartapurkh is made up of two syllables Karta + Purkh	Karta = the Creator Purkh = Omnipresent He is the only Creator and is Omnipresent
Nirbhau is made up of two syllables Nir + Bhau	Nir = devoid of Bhau = fear He is devoid of all fears viz., the fears of death, destruction, loss of power, loss of status, loss of treasures, loss of kith and kin etc.
Nirver is made up of two syllables Nir + ver	Nir = devoid of Ver = enmity He is devoid of enmity. He looks after good and bad alike. He supplies provisions to the whole creation even to a tiny insect which lives in stones.
Aakaal is made up of two syllables Aa + Kaal	Aa = Beyond, not Kaal = death He is beyond death. He is immortal and has lived in all ages and time periods.

Aajuni is made up of two syllables Aa + juni	Aa = Beyond, not Juni = birth, lives He is beyond births. He is not born/made of procreation processes
Sebhang is made up of two syllables Se + bhang	Se = self Bhang = illuminated He himself started the pendulum of the time. He is self Illuminated.
Gurparsad is made up of two syllables Gur + Parsad	Gur = God himself Parsad = Grace All our possess are with His blessings and Grace. <i>(To invoke His blessing we must pray, meditate and do noble deeds)</i>

Note:

This is the only writing of Guru Arjan Dev which can be found. It is a kind of a seal or mark by the Guru to authenticate this volume of Granth Sahib, then known as 'Pothi Sahib' or the Adi Granth.

First Nishan is in the Kartarpuri Bir (First Original Bir Compiled by Guru Arjan and completed in 1604), and, the second Nishan is in a handwritten Bir preserved at Bahot (Gujrat) (In GB Singh's collection).

The comparisons of the two Nishans reveal the following:

1. In the second nishan word ੴ is missing
2. In the second Nishan there is a sloak of Guru Arjan, in addition to the Mool Mantra
3. The writing styles of many letters are not identical e.g. ॐ, ॐ,
ਕ, *, *, ਲ,

BRIEF PROFILE OF THE GURU

- Born 1563
- Became Guru in 1581 (age 18 years)
- Left for heavenly abode 1606 (age 43 years, at Lahore)
- Hymns in Guru Granth Sahib : 2218
- Important related Gurudwaras: 12
- Youngest son of Guru Ramdas
- Born in Goindwal
- Lived first in Goindwal and then at Amritsar
- Married, 1 wife
- Children: 1 son
- Started compilation of Guru Granth Sahib in 1601
- Visited Baba Mohan for the collection of Mohan Pothis in 1603
- Completion and installation of Guru Granth Sahib at Harimandir in 1604

NISHAN OF
GURU TEGH BAHADUR
SEVEN SIGNETS

ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਨੀਸ਼ਾਣ - ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ

ੴ

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿ
ਰਵੈਰੁ ਸਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭ
ਗੁਰ ਪਾਸੈ ॥

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖੀ ਬੀੜ ਵਿਚੋਂ

Nishan Guru Hargobind – The Mool Matra

[from Kartarpuri Buir]

ਨੀਸ਼ਾਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ

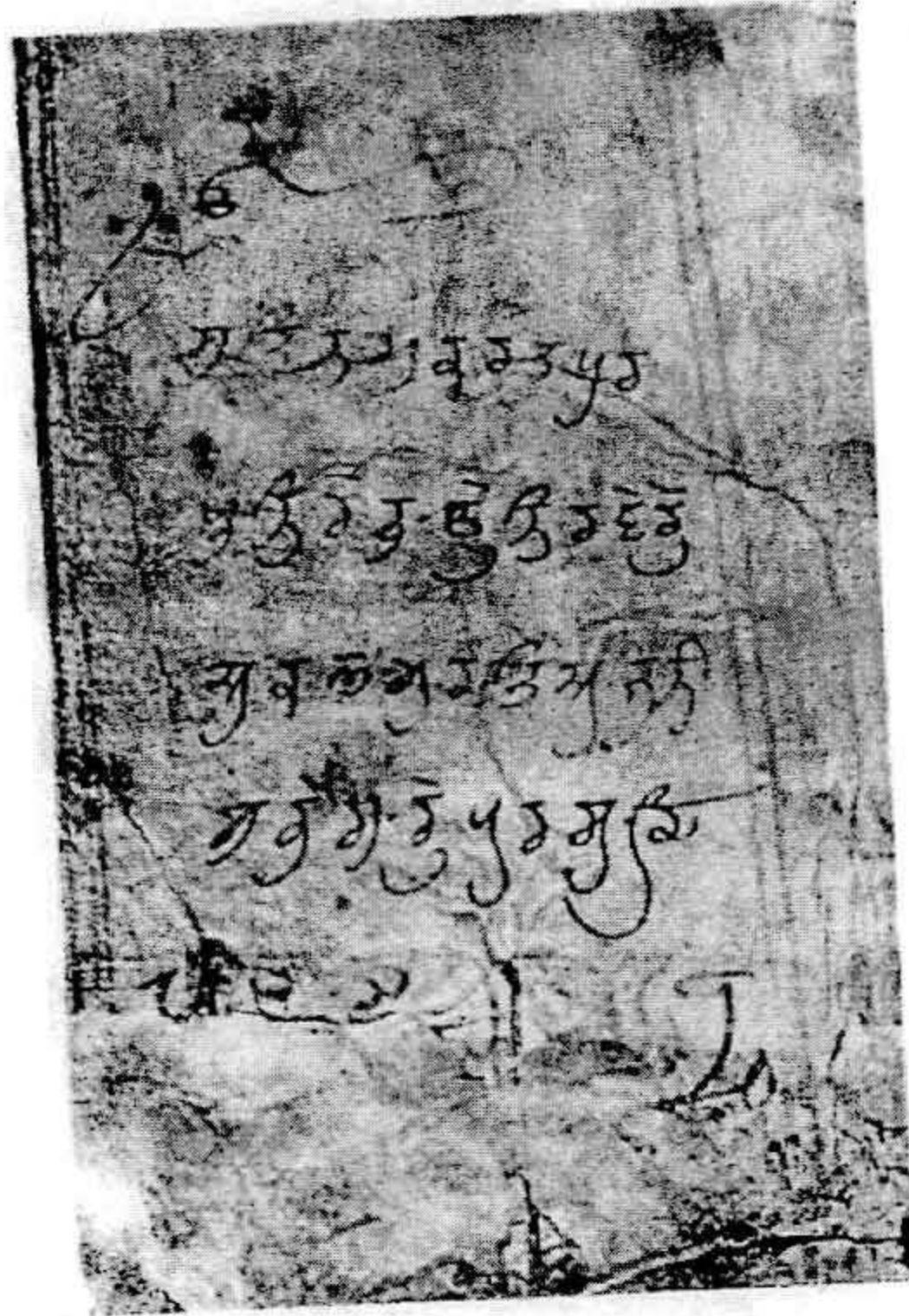
ੴ
ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ
ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ
ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ ਕੁੰਠੁ
ਕੁੰਠੁ

ਕੰਦਰੀ ਸਿੰਘ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚੋਂ

Nishan Guru Hargobind – The Mool Mantra

[from a Bir in the Sikh Museum, Amritsar]

ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਰਾਈ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਕੁੰਥ ਜੀ ਕੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Hargobind – The Mool Mantra
[From the Bir of Painda Sahib (Rawalpindi)]

A BRIEF PROFILE OF THE GURU

- Born 1595
- Became Guru in 1606 (age 11 years)
- Left for heavenly abode 1644 (age 49 years, at Kiratpur)
- Hymns in Guru Granth Sahib (none)
- Important related Gurudwaras: 16
- Only son of Guru Arjan
- Born in Wadali, Chherta Sahib
- Lived first in Amritsar and then at Kiratpur
- Married, 3 wives
- Children: 5 sons and 2 daughters
- Imprisoned and kept in the fort of Gwalior, by the order of Jehangir, from 1612-1616
- Fought 5 battles with Mughal forces under the reign of Shah Jehal (1621-1635)
- Initiated the concept of Miri and Piri
- Initiated the tradition of early morning choirs 'Prabhat pheris'
- Constructed Akal Takhat (first called as Akal Bunga) 1606-1608

First Nishan is in the Kartarpuri Bir (First original Bir compiled by Guru Arjan and completed in 1604), and,

The second Nishan is in a handwritten Bir preserved in Sikh museum Amritsar (In GB Singh's collection)

The third Nishan is in a Bir referred as 'Bir of Painsa Sahib- Rawalpindi' (In GB Singh's collection)

A comparison of the Nishans reveals that the three Nishan are of the same writer.

The location of the Nishans, found so far, is as follows:

1. Kartarpuri Bir (at Kartarpur)
2. An old Bir at the Sikh Musuem Amritsar, page 280
3. The Painsa Sahib vali Bir (GB Singh's collection)

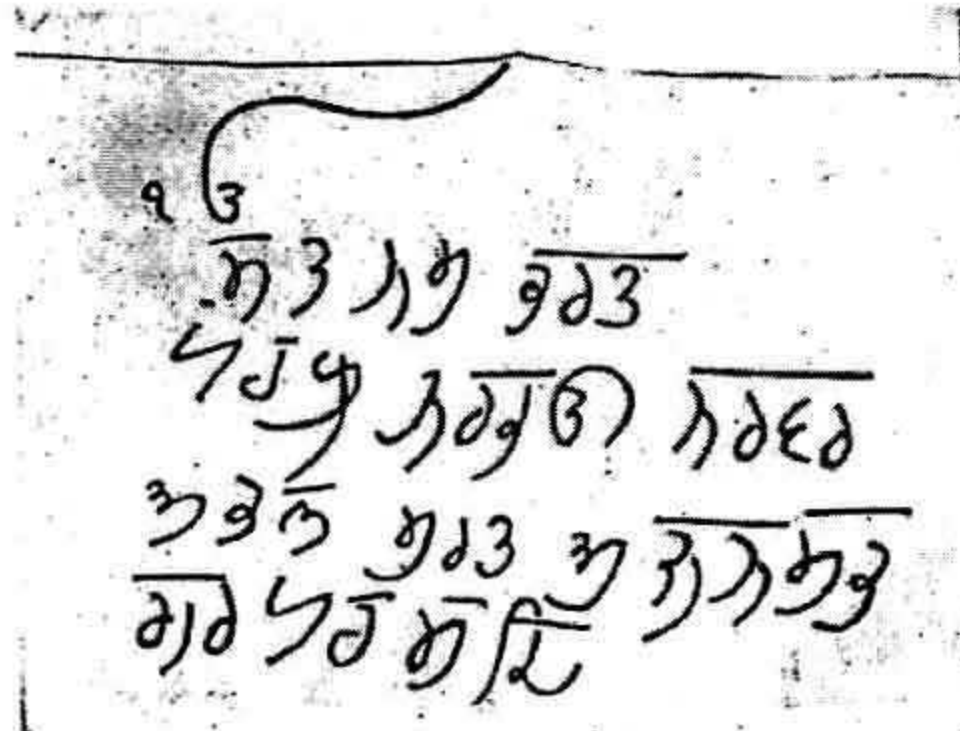

NISHANS OF

GURU HARRAI

FOUR SIGNETS

ਨੀਸ਼ਾਣ ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ
ਸੰਮਤ ੧੭੧੬ ਬਿ. (ਸਨ ੧੬੫੯ ਈ.) ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ

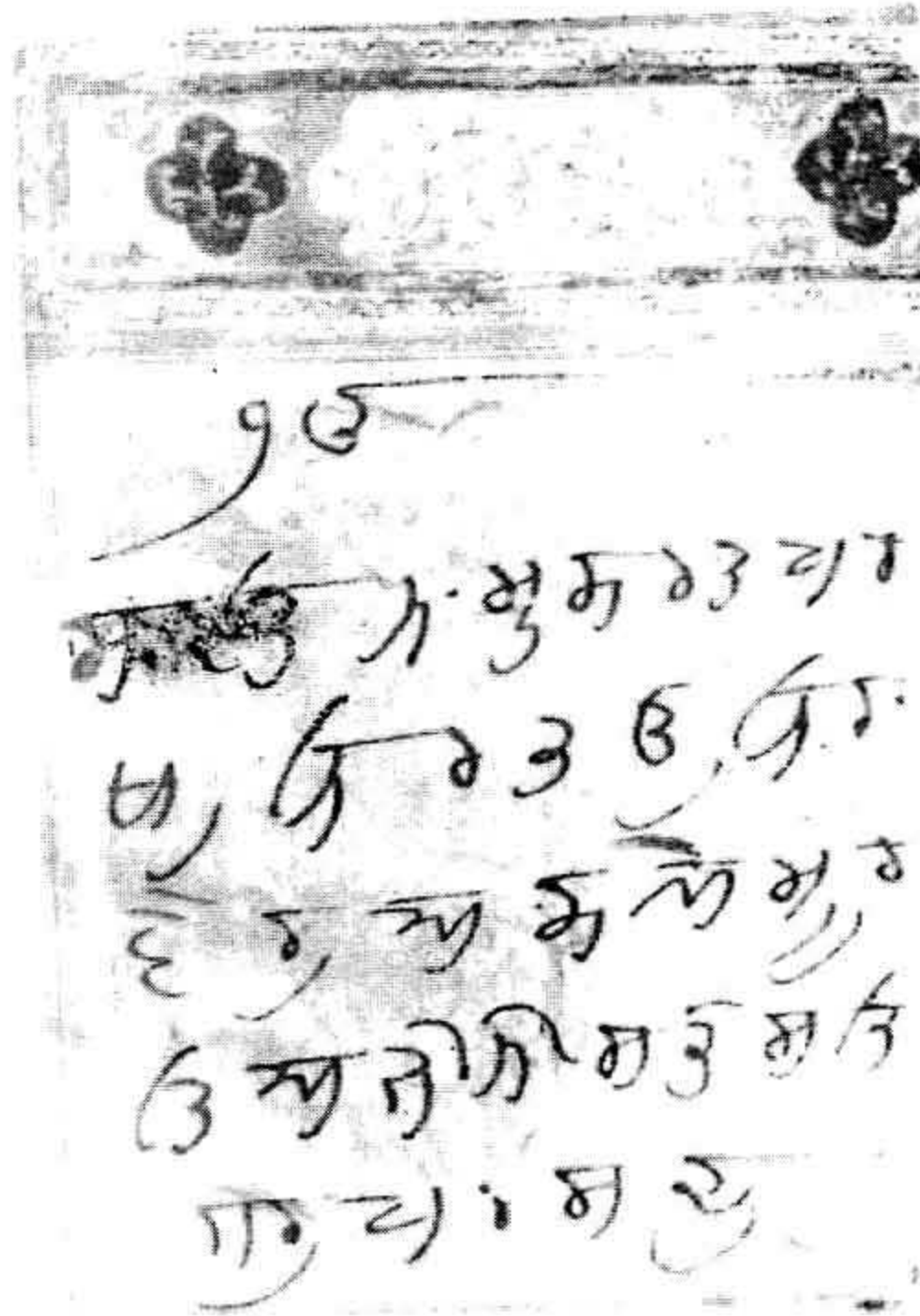

[ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚੋਂ ਉਲੀਕ
ਜੀ. ਬੀ. ਜਿੰਘ, ੯੫/੨]

Nishan Guru Harrai— The Mool Mantra

[From the Bir compiled in 1659, and preseverved in Gurudwara Ramrai, Dehra Dun]

ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੭
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ)

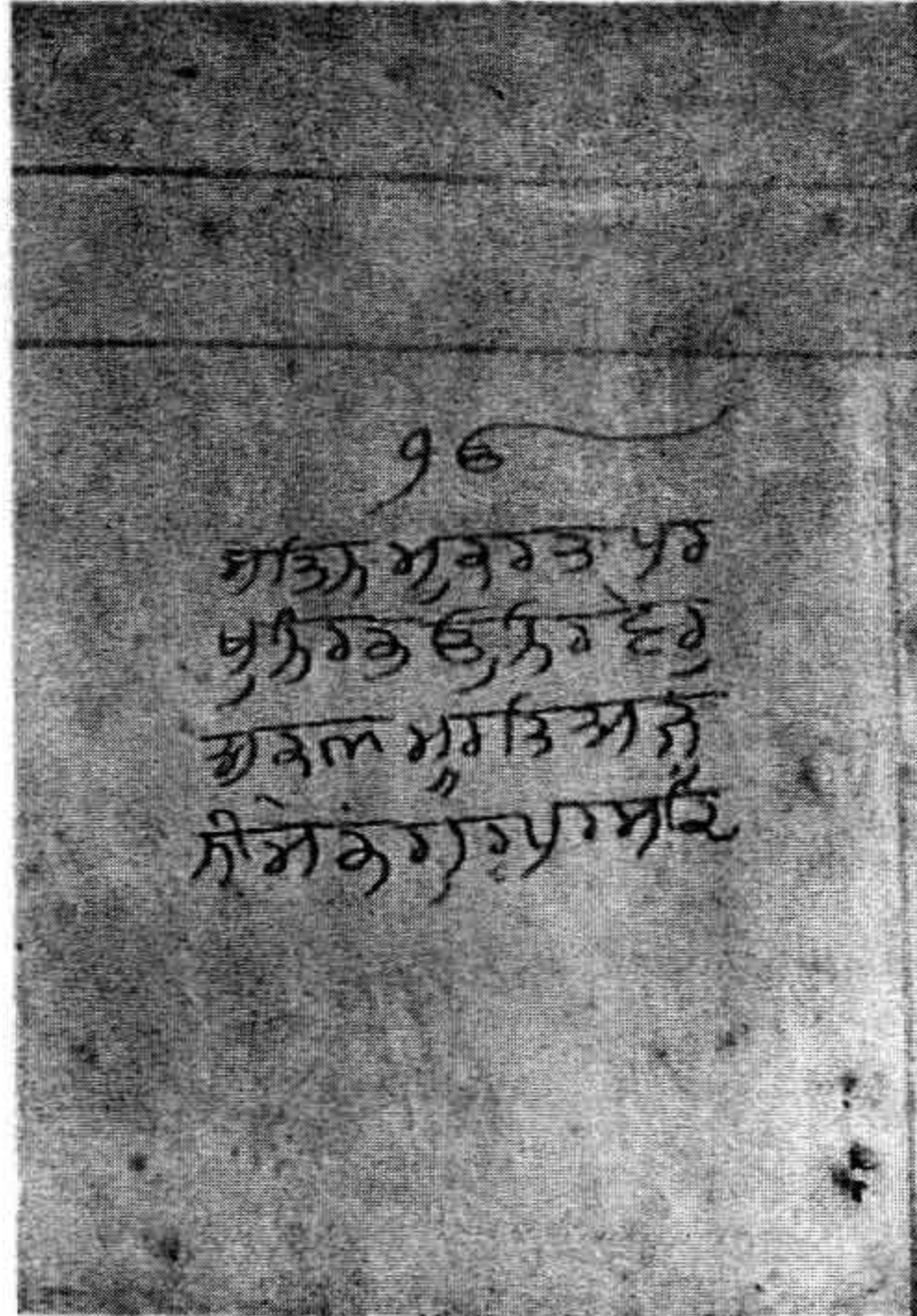

ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਾਲੀ ਸੰਮਤ ੧੭੧੬ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Harrai—The Mool Mantra

[From the Bir compiled in 1659, and presevered in Gurudwara Ramrai, Dehra Dun]

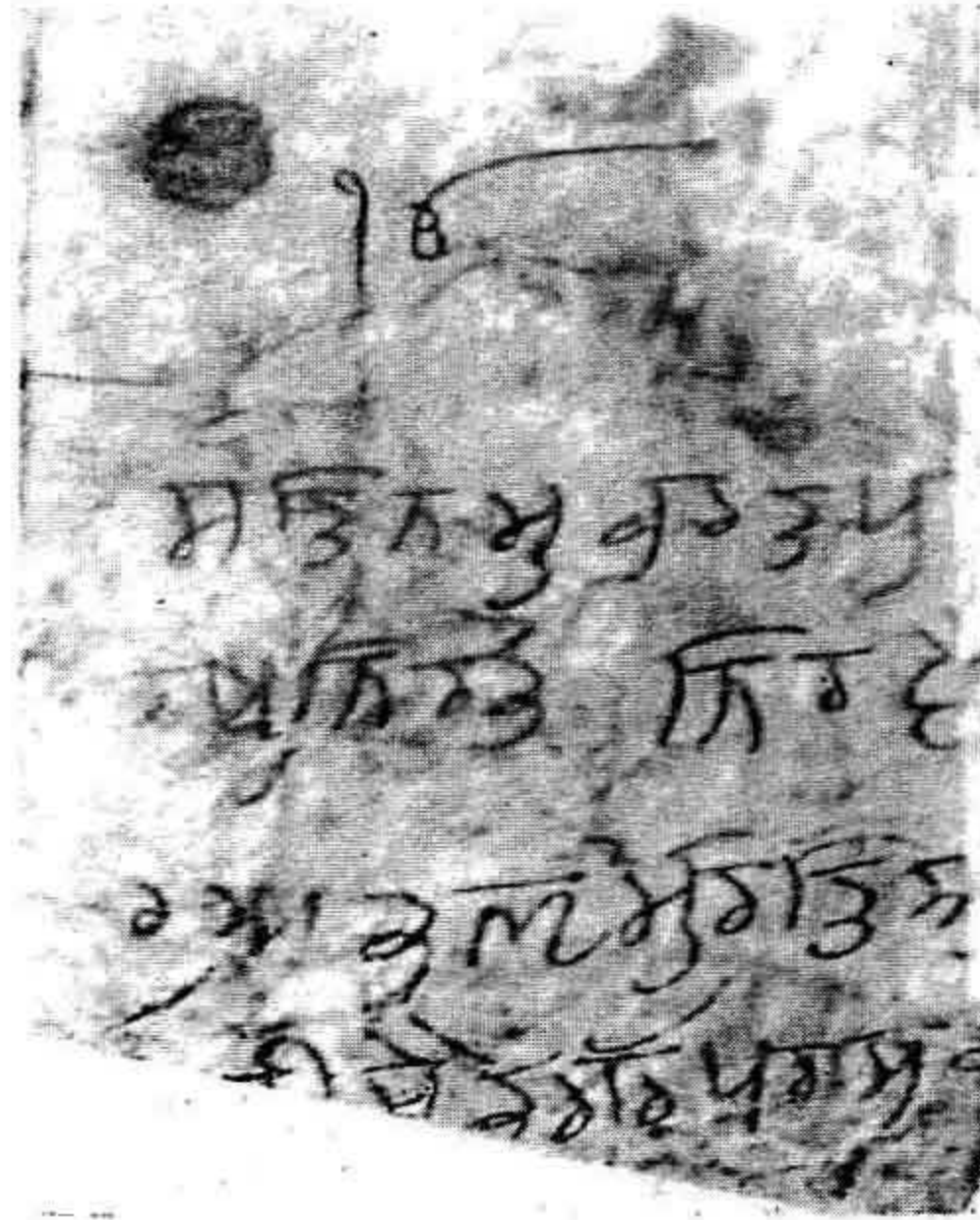
ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੭
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ)

ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਭਾਈ ਪੈਂਦਾ ਸਾਹਿਬ (ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ) ਵਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਕੁੰਬ ਜੀ ਦੀ ਥੀਤ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Harrai— The Mool Mantra
[From the Bir Bhai Painda Sahib (Rawalpindi)]

ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੭
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ)

ਧਰਮਬਾਣਾ ਭਾਈ ਪੈਂਦਾ ਸਾਹਿਬ (ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ) ਵਾਲੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Harrai— The Mool Mantra
[From the Bir Bhai Painsa Sahib (Rawalpindi)]

A BRIEF PROFILE OF THE GURU

- Born 1630
- Became Guru in 1644 (age 14 years)
- Left for heavenly abode 1663 (age 31 years, at Kiratpur)
- Hymns in Guru Granth Sahib: (none)
- Important related Gurudwaras: 16
- Youngest grandson of Guru Hargobind
- Born in Kiratpur
- Lived first in Kiratpur, then Nahan and then Kiratpur
- Married
- Children: 2 sons
- Organised free clinics for the poor people and animals and birds

First Nishan is in a handwritten Bir Compiled in 1659 and preserved in Gurudwara Ramrai in Dehra Dun (In GB Singh's collection) and,

The second Nishan is also in the same handwritten Bir compiled in 1659 and preserved in Gurudwara Ramrai in Dehra Dun (in GB Singh's collection).

(This Bir is supposed to be the Bir which Ramrai took with him when he went to the court of Aurangzeb, in 1661. Ram Rai was then only 15 years old)

The third Nishan is in a Bir referred as 'Bir of Painsa Sahib-Rawalpindi' (In GB Singh's collection)

Comparisons of the Nishans reveal that the three Nishan are of the same writer.

The locations of the Nishans, found so far, is as follows:

1. Bir preserved in Gurudwara Ram Rai, Dehra Dun, two Nishans
2. The Painsa Sahib Vali Bir (GB Singh's collection) two Nishans

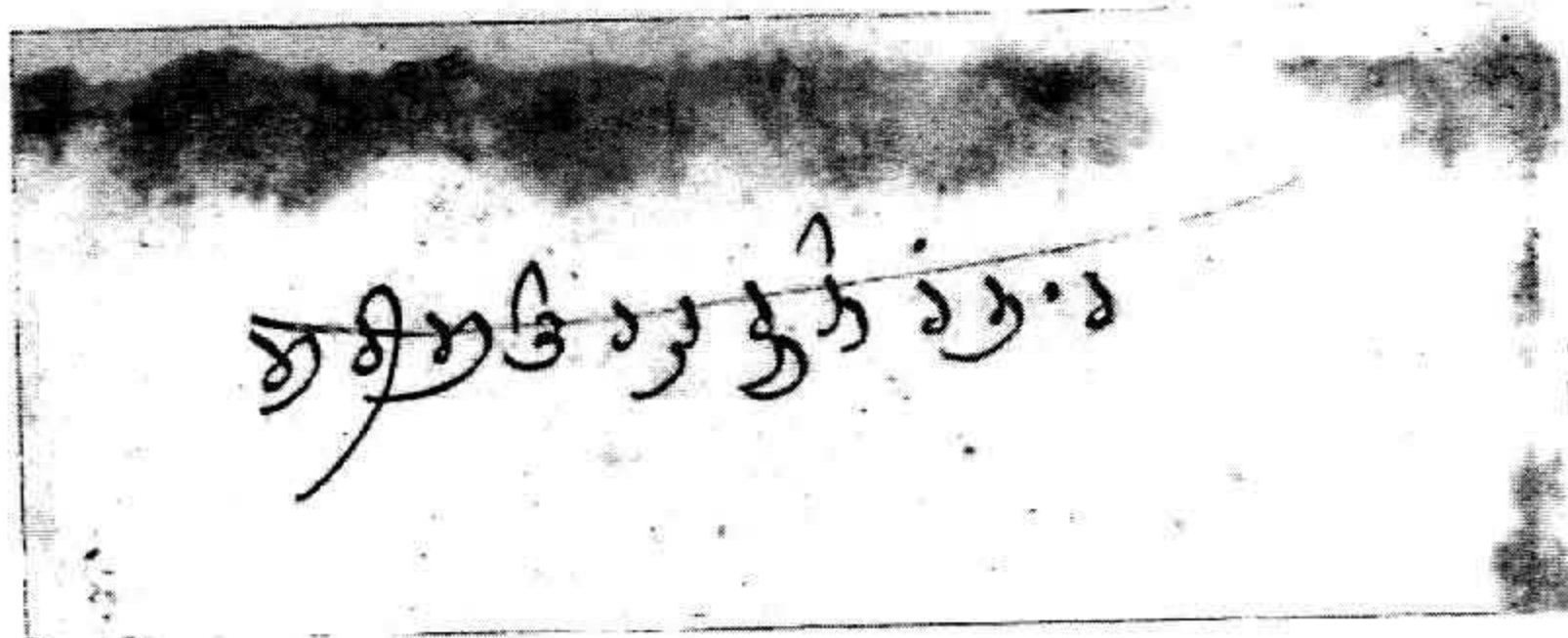
Observations:

1. In the first Signet there are hardly use of symbol vowels.
2. In the second signet the words 'Sat Gurprasad' have been used instead of 'Gurprasad'.

**NISHAN OF
GURU HARKRISHAN**

ONE SIGNET

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੮
(ਸ੍ਰੀ ਫੂਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ)

ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸੀ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Harkrishen – Sri Satgur Nirankar

[From a Bir at Takhat Patna Sahib]

A BRIEF PROFILE OF THE GURU

- Born 1656
- Become Guru in 1661 (age 5 years)
- Left for heavenly abode 1664 (age 8 years, in Delhi)
- Hymns in Guru Granth Sahib (none)
- Important related Gurudwaras: 4
- Youngest grandson of Guru Harrai
- Born in Kiratpur
- Lived first in Kiratpur, then Delhi

Nishan is in a handwritten Bir preserved in Gurudwara Takhat Patna Sahib.

The location of the Nishan, found so far, is Takhat Patna Sahib

Observations:

While other Gurus have used Mool-mantar as their Nishans, Guru Harkrishan has used the following lines as his Nishan:

Sri Satgur Nirankar

This signet can be viewed in a handwritten volume of the Ad Granth preserved at Takhat Patna Sahib. It was written by the eighth Guru, Guru Harkrishen.

Sri Satguru, Nirankar

In the name of God who is true Teacher and is formless.

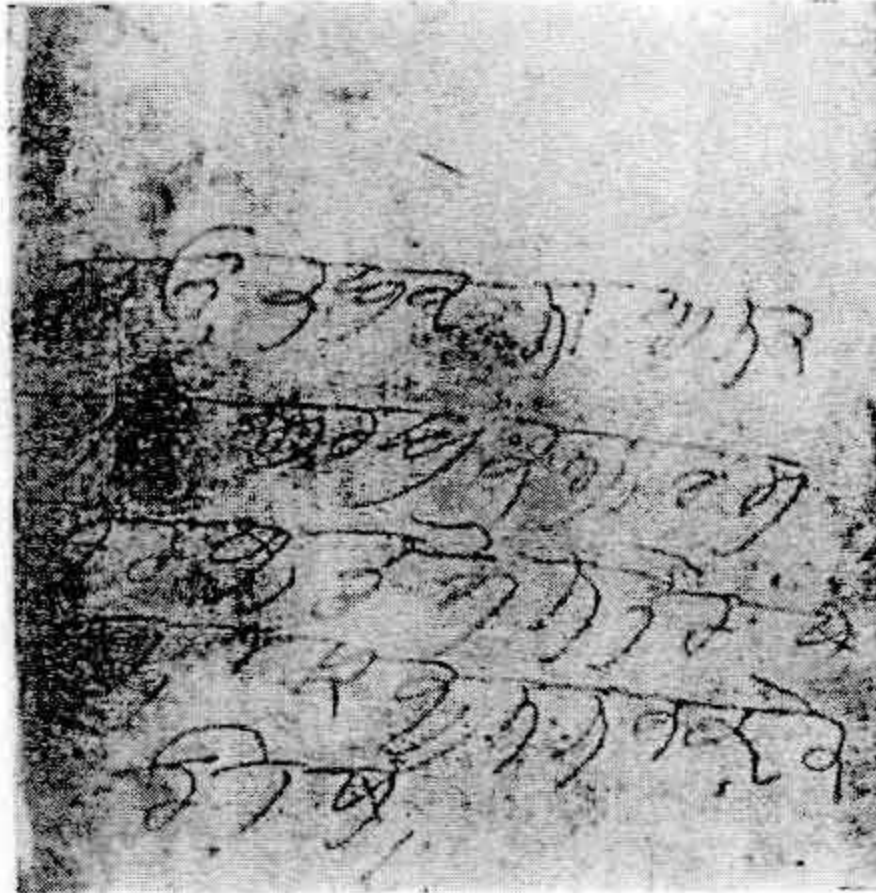
Note: The date of this writing is not known.

NISHAN OF

GURU TEGH BAHADUR

SEVEN SIGNETS

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਟੀ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਥੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

ਛੱਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਅਨਕ
ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸ-
ਮਰਥੁ (॥) ਭੋਲਨ ਤੇ ਰਖ-
ਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਠਾਨਕ ਦੇ ਕ-
ਰਿ ਹਥੁ (॥)

I bow down, and fall to the ground in humble adoration, countless times, to all
powerful Master, who is Omnipotent, Omnipresent and Omniscient.
God please protect me, and save me from wavering. Reach out and give me Your
Hand. ॥1॥

from an old Bir preserved at
Gurdwara Maini Sangat Patna
Hymn: Guru Arjan, raga Gauri page 256
[Please check it is not Mool Matar or its shorter version]

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

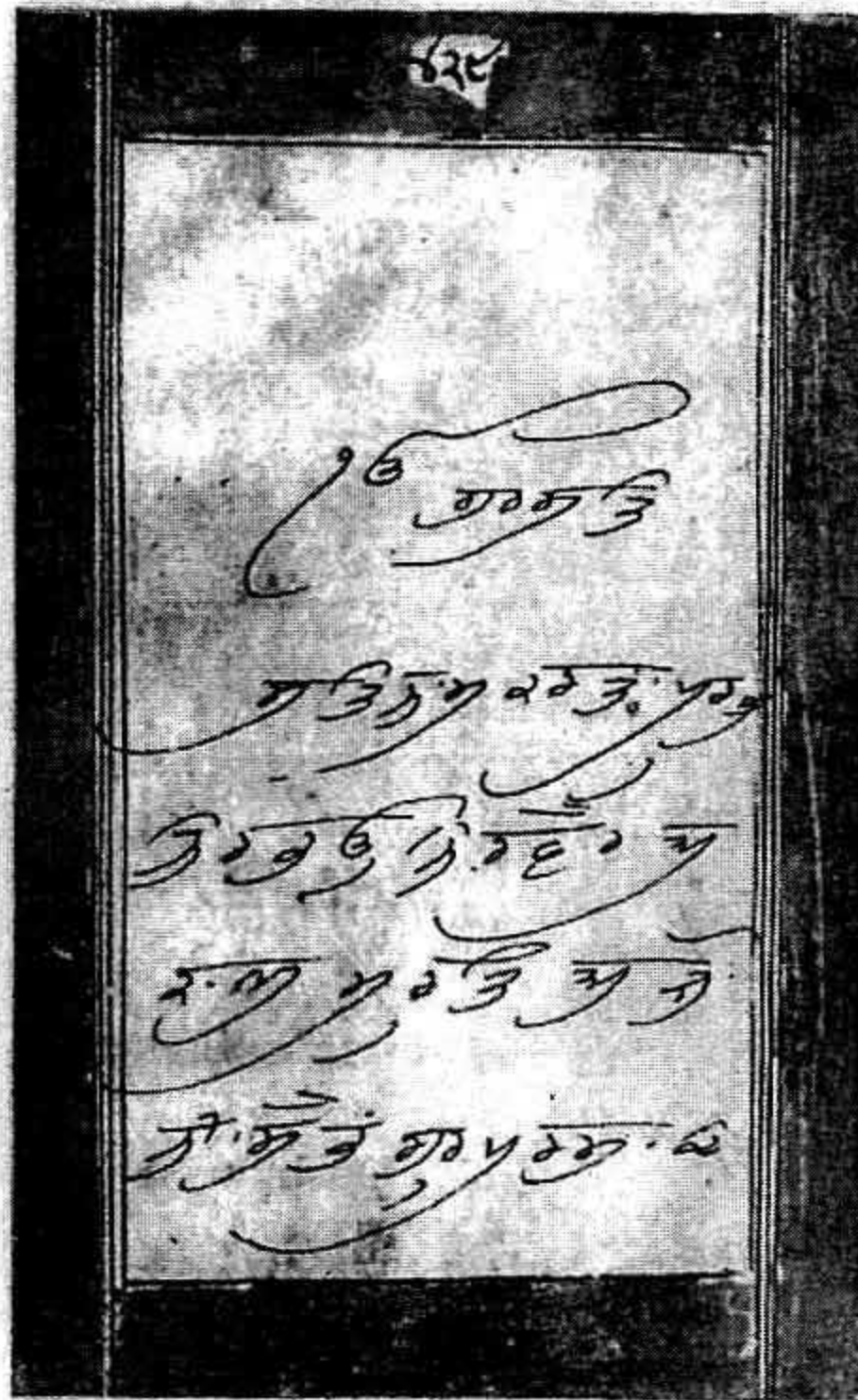

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਮੋਟੀ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੀ ਸੰਮਤ ੧੭੧੪ ਬਿ: ਦੀ ਬੀਤ ਵਿੱਚੋਂ

ੴ
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾ-
ਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ
ਸੈਭੇ ਕੁਰ ਪਰਸਾਦਿ (॥)

from an old Bir, dated 1714,
preserved at Gurdwara Maini Sangat Patna
Hymn: Full Mool mantar

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਥੰਮ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ ਦੀ ਸੰਮਤ ੧੭੮੧ ਦੀ ਬੀਰ ਵਿੱਚੋਂ

੧ ਓ ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅ-
ਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੋ-
ਨੀ ਸਿਭੰ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥

from an old Bir, dated 1781,
preserved at Gurdwara Tham Sahib Patna
[please see the words 'Guru Sat' at the top,
followed by Mool mantar]

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਬੀ ਗੁਰੂ ਰੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਬੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਸ਼੍ਰਮ ਅਰਹੋਰਾ ਦੀ
ਸੰਮਤ ੧੭੯੯ ਬਿ: ਦੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

ੴ ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਅਕਾਲ
ਮੂਰਤਿ ਅਜੋਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥

from an old Bir, dated 1799 Bikrami (1742 A.D.),
preserved at Guru Nanak Ashram Arhora
[please see the words 'Guru Sat' at the top,
Followed by Mool Mantar]

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

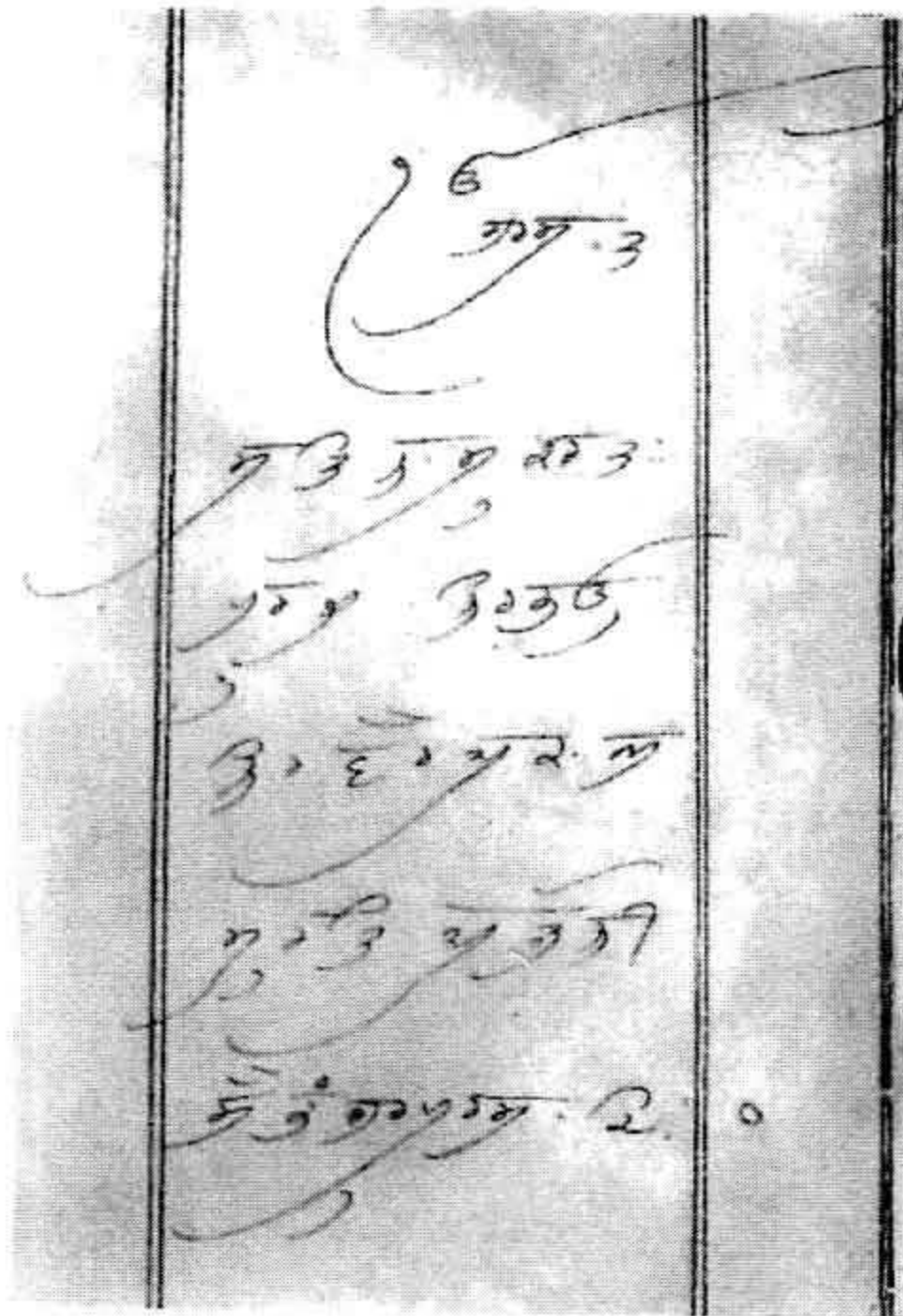
ਬੇਨੋਆਣੀਆਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

ੴ
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ
ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ-
ਰਸਾਦਿ (॥)

from an old Bir of Banoania
hymn: Full Mool mantra

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

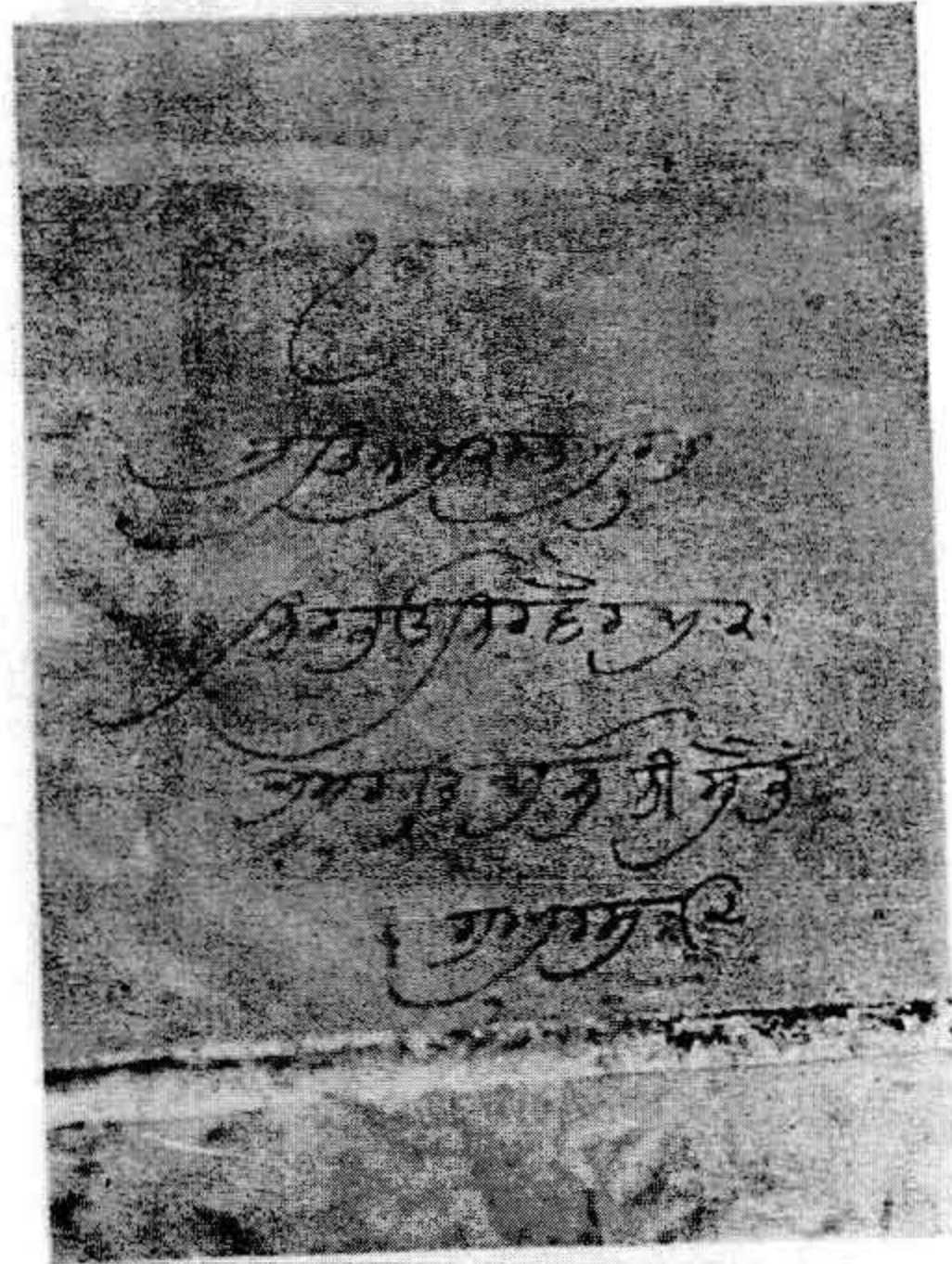
ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੋਥੀ ਨੰ: ੧੬੫੭ ਵਿੱਚੋਂ,
ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੭੨੮ ਬਿ: ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ੴ ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ
ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ
ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ
ਮੂਰਤਿ ਅਜੋਨੀ
ਸੈਭੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥

from an old Bir, dated 1728 Bikrami (1671 A.D.),
preserved at Sikh reference library Amritsar.
The library was burnt in Operation Blue star in 1984
[please see the words 'Guru Sat' at the top,
Followed by Mool Mantar]

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਛੋਟਾ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੀ ਬੀੜ ਸੰਮਤ ੧੭੩੯ ਬਿ: ਵਿੱਚੋਂ ।

ੴ
ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾ-
ਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥

From an old Bir, dated 1739 Bikrami (1684 A.D.)
Preserved at Chhota Mirzapur, (U.P.)
hymn: Full Mool mantar

BRIEF PROFILE OF THE GURU

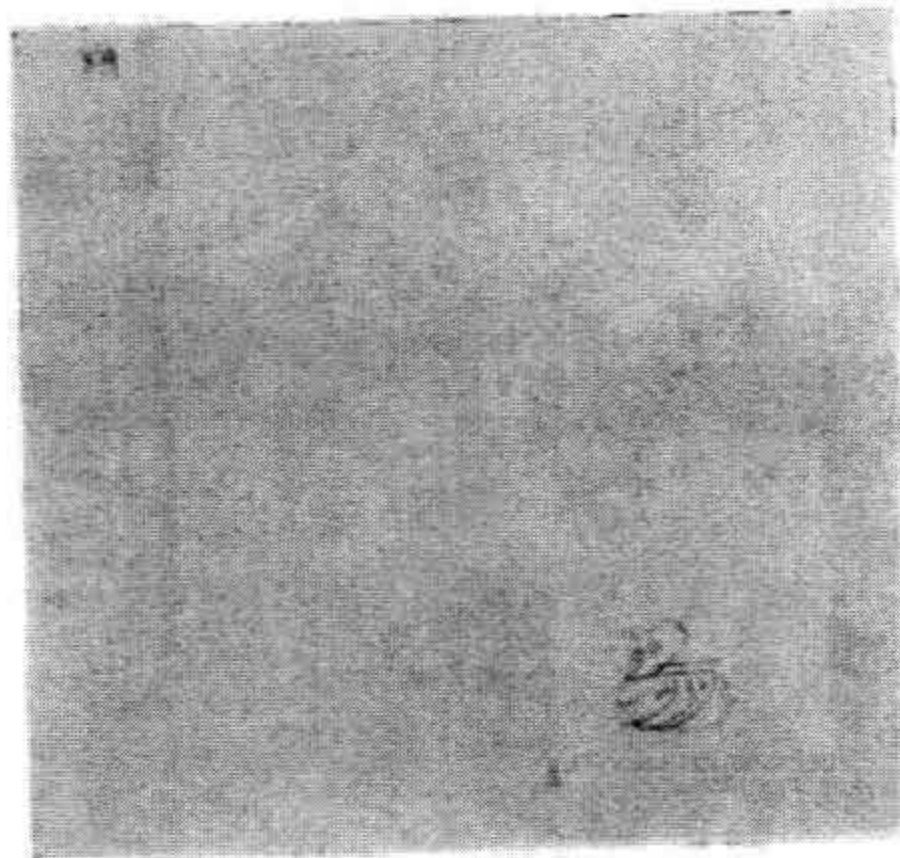
- Born 1629
- Became Guru in 1664 (age 43 years)
- Left for heavenly abode 1675 (age 54 years)
- Hymns in Guru Granth Sahib: 15
- Important related Gurudwaras: 16
- Youngest son of Guru Hargobind
- Born in Amritsar
- Lived in Amritsar and then moved Kiratpur in 1635
- Married, 1 wife
- Children: 1 son
- In 1666 founded the city of Anandpur
- Was arrested in 1675 and was kept under house arrest for 4 months by Aurangzeb.

NISHAN OF

GURU GOBIND SINGH JI

FOURTEEN SIGNETS

ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru

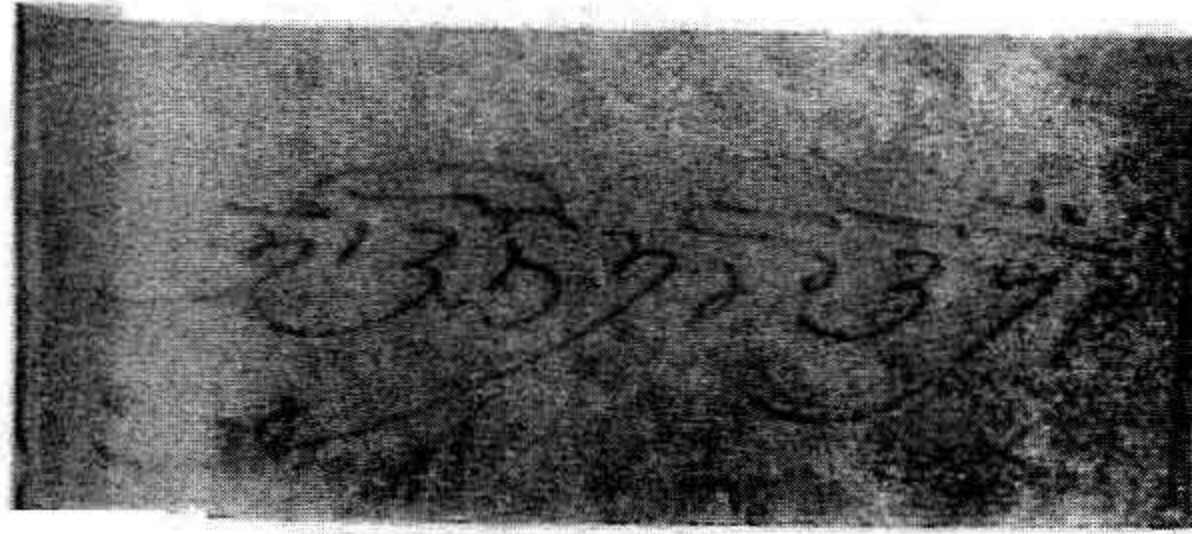
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਨੀ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ (ਬਿਹਾਰ) ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਢੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

**Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru
From the old Bir of Gurudwara Maini Sangat Patna (Bihar)**

ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

**Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru**

ਅਹਿਰੋਰਾ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਗੁਟਕੇ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Gobind

Satnam Kartapurakh

From a handwritten Gudka (Small prayer book) located Ahirora – Uttar Pradesh)

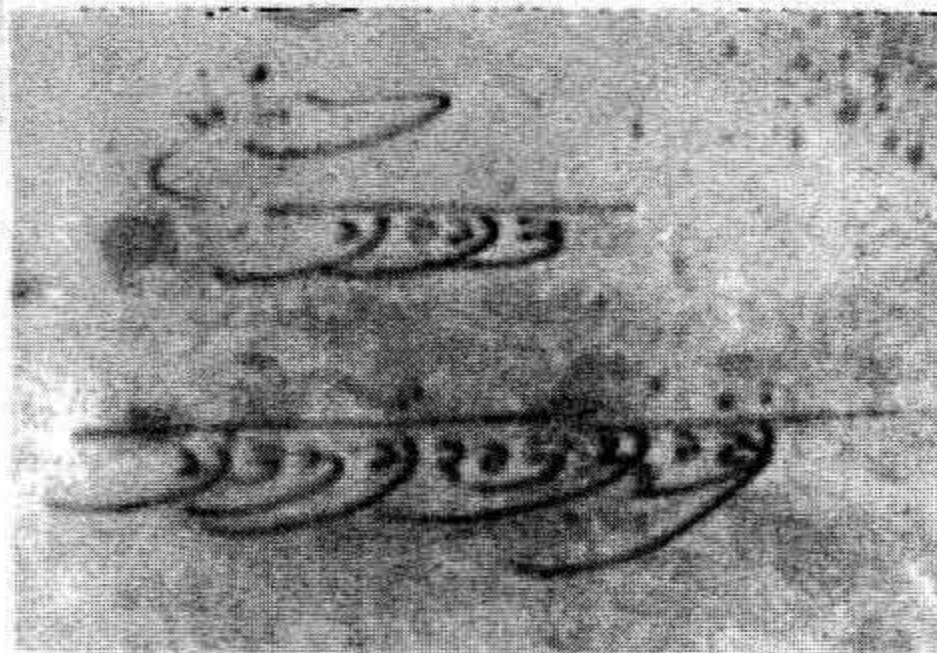
ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਸ਼੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਫੀਡ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru Prasad
From an old handwritten Bir of Adi Granth

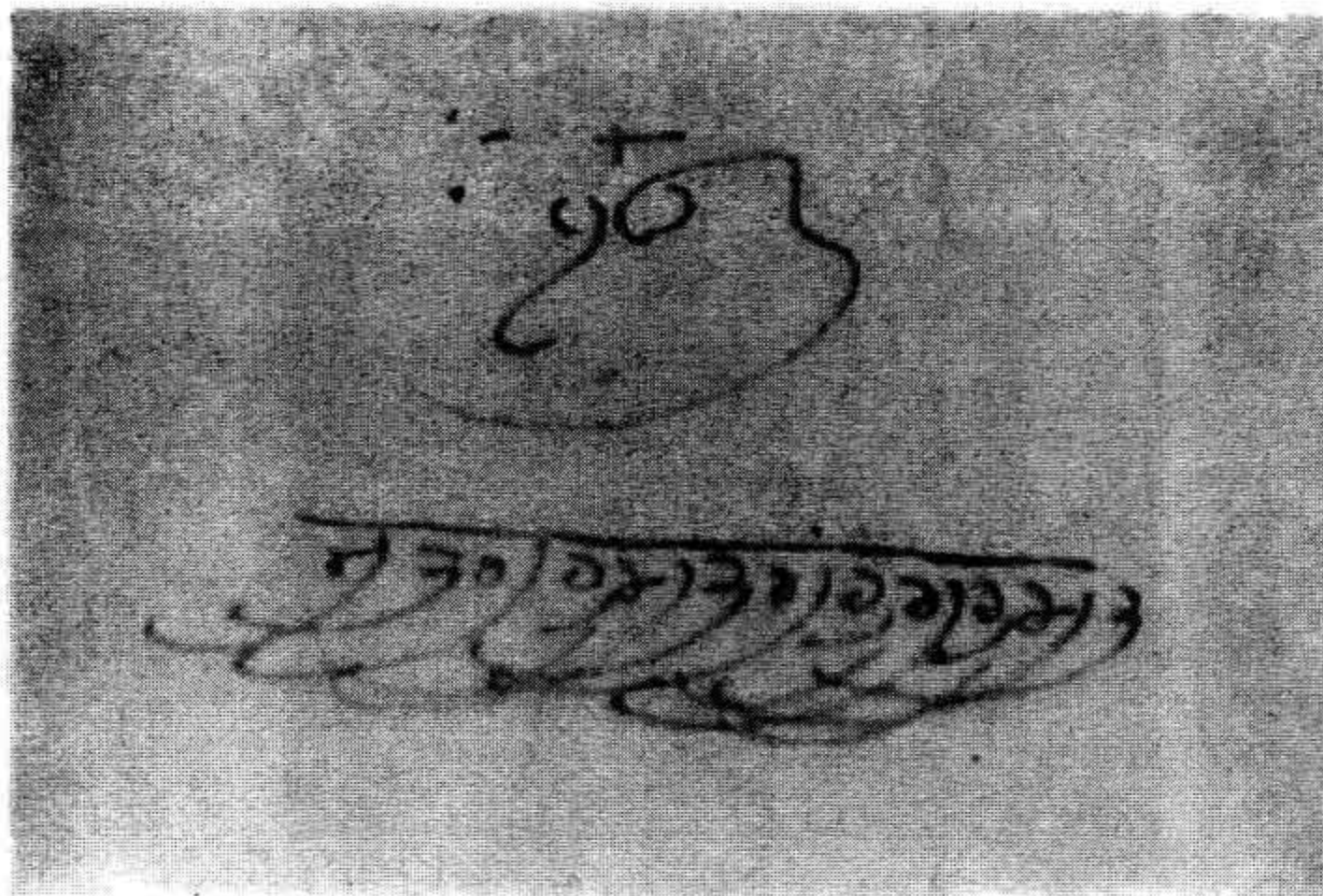
ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯਾਹੀਆ ਗੰਜ ਦੀ ਸੰਮਤ ੧੭੪੩ ਦੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Gurusat
Satnam Kartapurakh
From a Bir dated 1743 in Gurudwara Yahia Gang

ਨਿਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਬਿ: ਦੀ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਥੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru Satguru Gurusat
From a handwritten Bir Dated 1764 Bikrami (1707 A.D.)

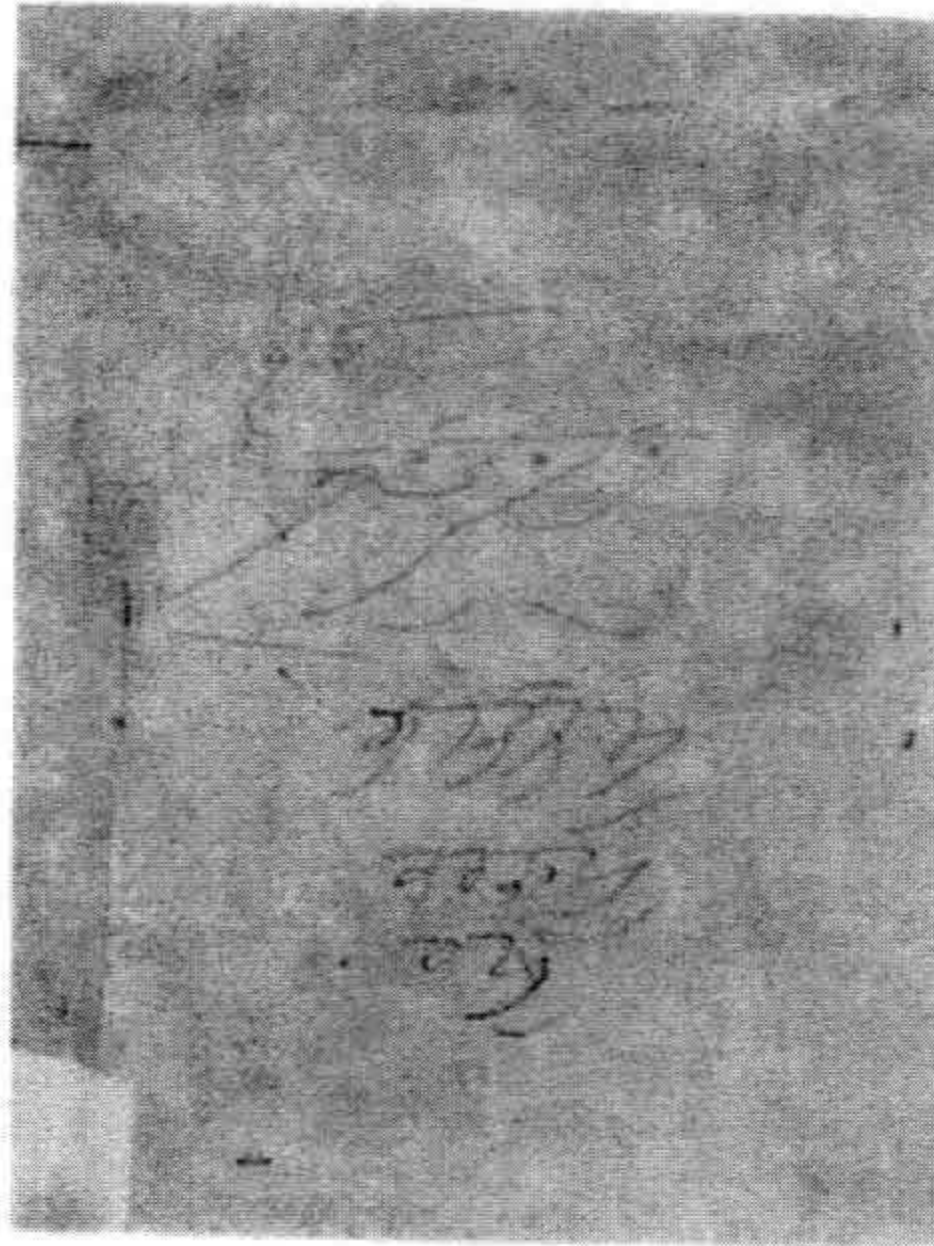
ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਸੰਮਤ ੧੭੨੦ ਬਿ: ਦੀ ਕਾਬਲੀ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru
Satnam Kartapurakh
From a Bir in Kabul dated 1720 Bikrami

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਸੰਮਤ ੧੭੪੧ ਬਿ: ਦੀ ਈੜ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਸੇਵਾ-ਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

Nishan Guru Gobind

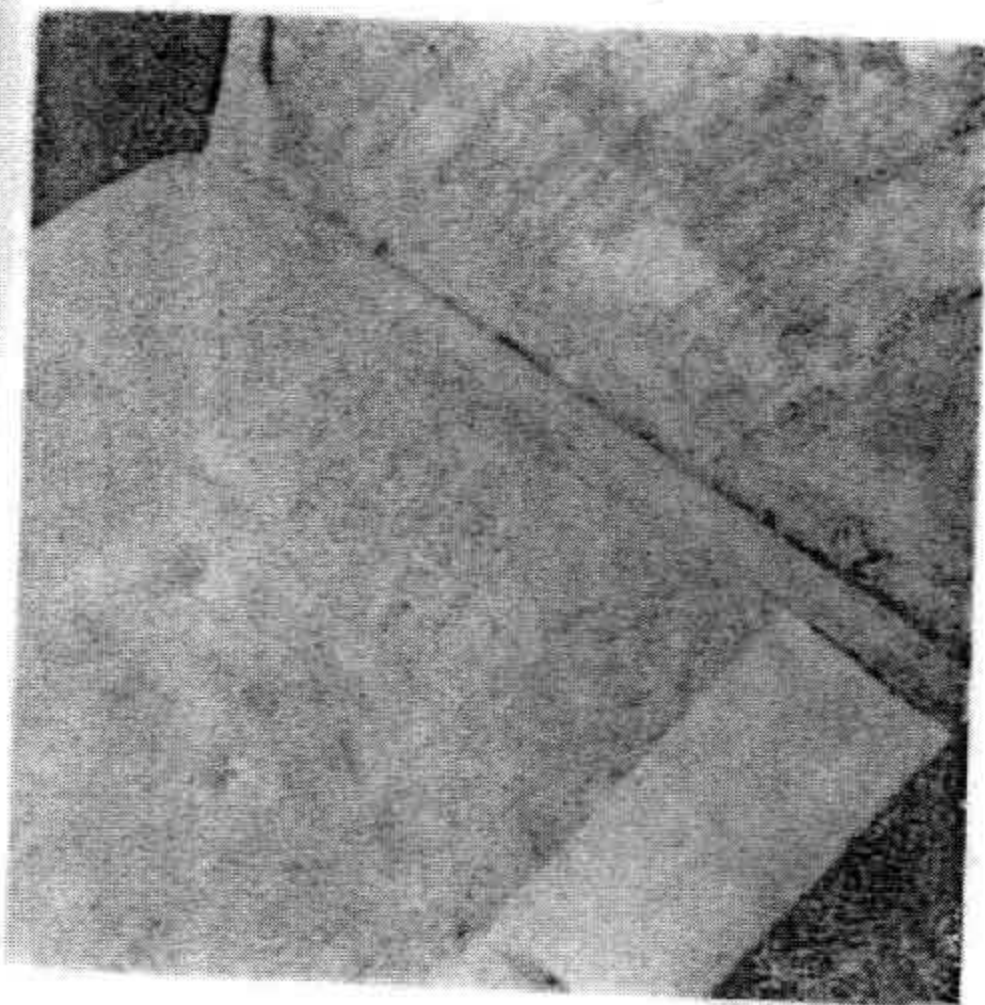
Ek Ongkar

Satguru

Satnam Kartapurakh

From a Bir in a Gurudwara of Sewa Panthian (Patiala dated 1741 Bikrami)

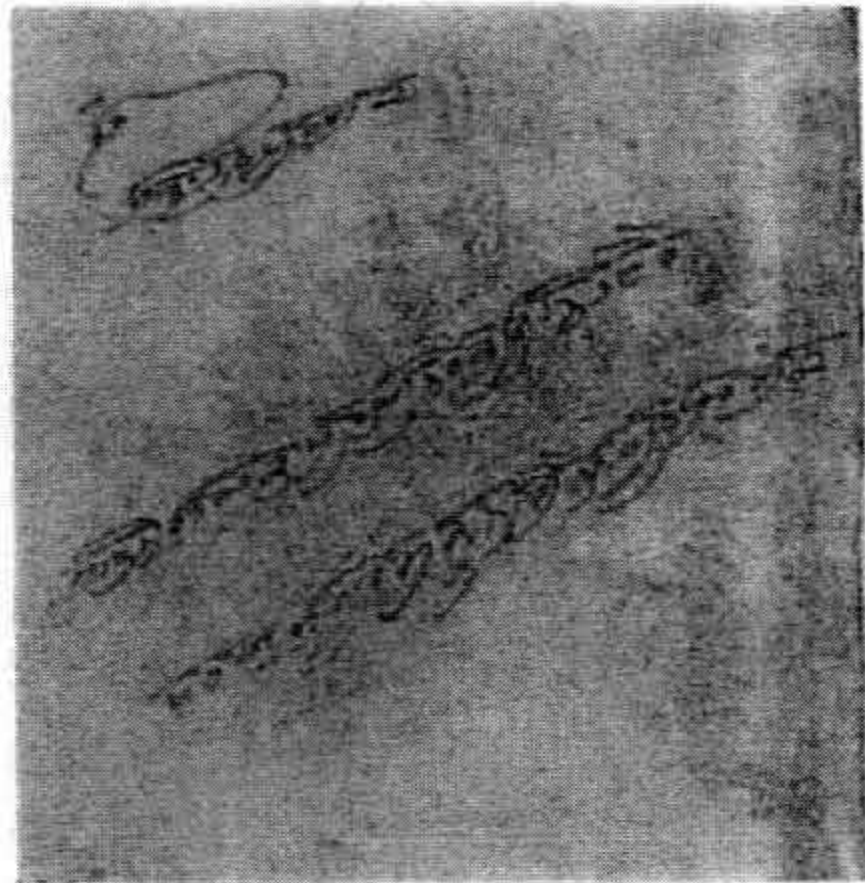
ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਬੀ ਕੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਦਰਮਸਲਾ ਭਾਈ ਪੈਂਦਾ ਸਾਹਿਬ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੀ ਰੱਬ ਲਿਖਿਤ ਥੀੜ ਵਿਚੋਂ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satnam Kartaa
Purakh Nirbau Nirvair Akal
Murat Ajuni Saibhang
Gur Parsad
From a Bir in Rawalpindi, Daramsala Bhai Painsa Sahib

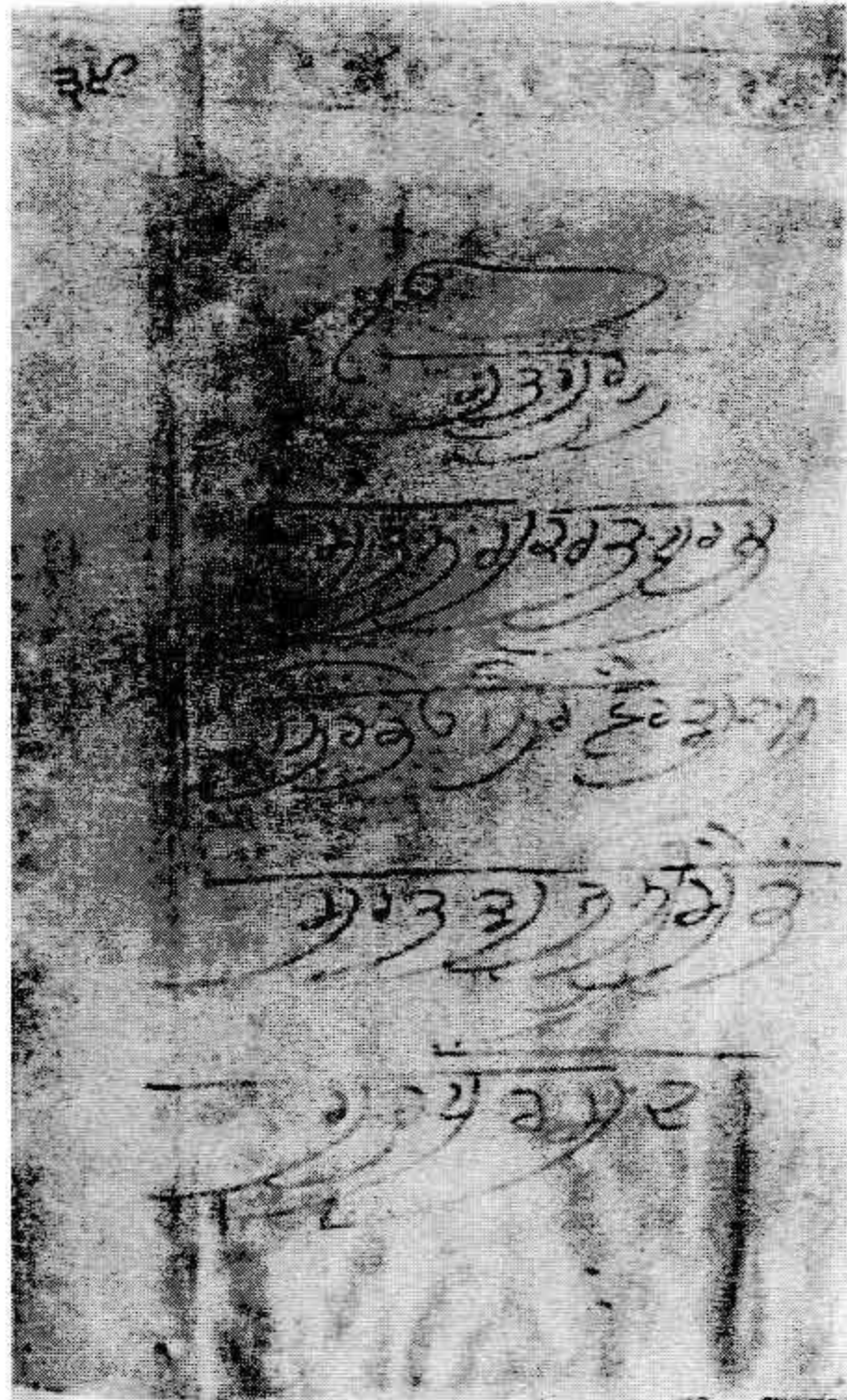
ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਛੋਟਾ ਮਿਰਜਾਪੁਰ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੀ ਸੰਮਤ ੧੭੩੯ ਦੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ
ਥੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ।

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satguru Prasad
Satnam Kartaa Purakh Nirbau Nirvair
Akai Murat Ajuni Saibhang Gur Parsad
From a Bir in Chota Mirzapur (Uttar Pradesh dated 1739)

ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਬੀ ਕੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਇਕ ਅਤਿ ਪੁਰਾਤਨ ਬਿੱਧ ਬੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar Satguru
Satnam Kartaa Purakh
Nirbau Nirvair Akal
Murat Ajuni Saibhang
Gur Parsad
From an old handwritten Bir

ਨੀਸ਼ਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਟੀ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ (ਬਿਹਾਰ) ਦੀ ਇਕ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਖੀੜ ਵਿੱਚੋਂ

Nishan Guru Gobind
Ek Ongkar
Satnam Kartaa Purakh
Nirbau Nirvair Akal
Murat Ajuni Saib
Gur Parsad
From an old handwritten Bir at Gurudwara Maini Sangat Patna – Bihar

BRIEF PROFILE OF THE GURU

- Born 1666
- Became Guru in 1675 (age 9 years)
- Left for heavenly abode 1708 (age 42 years)
- Hymns in Guru Granth Sahib: (not confirmed)
- Important related Gurudwaras: 64
- Only son of Guru Tegh Bahadur
- Born at Patna
- Lived first in Patna and then moved to Anandpur in 1670
- Married, 3 wives
- Children: 4 sons
- Initiated the birth of Khalsa at Takhat Kesgargh, Anandpur in 1699
- Compilation of second version of Guru Granth Sahib at Damdama Sahib.

OVERVIEW OF EPISTLES

GURU HARGOBIND

LETTER NO.	DATED/ UNDATED	DESTINATION SANGAT	NAMES OF THE ADDRESSEES	DEMAND OF GOODS/MONEY	FESTIVAL
1	X	Benaras	Bhai Dayala	Pigeons 4 pair Nightingale Rs. 22, Rs. 15	X
3	X	Alamganj	Many + 54	Birds for zoo Pair of nightingale Pair of pigeons Rs.22, Rs. 15 Provision for Kitchen:- Cardamom Fenugreek	X
4	X	Eastern Region	Many + 5	Pigeons 30 stiched suits A hundi of Rs. 700	X

HUKAMNAMA

GURU HARGOBIND

LETTERS

LETTER 1

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਜੀ)

ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ
ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ ਕੁੰਤ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ ਦੇ ਸਿੱਕਹ ਵਿਚੋਂ ।

From the collection of at Harimandir Sahib Patna

Letter 1

Hukamnama Guru Hargobind

ਕਰਤਾਰ ਕਰਤਾਰ ਵਾਦਣੀ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਲਾਜ ਰ
ਖਗੁ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਵਰੁ ਸੰਗ
ਤ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਗੁਰੂ ਪੂਰੀ ਕਰੋਕੇ ਸੰਗਤੀ ਦਾ
ਰੁਜਗਾਰੁ ਹੋਗੁ ਇਕ ਦਾਸੀ ਰਹਣਾ ਮਾਸੁ ਮਛੀ ਦੇ ਨੇੜੇ
ਨਹੀ ਆਵਣਾ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਚੀਨੀ ਪਹੁਤੀ ਹਕੀਕਤਿ ਸਭ
ਮਾਨੁਮ ਹੋਈ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਮਨਸਾ ਪੂਰੀ ਹੋਗੁ ਗੁਰੂ
ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਇ ਸੰਗਤਿ ਸਰਬਤਿ ਇਕ ਮਜ
ਤਿ ਹੋਹਿ ਤਿਵੇਂ ਰਹਣਾ ਜਾਪੇ ਗੁਰਦਾਸ ਨਾਲ ਲਾਗ ਰਹ
੨. ਟਾ ਕਾਰਵਾਰ ਇਨਾ ਨੋ ਦੋਦਿਆਂ ਰਹਣਾ ਸੰਗਤੀ ਉਪ
ਰਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖਹੀ ਖੁਸੀ ਹੋਇ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਰੁਜਗਾਰੁ ਹੋ
ਗਾ ਸੰਗਤਿ ਆਪ ਵਿਚਿ ਇਕਤੁ ਕਰਣਾ ਸੰਗ
ਤੀ ਦੀ ਖਹੀ ਖੁਸੀ ਗੁਰੂ ਦੀਨਾ ਦੇ ਹੋਦੇ ਹੋਇ ਸਭ ਮੇਰੇ
ਪੁਤ ਹੈਨਿ ਸਭਨਾ ਇਕਤੇ ਜੀਐ ਹੋਣਾ
ਆਗੇ ਕਾਰਵਾਰੁ ਨੇ ਦੇ ਹਥ ਲਿਖਿ ਭੇਜੀ ਹੋਇ ਓਹ
ਸਭ ਕਾਰ ਕਰਿ ਭੇਜਣੀ ॥ ਇਲਾਇਚੇ ਮੁਲ ਦਹਾ
ਦਸ ੧੦ ਮੇਰੇ ਭੇਜਣੇ ॥ ਇਕ ਬਾਸਲਾ ਗਾ
ਤੁੰ ਦਾ ਤਰਿ ਭੇਜਣਾ ਜਿਥਹੁ ਕਿਥਹੁ ਟੋਲ ਭੇਜਣੇ
ਇਕ ਜੋਤੀ ਕੋਇਲ ਦੇ ਬਚੇ ਪਾਲਣੇ ਵਡੇ ਹੋਨਿ ਬੋਲ
ਣਿ ਲਗਨਿ ਤਾ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚਿ ਪਾਇ ਕੇ ਭੇਜਣੇ ਇਕ
ਜੋਤਾ ਪਟਣੇ ਦੇ ਕੁਕੇ ਕਥੂਤਰ ਭੇਜਣੇ ਬਹੁਤੁ
ਦਮ ਪਕੜਨਿ ਟੋਲ ਕੇ ਭਾਲ ਭੇਜਣੇ
ਭਾਈ ਵਿਆਲੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗੋ ਰਖੋਕੇ ਤੇਰਾ ਪਗਟ ਪਹੁਤਾ
ਗੁਰੂ ਬਾਇ ਪਾਇਆ ਬਾਈਹ ਰੁਪਯੇ ਭੇਟ ਪਹੁਤੀ ੨੨) ੧੫)
ਗੁਰੂ ਸਭ ਬਾਇ ਭਾਈ ਤੁਸਾਡਾ ਜੀਉ ਪਿੰਡ ਸਭ ਗੁ
ਰੂ ਦਾ ਹੋਇ

LETTER 1

GURU HARGOBIND

Utter the word Kartar (God). God will protect your honour.

Recite the word Guru, It will improve your living.

The Guru will fulfil the desires of the Sangat (the Sikhs of that specific area), the sangat will get their desired livelihood. Live in Humility. Do not touch meat and fish.

I have received the letter of the sangat and have learnt about their well-being.

The desire of the sangat will be fulfilled.

It is the directive of the Guru that the sangat must live in unity.

Help Jap and Gurdas and give them work to earn livelihood. Guu will bless the sangat, the sangat will become prosperous. The sangat must remain united.

Guru will grant happiness to the sangat. You all are my sons.

All must live in accord.

The instructions and demands which I had written in the previous letter must be met.

Buy and send me ten measures of both cardamom and fenugreek, and a large bag of hand-woven cloth.

From wherever you can find, collect a pair of the young ones of a nightingale, nurse them and when they start chirping (singing), and then send them to me in a cage.

Send me also a pair of kuku pigeons of Patna. Try and find the best pair.

Bhai Dayala, the Guru will bless you. I have received your donations.

May Guru give you more. I have received sums of Rs. 22 and Rs. 15

May Guru give you more. May your house be blessed.

Observations:

1. The directives issued in this letter are:

- a) To live with humility, peace and unity
- b) To refrain from eating meat and fish and
- c) To recite the name of God

2. The offerings asked for in this letter are:

- a) A pair of pigeons and nightingale (for Guru's zoo)
- b) Measures of cardamom and Fenugreek (for the langar)

LETTER 2

Hukamnama
Guru Hargobind

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿੱਚੋਂ

From the collection of Harimandir Sahib Patna
Letter 2

Hukamnama 2b

Guru Hargobind

ਹੁਕਮਨਾਮਾ¹ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ਦਸੇ ੧੦ ਮੋਢੇ ਭੇਜਣੇ ॥ ਇਕੋ ਬਾਸਲਾ¹ ਗਾ-
-ਤੇ³ ਦਾ ਭਾਰਿ ਭੇਜਣੇ ਜਿਥਹੁ ਕਿਥਹੁ ਟੋਲ ਭੇਜਣੇ
ਇਕੋ ਜੋੜੀ ਕੋਇਲ ਦੇ ਬਚੇ ਪਾਲਣੇ ਵਭੇ ਹੋਨਿ ਬੋਲ-
ਟਿ ਲਫਨਿ ਤਾਂ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚਿ ਪਾਇ ਕੇ ਭੇਜਣੇ ਇੱਕ
ਜੋੜੇ ਪਟਣੇ ਏ ਕੁਕੋ-ਕਬੂਤਰ ਭੇਜਣੇ ਬਹੁਤੁ
ਦਾਮ ਪਕੜਨਿ ਟੋਲ ਕੇ ਭਾਲਿ ਭੇਜਣੇ
ਭਾਈ ਇਆਲੇ ਕੁਰੁ ਤੋਰੀ ਰਖੇਗੇ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਭਟ (?) ਪਹੁਤਾ
ਕੁਰੁ ਬਾਇ ਪਾ(ਇ)ਆ ਬਾਈਹ ਰੁਪਯੇ ਏਟਾ ਪਹੁਤੀ ੨੨) ੧੫)
ਕੁਰੁ ਸਭ ਬਾਇ ਪਾਈ ਕੁਸਾਡਾ ਜੀਉ ਪਿੰਡ ਸਭ ਕੁ-
ਰੁ ਦਾ ਹਇ (॥)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਮੋਢੀ ਤੇ ਦਿਲਾਇਚੀਆਂ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਇਲ ਤੇ ਕਬੂਤਰ ਆਦਿ ਦਾ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਚਿੜੀਆ-ਘਰ ਵਿਚ ਭਾਰਿ ਭਾਰਿ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਪਾਲਣ ਦੀ ਰੀਤ ਪ੍ਰਭਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

This Hukamnama has been numbered 2b for it seems to be a continuation of Hukamnama 2. Looking carefully at the subject matter of the two Hukamnamas it becomes obvious that 2b is a part of Hukamnama 2.

LETTER 3

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬
 (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿੱਚ

From the collection of at Harimandir Sahib Patna
 Letter 3

Hukamnama (3)
Guru Hargobind

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ੴ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ

ੴ
ਗੁਰੂਸਰਿ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ

ਭਾਈ ਜਾਪੁ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ ਭਾਈ ਲਾਲ ਭਾਈ ਸੰਗ-
ਤੀਏ ਭਾਈ ਅਨੰਤਾ ਭਾਈ ਸਾਮ ਦਾਸ ਭਾਈ ਨਥਾ ਭਾਈ ਬਨਵਾਲੀ
ਭਾਈ ਨਾਨਾ ਭਾਈ ਗਜੂ ਭਾਈ ਭਾਈ ਸੁਧੇ ਜੋਤਾ ਭਾਈ ਮਥਰੇ ਅਨੰ-
ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਿਰਾਮ ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਰਾਮ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਉ ਭਾਈ ਦਰਗਹ ਕੇਸੇ
ਭਾਈ ਮਨੋਹਰ ਭਾਈ ਪਖਰੀਏ ਭਾਈ ਜਗਜੀਵਨ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ
ਭਾਈ ਗੋਪੀ ਭਾਈ ਕਰਪਾਲੇ ਭਾਈ ਬਨਾਰਸੀਏ ਕਲਿਆਣੇ
ਭਾਈ ਗੰਗਾ ॥ ਜਗਜੀਵਨ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ॥ ਸੰਕਰੇ ॥ ਜੈਰਾਮੁ ॥
ਹਰਿਦੇ ਰਾਮ ॥ ਭੋਭੇ ॥ ਬਿਹਾਰੀ ॥ ਦਿਆਲੇ ॥ ਬਾਲੇ ॥ ਜਗਦੀਸੁ
ਮਹੰਸੇ ॥ ਚੇਤੁ ॥ ਕਲਿਆਣੇ ॥ ਉਤਮ ॥ ਦਿਆਨ ਚਦਾ ॥ ਉਤਮਚੰਦੁ
ਦੁਆਰੇ ॥ ਦੁਆਰਕਾ ਦਾਸੁ ॥ ਮੋਹਣੁ ਦਾਸੁ ॥ ਨਿਹਾਲ ॥ ਗੋਪੀ ॥ ਸੁੰਦਰੁ
ਸੰਗਤੀਏ ॥ ਜਾਪੁ ॥ ਸੁੰਦਰੁ ਗੁਰਦਾਸ ਬਾਸੁ ॥ ਕਿਸਨ ॥ ਧਰਮਾ
ਪਿਰਕੀ ਮਲ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਨੰਦ ਦਰਗਹ ਮਲ ॥ ਹਰਦਾਸੁ ॥ ਫਿਰੰਦੇ ॥ ਰਾਉ ॥ †
→
ਹਰਦਾਸ ॥ ਸਾਈਂ ਦਿਤਾ ॥ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣੇ ਕੀ ਤਥਾ ਆਲ-
ਮ ਗੰਜ ਦੀ ॥ ਸੇਰਪੁਰ ਕੀ ॥ ਬਾਨੇ ॥ ਮੁੰਗੇਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ

ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਵਾੜੇ ਪਾਸੇ ਲਿਖਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੁਵਿੰਦ

ਨੋਟ—ਇਹ 'ਹੁਕਮਨਾਮਾ' ਪਟਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ
ਨੇ ਮੁੱਢ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ (ਪਟਨਾ) ਦੇ
ਬੋਝੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸੁਰਖਤ ਹੋ।

From the collection of at Harimandir Sahib Patna
Letter 3

LETTER 3

(This letter was written by Guru Hargobind Ji to the Sikhs of Alamganj-Patna, Bihar; Bina and Manger-Bihar)

Ek Oankar, Guru Sat

(In the name of One Eternal God who is the Truth)

The daughter of Lal Das will come, give her due respect and serve her well.

Bhai Jap, Bhai Gurdas, Bhai Lal, Bhai Sangtea,
Bhai Ananta, Bhai Samdas, Bhai Natha, Bhai Banwali,
Bhai Nana, Bhai Gajbhan, Bhai Seth Jaita, Bhai Mathrae Anatae,
Bhai Harram, Bhai Kewal Ram, Bhai Ramrao, Bhai Dergae Keah,
Bhai Manoharae, Bhai Pakhreae, Bhai Jagjeewan, Bhai Ramrai,
Bhai Gopi, Bhai Kirpalae, Bhai Banarasea Kalanae
Bhai Gangae. Jagjeewan Bhai Balae Suker Jairam.
Hirdae Ram, Dedae Bihari Deyalae Bal Jag Das,
Mahaesae Chetu Kalaynae Uttam Deyal Chadha Uttam Har,
Duarae Dwarka Das, Mohan Das, Nihal Gopi, Sundar
Sangteae, Jap, Sundar Gurdas Bas, Kishen, Dharma
Prithi Mal, Dargay Mal, Hardas, Firandae, (Rau)
Hardas, Sai Ditta, all Sikhs of Patna, Alamganj, and Serpur.

Written by Guru Hargobind

Utter the word Kartar (God). God will protect your honour.

Recite the word Guru, it will improve your living.

The Guru will fulfil the desires of the Sangat (the Sikhs of that specific area),

The sangat will get their desired livelihood. Live in humility. Do not touch mutton and fish.

I have received the letter of the sangat and have learnt about their well being.

The desire of the sangat will be fulfilled.

It is the directive of the Guru that the sangat must live in unity.

Help Jap and Gurdas and give them work to earn livelihood. Guru will bless the sangat, the sangat will become prosperous. The sangat must remain united.

Guru will grant happiness to the sangat. You all are my sons. All must live in accord.

The instructions and demands which I had written in the previous letter must be met.

Buy and send me ten measures of both cardamom and fenugreek, and a large bag of hand-woven cloth.

From wherever you can find, collect a pair of the young ones of a nightingale, nurse them and when they start chirping (singing), and then send them to me in a cage.

Send me also a pair of kuku pigeons of Patna. Try and find the best pair.

Bhai Dayala, the Guru will bless you. I have received your donations. May Guru give you more. I have received sums of Rs.22 and Rs. 15.

May Guru give you more. May your house be blessed.

Notes:

1. The directives issued in this letter are:

- a) To live with humility, peace and unity.
- b) To refrain from eating meat and fish and
- c) To recite the name of God

2. The offerings asked for in this letter are:

- a) A pair of pigeons and nightingale (for Guru's zoo)
- b) Measures of cardamom and Fenugreek (for the langar)

LETTER 4

Hukamnama (4)
Guru Hargobind

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬
(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿੱਚੋਂ

From the collections at Harimandar - Patna

Letter 4

Hukamnama (4)

Guru Hargobind

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ੬

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜ- ਪਣਾ ਜਨਮ ਸ- ਵਰੂ
 ਭਾਈ ਜਾਪੂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਭਾਈ ਮੁਰਾਰਿ ਭਾਈ ਜਾਤੀ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ
 ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਵਰੂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਗੁ
 ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਰੁਜਗਾਰੁ ਹੋਗੁ ਸੰਗਤੀ ਕੀ ਕਾਰ ਜੁ ਲੋਹਾਗਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆ-
 ਗਿਆ ਹਇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਣਾ ਇਕ ਦਾਸੁ ਭਲੀ ਜੁਗਤਿ ਰਹਣਾ ਮਾਸ
 ਮਛੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾਹੀ ਆਵਣਾ ਪੂਰਬ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਾਲਸਾ
 ਹਇ ਉਪਰੰਤਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹਇ ਭਾਈ ਜਾਪੂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਤੁਸਾਂ ਸ-
 -ਭਨਾ ਰਲਕੇ ਸਾਰੇ ਪੂਰਬ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਣੀ ਜਿਸ ਦਾ ਰੁਪਯਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿ-
 ਚ ਪੇਗ ਤਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਹ ਬਾਇ ਪਵਗੁ ਤਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਛੁ ਖੁੜੁ
 ਨ ਹੈਸ ਓਏ ਹਵਾਲ ਸਵ ਕੀ ਹਇ ਰੁਪਯੇ ਸਇ ਸਤਿ ਦੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰ ਭੇਜਣਾ
 ਪੰਦਰਹ ਜੋੜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਇ ਭੇਜਣਾ ਪੰਦਰਹ ਬਾਬਾ ਜੀਉ ਨੂੰ ਸਵਾਇ ਭੇਜਣਾ

ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜ- ਪਣਾ ਜਨਮ ਸ- ਵਰੂ	ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜ- ਪਣਾ ਜਨਮ ਸ- ਵਰੂ	ਇਥੇ ਤੁਸਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਕਰਣਾ ਵਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਣੀ ਆਖਨ ਸੁ ਕਰਣਾ ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ	ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜ- ਪਣਾ ਜਨਮ ਸ- ਵਰੂ

ਨੋਟ—ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਖਾਲਸਾ' ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਨਾਉਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰ-ਗੱਦੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤਿ ਮਸੰਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਉਹ ਸਹਿਲੇਗ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ (ਦੂਜੇ) ਨੇ ੪੦ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੋਲਾ ।
 ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੋਲਾ ।

LETTER 4

This letter was written by Guru Hargobind to the sangat (congregation) of the Eastern region.

Recite Guru-Guru

Your life will improve

Ek Oankar, Sat Guru

(In the name of one Eternal God, who is the Truth and the Teacher)

I ask you to send to me two pairs of excellent and strong kuko pigeons, and from wherever you buy them, buy the best quality.

Bhai Japu, Bhai Gurdas, Bhai Murari, Bhai Jaita, Bhai Dyala-

Recite Guru-Guru and the living quality of your lives will improve. The wishes of the sangat will be fulfilled, the members of the sangat will get better livelihood and all the tasks of the sangat will be successfully finished.

The directives of the Guru are that sing the holy hymns, live in humility, do honest deeds and refrain from eating meat and fish. The sangat of the East is directly under the control of the Guru and no masands (local representatives of the Guru) are now the intermediaries.

It is the order of the Guru that Bhai Japu, Bhai Gurdas and the others should collectively arrange to celebrate the Gurburb (the birthday of the Guru). Whosoever will financially contribute in this ceremony their efforts will be recognised by the Guru and they will never-ever be short of funds.

These blessings I send to all of you..

Send to me a hundi (bills payable) of Rs. 700, and also 15 stitched suits for me and 15 for the Baba ji.

Objectives:

1. The directives issued in this letter are:

- a. To live in humility and peace.
- b. To refrain from eating meat and fish
- c. To recite and sing the holy hymns
- d. To celebrate the birth of the Guru with pomp and show
- e. To communicate directly with the Guru without any intermediary

2. The offerings asked for in this letter are:

- a. A pair of best quality pigeons
- b. 30 pairs of stitched suits
- c. A bills payable of Rs. 700

3. The date of this letter is not known.

OVERVIEW OF EPISTLES

GURU TEGH BAHADUR

LETTER NO.	DATED/ UNDATED	DESTINATION SANGAT	NAMES OF THE ADDRESSEES	DEMAND OF GOODS/MONEY	FESTIVAL	MASSAND
1	X	Benaras	Bhai Jawahri	Provisions	X	X
2	X	Benaras	Bhai Jawahri	Acknowledgement of the receipts of offerings	X	X
3	X	Benaras	Many names + 55 Bhai Dayal Das & others	Offerings	X	X
4	X	Benaras	Many names + same as above	Offerings Clothing	X	X
5	X	Benaras	Many names as above + 55	Camp Equipment	X	X
6	X	Benaras	Many + 14 (Bhai Jawahar)	Offerings	X	X
7	X	Benaras	Many + 17 Bhai Jaswehar	Daswand/ Offerings	X	X
8	X	Benaras	Many Bhai Jaswehar + 12	Offerings	X	X
9	X	Benaras	Many Bhai Dyal Das + 10	Offerings	X	X
10	X	Mirzapur	Many Bhai Bal Chand + 4	Offerings	X	X
11	X	Patna	Many Bhai Dayal Das + 16	Offerings	Yes	X
12	X	Benaras	Many + 16 Jawehar Mal	Offerings	X	X
13	X	Patna	Many Bhai Dayal Das + 47	Goods worth Rs. 70	X	X
14	X	Patna	Many + 47 Bhai Dayal Das	Offerings	X	X
15	X	Patna	Bhai Dayal Das 4 names	X	X	X
16	X	Pak Pattan	X	X	X	Diwali pg. 66
17	X	Pak Pattan	X	X	X	X

18	X	Pak Pattan	X	X	X	X
19	X	Pak Pattan	X	X	X	X
20	X	Pak Pattan	X	X	X	X
21	X	X	Bhai Malla Bhai Bagha	X	X	X
22	X	X	Bhai Batha	X	X	X
23	X	X	Jawahari Mal	X	X	X
24	X	X	Ramdas Ugar Sain Bhai Lal Chand	Pair of 4 Bullocks	X	X
25	X	X	Ugar Sain	X	X	X
26	X	X	Bhai Dayal Das Bhai Sati Das	X	X	X
27	X	Benaras	Many + 15 Bhai Jwahni	Offerings	X	X
28	X	Benaras	Many + 16 Jawahar Lal Masand	Offerings	X	X
29	X	Benaras	Many + 11 Bhai Jawahar	Offerings	X	X
30	X	Benaras	Many + 10	Offerings	X	X
31	X	Village Jagdeo	Ram Das Ugar Sain Bhai Lal Chand	Offerings	X	X
32	X	Benaras	Many + 10 Bhai Jwaheri Mal	Offerings	X	X
33	X	Benaras	Ugar Sain	X	X	X

HUKAMNAMA

GURU TEGH BAHADUR

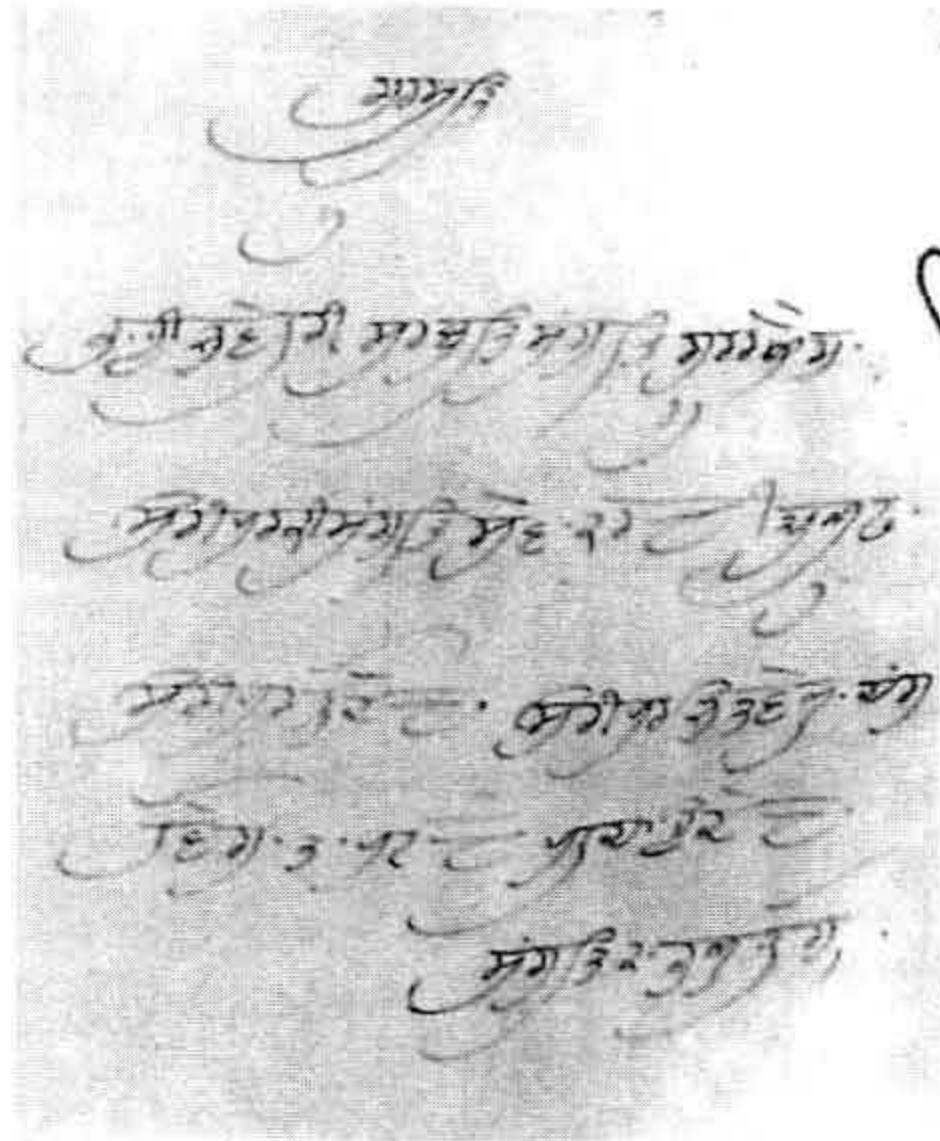
LETTERS

LETTER 1

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਦੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

॥

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰੀ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਰਖੈਯਾ
ਸਿਰੀਧਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ ਅਲੁਫਾ
ਸਿਰੀਧਰ ਨੋ ਦੇਣਾ ਸਿਰੀਧਰ ਜਿਤ ਵੇਲਾ ਚੰਗਾ
ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਪਟਣੇ ਪਹੁਚਾਇ ਦੇਣਾ
ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਯਾ

ਅਲੁਫਾ = provisions

LETTER 1

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the Sikh congregation of Benaras (now called Varanashi) and is preserved at Gurudwara Bari-sangat at Benaras.

Gurusat

In the name of God who is the true Teacher

Bhai Jawahri and all the members of the sangat will always have God's protection.

The sangat must look after Sridhar,

And give him a good supply of provisions.

When he feels well then ask him to bring the provisions to Patna.

I send my good wishes to all of you. May God bless the whole sangat.

Observations:

1. The directives issued in this letter are:

- a. To look after Mr. Sridhar
- b. To supply him provisions
- c. To direct him to come to Patna
- d. To obey the Guru's commands

2. The offerings asked for are:

Good supply of provisions for the langar

3. The date of the letter is not available, but, most probably it was written during the years of 1666-1668 when the Guru was on a missionary tour towards this part of India.

LETTER 2

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂਗੋ

ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ
ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ
ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ
ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ ਗੁਰੂਗੋ

ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਦੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰਿ ਮਨੁ ਸਰਬਤਿ ਜੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ ਗੁ-
ਰੂ ਰਖੇਗਾ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਿ ਦਾਸ ਹਜੂਰਿ ਆਇਆ ਸੰਗ-
ਤਿ ਕਾ ਮੁਜਰਾ ਦਿਤਾ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਦਾ ਹਰਿ ਭਾਂਤਿ
ਖਸਮਾਨਾ ਕਰ ਦੇਤਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੇ।

ਮੁਜਰਾ ਦਿਤਾ = to hand over offerings

ਖਸਮਾਨਾ ਕਰਣਾ = to help

ਇਹ ਦੁਕਮਨਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਸਿਓਂ ਫੱਟਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਸ ਅਧੂਰੇਪਣ ਦੀ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਹੱਥ ਲਿਖਿਤ ਵਿਚੋਂ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਉਭਰਵੀਂ ਲਕੀਰ ਸਾਫ਼
ਪਈ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੁਕਮ ਨਾਲ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ
ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਲਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।

LETTER 2

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the sangat of Benaras (now called Varanasi). It is preserved in a handwritten volume of the Adi Granth at Gurudwara Bari-sangat, Benaras.

Gurusat

In the name of God who is the true Teacher

Bhai Jawahar Mal and the members of the sangat (congregation) of Benaras will have the protection of God. Bhai Kalyan Das has come and has given over to me the contributions of the sangat. Always help and respect Bhai Kalyan Das. May God's blessings be on you all.

Observations:

1. The directive issued in this letter is:
To help and respect Bhai Kalyan Das.
2. The Guru has acknowledged the contributions sent by the congregation of Benaras.
3. This hukamnama is in the handwriting of the Guru (many other hukamnama's are written by both the Guru and the calligrapher on the orders of the Guru.)
It is torn on the right hand side and is incomplete. The last sign of the loop of 'ong' proves it.

LETTER 3

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬੰਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੈਨਸੁਖ
 ਭਾਈ ਮਿਹਰਚੰਦ ਭਾਈ ਸੁਭਾ ਚੰਦ
 ਭਾਈ ਜੋਠਮਲ ਭਾਈ ਭੋਡਮਲ ਭਾਈ ਨੰਦ ਕੁਆਰ ਭਾਈ ਦੀਨ ਦਿਆਲ
 ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ...
 ਨਾਥ ਭਾਈ ਹੀਰਾਨੰਦ ਭਾਈ ਰਾਘੋ ਦਾਸ ਭਾਈ ਪਹਲਾਦ ਦਾਸ ਭਾਈ
 ਬੰਸੀਧਰ ਭਾਈ ਮੁਰਲੀਧਰ...
 ਮੰਹਨ ਦਾਸ ਭਾਈ ਨੋਨਸੁਖ ਭਾਈ ਹਰਕੇਸੁ ਭਾਈ ਫਕੀਲ ਦਾਸ ਭਾਈ
 ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਭਾਈ...
 ਭਾਈ ਸਦਾਨੰਦ ਭਾਈ ਘਨਿਸਿਆਮੁ ਭਾਈ ਕਵਲਨੈਨ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ
 ਭਾਈ ਮੁਰਲੀਧਰ ਭਾਈ
 ਭਾਈ ਸਿੰਘਾ ਭਾਈ ਸੰਗਤਿ ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਬੈਜਨਾਥ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਉ ਭਾਈ
 ਝਬਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ
 ਮੁ ਭਾਈ ਜਗਮੋਨ ਭਾਈ ਫਕੀਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰੂਪਨ ਭਾਈ ਲਾਲਮੋਨ ਭਾਈ
 ਅਨੰਤ ਦਾਸ ਭਾਈ
 ਸੁਫੇਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਨੋਨਸੁਖ ਕੁਲਾਲ ਚੰਦ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ
 ਭਾਈ ਭਗਤਾ ਬਿੰਦਰਾਬਨੁ...
 ਪਾਲਾ ਵੇਰੂ ਬੰਸੀਧਰ ਸੁਖਦੇਉ ਮਾਫੀ ਸੁਚਾ ਰਾਮ ਚੈਨਸੁਖ ਹੀਰਾਨੰਦੁ ਪਰਸਰਾਮ...
 ਮਿਤਰ ਸੰਟ ਗਜਮਲ ਜਗਦੇਉ ਦਲਪਤ ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਮਲੂਕ ਦਾਸੀਆ ਚੰਤਨ...
 ਲਫ਼ਾ ਰਘੁਨਾਥ ਵਤਹ ਚੰਦ ਬੇਬੇ ਪੰਤੀ ਬਾਈ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪਰਾਨਨਾਥ...
 *ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣੇ ਕੀ ਜਿਨਿ ਸਿਖ
 ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੀਆ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇ
 ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਵਹਿਯੋ ਗੋਬਿੰਦ
 ਦਾਸ ਕੀ ਬਧਾਈ ਉਪਰਿ ਸੰਗਤਿ
 ਖਰਚ ਕੀਆ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਥਾਇ
 ਪਯਾ ਰੂਪਯੋ ਕੀ ਮੁਹਰ ਥਾਇ ਪਤੀ
 ਪੀਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੇ ਥਾ(-)
 ਇ ਪਈ ਆਗੇ ਜੁ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ
 ਤਿਸਕਾ ਭਲਾ ਹੋਗੁ ਸੰਗਤ ਕੇ ਰੁਜਗਾਰ ਮੰ ਬਰ (-)
 ਕਤਿ ਹੋਗੁ ਭਾਈ ਜੀ ਸਰਪਾਉ ਭੋਜਿਆ ਹੈ
 ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਗੁ

*ਇਹੋ ਅਗੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੂਲ ਵਿਚ ਉਤਲੇ ਪਾਸੇ ਟੇਕੇ ਤੇ ਉਲਟੇ ਰੁਖ ਦਿਤੀ ਹੈ ।

LETTER 3

The letter was written to the Sangat of Banaras (now called Varanasi). It is preserved in the Gurudwara Harimandir Sahib at Patna.

Epistle addressed to the Sangat of Patna.

God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Chain Sukh, Bhai Mehr Chand,

Bhai Subha Chand, Bhai Jeth Mal, Bhai Ded Mal, Bhai Nand Kuar, Bhai Din Dayal,

Bhai Mehr Chand Nath, Bhai Hira Chand, Bhai Ragho Das, Bhai Prehlad Das, Bhai Bansi Dhar,

Bhai Murli Dhar Mohan Das, Bhai Nain Sukh, Bhai Harkesh, Bhai Chhabil Das,

Bhai Bhagwan Das, Bhai Sada Chand, Bhai Ghanishyam, Bhai Kanwal Nain, Bhai Ramrai, Bhai Murlidhar Bhai, Bhai Singha, Bhai Sangat Das, Bhai Baijnath, Bhai Sukhdeo, Bhai Jhabar Singh,

Bhai Jagman, Bhai Chhabil Das, Bhai Rupan, Bhai Lalman, Bhai Anant Das, Bhai Supher Chand, Bhai Nainsukh, Gulal Chand, Bal Gobind, Bhai Bhagta Bindraban, Pala Pheru, Bansi Dhar, Sukhdeo, Machhi, Sucha Ram, Chain Sukh, Hira Nand, Parasram Mittar Sain, Gaj Mal, Jagdeo,

Dalpat Das,, Bhai Maluk, Dasia, Chetan, Lachua, Raghu Nath, Fateh Chand, Babe Peri Bai,

Dina Nath, Pran Nath .

(The following part of the letter is written in a slanting style at the top in the reverse order)

The entire Sangat of Patna, who has meditated on Waheguru, their wishes will be granted. The Sangat has spent money on the celebrations of Gobind Das' birthday.

At this the Guru expresses his pleasure. Each rupee spent has earned the blessing of the mohur (Divine seal).

The offerings sent previously too have met with the Guru's pleasure.

Whosoever serves the Guru in future shall be blessed. The Sangat's prosperity will increase

Bhai Ji, we are sending a 'siropa'. Patna is Guru's own home. The congregation there shall be blessed.

Observations:

1. The letter is addressed to many members of the Sangat
2. There is a female member 'Bebe Peri Bal' as well
3. There is mention of birthday celebrations of one 'Gobind Das'.
4. The Guru has shown his pleasure on these celebrations.
5. The Guru has mentioned the receipt of previous offerings as well.
6. There is a mention of sending a 'siropa', but it is not clear at that it was being sent for whom.
7. The use of word 'Waheguru' at the start of the letter is worth nothing.

LETTER 4

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਨੰਵੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣੇ ਜੀ ਜੋਗੁ

"...ਕਾਰ ਭੇਟ ਕਪੜੇ ਡਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ ਰਾਇ ਹਥਿ
ਭੇਜੀ ਥੀ ਸੋ ਹਜ਼ੂਰਿ ਪਹੁਚੀ . ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰੁ ਹੋ..."

[ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਣਾ ਵਿਚ]

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੈਨਸੁਖ ਭਾਈ
 ਮਿਹਰ ਚੰਦੁ ਭਾਈ ਸੁਭਾ ਚੰਦੁ
 ਭਾਈ ਜੈ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਚਿਮਨਾ ਭਾਈ ਲਾਲਮੰਨ ਭਾਈ ਜੋਠਮਲ ਭਾਈ ਡੇਡਮਲ
 ਭਾਈ ਪਹਲਾਦ ਦਾਸੁ ਭਾਈ
 ਓਸੀਧਰ ਭਾਈ ਮੁਰਲੀ ਭਾਈ ਰਾਘਦਾਸੁ ਭਾਈ ਸੇਠ ਛਬੀਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ
 ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ
 ਭਾਈ ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਖਖਸੀ ਮੁਰਲੀਧਰ ਭਾਈ ਹੀਰਾਨੰਦੁ ਭਾਈ ਸੰਗਤਿ ਦਾਸੁ
 ਭਾਈ ਝਬਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ ਪਰ(-)
 ਸੁ ਰਾਮ ਮੰਹਨ ਦਾਸੁ ਨੈਨਸੁਖ ਬਾਲ ਗੰਠਿਦੁ ਸੰਕਰ ਦਾਸੁ ਸਦਾ ਨੰਦੁ ਸੂਜਾ ਰਾਮੁ
 ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਗੁਜਰ
 ਮਨੁ ਸੰਕਰ ਦਾਸੁ ਨੰਦਲਾਲ ਛਜੁਮਲੁ ਨੰਦ ਕੁਆਰ ਭਾਈ ਜਸੋਧਾ ਨੰਦਨ
 ਮਿਹਰ ਚੰਦੁ ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਬਲੀ
 ਰਾਮ ਸਭਾ ਚੰਦ ਜਗਦੇਉ ਦਲਪਤਿ ਰਾਇ ਅਨੀਰਾਇ ਘਨਸਿਆਮੁ ਸੁਖਦੇਉ
 ਗਜਮਲੁ ਗਜੂਆ ਭਾਗੁ ਮਲ
 ਛਬੀਲ ਦਾਸੁ ਸੁਵੇਰਾ ਅਮਾਲੀਆ ਵੇਰੂ ਕਿਰਪਾਲਾ ਖੰਜੀ ਸੁਖਦੇਉ ਪੋੜੀ ਭਾਈ
 ਰਾਮ ਚੰਦ ਹਰਕੇਸੁ
 ਛਬੀਲ ਦਾਸ ਸੁਭਕਰਣ ਕੇਵਲਰਾਮ ਭਾਗੁ ਅਨੰਤਾ ਮਨਸੁਖ ਬਸੰਤਰਾਇ ਲਛੂਆ
 ਬਾਲਾ ਸਦਾਨੰਦ ਸਾਧੂ

*ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣੇ ਕੀ ਗੁਰ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ
 ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਰੇ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਵੈ ਕਾਰ
 ਛੋਟ ਕਪੜੇ ਭਾਈ ਮਿਹਰਚੰਦ ਭਾਈ ਕਲਿਆਨਿ ਰਾਇ
 ਹਥਿ ਭੰਜੀ ਥੀ ਸੇ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੀ ਸੰਗਤਿ
 ਕੇ ਰੁਜਗਾਏ ਵਿਚਿ ਗੁਰੁ ਬਰਕ(-)
 ਤਿ ਕਰੇਗਾ ਪਟਣਾ ਗੁਰੁ
 ਕਾ ਘਰੁ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ

* ਇਹੋ ਖਠੇ ਮੂਲ ਵਿਦ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖੀ ਖਰੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

LETTER 4

The letter was written to the Sangat of Benaras (now called Varanashi). It is preserved in the Gurudwara Harimandir Sahib at Patna.

Epistle addressed to the Sangat of Patna

God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Chain Sukh, Bhai Mehr Chand, Bhai Subha Chand, Bhai Jai Singh, Bhai Chimna, Bhai Lalman, Bhai Jeth Mal, Bhai Ded Mal, Bhai Prehlad Das Bhai Bansidhar, Bhai Murli, Bhai Raghu Das, Bhai Seth Chhabil Das, Bhai Pritam Das, Bhai Nand Lal, Bhai Pran Nath, Bakhshi Murli Dhar, Bhai Hiranand, Bhai Sangat Das, Bhai Jabar, Bhai Gurdas, Pa-S Ram, Mohan Das, Nainsukh, Bal Gobind, Sankar Das, Sada Nand, Suja Ram Bhagwas Das Gujjar Mal, Sankar Das, Nandlal, Chhaju Mal, NAND Kuar, Bhai Jasoda Nandhan Mehr Chand, Pran Nath, Bali Ram, Saba Chand, Jagdeo, Dalpat Rai, Anirai, Ganshyam, Dukhdeo GAJMAL, Gajua, Bhag Mal, Chhabil Das, Suphera, Amalia, Pheru, Kirpala, Bansi, Sukhdeo, Peri Bai Ram Chand, Harkes Chhabil Das, Subkaran, Kewal Ram, Bhag, Ananta, Mansukh, Basant Rai, Lacchua Bala Sadanand, Sadhu

(The following part of the letter is written in a slanting style at the top in the reverse order)

God will bless the entire Sangat of Patna; meditate on God, and all wishes will be granted.

The offerings of clothing sent through Bhai Mehr Chand and Bhai Kalyan Rai have been received in our presence.

Whosoever serves the Guru in future shall be blessed. The Sangat's prosperity will increase.

Patna is Guru's own home. The congregation therein shall be blessed.

Observations:

1. The letter is addressed to many members of the Sangat
2. There is a female member 'Peri Bai' as well
3. There is mention of offerings of clothes
4. Like previous letters, this letter is also undated
5. This letter is also preserved in Harimandir Sahib at Patna.

LETTER 5

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣੇ ਕੀ ਜੋਗੁ
"ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਾ ਗੰਥਿੰਦ ਦਾਸ ਕੀ ਕਰਤੀ ਹੈ ਕੁਮਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤ ਕੀ
ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਹ ਥਾਇ ਪੜ੍ਹੀ..."

[ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਣਾ ਸਹਿਰ]

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਕੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਰਗਾਹ
ਬਾਇ ਪਤੋਗੀ ਸੰਗਰ
ਯਾ ਭਲਾ ਹੋਗੁ ਜੇ ਪਰ ਤੇ ਭਾਈ
ਰਾਜਾ ਦੇ ਪਾਸ ਤੇ ਭੋਰਾ ਆਯਾ ਹੋਏ
ਤਾ ਭੋਜਣਾ ਇਕ ਸਹੇਲਾ ਤਿੰਨ ਕਨਾਰਾ
ਇਕ ਸਿਰਖਾਨਾ ਖਾਸੇ ਫੱਟੇ ਨੂ ਭੋਜਣਾ
ਤਿੰਨ ਕਨਾਰਾ ਇਕ ਕਲੰਚਰੀ ਰਸੋਈ
ਨ ਭੋਜਣੀ ਇਕ ਚਾਵਣੀ ਪੰਜ
ਗਜੀ ਹੋਰ ਭੋਜਣੀ
ਅੰਦਰ ਚਾ ਭੋਰਾ ਕਨਾਰਾ ਹੋਰ ਸਾਜ
ਭਾਈ ਮਲੂਕ ਮਿਹਰੇ ਕੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਣਾ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਦੁਸ਼ੀ ਕਰੀਗਾ
ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ ਯਾ ਘਰ ਪੈ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੈਨਸੁਖ/
ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਸੰਭਾ ਚੰਦ ਭਾਈ ਜੇਠਮਲ ਭਾਈ ਭੇਡਮਲ
ਭਾਈ ਨੰਦਕੁਮਾਰ ਭਾਈ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਪਰਾਨ ਨਾਥ/
ਭਾਈ ਹੀਰਾਨੰਦ ਭਾਈ ਸੰਭਾ ਚੰਦ ਭਾਈ ਕਵਲਨੰਨ ਭਾਈ ਰਾਘੋਦਾਸ
ਭਾਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾਸ ਭਾਈ ਮੁਰਤੀ ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ/
ਭਾਈ ਹਰ ਜੀ ਮਲ ਭਾਈ ਸਦਾਨੰਦ ਭਾਈ ਕਵਲਨੰਨ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ
ਭਾਈ ਨੰਦ ਨਰ ਭਾਈ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਈ ਜਗਮੰਨ ਭਾਈ ਸੰਗਤਿ ਦਾਸ/
ਭਾਈ ਬੇਜ ਨਾਥ ਭਾਈ ਝਬਰ ਸਿੰਘ ਅਮਲੀਆ ਕਿਰ-
ਪਾਲ ਫਰੂ ਭਾਈ ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਭਾਈ ਲਾਲਮੰਨ ਭਾਈ ਨੰਨਸੁਖ ਭਾਈ ਮੂਲਾ/
ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਚੇਰਨ ਜਾਦੇ ਬੋਧੇ
ਪੋਤੀ ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਮਲੂਕਾ ਲਛੂਆ ਭਾਈ ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ/
ਪਟਣੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ
ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਨਦੀਰੇ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਜਿਨ ਸਿਖਾਂ ਵਾਹਗੁਰੂ/
ਕੀਆ ਹੈ ਸਭਨਾ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੁਰੇ ਕਰੇਗਾ
ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ ਯਾ ਘਰ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਦੁਸ਼ੀ ਹੋਗੁ ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਾ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ/
ਕੀ ਕਰਤੀ ਹੈ ਤੁਮਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤਿ/

ਗੁਰ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੰਨ ਸੁਖ ਭਾਈ
 ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਸੋਭਾ ਚੰਦ ਭਾਈ ਜੰਠ ਮਲੂ ਭਾਈ ਡੇਢਮਲ
 ਭਾਈ ਨੰਦ ਕੁਆਰ ਭਾਈ ਦੀਨਦਿਆਲ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਪਰਾਨ ਨਾਰ
 ਭਾਈ ਹੀਰਾਨੰਦ ਭਾਈ ਸੰਭਾਚੰਦ ਭਾਈ ਕਵਲਨੈਨ ਭਾਈ ਰਾਘੋ ਦਾਸ
 ਭਾਈ ਪਹਲਾਦ ਦਾਸ ਭਾਈ ਮੁਹਲੀ ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ
 ਭਾਈ ਹਰਜੀਮਲੂ ਭਾਈ ਸਦਾਨੰਦ ਭਾਈ ਕਵਲਨੈਨ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ
 ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਭਾਈ ਬਾਲਗੰਬਿਦ ਭਾਈ ਜਗਮੰਠ ਭਾਈ ਸੰਗਤਿ ਦਾਸ ਭਾਈ
 ਬੇਜਨਾਥ ਭਾਈ ਬਖਰ ਸਿੰਘ ਅਮਾਲੀਆ ਕਿਰ (-)
 ਪਾਲ ਫੇਰੂ ਭਾਈ ਬਿਦਰਾਠਨ ਭਾਈ ਲਾਲਮੰਠ ਛਬੀਲਾ ਨੰਨਸੁਖ ਭਾਈ ਮੂਲਾ
 ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਚੰਤਨ ਜਾਦੋ ਬੰਬੇ
 ਪੰਤੀ ਬਾਈ ਭਾਰਾ ਮਲੂਕਾ ਲਛੂਆ ਭਾਈ ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣੇ
 ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ
 ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਜਿਨ ਸਿਖ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੀਆ ਹੈ
 ਸਭਨਾ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ
 ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁਤੀ ਹੋਰੁ ਸੰਗਤਿ ਸੇਵਾ ਗੰਬਿਦ ਦਾਸ
 ਕੀ ਕਰਤੀ ਹੈ ਤੁਮਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤਿ

"ਕੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਰਗਹ
 ਬਾਇ ਪਤੋਗੀ ਸੰਗਤ
 ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਗੁ ਜੋ ਪਰੇ ਤੇ ਭਾਈ
 ਰਾਜਾ ਦੇ ਪਾਸ ਤੇ ਫੇਰਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ
 ਤਾ ਭੋਜਣਾ ਇਕ ਸੁਹੀਲਾ ਤਿਨ ਕਨਾਤਾਂ
 ਇਕ ਸੋਹਣਖਾਨਾ ਖਾਸੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਭੋਜਣਾ
 ਤਿਨ ਕਨਾਤਾ ਇਕ ਕਲੰਦਰੀ ਰਸੋਇ
 ਨੇ ਭੋਜਣੀ ਇਕੁ ਰਾਵਟੀ ਪੰਜ
 ਗਜੀ ਹੋਰ ਭੋਜਣੀ
 ਅੰਦਰ ਦਾ ਡੇਰਾ ਕਨਾਤਾ ਹੋਰ ਸਾਜ
 ਭਾਈ ਮਲੂ ਮਿਹਰੇ ਕੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਣਾ
 ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁਤੀ ਕਰੇਗਾ
 ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ

LETTER 5

The letter was written to the Sangat of Patna. It is preserved in the Gurudwara Harimandir Sahib at Patna.

Epistle addressed to the Sangat of Patna

God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Chain Sukh,

Bhai Mehr Chand, Bhai Subha Chand, Bhai Jeth Mal, Bhai Dedmal,

Bhai Nanand Kuar, Bhai Din Bayal, Bhai Mehhe Chand, Bhai Pran Nath,

Bhai Hiranand, Bhai Sobachand, Bhai Kanwalnain, Bhai Ragu Das

Bhai Prehlad Das, Bhai Murli, Bhai Mohan Das, Bhai Bhagwan Das,

Bhai Harjimal, Bhai Sadanand, Bhai Kanwalnain, Bhai Ramrai,

Bhai Nand Lal, Bhai Balgobind, Bhai Jagman, Bhai Sangat Das,

Bhai Baijnath, Bhai Jabar Singh, Amalia Kirpal, Pheru, Bhai Binraban, Bhai Lalmun, Chhbila,

Nainsukh, Bhai Mula, Bhai Mehr Chand, Bhai Chetan Jaado, Babe Paeri, Bhai Bhara, Maluka,

Lcchua, Bhai Pran Nath,

God will look after the Sangat of Patna, recite Guru Guru, and the life will be blessed. Let good come to all, who have meditated on Waheguru, God will fulfil all their wishes.

Patna is the home of the Guru, God will bless the Sangat. The sewa done for Gobind Das will be accepted in the Divine court. The sewadars will be blessed.

The camp equipment received from Bhai Raja be sent to me. It includes: one canopy, three screens and equipment for the bath and toilet.

Also send three screens, and one enclosure for the kitchen.

Also send a tent measuring five yards.

The chamber (sleeping room) equipment and screens may be sent through Malu Mehra.

God will bless the sangat. Patna is the house of the Guru.

Observations

1. The letter is addressed to many members of the Sangat of Patna, a few names are repeated.
2. There is a female member 'Peri Bai' as well
3. There is a mention of offerings of: a marquee including, 6 screens, a bath/toilet enclosure, kitchen enclosure, bed room enclosure and an individual camp.
4. Like previous letters, this letter is also undated.
5. This letter is also preserved in Harimandir Sahib at Patna
6. The word 'Waheguru' has been used in this letter
7. The meaning of the difficult words are as follows:

Words	Meaning
Suhela (Suhela)	Camping equipment
Kanatan (Kanatan)	Screens
Sehatkhana (Sehatkhana)	Enclosure for bathroom and toilets
Kalandri (Kalandri)	Enclosure
Ravti panj gaz (Ravti panj gaz)	Camp measuring 5 yards x 5 yards
Andar da dera (Andar da dera)	Enclosure for bedroom and the furniture

LETTER 6

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਜੋਗ
“ ਕਾਰਕਾਰ ਲੋਚ ਕੇ ਸੰਗਤਿ ਭਾਈ ਜਵੰਹਰੀ ਨੰ ਵੰਟੀ ਜਵੰਹਰੀ
ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਖਾਸ ਪਹੁਚਾਵੇਗਾ ਹਜ਼ੂਰਿ ਪਹੁਚੇਗੀ ..”

[ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ]

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।*

ਗੁਰਸਤਿ

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰੀ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਜਟਮਲੁ
ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਜਾਦੋ ਘਾਸੀ

ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ ਦਾਸ ਭੋਤੀ ਜੋਨ ਭਾਈ ਬਾਬੂ ਰਾਇ
ਭਿਖਾਰੀ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲਖਤਿ ਦਾਸ ਹੀਰਾ ਮੰਨ ਦੁਰਗ ਦਾਸ
ਗੋਗਾ ਰਾਮ ਰਘੁਨਾਥ ਮਹਾਨੰਦ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ
ਗੁਰੂ ਰਖਗਾ ਕਾਰਬਾਰ ਲੋਚ ਕੇ ਸੰਗਤਿ ਭਾਈ ਜਵੇਹਰੀ ਨੰ ਦੇਣੀ
ਜਵੇਹਰੀ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਪਹੁਚਾਵੇਗਾ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੇਗੀ
ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਗੁ ਸੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੇ

LETTER 6

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the Sikh congregation of Benaras and is preserved in the Gurudwara Bari Sangat at Benares (now called Varanasi).

Gurusat

In the name of God who is the true Teacher

God is one, He is the Truth and is realised only with His Grace.

Bhai Jawahari, Bhai Kirpal Das, Bhai Jatmal,

Bhai Rama the grass-cutter,

Bhai Kalyan Das, Bhoti, Seth, Bhai Babu Rai, Bikhari Das Maharaja, Dalpat Das,

Hira Man, Durga Das, Ganga Ram, Raghu Nath, Mahanand and other members of the sangat of Benaras.

God will protect you. All members of the Sangat (congregation) should collect and entrust their donations from their own earnings to Bhai Jawahari who will hand them over to Bhai Dayal Das. These will then, be brought and put in the holy treasury. I wish good to the Sangat. God will bless you. This is the time for the service to the Guru.

Observations

1. The directives issued in this letter are:

- a. To serve the Guru
- b. To send donations to the Guru's treasury from one's own earnings

2. The offerings asked for are:

Donations

3. The exact date of this letter is not available, but most probably it was written during 1667-1668, when the Guru was touring this part of India.

LETTER 7

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਨਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ ਤੇ ਸੂਬੇ ਕੀ ਜੋਗ
 "...ਪਿਛੇ ਕਾਰ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਭੇਜੀ ਥੀ ਸਰ ਹਜ਼ੂਰਿ ਪਹੁੰਚੀ
 ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਕਹੇ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਕਰਿ ਮੰਨਣਾ..."

(Handwritten text in Gurmukhi script, likely a transcription of the hukamnama or a related document)

[ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ*

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰ ਮਲੁ ਮਸੰਦ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਭਾਈ
ਜਟਮਲ ਭੰਡੀ ਸਿਠ ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ ਮਲ ਭਾਈ ਮਹਾਨੰਦੁ
ਭਾਈ ਬਾਬੂ ਰਾਇ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਦ (-)
ਲਪਤਿ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮਾਨੰਦ ਭਾਈ ਮਾਨਜੀ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ
ਫਾਗੂ ਸਾਹ ਭਾਈ ਬਾਲ ਕਿਸਨ ਭਾਈ ਫੁਟਮਲ ਭਾਈ ਮਨੀ
ਰਾਮ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਸੁਖੇ ਕੀ ਗੁਰੂ
ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਪਿਛੇ ਕਾਰ ਭਾਈ ਦਿਆਲ
ਦਾਸ ਪਾਸ ਭੇਜੀ ਥੀ ਸਭ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੀ ਭਾਈ ਦਿਆਲ

* ਦਾਸ ਕਹੇ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਕਾ
ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਮਨਣਾ ਆਗੈ
ਜਿਸ ਸਿਖ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ
ਕੀ ਕਉੜੀ ਹੋਵੇ ਕਾਰ ਭੇਟ
ਸਭ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ
ਪਾਸ ਪਹੁਚਾਵਣੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਰੁਜਗਾਰ
ਵਿਚਿ ਗੁਰੂ ਬਰਕਤਿ ਕਰੇਗਾ

* ਇਹ ਅੱਖਰ ਮੂਲ ਵਿਚ ਸਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਣੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

** ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਮੂਲ ਦੇ ਉਤਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਉਲਟੇ ਤੇ ਹੋਏ ਰੁਖ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

LETTER 7

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the congregation of city of Benaras (Varanasi) and the county of Benares.

Ek Oankar Satguru

In the name of One Eternal God who is the True Teacher

Sat Guru

In the name of God who is the True Teacher

Bhai Jaswer Mal Masand, Bhai Kirpal Das, Bhai Jat Mal, Bhai Seth, Bhai Kalyan Mal, Bhai Mahanand, Bhai Babu Rai, Bhai Maharaj, Bhai Bhikhari, Dalpat Das,

Bhai Ramanand, Bhai Manji, Bhai Man Singh, Phagu Shah, Bhai Bal Kishan,

Bhai Chhut Mal, Bhai Mani Ram and all other members of the congregation of the city and county of Benares.

God will fulfil all desires of the congregation. The offerings recently sent through Bhai Dayal Das have been duly received in the Guru's treasury. Accept all the directives of Bhai Dayal Das as the directives of the Guru. All the Sikhs keeping even a cowrie (lowest denomination of the currency, then used in India) as their contribution towards the daswand (donation towards the Guru's treasury), should hand it over to Bhai Dayal Das. God will bless the entire congregation and will prosper.

Observations:

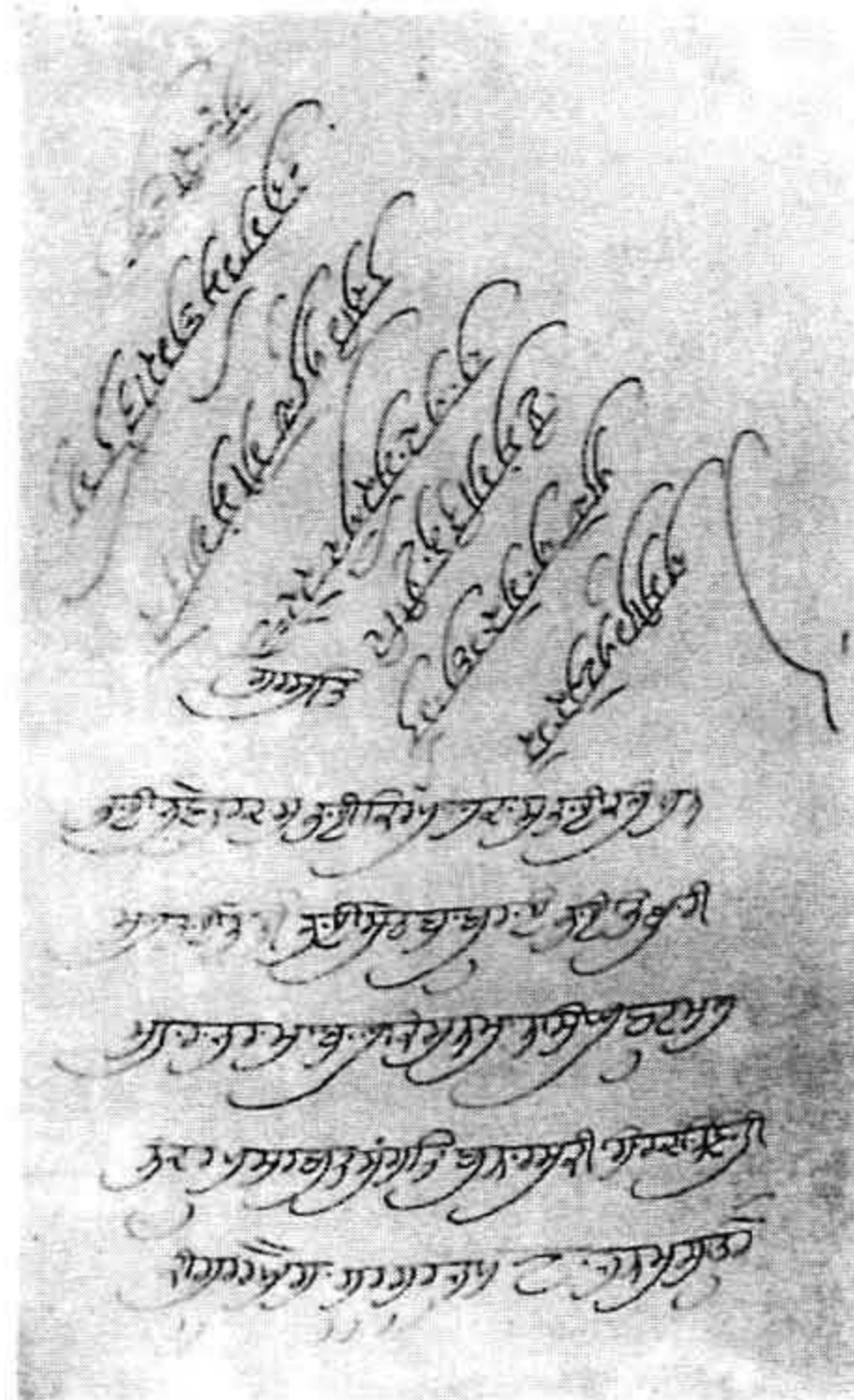
1. The directives issued in this letter are:
  - a. To obey the commands of Bhai Dayal Das
  - b. To send regular contributions, however small, to the central treasury.
2. The exact date of the letter is not known, but the most probable date period is between 1667/1668, when the Guru was still in that part of India.

LETTER 8

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਬੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਆਸੀਹ ਰੂਪਕੇ ਕਾਰ ਕੇ
ਪਹੁਚੇ ਆਗੇ ਕਾਰਬਾਰ ਹੇ-
ਇ ਜੰਗਤਿ ਭਾਈ ਇ-
ਆਲ ਦਾਸ ਕੇ ਲੱਚ ਕੇ ਦੁਣੀ
ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੇਗੀ ਜੰਗਤਿ ਕੇ
ਰੁਸਗਾਰ ਮੇ ਥਰਕਾਰਿ ਹੋਗੇ
ਜੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰ ਦਾਸ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ

ਮਲ ਭਾਈ ਫੋਤੀ ਸੇਠ ਬਾਬੂ ਰਾਇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ

ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮਾ ਬਾਲ ਕਿਸਨ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਫੁਟ ਮਲ

ਨੰਦ ਰੂਪ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ ਗਿਰਦ ਨਿਵਾਹੀ

ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਕਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇ/

ਨੋਟ:—ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀੜ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ
ਹੈ, ਜੋ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕਟਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 8

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the congregation of city of Benaras (Varanasi) and the county of Benaras.

Gurusat

In the name of God who is the True Teacher

Bhai Jaswehar Das, Bhai Kirpal Das, Bhai Kalyan Mal, Bhai Bhoti, Bhai Seth, Babu Rai, Bhai Bhikhari, Maharaja, Rama, Bal Kishan, Man Singh, Chhut Mal, Nand Rup, and all other members of the congregation of the city and county of Benares. Always meditate on God.

Eighty rupees of offerings have been received. May God fulfil all desires of the congregation. The Sangat may give their offerings to Bhai Dayal Das. He will give them to the Guru. God will bless the entire congregation and all will prosper. This is the time for the service of the Guru.

Observations:

1. The directives issued in this letter are:
To deposit the offerings with Bhai Dayal Das, who will pass them over to the Guru
2. The exact date of the letter is not known, but the most probable date period is between 1667/1668, when the Guru was still in that part of India.

LETTER 9

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ ਭਾਈ ਜਰੰਦਰੀ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ/
ਭਾਈ ਭੋਤੀ ਕਲਿਆਨ ਦਾਸ ਭਾਈ
ਸਿੰਠੇ ਸੇਠ ਦਲਪਤ ਭਾਈਥਾਬੂ ਰਾਇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਦਾਸ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ/
ਬਨਾਰਸ ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ
ਜਨਮੁ ਸਉਰੇ ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਕਾਰ ਸੰਗਤ ਕੀ/
ਏਕ ਸਉ ਵਿਆਸਠ ਰੁਪਯੇ ਸੰਗਤ
ਨੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸਿ ਭੇਜੇ ਥੇ ਸੇ ਹਜੂਰਿ ਆਏ ਸੰਗਤ ਕੀ/
ਬਾਹੁੜੀ ਹੋਈ ਆਗੇ ਕਾਰ ਭੇਟ ਮੰਨਤ
ਸਭ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਲੋਚ ਕੇ ਦੇਣਾ ਸੰਗਤ ਕਾ ਰਿਜਕ/
ਵਧੇਗਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਕਰੇਗਾ

LETTER 9

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the congregation of city of Benaras (Varanasi) and the County of Benaras.

Gursat

In the name of God who is the True Teacher

Bhai Dayal Das, Bhai Rama Rai, Bhai Jwaheri, Bhai Kirpal Das, Bhai Bhoti,

Bhai Kalyan Das, Bhai Sibboo, Seth Dalpat, Bhai Babu Rai, Bhai Bhikhari Das and all other members of the congregation of the city and county of Benaras. Always meditate on God. The life will improve.

May God fulfil all desires of the congregation. The Sangat had sent Rs. 166 with Bhai Dayal Das, the money has been duly received. In future send offerings only through him. God will bless the entire congregation and all will prosper.

Observations:

1. The directives issued in this letter are:
  - a. To deposit the offerings with Bhai Dayal Das, who will pass them over to the Guru
2. There is an acknowledgement of the receipt of Rs. 166 sent with Bhai Dayal Das.
3. There is a direction to send offerings from the honest earnings.
4. The exact date of the letter is not known, but the most probable date period is between 1667/1668, when the Guru was still in that part of India.

The meanings of a few difficult words are as follows:

= have been received

= Sangat is blessed

= Offerings should be within the means of the sangat

LETTER 10

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਦੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗਾਠੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗਾਠੀ ਸੰਗਤ ਸਿਰਸਾਪੁਰ
ਸਿਰਸਾਪੁਰ ਸੰਗਤ ਸਿਰਸਾਪੁਰ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਸਿਰਸਾਪੁਰ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Mirzapur (U.P.)

ਗੁਰ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਭਾਲ ਚੰਦੁ ਭਾਈ ਹਰਕਿਸਨ ਭਾਈ ਚਤਰ ਭੱਸ
ਭਾਈ ਠਾਲੁ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮਿਰਜਾਪੁਰ ਕੀ
ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ ਕਾਰਬਾਰ ਕਰਿ ਕੇ ਸੰਗਤਿ ਭਾਈ
ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸਿ ਭੇਜਣੀ ਹਜ਼ੂਰਿ
ਪਹੁਚੈਗੀ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਰੁਜਗਾਰ ਹੋਗਾ ਪਿਛੈ ਕਾਰ
ਦੀਈ ਥੀ ਸੁ ਪਹੁਚੀ

LETTER 10

This letter was written by Guru Tegh Bahadur to the congregation of city of Mirzapur (U.P.)

Gursat

In the name of God who is the True Teacher

Bhai Bal Chand, Bhai Harkishan, Bhai Chatarbhuji, Bhai Lalu and all other members of the congregation of Mirzapur. Send your offerings through Bhai Dayal Das who will present those to us.

God will bless the entire congregation and all will prosper. Offerings previously sent have been received.

Observations:

1. The directives issued in this letter are:

a. To deposit the offerings with Bhai Dayal Das, who will pass them over to the Guru.

2. There is an acknowledgement of the offerings sent earlier.

3. The meanings of a few difficult words are as follows:

= offerings

= increase in prosperity

LETTER 11

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਦੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸ਼੍ਰੀਗੋਬਿੰਦ ਤੋਂ ਪਟਨੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

ੴ ਕਰੁ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਰਾਮਗਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੰਨਸੁਖ
ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਸੰਭਾ ਚੰਦ ਜੇਠਮਲੁ ਭਾਈ
ਤੰਡਮਲੁ ਭਾਈ ਨੰਦ ਕੁਆਰ ਭਾਈ ਪਹਲਾਦ ਦਾਸ ਭਾਈ ਬੰਸੀ ਭਾਈ ਮੁਰਲੀ
ਭਾਈ ਪਰੀਤਮ ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਰਾਘੋ
ਦਾਸੁ ਭਾਈ ਮੰਗਨ ਦਾਸੁ ਬੇਬੇ ਪੇੜੀ ਥਾਈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖਾ ਕੈ ਮਨੋਰਥੁ
ਗੁਰੂ ਪੂਰੇਗਾ ਭਾਈ
ਜੀ ਅਸਾ ਮੁਗਰ ਛਾਵਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ
ਭਾਈ ਜੀ ਪਰੇ ਕੇ ਜੁ ਤੁਮਾਰੇ ਸੂਬੇ

ਕੇ ਮਸੰਦ ਹਨਿ^੩
ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਪਰੇ ਕੀ
ਲੇ ਕੇ ਦਰਸਨਿ ਆ (-)
ਵਣਾ ਜੋ ਸਿਖ ਆਵੈਗਾ
ਤਿਸ ਕਾ ਹੁਜਗਾਰ ਹੰਗੁ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ
ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸੁ ਕਹੈ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਮੰਨਣਾ
ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਗੁਰੂ ਹੁਜਗਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਉਰ ਭਾਈ ਜੀ
ਸਹਜਾਦਪੁਰ ਕੇ ਡੇਰੇ ਕੇ ਖੇਮੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ
ਲਿਖਿਆ ਚਾਹਤੇ ਹਹਿ
ਜਿਉ ਦੁਮ ਕਹਿ ਭੋਜਹ
ਤਿਉ ਹਮ ਹੁਕਮਨਾਵਾ ਸੰਗਤਿ
ਕੇ ਲਿਖਹ ਦੇ ਕੋਤੀਆ ਪਗਾ
ਬਿਹਾਰ ਕੀ ਭੋਜਣੀ
ਏਕ ਕੋਤੀ ਪਗਾ ਕੀ
ਚਾਲੀਸ ਰੂਪਯੇ
ਕੀ ਭੋਜਣੀ
ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਹੁਜਗਾ (-)
ਰ ਹੰਗੁ

1. ਮੂਲ ਦੇ ਅਧ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤੇ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ।
2. ਇਸ ਤੋਂ ਉਤਲਾ ਭਾਗ ਮੂਲ ਦੇ ਸਜੇ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚਦੇ ਸਜੇ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ।
3. ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅੱਕ ਖ ਤਕ ਮੂਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਾਸੇ ਉਪਰੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਟੇਵੇ ਰੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ।
4. ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੂਲ ਵਿਚ ਉਤਲੇ ਪਾਸੇ ਉਨਟੇ ਰੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

LETTER 11

The letter was written to the Sangat of Patna. It is preserved in the Gurudwara Harimandir Sahib at Patna.

Epistle addressed to the Sangat of Patna

There is One God, God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Chain Sukh, Bhai Mehr Chand, Bhai Subha Chand, Bhai Jeth Mal, Bhai Ded Mal, Bhai Nand Kuar, Bhai Prehlad Das, Bhai Bansi, Bhai Murli, Bhai Pritam Das, Bhai Raghu Das, Bhai Mohan Das, Bebe Peri Bai.

The Guru will fulfil the wishes of the congregation and all devotees.

We have camped at Monghyr, this is the time for the sangat to serve the Guru. Inform the masands of your province and other adjoining areas to come with Sangats to have an audience with the Guru.

All who come will be blessed and will prosper. Further we wish to write to you about the marquee at our camp in Shahzadpur.

Based on the information given by you, we will write to the sangat.

Send two score turbans of Bihar, of the value of Rs. 40 a score.

May the sangat have more prosperity.

Observations:

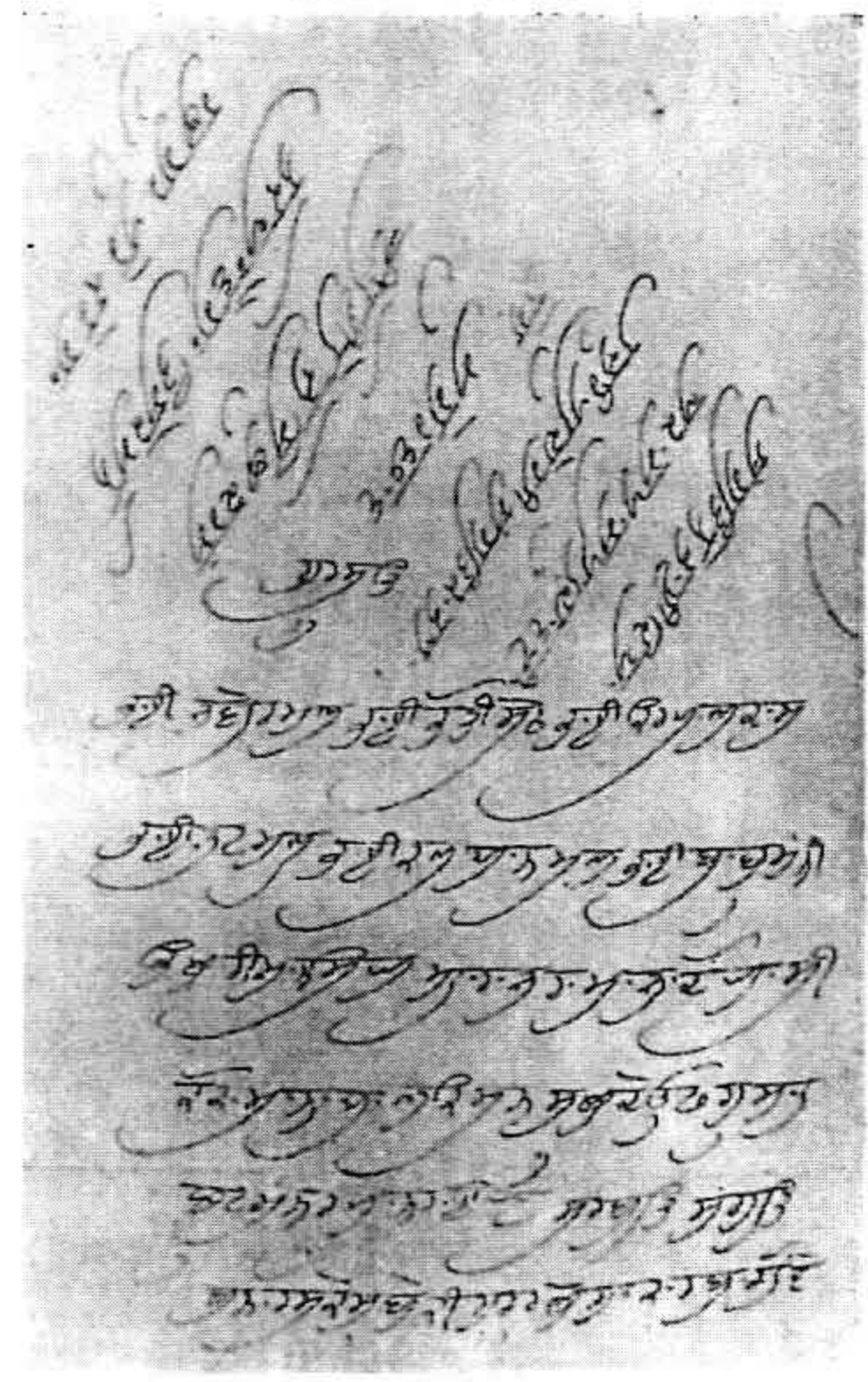
1. The letter is addressed to 16 members of the Sangat
2. There is a female member 'Peri Bai' as well
3. There is a mention that the Guru and his retinue were camping at Monghyr, and that the next camp will be at Sahzadpur.
4. The Guru had asked the sangat to send 40 Bihari turbans costing Rs. 40
5. Like previous letters, this letter is also undated
6. This letter is also preserved in Harimandir Sahib at Patna

LETTER 12

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਭਾਈ ਵਿਆ-
ਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਵਣੀ
ਹਸੁਰਿ ਪਹੁੰਚੀ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ
ਹੋਗ ਮੇਰੇ ਵਾਣ-
ਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਦਰਸ-
ਨ ਕੇ ਆਵੇਗਾ ਤਿਸ ਕੇ ਮਨੋ-
ਰਥ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਰਹੇਗਾ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰ ਮਲ ਭਾਈ ਭੱਤੀ ਸੇਠ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਵਾਸੁ
ਭਾਈ ਜਟ ਮਲੁ ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ ਮਲ ਭਾਈ ਥਾਕੂ ਮੰਨੀ
ਭਿਖਾਰੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਮਾ ਜਾਦੋ ਆਸੀ
ਕੋਕਾ ਮਾਨਾ ਬਾਲ ਕਿਸਨ ਸੁਖਦੇਉ ਵਧੂ ਸਾਹ
ਛਟ ਮਨ ਰੂਪ ਨਾਰਾਇਣ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਸੂਏ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਕਾਰ ਬਾਰ ਹੋਵੇ।

ਨੋਟ—ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਫਟਣ ਕਰ ਕੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਉੱਤੇ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਲੰਮੀ ਲਕੀਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 12

Epistle addressed to the Sangat of Benaras

There is One God, God is Truth (Truth is God)

Bhai Jawehar Mal, Bhai Bhoti Seth, Bhai Kirpal Das, Bhai Jat Mal, Bhai Kalyan Mal, Bhai Babu, Mani Bhikhari, Man Singh, Maharaj, Rama Jado, Ghasi Koka, Mana, Balkishan, Sukhdeo, Phagoo Shah, Chhutman, Rup Narain

The Guru will fulfil the wishes of the congregation and of all devotees of Benaras. May their prosperity increase.

The sangat is instructed to pay their contribution to Bhai Dayal Das. He will deposit these with the Guru. The congregation will be blessed.

We are camping at Monghyr, all those who will come for the Guru's sight, their wishes will be fulfilled.

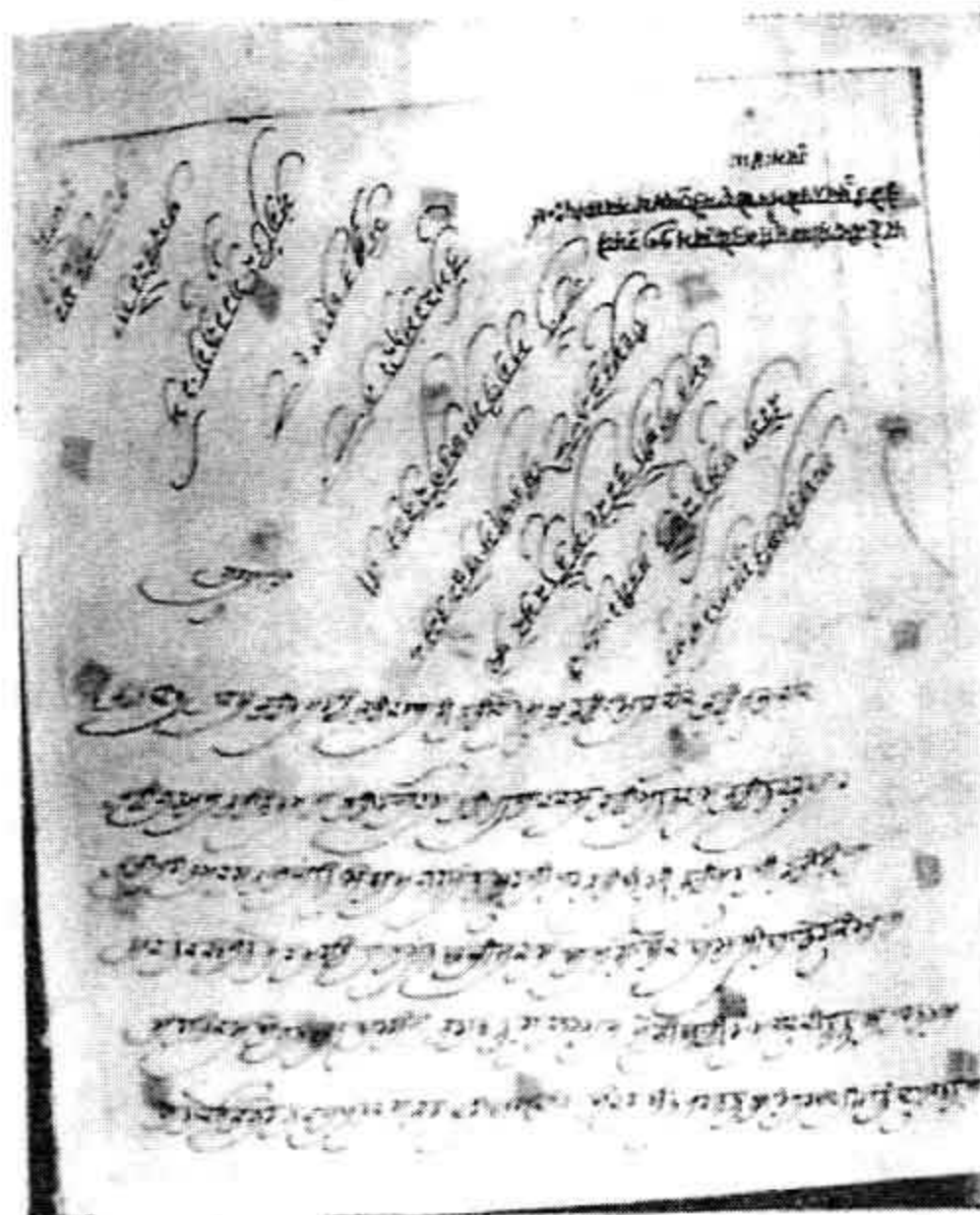
Observations:

1. The letter is addressed to 18 members of the Sangat.
2. There is a mention that the Guru and his retinue were camping at Monghyr.
3. The Guru had asked the sangat to come to Monghyr to have 'Darshan of the Guru'.
4. Like previous letter, this letter is also undated.
5. This letter is preserved in Gurudwara 'Bari Sangat' at Benaras.
6. This hukamnama is torn at the right hand side. This is visible from the sign of 'ongkar' long line of 'ongkar'.

LETTER 13

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

/ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ
ਕਰੋਗਾ ਅਸੁ ਨ ਕੁਝ ਹੈ ਸਤਰੀ ਗੁਪਾ ਬੀ
ਵਸਤ ਲਿਖੀ ਹੈ ਫੇਰੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇਖਦੇ
ਹੀ ਵਸਤੁ ਭੇਜਣੀ ਸਿਤਾਬੀ ਸਾਥ ਭੋਰਾ ਤੇਯਾਰ ਕਰ-
ਣਾ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਸਰਬਤ ਲੇ ਕੇ ਭਯਾ ਜੀ
ਕੁਮੇ ਦਰਸਨੁ ਕਰਿ ਜਾਣਾ
ਸਿਤਾਬ ਆਵਣਾ
ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਗੁਰੂ ਰੁਜਗਾਰ ਮੇ
ਬਰਕਤਿ ਕਰੋਗਾ
ਪਟਣਾ ਗੁਰੂ
ਕਾ ਘਰੁ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੈਨਸੁਖ/
ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਸੁਭਾ ਚੰਦ
ਭਾਈ ਜੇਠ ਮਲ ਭਾਈ ਡੋਡ ਮਲ ਭਾਈ ਰਾਘੋ ਦਾਸ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਾਸ/
ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਭਾਈ ਨੰਦ ਕੁਆਰ
ਭਾਈ ਪਰੀਤਮ ਦਾਸ ਭਾਈ ਘਨਿ ਸਿਆਮ ਜਗਮਨ ਸੁਰਲੀਧਰ ਭਾਈ ਬੰਸੀ/
ਭਾਈ ਮੁਰਲੀ ਭਾਈ ਸਿੰਘਾ
ਸਦਾਨੰਦ ਕਵਲਨੰਠ ਰਾਮਰਾਇ ਲਾਲਮਨ ਫਖੋਲਦਾਸ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ/
ਅਮਲੀਆ ਫੇਰੂ ਕਿਰਪਾਲ
ਸੰਗਤਿ ਦਾਸ ਬੰਜਨਾਥ ਝਬਰ ਸਿੰਘ ਭਗਵਾਨ ਗੁਜਰਮਲ ਪੰਡੀ ਭਾਈ ਰਾਮਚੰਦ/
ਈਨਾ ਨਾਥ ਪਰਾਨ ਨਾਥ
ਜਗਦੇਉ ਭੋਜ ਰਾਜ ਦਲਪਤ ਦਾਸ ਭਾਰਾ ਦਰੀਆ ਚਿੰਤਾ ਬਿੰਦਰਾਬਨ/
ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਗੋਰਾਨੰਦ ਪਰਾਨ ਨਾਥ/

LETTER 13

The letter was written to the Sangat of Patna. It is preserved in the Gurudwara Harimandir Sahib at Patna.

Epistle addressed to the Sangat of Patna

There is One God, God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Chain Sukh, Bhai Mehr Chand, Bhai Subha Chand, Bhai Jeth Mal, Bhai Ded Mal, Bhai Ragho, Bhai Prehlad Das, Bhai Mohan Das, Bhai Nand Kuar, Bhai Pritam Das, Bhai Ghanshyam, Jagman, Murlidhar, Bhai Singha, Sada Nand, Kanwal Nain, Ram Rai, Lalman, Chhabil Das, Bal Gobind, Amaliya, Pheru, Kirpal, Sangat Das, Baij Nath, Jhabar Singh, Bhagwan, Gujar Mal, Peri Bal, Ram Chand, Dina Nath, Pran Nath, Jagdeo, Bhoj Raj, Dalpat Das, Bhara, Dariya, Chinta, Bindraban, Pran Nath, Mehr Chand, Hira Nanad, Pran Nath.

The Guru will fulfil the wishes of the congregation.

The departure is fixed for the month of Asu.

Articles costing Rs. 70, as per detail, may be sent for the camp

immediately on the receipt of this letter. Do not delay it. The camp is to be made ready.

Brothers come with the whole sangat to have Guru's darshan. Do not delay.

God will bless the sangat with prosperity.

Patna is Guru's own home.

Observation:

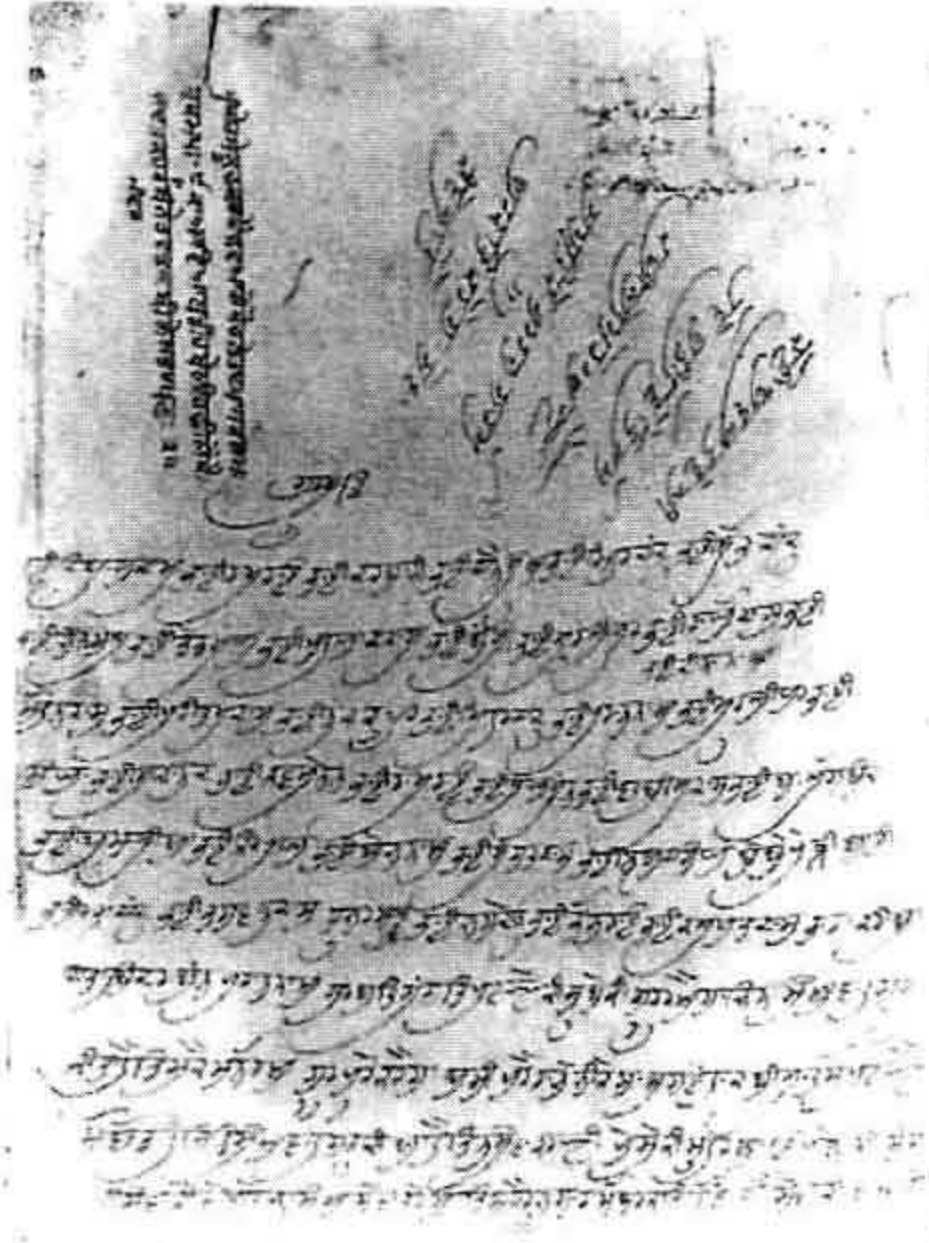
1. The letter is addressed to 46 members of the Sangat
2. The Guru has informed the sangat, the date of his departure.
3. There is a mention of a list of goods to be purchased and that its cost shall not exceed seventy rupees.
4. Like previous letters, this letter is also undated.
5. This letter is also preserved in Harimandir Sahib at Patna.

LETTER 14

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਬੰਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਕੋਈ ਅਵਲ ਹੋਵੇ
ਹੋਵੇ ਬੜੀ ਹੋਵੇ ਤਿਸ ਮੇਂ
ਬੀਲੇ ਹਮਾਰੇ ਰਖਣੈ
ਸੰਕਰਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰੁਜਗਾਰ ਮੇਂ
ਬਰਕਤਿ ਕਰੇਗਾ ਸੇਵਾ
ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੰਨ ਸੁਖ/
 ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਸੱਭਾ ਚੰਦ
 ਭਾਈ ਜੇਠ ਮਲ ਭਾਈ ਡੇਡ ਮਲ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਾਸ ਭਾਈ ਖੇਸੀ ਭਾਈ ਮੁਰਲੀ ਧਰ/
 ਭਾਈ ਰਾਘੋਦਾਸ ਭਾਈ ਦੀਨਾ ਨਾਥ
 ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਦਾਸ ਭਾਈ ਪਰੀਤਮ ਦਾਸ ਭਾਈ ਨੰਦ ਕੁਆਰ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ/
 ਭਾਈ ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਭਾਈ ਮੁਰਲੀਧਰ ਭਾਈ
 ਸਿੰਘਾ ਭਾਈ ਸਦਾਨੰਦ ਭਾਈ ਕਵਲ ਨੈਨ ਭਾਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਭਾਈ ਲਾਲ ਮਨ/
 ਭਾਈ ਫਖੀਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ
 ਭਾਈ ਅਮਲੀਆ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਭਾਈ ਬੈਜ ਨਾਥ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਦਾਸ/
 ਭਾਈ ਝਬਰ ਸਿੰਘ ਬੇਬੇ ਪੇੜੀ ਬਾਈ
 ਭਾਈ ਰਾਮ ਚੰਦ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਗੁਜਰ ਮਲ ਭਾਈ ਜਕਦੇਉ ਭਾਈ ਭੋਜ ਰਾਇ/
 ਭਾਈ ਦਲਪਤ ਦਾਸ ਭਾਰਾ ਦਰੀਆ
 ਚਿਤਾ ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਪਰਾਨ ਨਾਥ ਸਰਬਤਿ ਸੰਕਰਿ ਪਟਣੇ ਕੀ ਸੂਬੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ/
 ਜਿਨ ਸਿਖਹੁ ਵਾਹਗੁਰੂ
 ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਅਸੀ ਪਰੇ ਰਾਜੇ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਗਏ ਹਾ/
 ਕਬੀਲਾ ਹਮੇ ਪਟਣੇ
 ਮੇਂ ਛੋੜਾ ਹੈ ਜਿਨਿ ਸਿਖ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੀਆ ਹੈ ਤਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਣੀ ਪੈਸੇ ਕੀ ਮੁਹਰ ਥਾਇ/
 ਪਤੰਗੀ ਸੰਗਤ
 ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ ਜੁ ਸਿਖ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ ਤਿਸ ਕੇ ਰੁਜਗਾਰ ਮੇਂ ਬਰਕਤਿ ਹੋਵੇਗੀ/
 ਸੇਵਾ ਕਾ ਵਖਤ ਹੈ/

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਕ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ)

ਮਰਥਾ ਸੰਗਤਿ
ਪਟੇ ਕੀ ਜਿਨਿ ਸਿਖਾ
ਵਾਹਗੁਰੁ ਕੀਆ ਹੈ ਤਿਸ ਕੇ
ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਵਹਿਗੇ ਕੀਬੰਦ
ਦਾਸ ਕੀ ਬਧਾਈ ਉਪਰ ਸੰਗਤ
ਖਰਬ ਕੀਆ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਬਾਇ
ਪਕਾ ਰੁਪਯੇ ਕੀ ਮੁਹਰ ਬਾਇ ਪਕੀ
ਪੀਠੇ ਸੇਵਾ ਕੀਰੀ ਸੇ ਖਾ -
ਇ ਪਈ ਆਗੇ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ
ਤਿਸ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਗੇ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਰਸਗਾਰ ਮੇ ਥਰ -
ਕੀਰ ਹੋਗੇ ਤਾਈ ਜੀ ਸਰਪਾਉ ਕੀਆ ਹੈ
ਪਟੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਗੇ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਚੇਨਸੁਖ/
ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਸੁਭਾ ਚੰਦ
ਭਾਈ ਜੇਠ ਮਲ ਭਾਈ ਡੇਡ ਮਲ ਭਾਈ ਨੰਦ ਕੁਆਰ ਭਾਈ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ
ਭਾਈ ਹੀਰਾਨੰਦ ਭਾਈ ਰਾਘੋਦਾਸ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਾਸ ਭਾਈ ਬੰਸੀਧਰ ਭਾਈ ਮੁਰਲੀਧਰ
ਮੰਹਣ ਦਾਸ ਭਾਈ ਨੰਨ ਸੁਖ ਭਾਈ ਹਰਕੇਸ ਭਾਈ ਫਬੀਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਭਾਈ-
ਭਾਈ ਸਦਾਨੰਦ ਭਾਈ ਘਨਿ ਸਿਆਮ ਭਾਈ ਕਵਲਨੰਨ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ/
ਭਾਈ ਮੁਰਲੀਧਰ ਭਾਈ-
ਭਾਈ ਸਿੰਘਾ ਭਾਈ ਸੰਗਤਿ ਦਾਸ ਭਾਈ ਬੰਸ ਨਾਥ ਭਾਈ ਸੁਖ ਦੇਉ ਭਾਈ ਝਬਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ-
ਮ ਭਾਈ ਜਗਮੰਨ, ਭਾਈ ਫਬੀਲ ਦਾਸ ਰੁਮਨ ਭਾਈ ਲਾਲਮਨ ਭਾਈ ਅਠੰਤ ਦਾਸ ਭਾਈ-
ਸੁਫੇਰ ਚੰਦ ਭਾਈ ਨੰਨਸੁਖ ਕੁਲਾਲ ਚੰਦ ਬਾਲ ਕੀਬੰਦ ਭਾਈ ਭਕਤਾ ਬਿੰਦਰਾਬਨ
ਪਾਲਾ ਫੇਰੂ ਬੰਸੀਧਰ ਸੁਖਦੇਉ ਮਾਛੀ ਸੂਜਾ ਰਾਮ ਚੰਨ ਸੁਖ ਹੀਰਾਨੰਦ ਪਰਸ ਰਾਮ
ਮਿਤਰ ਸਿਠ ਗਜੂ ਮਲ ਜਗਦੇਉ ਦਲਪਤ ਦਾਸ ਭਾਈ ਮਨੂਕ ਦਾਸੀਆ ਚੇਰਨ
ਲਛੂਆ ਰਾਘੁਨਾਥ ਫਤਹ ਚੰਦ ਬੇਬੇ ਪੰਡੀ ਭਾਈ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪਰਾਠ ਨਾਥ/

LETTER 14

The letter was written to the Sangat of Patna.

God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Chain Sukh, Bhai Mehr Chand,
Bhai Subha Chand, Bhai Jeth Mal, Bhai Ded Mal, Bhai Prehlad Das, Bhai Bansi,
Bhai Mulrli Dhar, Bhai Mehr Chand, Bhai Nath, Bhai Hira Chand, Bhai Ragho Das, Bhai
Prehlad Das, Bhai Bansi, Ragho Das, Bhai Dina Nath, Bhai Mohan Das, Bhai
Pritam Das, Bhai Nand Kuar, Bhai Mehr Chand, Bhai Pran Nath, Bhai Murlidhar, Bhai Singha,
Bhai Sada Nand, Bhai Kanwal Nain, Bhai Ramrai, Bhai Lalman,
Bhai Chhabil Das, Bhai Bal Gobind, Bhai Amlia, Bhai Kirpal, Bhai Baij Nath, Bhai Sangat Das,
Bhai Jhabar Singh, Babe Peri Bai, Bhai Ram Chand, Bhai Bhagwan Das, Gujar Mal, Bhai
Jagden, Bhai Bhoj Rai, Bhai Dalpat Das, Bara Daria, Chita Bindraban, Pran Nath.

The entire Sangat of Patna is blessed. Those Sikhs who have meditated on
Waheguru, their wishes will be granted.

We have left for farland with the Raja, we have left our family behind in Patna. Those Sikhs
who worship Waheguru serve them. The offerings of a Paisa¹ shall be rewarded with a gold
coin (Mohar²)

Those Sikhs who serve the Guru shall be blessed, their prosperity will increase.
This is the time to do the sewa.
Arrange a large mansion for our family. God will bless the sangat with increase prosperity.
This is the time to serve the Guru.

Observation:

1. The letter is addressed to 46 members of the Sangat.
2. There is a female member 'Bebe Peri Bai'.
3. There is a mention of leaving family behind in Patna, and Guru's travelling further with the Raja.
4. The use of word 'Waheguru' is worth noting.
5. Their is name ending with Singh.
6. A name Bhai Ram Rai has come twice, may be there were two people of the same name

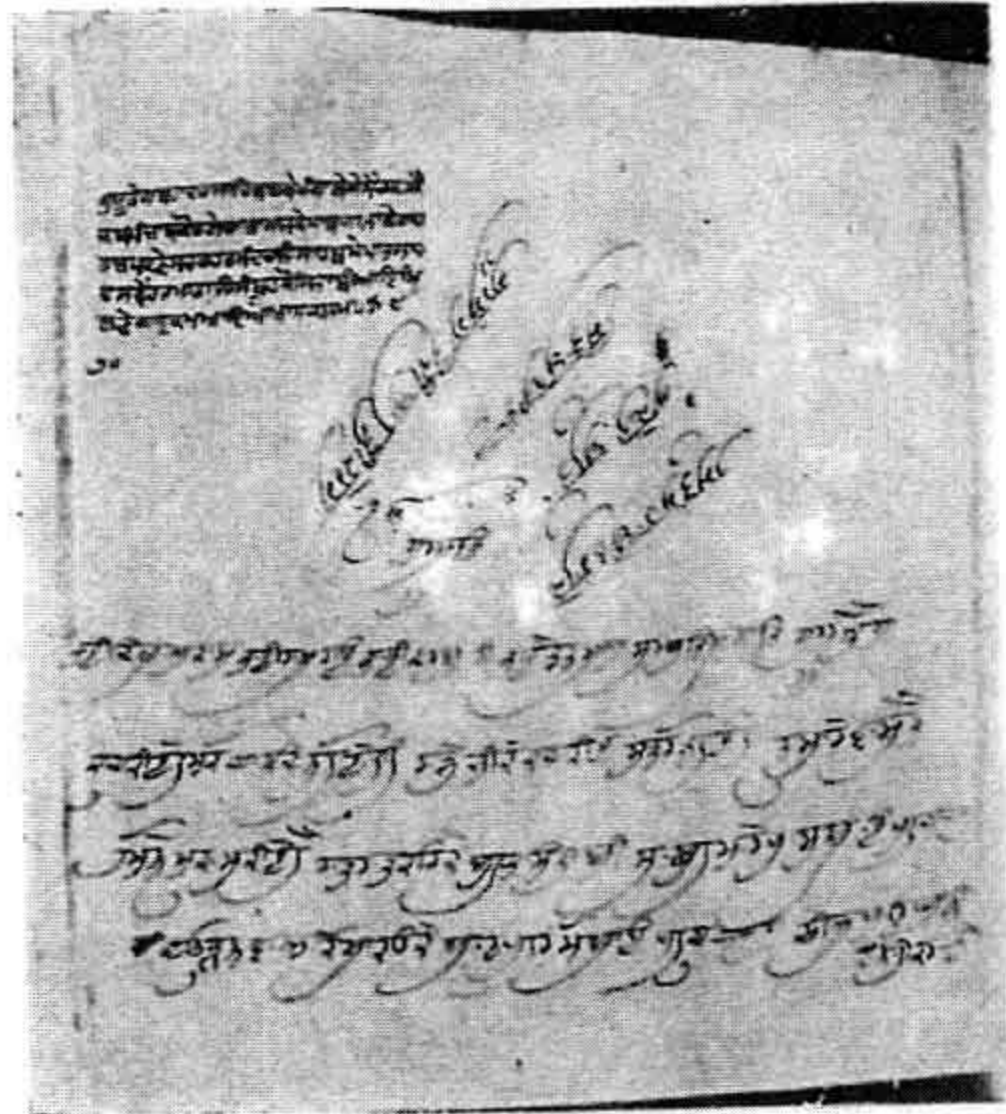
Paisa: was the smallest denomination of the Indian Rupee

Mohar: means a gold coin

LETTER 15

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Patna

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਹਮ ਤੁਮਾਰਾ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਦੇ-
ਖਦੇ ਦੇ ਬਹੁਤ
ਸਿਤਾਬ ਆਵਣਾ
ਗੁਰੂ ਜੋਗਿ ਕੀ ਬਾਹੁਬੀ ਕਰੇਗਾ

ੴ
ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮ ਰਾਇ ਭਾਈ ਦਰਬਾਰੀ ਭਾਈ ਡੇਡ ਮਲ/
ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ
ਕੁਝ ਕੀਏ ਹਮ ਕੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋਏ ਹਹਿ ਰਾਜੇ ਜੀ ਕੇ ਕੂਚਕੀਏ ਸਭ ਰੋਜ ਹੋਏ ਹੈ/
ਤੁਮਾਰੇ ਵਾਸਤੇ
ਹਮੇ ਨੇ ਮੁਕਾਮ ਕੀਏ ਹੈ ਰਾਤ ਰਾਤ ਕਰਿ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਿਤਾਬੀ ਸਾਥ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ/
ਆਇ ਪਹੁਚਟਾ
ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਲਾ ਕੋਸਾ 'ਕਰਿਕੇ ਆਠ ਪਹਰ ਮੇ ਆਇ ਪਹੁਚਟਾ ਵੀਲ ਪਾਉ ਘੜੀ
ਕੀ ਨਾਹੀ ਕਰਟੀ/

ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਤੋੜ ਕਿਸਤੀ, ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

LETTER 15

The letter was written to the Sangat of Patna and is preserved in Harimandir Sahib (Patna)

Epistle addressed to the Sangat of Patna

God is Truth (Truth is God)

Bhai Dayal Das, Bhai Ramrai, Bhai Darbari, Bhai Ded Mal.

The entire Sangat of Patna is blessed.

It is now the fourth day of our travelling and leaving Patna behind. Raja has left 7 days ago.

We have camped here to meet you. Travels night and day and quickly come to us.

Take a fast boat and reach here with 24 hours, do not delay at all.

We are waiting for your arrival, come as fast as you could. Guru will bless the Sangat.

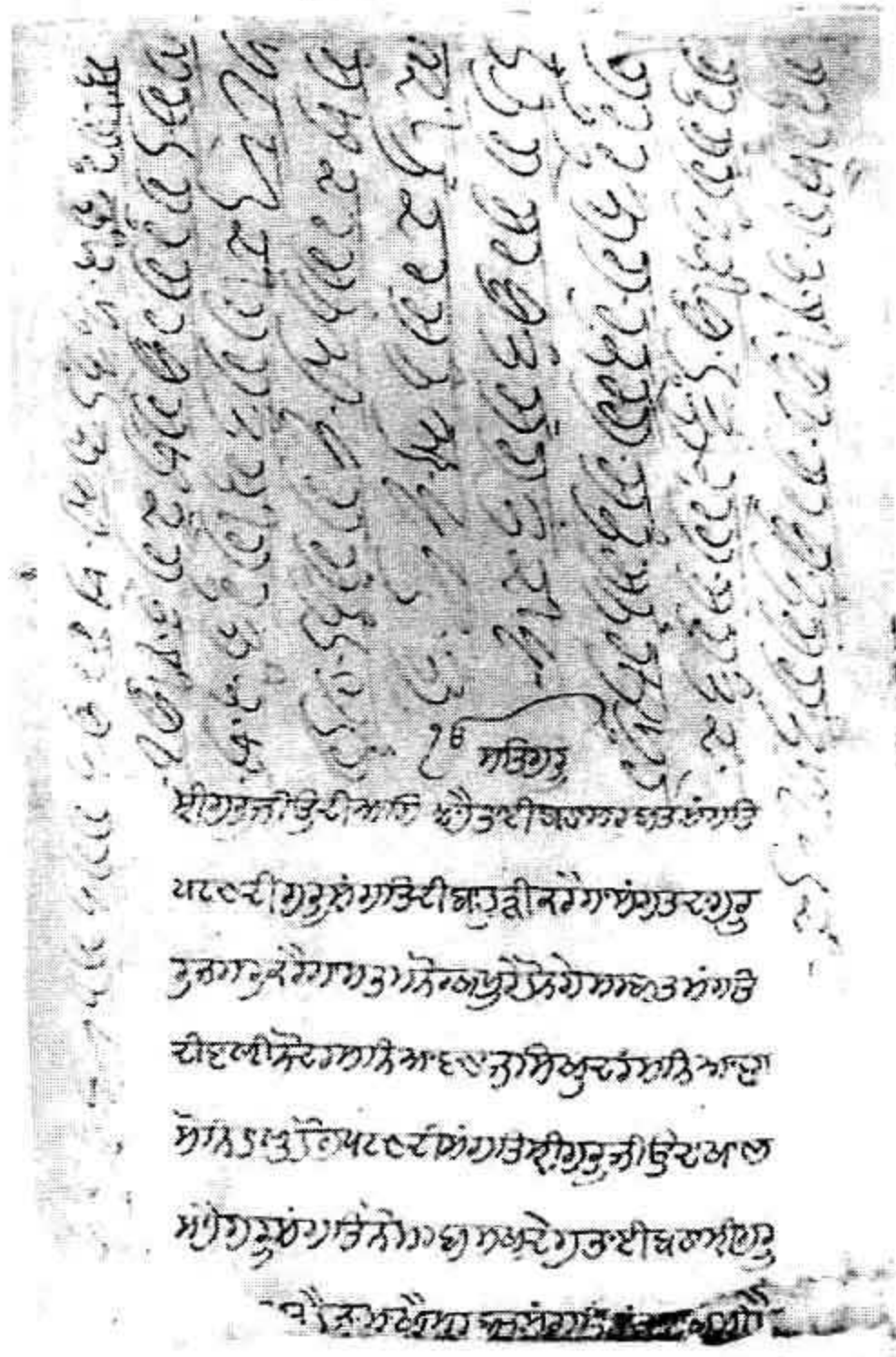
Observations:

1. The letter is addressed to only 4 members of the Sangat
2. There is a mention of travelling of both the Guru and the Raja. (perhaps towards further East)
3. The Guru has ordered the above named four devotees to reach to him as quickly as possible.
4. The Guru said that his caravan has made a halt, specially, to meet and speak to the above named four devotees.
5. The word 'Kosa' refers to a small boat.

LETTER 16

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਬੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿ ਖੈ ਤੇ ਬੀ ਭਗਤ ਸਤ ਨਾਮੁ
ਪਦ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭਾਗੀ ਨਗੇ ਗਾਠਾ ਤਰ ਗੁਰੂ
ਤੁਗਾ ਸੰਗੇ ਗਾਗੁ ਮਨੋ ਕਪੂਰੇ ਮਨੋ ਗਾਗੁ ਤੰਗੁਰੇ
ਦੀ ਵਲੀ ਸੇਰ ਗਾਗੇ ਆਖ ਨਾ ਸਿ ਭੁਰ ਗਾਗੇ ਆਖਾ
ਘੋਗੁ ਤੁਰੇ ਪਦ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿ
ਸੰਗੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗੇ ਨਾਗੁ ਮਘਦੇ ਗੁਰ ਦੀ ਬਲਾ ਘੋਗੁ
-੧- ਸ਼੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿ ਖੈ ਤੇ ਬੀ ਭਗਤ ਸਤ ਨਾਮੁ

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਪੱਟਣ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Pattan – Sheikh Farid

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਦੀ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਦਾ
ਗੁਰੂ ਰੁਜਗਾਰ ਕਰੇਗਾ ਸਭ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ
ਹੋਨਕੇ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਦੀਵਾ-
ਲੀ ਨੋ ਦਰਸਨ ਆਵਣਾ ਜੁ
ਸਿਖ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣੁ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗੁ
ਪਟਣ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾ-
ਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦੇਗੁ ਭਾਈ ਬਣਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ ਜੁ ਆਖੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ/
ਮੰਨਣਾ ਬਾਹੁੜੀ ਹੋਗੁ

(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੯)

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ
ਪਟਣ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਸੰਗਤ ਦਾ ਗੁਰੂ
ਰੁਜਗਾਰ ਕਰੇਗਾ ਸਭ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਕੇ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ
ਦੀਵਾਲੀ ਨੋ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਜੁ ਸਿਖ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣੁ
ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗੁ ਪਟਣ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦਾ ਖਾਲ-
ਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਨੋ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦੇਗੁ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
(ਜੀਉ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ) ਹੈ ਜੁ ਆਖੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਣਾ ਖੁਸੀ ਹੈ

LETTER 16

The letter was written to the Sangat of Pak Pattan.

This letter is in two parts: one part is written by Guru Tegh Bahadur himself, and the second part (same text) is written by a calligrapher. The only difference is a word in the last line, where Guru has written word 'bauri' the calligrapher has written word 'khusi')

Guru will bless the entire Sangat of Pak Pattan, and their wishes will be fulfilled. They will prosper in their livelihood.

All congregation of Pak Pattan should come on Diwali to have Guru's darshan. All those who come will be blessed. The congregation of Pattan is Guru's own Khalsa. All good wishes of the Guru will be with them. Bhai Batha is like Guru's own son, let the sangat follow his instructions.

Observation:

1. The letter is not addressed specifically to any person or persons.
2. There is a mention of summons to the congregation to come and celebrate Diwali with the Guru.
3. There is also an instruction of following orders of one Bhai Batha, whom Guru has mentioned as his son.

LETTER 17

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਪੱਟਣ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Pattan - Sheikh Farid

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਰਖੰਗਾ ਭਾਈ ਬਠਾ ਸਰਬਤਿ
ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ
ਭਾਈ ਬਠਾ ਹੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪੁ-
ਤ ਅਸਹਿ ਸਰਬਤਿ ਸੇ-
ਗਤਿ ਲੈ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦਰ-
ਸਨਿ ਆਵਣਾ ਭਾਈ ਬਠਾ
ਆਪੇ ਸੇ ਸੁਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਣਾ
(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੯)

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਠਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ
ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੁਜਗਾਰੁ ਕਰੇਗਾ ਸਰ
ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਗੇ ਭਾਈ ਬਠਾ ਤੂੰ ਸਿਖੁ ਅਸਹਿ ਸੰਗਤਿ ਲੈ ਕੇ
ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਜੁ ਸਿਖੁ ਭਾਈ ਬਠੇ ਨਾਲਿ ਦਰਸਨਿ ਆਵਗੁ
ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਗੁਰੂ ਓਸ ਦੇ ਸਭ ਕੰਮ ਰਾਸਿ ਕਰੇਗਾ ਭਾਈ ਬਠਾ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦਾ ਪੁਤੁ ਹੈ ਆਖੇ ਸੇ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਣਾ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਕਿਰਤਿ ਵਿਚਿ ਬਰਕਤਿ ਕਰੇਗਾ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਵਹੁਗੇ

ਨੋਟ—ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਉਪਰੋਂ ਨੀਸਾਣ ਵਲੋਂ ਭੁਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ
ਉਪਰਲੀ ਹਰੇਕ ਸਤਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।
(ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 17

The letter was written to the Sangat of Pak Pattan.

This letter is also in two parts: one part is written by Guru Tegh Bahadur himself, and the second part (similar text) is written by a calligrapher. This letter is also identical in text with previous letter.

Part I

Guru's blessings are on Bhai Batha. The Guru wishes well for the entire Sangat.

Bhai Batha, you are like Guru's son. Come with the congregation to meet the Guru. The congregation is advised to obey Bhai Batha.

Part II

It is Guru's orders to Bhai Batha and to the entire congregation. God will bless the sangat and everyone will prosper. All wishes will be fulfilled. Bhai Batha, you are our true devotee. Come to us along with the congregation. All those who will come with you will be blessed. God will fulfil their wishes. Bhai Batha is like Guru's own son. All congregations must obey his instructions. God will bless the sangat with prosperity and happiness.

Observation:

1. The letter is not addressed specifically to any person or persons.
2. There is a mention of summons to Bhai Batha and the congregation to come and meet the Guru.
3. The Guru has called Bhai Batha both as a true devotee and like his son.
4. There is also an instruction to the sangat to follow orders of Bhai Batha.
5. The hukamnama is torn at the top. The first letter of each line has been read by guess work.

LETTER 18

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਰਬੰਤ ਸੰਗਤਿ ਪੱਟਣ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Pattan – Sheikh Farid

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਬੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਾ ਭਾਈ ਬਨਾ ਸਰਬਤਿ
ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ
ਸੁ ਆਵਣੁ ਸੁ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ
ਭਾਈ ਬਨਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪੁੱਤ੍ਰ
ਹੋ ਸੁ ਆਏ ਸੁ ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਣਾ

(ਨੀਸਾਣ ਪ: ੯)

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਨੋਟ—ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਇਖਤ, ਜੋ ਇਖਾਰੀ ਦੀ ਇਖੀ ਹੋਈ ਸੀ,
“ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ” ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਿਧਰੇ ਲਹਿ ਕੇ ਡਿੱਗੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ
ਉਪਰਲਾ ਨੀਸਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਗ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 18

The letter was written to the Sangat of Pak Pattan.

Part I

Guru's blessings are on all. Bhai Batha come with the congregation to meet the Guru. All those who come will be blessed. Bhai Batha is like Guru's son. The congregation is advised to obey Bhai Batha.

Part II

Ek Ongkar Satguru.....

Observation:

1. The letter is again not addressed specifically to any person or persons.
2. There is a mention of summons to Bhai Batha and the congregation to come and meet the Guru.
3. The Guru has called Bhai Batha like his son.
4. There is also an instruction to the sangat to follow orders of Bhai Batha.
5. The second part of this hukamnama is torn except the letters 'Ek Ongkar Satguru', thus its text is not available.

LETTER 19

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਓਹੀ ਆਗੇ ਐਤਈ ਬਰਸਾਬਰ ਸੰਗਿ ਸੁਖੈ ਗਾਇਬੀ ਬੁਝੀ
 ਕੈਸੇ ਸਾਂਝ ਨਗੁਰੁ ਜਗੁ ਕੈਸੇ ਸਤ ਸੋ ਆਖੁ ਕੇ ਐਸੇ ਤਈ ਬੁਝੁ ਏ
 ਦਸ ਨਿਅ ਵਲ ਨਿਅ ਤਈ ਬਰੇ ਲਿਖਿ ਦਸ ਨਿਅ ਦੁਗੁ ਚਿਐ
 ਸਤੁ ਨ ਆਸਿ ਕੇ ਗਲਈ ਬਰ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਓਹੁ ਖੁ ਤੈ ਆਐ ਸਾਬਰ ਸੰਗਿ
 ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਓਹੁ ਖੁ ਕੈ ਸੰਨਦੁ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਕੀ ਨਿਯੈ ਵਿਬਿਧੁ ਨਿ
 ਕੈ ਸਾਹੁ ਸੰਗਿ ਸੋ ਗੁਰੁ ਆਰੇ ਗੁਪਟਈ ਸੰਗਿ ਸੁਖੈ ਲਾਈ
 ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਓਹੁ ਖੁ ਓਖਿ ਆਗੇ ਗੁਰੁ ਸੁਖੈ ਕੇ ਗੁਰੁ ਸਿਧੁ

ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪੱਟਣ ਸੰਮ ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Pattan – Sheikh Farid

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਜੁ ਆਵੇਗਾ
ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗੇ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਜੀ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰੁ ਹੈ ਜੁ ਆਖੇ ਸੋ ਸੁ-
ਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਣਾ ਪਟਣ
ਕੀ ਸੁਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਈ

(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੯)

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁੜੀ
ਕਰੇਗਾ ਸੰਗਤ ਕਾ ਗੁਰੂ ਭੁਜਗਾਰੁ ਕਰੇਗਾ ਸਭ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਗੇ ਭਾਈ ਬਣਾ ਤੁਸਾ
ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਜੁ ਸਿਖੁ ਭਾਈ ਬਣੇ ਨਾਲਿ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣੁ ਗੁਰੂ ਓਸ ਦੇ
ਸਭ ਕੇਮ ਰਾਸਿ ਕਫੈਕਾ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰੁ ਹੈ ਆਖੇ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦਾ ਹੁਕਮੁ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਵਿਚਿ ਬਰਕਤਿ
ਕਰੇਗਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦੇਗੁ ਪਟਣ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਸਭ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਈ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਤੁਸਾ ਉਪਰਿ ਖੁਸੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ

LETTER 19

The letter was written to the Sangat of Pak Pattan.

Its text is also similar to previous letters.

It is also in two parts, first part in the handwriting of Guru Tegh Bahadur and the second part in the handwriting of a calligrapher.

Part I

Guru's 5 blessings are on all. Bhai Batha, come with the congregation to meet the Guru. All those who come will be blessed. Bhai Batha is like the Guru's son.

The congregation is advised to obey Bhai Batha. Our blessings are on the entire sangat.

Part II

It is an order of the Sri Guru Ji to Bhai Batha and the entire congregation. God will bless the entire sangat and confer prosperity on them. All their wishes will be fulfilled. Bhai Batha, come to see us and all those who will come along Bhai Batha will also be blessed and their wishes will be fulfilled. Bhai Batha is like Guru's own son, everyone should obey his orders. The Guru shall bestow prosperity on the sangat. The sangat shall get all blessings from the Guru. The Guru's pleasure is on you all. Do not fail to come to see the Guru.

Observations:

1. The letter is again not addressed specifically to any person or persons.
2. There is a call to Bhai Batha and the congregation to come and meet the Guru.
3. The Guru has called Bhai Batha like his son.
4. There is also an instruction to the sangat to follow orders of Bhai Batha.
5. There is a repeated insistence by the Guru for the sangat to come and meet him.

LETTER 20

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਤਾਈਰ ਮਰਾਈਰ ਸਾਹਿਬ ਪਦਾਰੀ
ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਰੀਆਗਿ ਨਾਹਿ ਟੀਕਰ ਸਾਹਿਬ ਪਦਾਰੀ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘੀ ਕਾਤ ਕੀਰ ਸੈਨਾ ਸੰਗਤ ਸੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਰੀਆਗਿ
ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਪਦਾਰੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸੁਰੂ ਗੁਰੂ
ਈਕਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ
ਦਰ ਵੇਲੇ ਜੇ ਤੇਲੇ ਕੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਰੀਆਗਿ ਸੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਰੀਆਗਿ ਸੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਫ਼ਤ ਸੰਗਤਿ ਪੱਟਣ ਸ਼ੇਖ਼ ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਮ

written to Sheikh Farid of Pattan

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਰਖੋਗਾ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਸ੍ਰੀ-
ਗਤਿ ਪਟਣ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁ-
ਬੀ ਵਰੋਗਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਮਨੋਰਥ
ਪੂਰੇ ਕਰੋਗਾ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ
(ਪਟਣ) ਦੀ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ
ਭਾਈ ਬਣੇ ਨਾਲਿ ਆ-
ਵੋਗਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੋਗਾ ਸਿਖਾ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ਖਰੇ ਖੁਸ ਹੋਸਹ
(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੯)

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਦੀ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਬਾਹੁਤੀ ਕਰੋਗਾ ਸੰਗਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਰੁਜਗਾਰੁ ਕਰੋਗਾ
ਸਭ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਕੇ ਭਾਈ ਬਣਾ ਤੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦਾ ਪੁਤੁ ਅਸਹਿ
ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਦੀ ਲੈ ਕੇ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਜੁ ਸਿਖੁ ਭਾ-
ਈ ਬਣੇ ਨਾਲਿ ਦਰਸਨਿ ਆਵਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਸਿਖਾ ਪੁਤਾ ਦਾ ਸੇ-
ਵਾ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ਜੇਹਾ ਲੋਚਹੁਗੇ ਤੇਹਾ ਸੰਗਤ ਦਾ ਰਿਜਲੁ ਵਧੋਗਾ ਸ੍ਰੀ-
ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਨੋ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦੇਗੁ ਖੁਸੀ ਹੋਈ

ਨੋਟ—ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਨੀਸਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਬਦ ਲਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ
ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਥੀਤੇ ਗਏ ਹਨ । (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 20

The letter was written to the Sangat of Pak Pattan.

Its text is also similar to previous letters.

It is also in two parts, part one in handwriting of Guru Tegh Bahadur and the second part in the handwriting of a calligrapher.

Part I

Guru's blessings are on Bhai Batha and on all others. The Guru will protect the sangat and fulfil their wishes. The sangat of Patan is asked to come to meet the Guru. All those who will come along with Bhai Batha will be blessed. Now is the time to render sewa to the Guru.

PART II

It is an order of the Sri Guru Ji to Bhai Batha and the entire congregation. God will protect the entire sangat of Pattan and confer prosperity upon them. All their wishes will be fulfilled. Bhai Batha, you are like the Guru's own son. Come along with other sangat and see us, and all those who will come along Bhai Batha will also be blessed. Now is the time for those who are our disciples and beloved sons to render sewa to the Guru. The prosperity of the sangat will increase with their faith. The Guru's pleasure is on you all.

Observations:

1. The letter is again not addressed specifically to any one person or persons.
2. There is a call to Bhai Batha and the congregation to come and meet the Guru.
3. The Guru has called Bhai Batha like his son.
4. There is an order by the Guru to do sewa of the Guru.
5. A few letters at the top of the hukamnama were torn and have been written and added with guesswork.

LETTER 21

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ॥
ਏਹੁ ਗੁਰੂ ਏ ਕਾਮਾਗਿ ਅਤੇ ਰਾਈ ਮਲ ਰਈ ਬਾਪੁ
ਸੁਬਤ ਸੰਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੁ ਕੀ ਕਹੇ ਸੁਰ ਖੋਲ ਬਖੁ
ਤੇਗੋ ਰਈ ਬਾਪੁ ਰਾਈ ਮਲ ਸਕ ਕਰ ਦੀ ਆਰ ਕਮੁ
ਲ ੨ ਰੋ ਯਗੇ ਅਏ ਰੋ ਏ ਸਾ ਲੁ ਪੁ ਤੇ ਸੋ ਤ ਸ ਨ ਅ
ਤੀ ਜ ਆ ਤੇ ਸੇ ਆ ਰ ਬ ਕ ਲ ਏ ਏ ਡਿ ਪ ਕ ਏ ਆ ਸੇ ਰੇ ਕ
ਓ ਲ ਚ ਰ ਏ ਆ ਤੇ ਅ ਗੋ ਆ ਤੇ ਤੇ ਨਿ ਤੁ ਸ ਤੁ ਮੁ ਜ ਗ ਏ
ਸੋ ਕੇ ਜ ਏ ਏ ਏ ਏ ਏ ਨ ਤੇ ਮੁ ਤੁ ਸ ਤੁ ਰ ਕ ਵ ਪ ਕ ਸੇ
ਕ ਮ ਤੇ ਮੁ ਜੇ ਦੀ ਵੇ ਲ ਤੇ ਮੇ ਗ ਤੁ ਸ ਏ ਖ ਸਿ ਆ ਗੇ ਮੁ ਸ ਰੇ

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਬਕਸ਼ਾ ਸਰਕਾਰ-
ਬ ਦੀ ਖਬਰ ਜਾਣੀ ਪਾ-
ਵੇ ਨਾਹੀ ਮੁਜਰਾ ਹੋਗੇ
(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੯)

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਮਲਾ ਭਾਈ ਬਾਘਾ
ਸੁਬਤ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਸਤ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ
ਹੋਨਗੇ ਭਾਈ ਬਾਘਾ ਭਾਈ ਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਬਰ ਅਰੁ ਬੇ-
ਲ ੨ ਚੋਰਾਂ ਧਰਦੇ ਆਦੇ ਚੁਰਾਦੇ ਜਮਾਲ ਪੁਰਾ ਤੇ ਸੇ ਤੁਸਾ ਨੇ ਅਗੇ
ਭੀ ਜਾਹਰ ਹੈ ਸੇ ਖਬਰ ਬਕਾਲੇ ਵਿਚਿ ਧਰਦੇ ਆਲੇ ਹੈ ਅਰੁ
ਬੈਲ ਚੋਰਟਿਆ ਤੇ ਅਗੇ ਖੋਰੇ ਹੋਨਿ ਤੁਸਾਡਾ ਮੁਜਰਾ ਹੈ ਖ-
ਬਰ ਭੋਜਾਫਟੀ ਜਾਣ ਪਾਵੇ ਨਾਹੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਕਾ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ
ਤੁਸਾਡੇ ਮੁਜਰੇ ਦੀ ਵੇਲਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਤੁਸਾ ਉਪਰਿ ਖਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ

¹ਸਹੀ ਨਾਮ ਪਿੰਡ ਧਰਦੇਵ, ਜੋ ਬਕਾਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ।

²ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਪੂਰਬ ਦੇ ਦੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੀਰਤ ਪੁਰ ਥੀਂ ਹੁੰਦੇ
ਹੋਏ ਜਦ ਮਦ੍ ਦੇਸ (ਮਾਝੇ) ਦੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਨਾਮੀ ਸਥਾਨ ਪਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ
ਜਮਾਲ ਪੁਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਦੋ ਬੈਲ ਤੇ ਇਕ ਖੱਚਰ ਚੁਰਾ ਲਏ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ
ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭਾਈ ਮੱਲਾ, ਬਾਘਾ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।

LETTER 21

The letter was written to Bhai Malla and Bhai Bagha.

Part I—In Guru Tegh Bahadur's handwriting.

Guru's blessings are upon you. Do your best to recover the stolen mule of the Guru's household, otherwise sangat has to bear its cost

Part II—In the handwriting of a calligrapher

God will protect the entire sangat. It is for the information of Bhai Malla and Bhai Bagha that thieves of Dhardeo stole our mule and two bullocks near Jamalpur. As you know Dhardeo is in the Bakala area. The two bullocks were later recovered, but the mule is still with the thieves. We ask you to recover it from the thieves, and do not fail in your duty. God will give prosperity to the sangat. It is time that you do your best to make up this loss. The Guru's pleasure is on you all.

Observations:

1. The letter is again not addressed specifically to any one person or persons.
2. There is a report of loss of a mule and two bullocks.
3. There is a call to Bhai Malla and Bagha to find the thieves and recover the mule, or/and bear the cost of loss.
4. It seems that the Bhai Malla and Bhai Bagha were influential in this area.
5. The theft took place in the Majha area.

LETTER 22

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
 ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਪੈਟਣ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Pattan – Sheikh Farid

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ)

...ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ
... (ਆ) ਬਣਾ ਜੁ ਆਬਗੁ
... (ਹੈ) ਗੁ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸ੍ਰੀ
(ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕਾ) ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ ਜ ਆਖੈ ਸੰ
ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਣਾ ਗੁਰੂ ਲਾਹਾ ਦੇਗੁ
(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੯)

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ
ਪਟਣ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਰਜ...

ਨੋਟ—ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰ: ੨੪, ੨੫ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ
ਵਾਂਗੂ ਕੁਝ ਔਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਫਟਿਆ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 22

The letter was written to Bhai Batha

Part I—In Guru Tegh Bahadur's handwriting

It is an order of the Sri Guru Ji to Bhai Batha and the entire congregation, come along with other sangat to see us, and all those who will come with Bhai Batha will be blessed. Bhai Batha is like Guru's own son. Do whatever he says.

Part II—In the handwriting of a calligrapher

It is the order of Guru Ji, that Bhai Batha will lead the sangat .....

(The letter is torn and incomplete...)

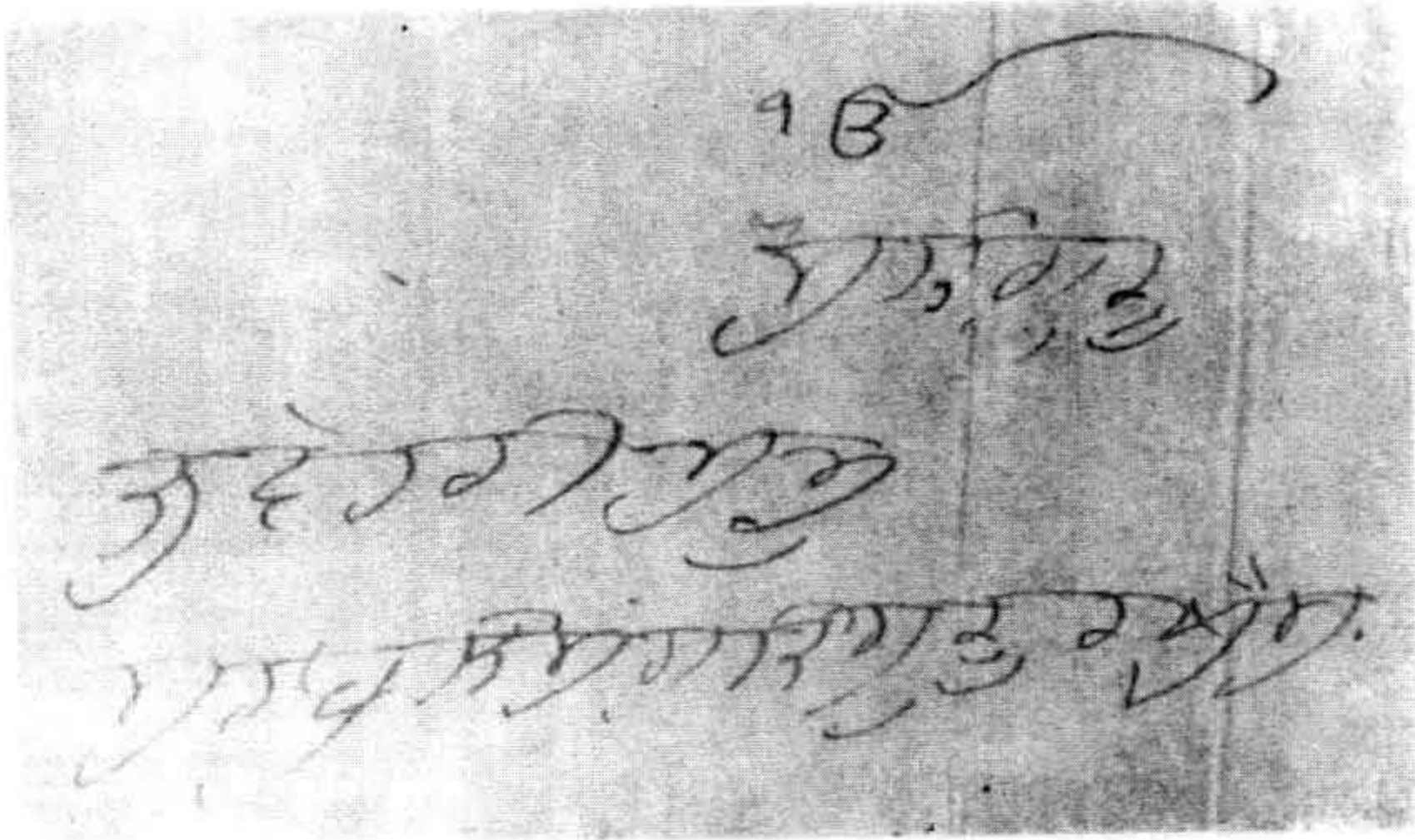
Observations:

1. The letter is again not addressed specifically to any one person or persons.
2. There is an order to the sangat that they should obey Bhai Batha.
3. The calligrapher's part of the Hukamnama is incomplete.
4. This hukamnama is also incomplete. It is torn at different places.

LETTER 23

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਮੱਲ ਆਦਿ ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to Bhai Jawahar Mal, Sadanand & others, Sangat of Benaras

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਬੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜਵੇਹਰੀ ਮਲੁ

ਸਰਬਤਿ ਸੇਕਤਿ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ

LETTER 23

In Guru Tegh Bahadur's handwriting

In the name of the Eternal Master

Jawahari Mal

The Guru will protect entire sangat .....

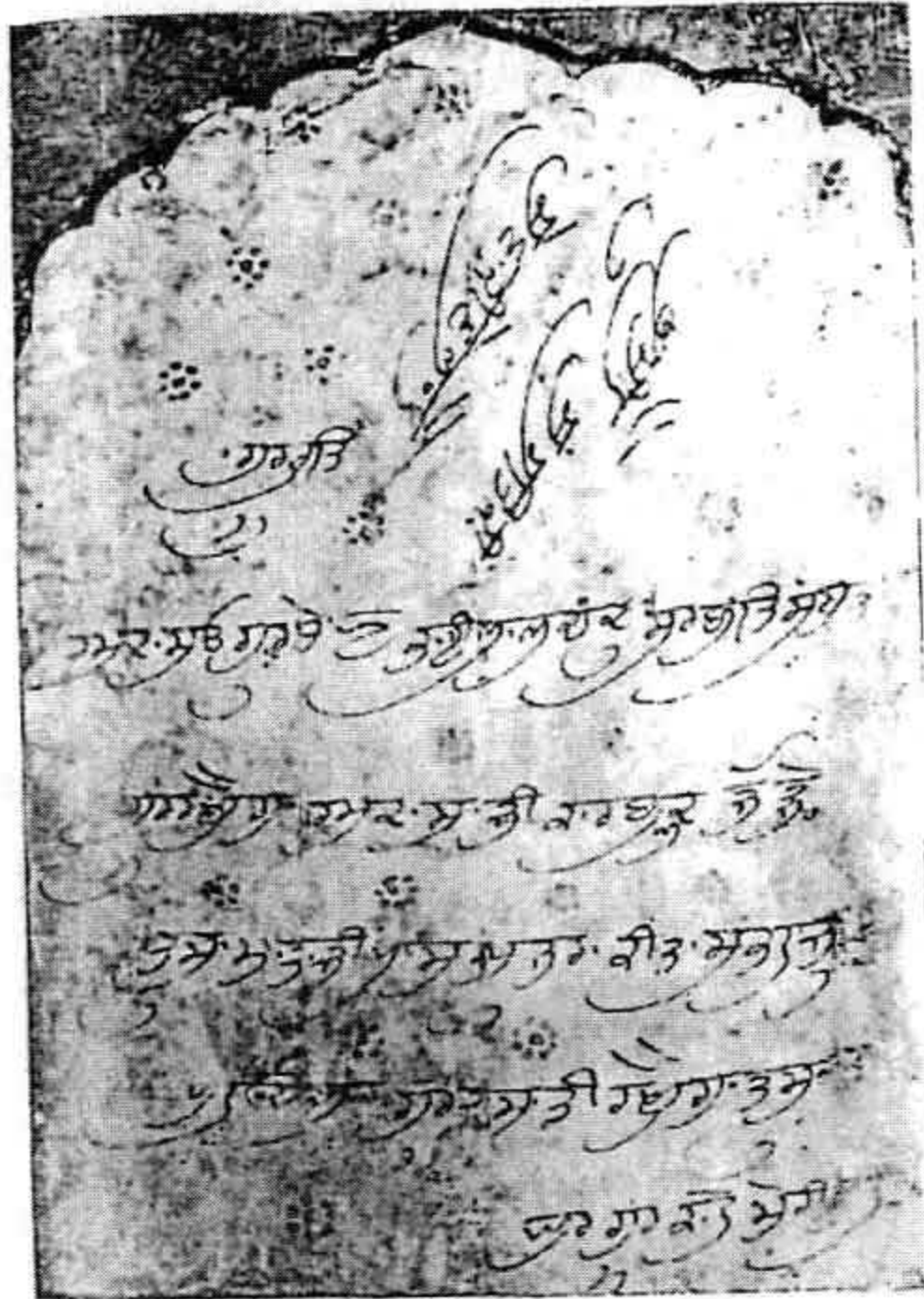
Observations:

1. The letter is addressed to Jawahri Mal
2. The Hukamnama is incomplete

LETTER 24

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਏ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਭਾਈ ਰਾਮਦਾਸ, ਉਗਰ ਸੈਨ, ਲਾਲ ਚੰਦ ਆਦਿ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to Bhai Ramdas, Ugarsen, Lal Chand and others

ਚੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ
ਗੋ
ਬੇ
ਲਾ
ਦੀ
ਖੁਸ਼ੀ
ਦੀ
ਸੰਗਤਿ
ਦੀ

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਰਾਮ ਦਾਸ ਉਗਰ ਸੈਣ ਭਾਈ ਨਾਲ ਚੰਦੁ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਕਾਰ ਬਲਦ ਜੋਝੇ
ਰੁਸਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਮੁਜਰਾ ਕੀਤਾ ਸਭ ਹਜੂਰ
ਪਹੁਚਿਆ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਰੁਸਾਡਾ
ਘਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ

[ਭਾਈ ਰਾਮ ਦਾਸ, ਉਗੁ ਸੈਣ ਆਦਿ]
[ਜਗਦੇਉ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ]

LETTER 24

In Guru Tegh Bahadur's handwriting.

In the name of the Eternal Master

Ramdas, Ugar Sain, Bhai Lal Chand, Guru will protect the entire sangat. Ramdas, you have presented a pair of bullocks to Mata Ji (Mata Gujri), we acknowledge that God will give you prosperity and happiness.

The Guru will protect the entire sangat.....

Happiness to the sangat.

This is time for sewa.

Observations:

1. The letter is addressed to 3 people
2. It is acknowledgement of a presentation of two bullocks to Mata Gujri.

LETTER 25

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ

੨੦ (ੳ)
 ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
 (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਰ
 ਭਾਈ ਉਗਰ ਸੇਣ ਸਰਬਰ ਸੰਗਤ
 ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜਗਦੇਉ
 ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਸੁ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ਤੂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁਰੁ ਹੈ ਸਭਨਾ
 ਮਸੰਦਾ ਕਾ ਮੁਹਰੀ ਹੈ ਏਸ ਥਾਉਂ ਕੀ ਸਭ ਮਦਾਰ ਤੁਸਾ ਉਪਰ ਹੈ
 ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰਦਿਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰੀਏ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਨ
 ਆਦਮੀ ਸਦਣ ਭੋਜਿਆ ਹੈ ਜਿਤਨੇ ਲਾਇਕ ਹੋਵਨਿ ਸੇ
 ਹਕੀਕਤ ਲਿਖਿ ਭੋਜਹਗੇ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਜੇਹੀ ਤੁਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ
 ਇਦੁ ਭੀ ਵਡਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਅਸਹੁ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣਾ
 ਆਦਮੀ ਮੁਹਾਰੀ ਥੇ ਭੋਜਦੇ ਰਹਣਾ ਏ ਸਵਾਲ ਭੀ ਸਭ ਮਦਾਰ

ਤੇ ਉਪਰਿ ਹੈ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਉਗਰ ਸੇਣ ਸੁਬਤਿ ਸੰ-
 ਗਤਿ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਮਨਰਥ ਗੁਰੂ ਪੁਰੇ ਕਰੇਗਾ ਰਾਮਦਾਸ
 ਜਗਦੇਉ ਦਾ ਘਰੁ ਹੈ ਸੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ਤੂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁਰੁ ਹੈ ਸਭਨਾ ਮਸੰਦਾ ਕਾ ਮੁਹਰੀ
 ਹੈ ਏਸੁ ਥਾਉਂ ਦੀ ਸਭ ਮਦਾਰ ਤੁਸਾ ਉਪਰਿ ਹੈ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰਦਿਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰੀਏ
 ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਨ ਆਦਮੀ ਸਦਣਿ ਭੋਜੇ ਹਨਿ ਜਿਤਨੇ ਲਾਇਕ
 ਹੋਨਿਗੇ ਸਭੁ ਹਕੀਕਤਿ ਲਿਖਿ ਭੋਜਹਗੇ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਜੇਹੀ ਤੁਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ
 (ੳ)ਸੀ ਏਦੁ ਵਡਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਅਸਹੁ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਖੁਸੀ ਹੈ
 ਨੋਟ-ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਗਦੇਉ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਉਗਰ ਸੇਣ,
 ਰਾਮ ਦਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਇਥਾਰਤ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ
 ਲਗਦਾ ਹੈ।
 (ਗੰਗਾਦਾਸ)

LETTER 25

In the name of the Eternal Master

Part I—In the handwriting of Guru Tegh Bahadur

Part II—In the handwriting of a calligrapher.

The text of both parts is the same, it reads as follows:

It is the order of Sri Guru Tegh Bahadur Ji to Bhai Ugar Sain, God will bless the sangat and your wishes will be fulfilled. You are like Guru's son and head of all masands. This territory is controlled by you. Ramdas, Gurdita, Bhai Gurea, Bhai Kalyan Das had sent nine volunteers. Those who will be qualified we will let you know. Ramdas, your services are appreciated, and we trust you. God will give you prosperity and happiness.

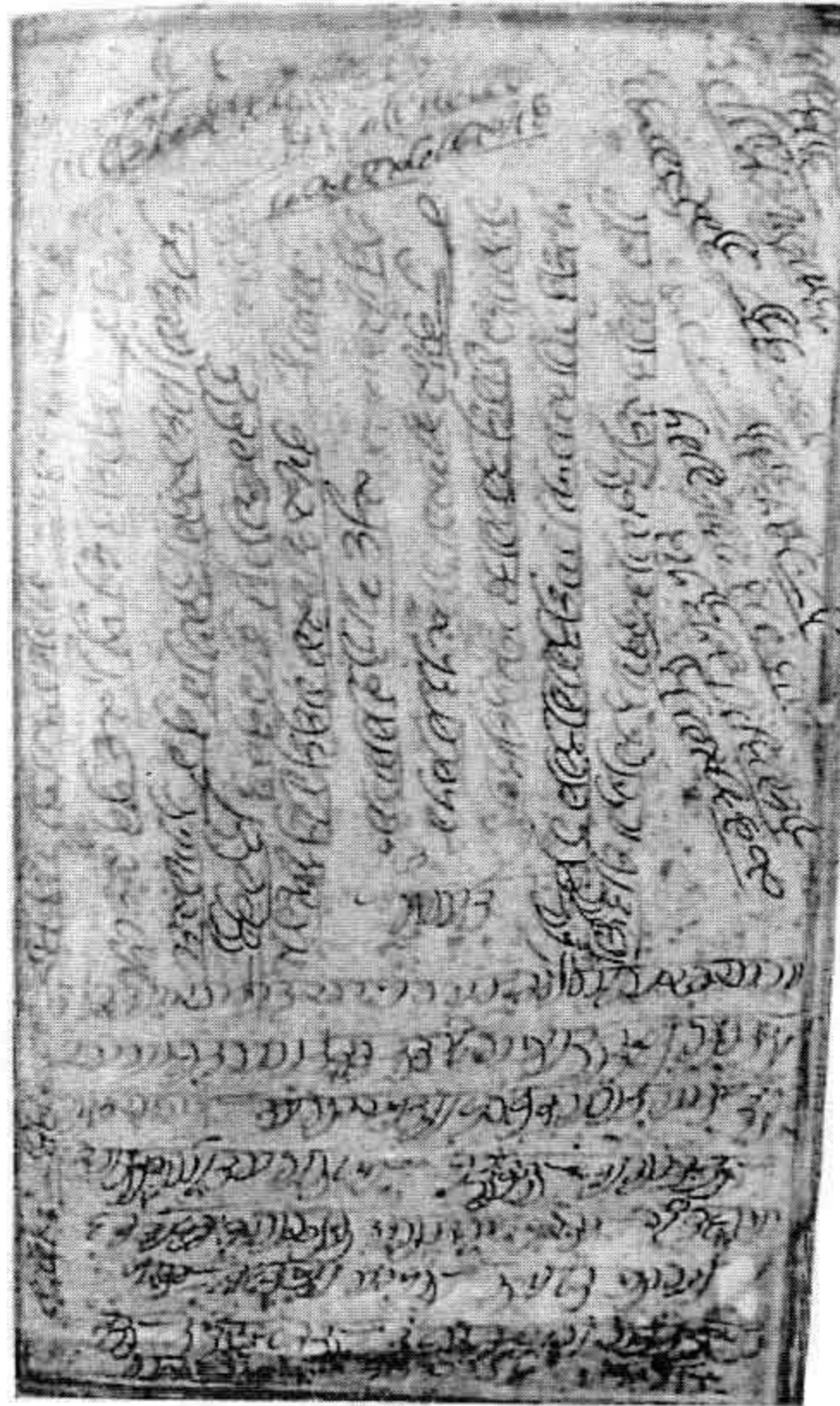
Observations:

1. The letter mentions three names: Ugar Sain, Ramdas, Gurdita, Gurea and Kalyan Das
2. There is a mention of Masands.

LETTER 26

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਸਭ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਨਕੀ ਬਹੁਤ
... .. ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ
ਜਨਮ ਸਵਰੇ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਭਰ ਭਰਨ ਬਹੁਤ ਲੇ-
ਬਣਾ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁਤਰੀ (II).....

ੴ ਗੁਰੂਸਤਿ
ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਸਤੀ ਦਾਸ ... ..

ਨੋਟ:— ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕੁਝ ਚਿੱਠ ਮਿੱਥ ਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਜਿਹੀ ਹੋਣ
ਕਰਕੇ ਚੰਗੀਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 26

In the name of the Eternal Master

Part I—In the handwriting of Guru Tegh Bahadur

God will bless the sangat, all desires will be fulfilled..... Recite Guru, Guru. Life will Prosper..... Bhai Dayal Das is Guru's son.....

Part II—In the handwriting of a calligrapher.

Bhai Dayal Das, Sati Das

The text is very difficult to be read. The words have been defaced.

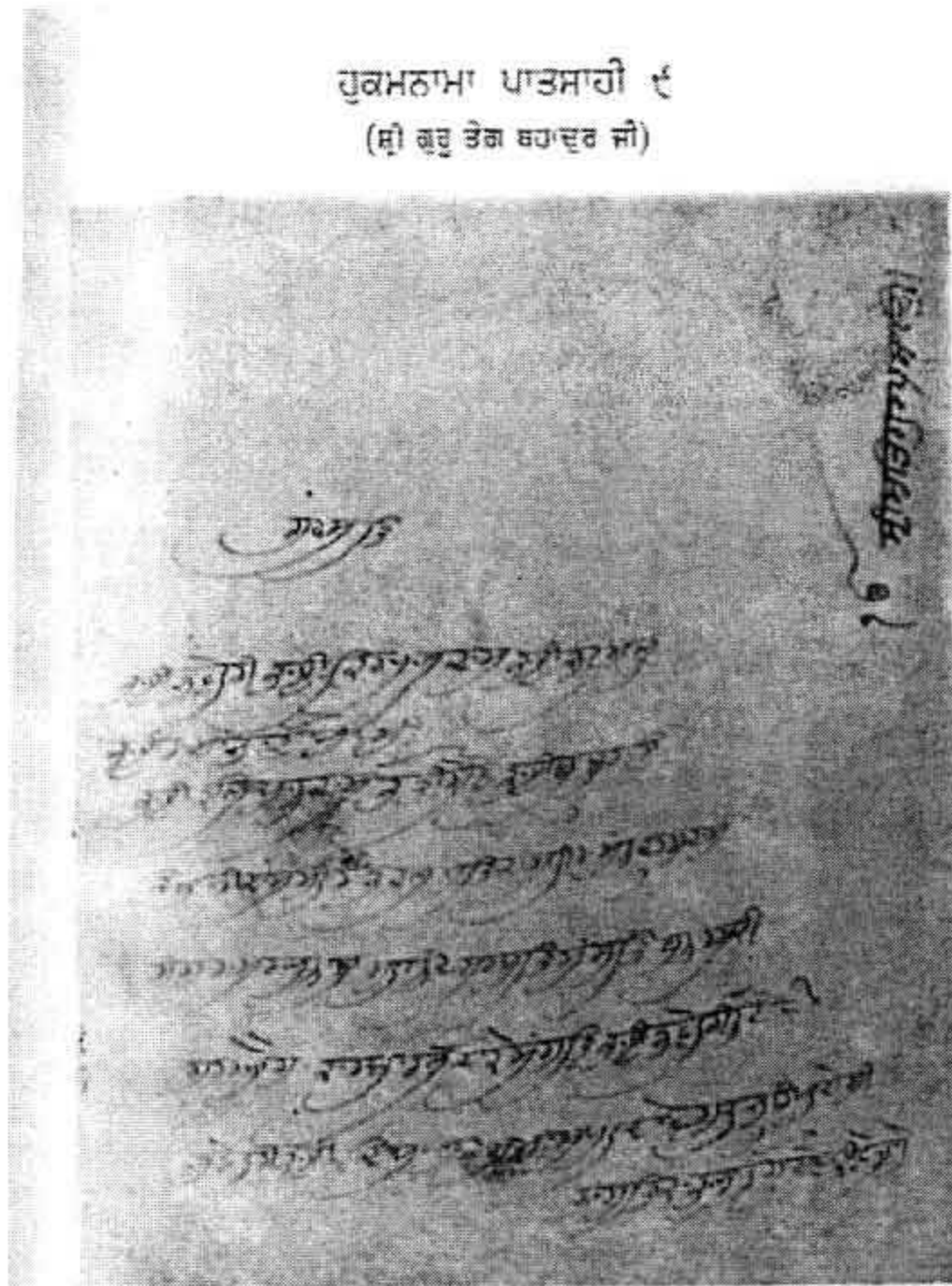
Observations:

1. The letter mentions three names: Bhai Dayal Das and Sati Das.
2. The words are quite difficult to read.

LETTER 27

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰੀ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਭਾਈ ਜਟਮਲ
ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਜਾਦੋ ਆਸੀ
ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ ਦਾਸ ਭੋਰੀ ਸੇਠ ਭਾਈ ਬਾਬੂ ਰਾਇ
ਭਿਖਾਰੀ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਦਲ ਪਤਿ ਦਾਸ ਹੀਰਾ ਮਨ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ
ਗੰਗਾ ਰਾਮ ਰਘੁਨਾਥ ਮਹਾਨੰਦ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਬਠਾਰਸ ਕੀ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਕਾਰੰਬਾਰ ਲੋਚ ਕੇ ਸੰਗਤਿ ਭਾਈ ਜਵੇਹਰੀ ਨੇ ਦੇਣੀ
ਜਵੇਹਰੀ ਭਾਈ ਇਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਪਹੁਚਾਵੇਗਾ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੇਗੀ
ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਰੁ ਸੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੋ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

LETTER 27

Gurusat

(There is One God who is Immortal and who is the master of all the treasures)

Bhai Jwaheri, Bhai Kirpal Das, Bhai Jatmal,

Bhai Rama, Jado Asi

Bhai Kalyan Das Bhoti, Seth Bhai Bahu Rai,

Pikhari Das, Maharaj, Dalpat Das, Hira Man, Durga Das,

Ganga Ram, Raghu Nath, Mahanand - all congregation from Benaras.

God will protect you depending on your businesses, give offerings to Jwaheri.

Bhai Jwaheri will give it to Dayal Das who will bring it to us.

God will bless the Sangat with prosperity and happiness.

Observations:

1. The letter is addressed to the Sangat (congregation of Benaras)
2. This Hukamnama is supposed to be written on Guru's way to the East.

LETTER 28

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਖਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸੁਖਾ ਬਨਾਰਸ ਤੇ ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਦਾਸ ਕਹੇ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਥਾ
ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਮੰਨਣਾ ਆਗੈ
ਸਿਖ ਸਿਖ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਵਿਭ
ਕੀ ਕਉੜੀ ਨੇਵੈ ਕਾਰ ਭੋਟ
ਸਭ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ
ਪਾਸ ਪਹੁਚਾਵਈ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਹੁਜਗਾਰ
ਵਿਖਿ ਗੁਰੂ ਬਰਕਤਿ ਕਰੇਗਾ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰ ਮਲ ਮਸੰਦ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਦਾਸ ਭਾਈ
ਜਟ ਮਲ ਭੋਤੀ ਸੇਠ ਭਾਈ ਕਲਿਆਨ ਮਲ ਭਾਈ ਮਹਾਨੰਦ
ਭਾਈ ਬਾਬੂ ਰਾਇ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਦ-
ਲਪਤ ਦਾਸ ਭਾਈ ਰਾਮਾਨੰਦ ਭਾਈ ਮਾਨ ਜੀ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ
ਵਾਗੂ ਸਾਹ ਭਾਈ ਬਾਲ ਕਿਸਨ ਭਾਈ ਛੁਟ ਮਲ ਭਾਈ ਮਨੀ
ਰਾਮ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਸੂਬੇ ਕੀ ਗੁਰੂ
ਸੰਗਤ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਪਿਛੇ ਕਾਰ ਭਾਈ ਦਿਆਲ
ਦਾਸ ਪਾਸ ਭੋਜੀ ਬੀ ਸਭ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੀ ਭਾਈ ਦਿਆਲ/

ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਾਂਗ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਫਟਟ
ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

LETTER 28

Ek Ongkar Satguru

(There is One god who is immortal)

Bhai Jawaharlal Massand, Bhai Kirpal Das,
Bhai Jat Mal Bhoti, Seth Bhai Kalyan Mal, Bhai Mahanand,
Bhai Babu Rai, Bhai Maharaj, Bhai Bhikhari,
Bhai Dalpat Das, Bhai Ramanand, Bhai Maan Ji, Bhai Maan Singh,
Phago Shah, Bhai Balkishen, Bhai Chhutmal, Bhai Maniram—the sangat of Benaras
and the state of Benaras.

Guru will fulfil all your wishes.

Lat time offerings were sent through Bhai Dayal Das, which we acknowledge to have received.

Bhai Dayal Das is the obedient servant of the Guru. In future all offerings should also be sent through him.

Guru will bless the livelihood of the Sangat.

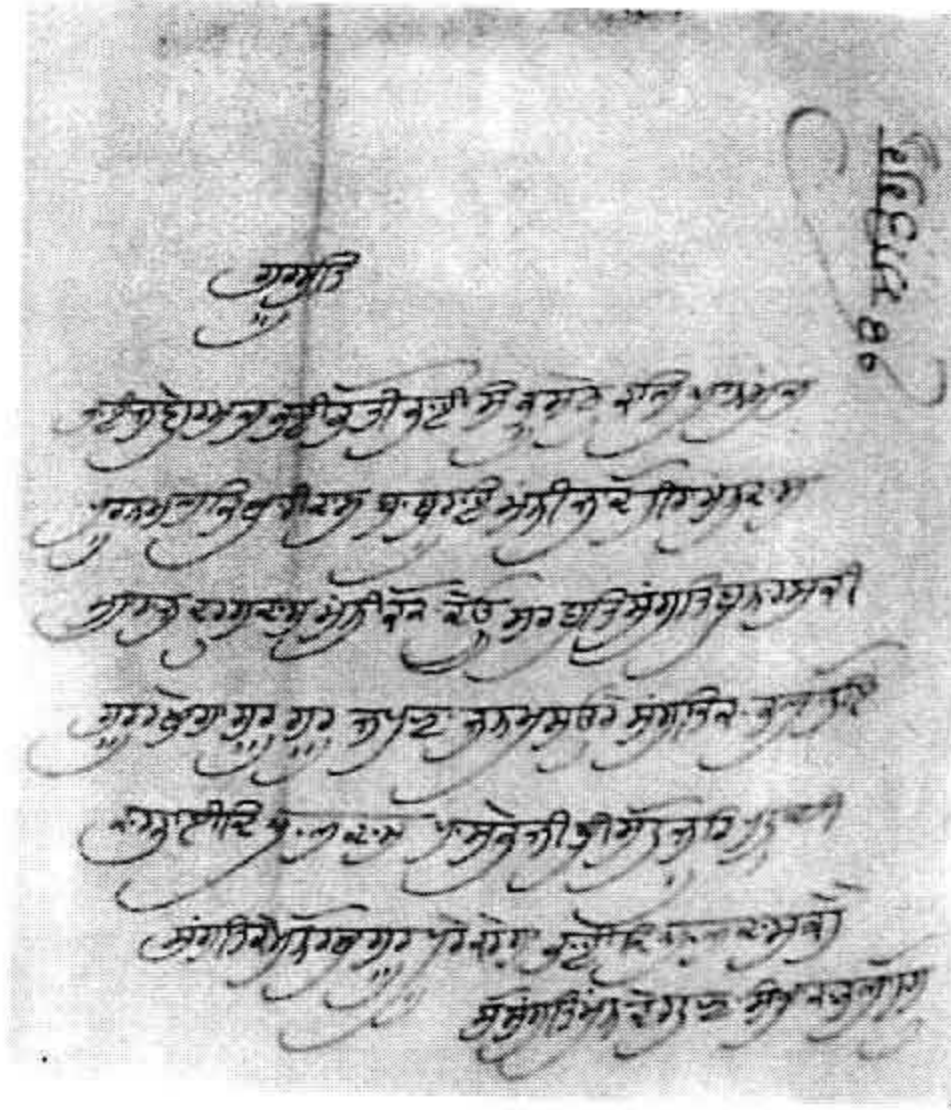
Observations:

1. This letter like the last one is also torn from the right hand side and thus the message is not complete.
2. It praises the services and honesty of Bhai Dayal Das.

LETTER 29

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ॥

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰ ਮਲ ਭਾਈ ਭੋਤੀ ਭਾਈ ਸਿੰਠੂ ਸੇਠੁ ਕਲਿਆਣੁ ਮਲ
ਪੂਰਨ ਮਲ ਭਿਖਾਰੀ ਦਾਸ ਬਾਬੂ ਰਾਇ ਮੰਨੀ ਜਾਦੋ ਚੀਰਾ ਮੰਨ ਦਾਸ
ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਮੰਨੀ ਕੋਕਾ ਦੇਉ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੀ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਇ
ਕਾਰ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਭੋਜੀ ਥੀ ਸੇ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੀ
ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਕਹੈ
ਸੇ ਸੰਗਤਿ ਮੰਨਦੇ ਰਹਣਾ ਸਿਖਾ ਕਾ ਭਲਾ ਹੋਕੁ

ਨੋਟ—ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਕੁਝ ਲਿਖਤ ਵਾਲਾ ਪਤਾ ਲਿਖਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। (ਸੰਪਾਦਕ)

੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ

LETTER 29

Gurusat

(There is One God who is immortal)

Bhai Jawahar Mal, Bhai Bothi, Bhai Simbhu, Seth Kalyan Mal,

Puran Mal, Bhikhari Das, Babu Rai, Mani, Jadoh, Hira, Maan Das, Maharaj Durga Das, - the
Sangat of Benaras

Guru will protect you. Recite the name of God, your life will be transformed and sangat will
be blessed.

Offerings sent through Dayal Das have been received.

Wishes of the sangat will be fulfilled.

Whatever Dayal Das says, so do accordingly and you all will be blessed.

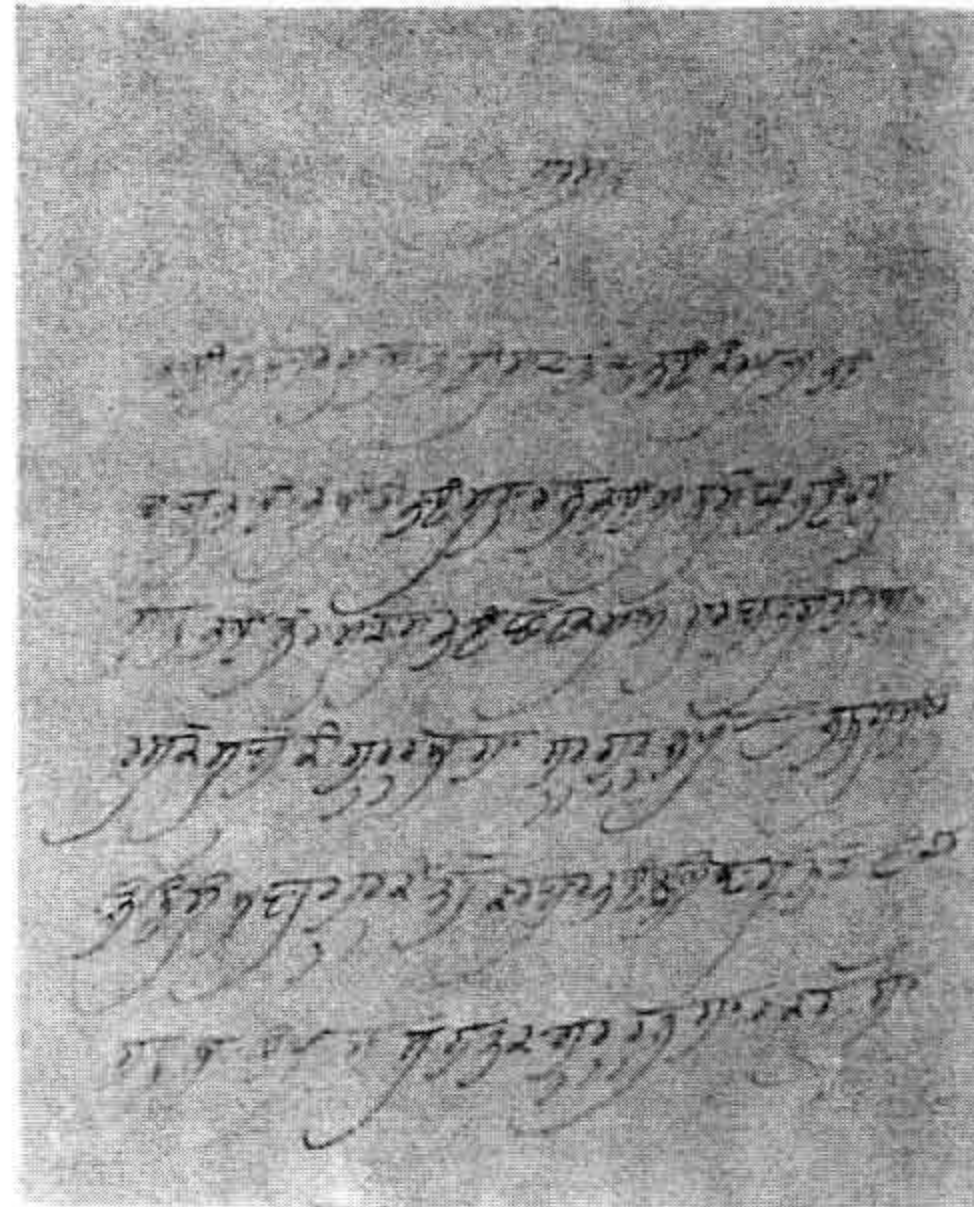
Observations:

1. This letter is also torn from the right hand side and thus it is also incomplete.
2. It is again in praise of Bhai Dayal Das for his services and honesty.

LETTER 30

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਮੱਲ, ਸਦਾਨੰਦ ਅਤੇ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to Bhai Jawahar Mal, Sadanand & others, Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਮਲ ਭਾਈ ਸਦਾਨੰਦ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਭਾਈ
ਬਾਬੂ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਫਗੂ
ਸਾਹ ਭਾਈ ਜੈਰਾਮ ਦਾਸ ਭਾਈ ਛਟੇ ਕਮਲ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਬਨਾ-
ਰਸ ਕੇ ਸੂਚੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇ
ਜਿਨਿ ਸਿਖ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਾਰਬਾਰ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਨੇ ਦੇਣੀ ਦਰ-
ਗਾਹ ਬਾਇ ਪਵਗੁ ਸੰਗਤਿ ਦਾ ਗੁਰੂ ਰੁਜਗਾਰ ਕਰੇਗਾ

ਨੋਟ : ਦੂਜੇ ਵੇਰੇ ਪਿੱਠ ਪਰ ਇਹ ਲਿਖਤ ਹੈ : "ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਮਲ ਸਰਬਤ
ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਕੇ ਸੂਚੇ ਕੀ" (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 30

Gurusat

Bhai Jawahar Mal, Bhai Sadhanand, Bhai Kirpala,
Bhai Babu, Bhai Bhikhari, Bhai Maharaj, Bhai Maan Singh, Bhai Phago Shah,
Bhai Jairam Das, Bhai Chatehkamal - the congregation of the state of Benaras.
Guru will protect you.

Recite the name of the Guru and the life will improve.

The Sikhs who believe in Waheguru, they give their donation to Dayal Das. It will be accepted in the court of God and God will improve their earnings.

Observations:

1. On the other side of the letter, it is written as: 'Bhai Jawaharmal - the congregation of the state of Benaras'

LETTER 31

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਭਾਈ ਉੱਗਰ ਸੈਣ, ਰਾਮਦਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to Bhai Ramdas, Ugarsen, and others

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

(ਲ) ਨ ਚੰ(ਦ) ਕੇ ਏਟੀ ਸੰਗਤ
ਕੇ ਰੁਜਗਾਰ ਬਰਕਤਿ ਹੋਕੇ
ਰਾਮ ਦਾਸ ਜਗਦੇ ਯਾ ਘਰੁ
ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ
ਤੇ ਉਪਰਿ ਬਹੁਰ ਖੁਸੀ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ਰਾਮ ਦਾਸ ਉਗਰ ਸੈਣ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਕਾਰ ਬਾਰ ਠੇ ਕੇ ਜੋਤਾ ਜੁਤਾਵਲ ਕਾ ਫਿਅ
ਬਲਦ ਵਰਮਾਇਸ ਕੇ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਠੇ ਕੇ ਦੀਵਾਲੀ
ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆਵਣਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕਰੇਕੇ
ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਕਰਿ ਮੰਨਣਾ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁਤੀ ਹੋਗ
(ਸਿਖਾ ਪੁਤਾ) ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਕਾਰ ਬਾਰ ਰਮੁਦਾਸ

ਨੋਟ:—ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿੰਡ ਜਗਦੇਉ ਕੀ
ਸੰਗਤਿ ਭਾਈ ਉਗਰ ਸੈਣ, ਰਾਮ ਦਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ । (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 31

Gurusat

Ram Das, Ugar Sain, Bhai Lal Chand—the whole sangat

God will protect you.

Come to Mata Ji (mother) with six oxen at the festival of Diwali.

Mata Ji will give you the orders and accept that as the order of the Guru. Sangat will prosperous.

Send offerings through Ram Das and Lal Chand.

God will bless sangat's earnings.

The house of Ram Das is the house of the Guru and Guru is very pleased with his services.

Observations:

1. This letter is for the residents of the village of Jagdeo.

LETTER 32

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਬੀ ਕੁਰੂ ਭੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਸਮਾਜ

ਸੰਗਤ ਦੇ ਗੀਮਰ ਸੁਣੀ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਸੁਣੀ ਜਾਣਾ
 ਦਸ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣੀ ਆਗ ਕੁ ਗੁਣੀ
 ਸਮਾਜ ਸਮਾਜ ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ
 ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ
 ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ
 ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ
 ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ ਸੁਣੀ

ਸੰਗਤ

ਬਨਾਰਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਮ

Addressed to the Sangat of Benaras

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤਿ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਭਾਈ ਜਵੇਹਰੀ ਮਲ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਮੰਨ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ
ਦਾਸ ਭਾਈ ਬਾਬੂ ਹਾਇ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ
ਰਾਮਾ ਬਿਗਹ ਮਲ ਮੰਨ ਜੀਉ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਬਠਾਰਸ ਕੀ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਕਾਰ ਭੋਜੀ ਬੀ
ਸਭ ਹਜੂਰਿ ਪਹੁਚੀ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁੜੀ ਹੋਈ ਆਗੇ ਕਾਰ
ਕੇ ਲੋਭਣਾ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਕਰੇ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ
ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਕਰਿ ਮੰਨਣਾ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ¹

---

¹ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਛਟਣ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ
ਅਧੂਰਾ ਹੈ ।

LETTER 32

Gurusat

(There is One God who is immortal)

Ek Ongkar Satguru

Bhai Jwaheri Mal, Bhai Kalyan Man, Bhai Kirpal Das,
Bhai Babu Rai, Bhai Bhikhari, Bhai Maharaj,
Bhai Rama, Bhighemal, Maan, Jeo - the congregation of the state of Benaras.

The Guru will protect you.

The collections sent through Bhai Dayal Das have been received.

The sangat will prosperous.

Accept the orders of Dayal Das as the orders of the Guru.

The wishes of the sangat will be fulfilled.

Observations:

1. This letter is also incomplete, due to a part missing on the right hand side.

LETTER 33

Hukamnama Guru Tegh Bahadur

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
(ਸ਼੍ਰੀ ਭਗੁ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

Addressed to Bhais Ugarsen, Lal Chand and others

੨੦ (੯)
 ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੯
 (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਸਤ
 ਭਾਈ ਉਗਰ ਸੇਣ ਸਰਬਰ ਸੰਗਤ
 ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜਗਦੇਉ
 ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਸੁ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ਝੁ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ ਸਭਨਾ
 ਮਸੰਦਾ ਕਾ ਮੁਹਰੀ ਹੈ ਰੋਸ ਥਾਉ ਕੀ ਸਭ ਮਦਾਰ ਤੁਸਾ ਉਪਰ ਹੈ
 ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰਦਿਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰੀਏ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਨ
 ਆਦਮੀ ਸਦਕ ਭੋਜਿਆ ਹੈ ਜਿਤਨੇ ਲਾਇਕ ਹੋਵਨਿ ਸੇ
 ਹਕੀਕਤ ਲਿਖਿ ਭੇਜਹਗੇ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਜੇਹੀ ਤੁਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ
 ਇਦੁ ਕੀ ਵਡਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਅਸਹ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣਾ
 ਆਦਮੀ ਮੁਰਾਰੀ ਥੇ ਭੇਜਦੇ ਰਹਣਾ ਏ ਸਵਾਲ ਕੀ ਸਭ ਮਦਾਰ
 ਤੇ ਉਪਰਿ ਹੈ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀਉ ਦੀ ਆਕਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਉਗਰ ਸੇਣ ਸੁਬਤਿ ਸੇ-
 ਗਤਿ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੁਰੇ ਕਰੇਗਾ ਰਾਮਦਾਸ
 ਜਗਦੇਉ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਸੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ਝੁ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ ਸਭਨਾ ਮਸੰਦਾ ਕਾ ਮੁਹਰੀ
 ਹੈ ਏਸੁ ਥਾਉ ਦੀ ਸਭ ਮਦਾਰ ਤੁਸਾ ਉਪਰਿ ਹੈ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰਦਿਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰੀਏ
 ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਨ ਆਦਮੀ ਸਦਕਿ ਭੋਜੇ ਹਨਿ ਜਿਤਨੇ ਲਾਇਕ
 ਹੋਨਿਗੇ ਸਭ ਹਕੀਕਤਿ ਲਿਖਿ ਭੇਜਹਗੇ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਜੇਹੀ ਤੁਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ
 (ੳ)ਸੀ ਏਦੁ ਵਡਾ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਅਸਹੁ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਖੁਸੀ ਹੈ
 ਨੋਟ-ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਗਦੇਉ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਉਗਰ ਸੇਣ,
 ਰਾਮ ਦਾਸ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ
 ਲਗਦਾ ਹੈ।
 (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 33

Gurusat

Part I

Bhai Ugar Sain and other members of Sangat, Guru will protect you. The house of Ram Das Jagdeo is the house of the Guru. He is like the Guru's son and the head of the massands.

God is one who is immortal.

Part II

It is an order of Guru Tegh Bahdur to Bhai Ugar Sain,

And the members of the sangat, Guru will protect you and your wishes will be fulfilled.

The house of Ram Das Jagdeo is the house of the Guru who is like Guru's son and he is the head of the massands. You have to protect this house.

Ram Das has sent messages to Bhai Guriye, and Bhai Kalyan Das.

They will write back the truth. The services of Ram Das are accepted. Guru has

Trust in you and will bless you with happiness.

Observations:

1. Both letters are identical in text and may have been written at different times.
2. But the handwriting of both is different. It is possible that one was written by the Guru and the other by one of his scribes.

OVERVIEW OF EPISTLES

GURU GOBIND SINGH JI

LETTER NO.	DATED/ UNDATED	DESTINATION SANGAT	NAMES OF THE ADDRESSEES	DEMAND OF GOODS/MONEY	INSTRUCTION TO COME	FESTIVAL	MASSAND
1	Undated	X	Meher Chand Rupa	X	√	X	X
2	Undated	X	Meher Chand Rupa	Grazing of horses, mares & bullocks	X	X	X
3	Dated 1748 B.K. 1691 A.D.	X	Bhai Gurdas	Rs. 4	X	Diwali Vaisakhi	X
4	Undated	X	Ramdas & Ugarsan	Pair of Bullocks	X	X	X
5	Undated	X	Ramrai/Lado	X	X	X	X
6	Dated 1749 B.K. December 1692 A.D.	X	Bhai Gurdas	Cane	X	X	X
7	Dated 1750 B.K. 1694 A.D.	X	Sangtia	Small Canon	X	X	X
8	Dated 1750 B.K. 1693 A.D.	Machiana	X	80 tola gold	Come equipped with weapons	X	X
9	Dated 1753 B.K. 1696 A.D.	X	Bhai Tiloka Bhai Rama	Offering	√	X	X
10	Dated 1753 B.K. 1696 A.D.	X	Sukhia, Mukhia etc.	One camel guns	√	X	X
11	Dated 1755 B.K. 1698 A.D.	X	Mohkam Singh Sati Das	100 tola gold	X	X	X
12	Dated 1755 B.K. March 1699 A.D.	Machivara	X	1 tola gold	X	X	Not to masand
13	Dated 1755 B.K. October 1699 A.D.	Naushera Punua	X	1 tola gold	√	Diwali	X
14	Dated 1756 B.K. 1699 A.D.	Sarandeo	X	2 tola gold	√	Diwali	X
15	Dated 1756 B.K. February 1699 A.D.	Patan Farid	X	1.5 tola gold Rs. 19 3 Turbans	√	Vaisakhi	X
16	Dated 1757 B.K. 1700 A.D.	Patan Farid	X	1 tola gold	√	Holi	X
17	Dated 1757 B.K. November 1700 A.D.	Naushera Panua	X	1 tola gold	Dressed with weapons	X	X
18	Dated 1758 B.K. 1701 A.D.	X	Mehr Chand	1 tola gold	Come equipped with weapons	X	Not to Socialise

19	Dated 1757 B.K. November 1700 A.D.	Dasua	X	1.5 tola gold	Come equipped with weapons	Holi	Not to Socialise
20	Dated 1758 B.K. 1701 A.D.	X	Mehr Chand Peshkar	Rs. 25 hundi	Come equipped with weapons	X	Not to Socialise
21	Dated 1759 B.K. 1702 A.D.	X	Mehr Chand Dharam Chand	Rs. 101	X	X	Not to Socialise
22	Dated 1761 B.K. 1704 A.D.	X	Subhag Singh	Offerings	X	Vaisakhi	X
23	Dated 1771 B.K. 1704 A.D.	X	Bhachittar Singh Uday Singh	Offerings Collections	X	X	X
24	Dated 1758 B.K. February 1702 A.D.	X	Pirag	X	5 tola gold Collections	X	X
25	Dated 1758 B.K. 1702 A.D.	Naushera Panua	X	1 tola gold	Come dressed with weapons	X	Not to Socialise
26	Dated 1762 B.K. 1705 A.D.	Cholae	X	Rs. 20	Come dressed with weapons	X	Not to Socialise
27	Dated 1762 B.K. 1705 A.D.	X	Nabi Khan Ghani Khan	X	X	X	X
28	Dated 1763 B.K. October 1706 A.D.	Brars	Bhai Rupa	3 bulls	Come and join the Guru	X	X
29	Dated 1764 B.K. 1707 A.D.	Thaul	X	2 tola gold Rs. 40	Come dressed with weapons	X	X
30	Dated 1764 B.K. 1707 A.D.	Khara	X	1 tola gold Rs. 20	Come dressed with weapons	X	X
31	Dated 1765 B.K. 1708 A.D.	Benaras	X	Rs. 40	X	X	X
32	Undated	X	X	Dhanraj Mehta Sindhi	Offering 2 canons	X	X
33	Dated 1765 B.K. 1708 A.D.	Eastern Patna	X	X	X	X	X

HUKAMNAMA

GURU GOBIND SINGH JI

LETTERS

LETTER 1

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਿਹਰਚੰਦ ਰੂਪੇ ਕੇ ਜੋਗ
“...ਤੁਸੀਂ ਆਵਣਾ ਰਹਣਾ ਨਾਹੀ...”

[ਪਿੱਛੇ ਸਾਈਂ ਰੂਪੇ ਕੇ ਵਿਚ]

Hukamnama to Bhai Meher Chand Rupa to come and meet the Guru. (not dated)

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ਭਾਈ ਮਹਿਰ ਚੰਦਾ
ਤੁਸਾਂ ਆਵਣਾ ਰਹਣਾ
ਨਾਹੀਂ ਤੇਰੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ
ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇਰੀ ਹਰ
ਤਰਹਿ ਦੀ ਮੁਹਾਫਜ਼ਤ
ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਹੈਂ

ੴ ਗੁਰੂ ਜੀ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ਸਿੰ ਗੁਰੂ ਜੀਓ ਵੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾ
ਈ ਮਹਿਰ ਚੰਦੁ ਤੁਸਾਂ ਆਵਣਾ
ਰਹਣਾ ਨਾਹੀਂ ਤੇਰੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ
ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇਰੀ ਹਰ ਤਰਹਿ ਦੀ ਮਹਾ
ਫਜ਼ਤ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਨਾਲ ਹੈਂ

LETTER 1

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Meher Chand Rupa to come and meet the Guru. The letter is not dated.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Bhai Meher Chand you should come. My blessings are with you and your security is my responsibility.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Gurusat

It is the order of the Guru that you come and your security is Guru's own responsibility.

Observations:

1. The letter is addressed to only Meher Chand Rupa.
2. It is an order of the Guru to Meher Chand.
3. It contains an undertaking by the Guru for the safety of Meher Chand.

LETTER 2

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਰੁੱਕਾ ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕਿਆ ਜੋਗੁ
 "ਘੋੜੇ ਘੋੜੀਆਂ ਬਲਦ ਚਰਨ ਦੇਣੇ ਸੰਬੰਧੀ"

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ॥
 ੧ ਖਲਦ ਮਤੀਗਾ ਏਸਕਾ
 ੧ ਘੋੜੇ ਘੋੜੀਆਂ ਸਰਕ ਕਰਾਏ
 ੧ ਖਾਤਾ ਕਰ ਦੇ ਖਲਦ ਗਾਈਆਂ
 ੧ ਸਿੱਖ ਸਰਕ ਦੇ ਚਰਾਏ
 ੧ ਛੇ ਨੂੰ ਖਲਦ ਚਰਾਏ
 ੧ ਆਖ ਘੋੜੀਆਂ ਦੇ ਚਰਾਏ
 ੧ ਰੁੱਕੀਆਂ ਦਾ ਰੁੱਕਾ ਖਾਏ

[ਘੋੜੇ ਘੋੜੀਆਂ ਬਲਦ ਚਰਨ ਦੇਣੇ ਸੰਬੰਧੀ]

Hukamnama to Bhai Rupa regarding grazing of horses, mares and bullocks. (not dated)
 (preserved in the village of Bhai Rupa)

ਜਕਨੇ ਮਸੰਦਹ
ਝੁਸਾਂ ਚਰਣ ਦੇਣ।

੧. ਬਲਦ ਮਹੀਂ ਗਾਈਂ ਸਰਕਾਰ
੧. ਘੋੜੇ ਘੋੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਖਚਰ
੧. ਲਸਕਰ ਦੇ ਬਲਦ ਗਾਈਂ ਮਹੀਂ
੧. ਸਿਖਾ ਸਭਨਾ ਦੇ ਚਾਰਣੇ
੧. ਫੋਰ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਚਾਰਣੇ
੧. ਆਪ ਘੋੜੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰਣੇ
੧. ਭਾੜੀਆਂ ਦਾ ਭਾੜਾ ਜੋ ਆਣ

LETTER 2

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Rupa regarding grazing of horses, mares and bullocks. This letter is not dated and is preserved in the village of Bhai Rupa.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Masand Jagnai, let the animals graze in the fields.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

- There are bullocks, buffalos' and cows .
- There are horses and mares
- There are hordes of bulls and cows
- Let all of them graze
- Calculate the total cost of grazing

Observations:

1. Letter contains instructions to Rupa Chand for masand Jagnai.
2. It also has instructions regarding grazing and expenditure on horses, mares and bullocks.
3. It has instructions to write the full expenditure on the above activities.

LETTER 3

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੋਗੂ
 [ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੯ ਸੰਮਤ ੧੭੪੮, ੧੭ ਜਨਵਰੀ ੧੬੯੨ ਈ.]
 "...ਕਾਰ ਸੰਗਤਿ ਲੈ ਆਵਣਾ..."

[ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ ਵਿਚ]

Hukamnama to Bhai Gurdas regarding 'Karsangat' dated
 Magh Sudhi 9, 1748 B.K., 17th January 1692 A.D.
 (Preserved in Harimandir Sahib - Patna)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਠਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੯, ਸੋਮਤ ੧੭੪੮ ਫਿ.
੧੭ ਜਨਵਰੀ ੧੬੯੨ ਈ.

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਰਖੋਗਾ
ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਲੈ ਆਵਣਾ ਜੇ ਸਿਖ ਆਵਗੇ ਸੇ
ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੇ ੧੮

੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੁ
ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਰਖੋਗਾ ਕਾਰ ਸੰਗਤ ਲੈ ਆ
ਵਣਾ ਜੇ ਸਿਖ ਆਵਗੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੇ

ਸਿਰੀ ਮਾਘ ਸੁਦੀ ੯ ਸੋਮਤ ੧੭੪੮

੪) ਮੇਵੜੇ ਨੇ ਦੋਣੇ :

੨) ਦੀਵਾਲੀ ਕੇ :

੨) ਚਿਸੇਏ ਕੇ :

ਹੁਕਮ ੩

LETTER 3

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Gurdas regarding 'Karsangat' dated Magh Sudhi 9, 1748 B.K., 17th January 1692 A.D. This letter is preserved in Harimandir Sahib—Patna.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Satguru

Bhai Gurdas and the sangat, Guru will bless you. Come together and those who come will be glorified.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru that Bhai Gurdas come with sangat and those who come will be blessed.

Dated Magh Sudhi 9, 1748 B.K., 17th January 1692 A.D.

Give Rs. 4 to masand

Give Rs. 2 for Diwali

Give Rs. 2 for Vaisakhi.

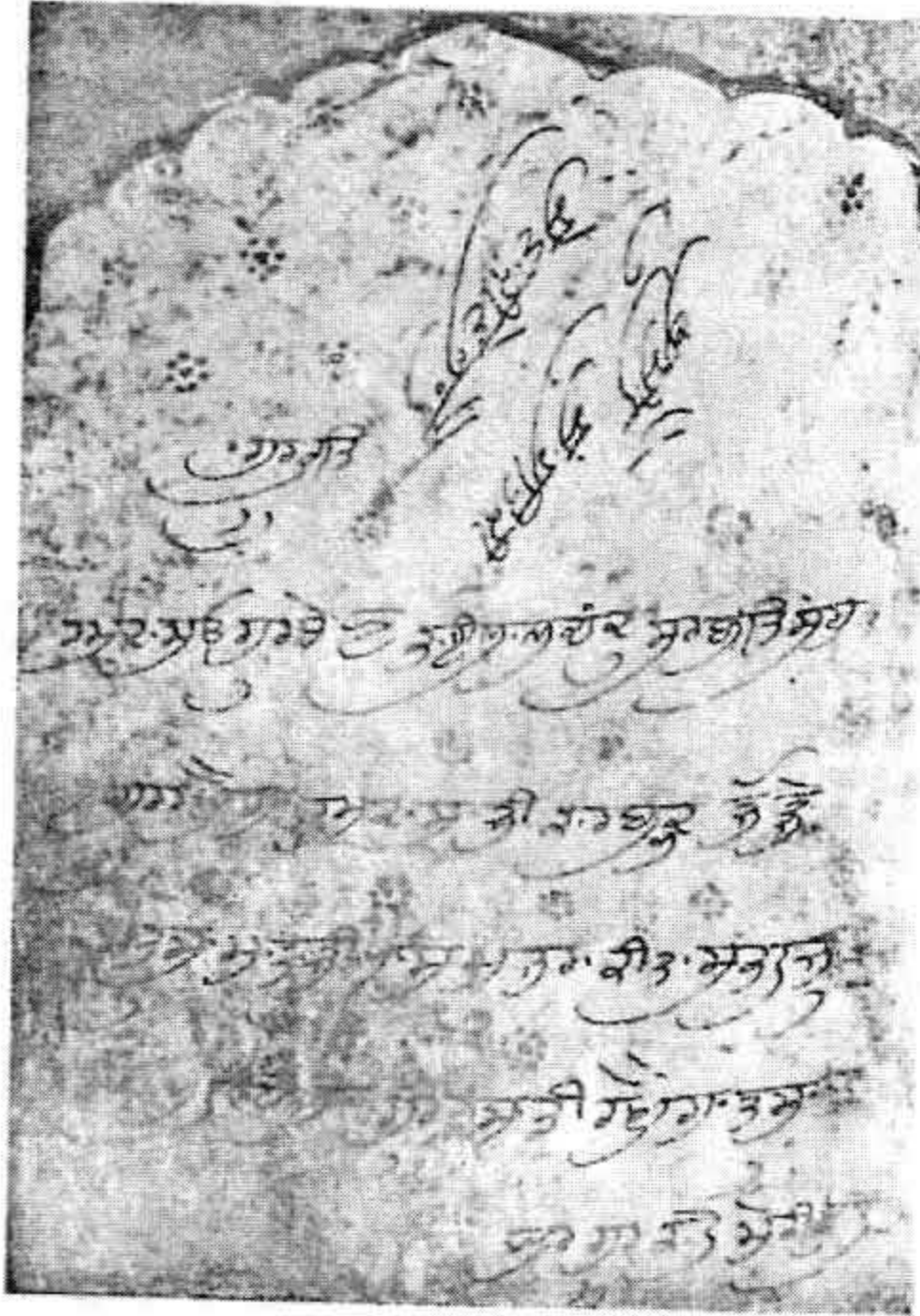
Observations:

1. There are instructions to give donations for different festivals.
2. It recognises the celebration of festivals of diwali and vaisakhi.
3. It also recognises the services of masands.

LETTER 4

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਰਮਦਾਸ ਉਗਰ ਸੇਨ ਜੋਗ
 "...ਕਾਰ ਥਲਦ ਜੋਤੇ ਕੁਸਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਮੁਜਰਾ ਕੀਤਾ ਸਭ ਹਜ਼ੂਰ ਪਹੁੰਚਿਆ..."

[ਸਿੱਖ ਬੈਂਕਰੋਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ]

Hukamnama to Ramdas Augarsehn regarding the delivery of
 pair of bullocks to Mata Ji.
 (was preserved in Sikh library Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਠਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਸਿੰਗਾਰ ਕੀ
ਸੋਵਾ ਕੀ ਵੇਲਾ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਸਤਿ

ਰਮਦਾਸ ਉਗਰਸੇਣ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਸਰਕਤਿ ਸੰਗਤ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਰਮਦਾਸ ਜੀ ਕਾਰ ਬਲਕ ਜੋਤੇ
ਤੁਸਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਮੁਸਰਾ ਕੀਤਾ ਸਭ ਹਜੂਰ
ਪਹੁੰਚਿਆ ਗੁਰੂ ਤੁਸਾਡੀ ਰਖੇਗਾ ਫੁਸਾਡਾ
ਘਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੇ ਮੋਰੀ ਬਹੁਤ

LETTER 4

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Ramdas Ugar Sain regarding the delivery of a pair of bullocks to Mata Ji. This letter was preserved in Sikh library Amritsar before 1984.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Blessings to the congregation. It is time for the sewa (selfless service).

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Gurusat

Bhai Ramdas Ugar Sain, Bhai Lal Chand and all sangat, Guru will bless you. Ramdas Ji your donation of pair of bullocks has reached Mata Ji.

Guru will protect you.

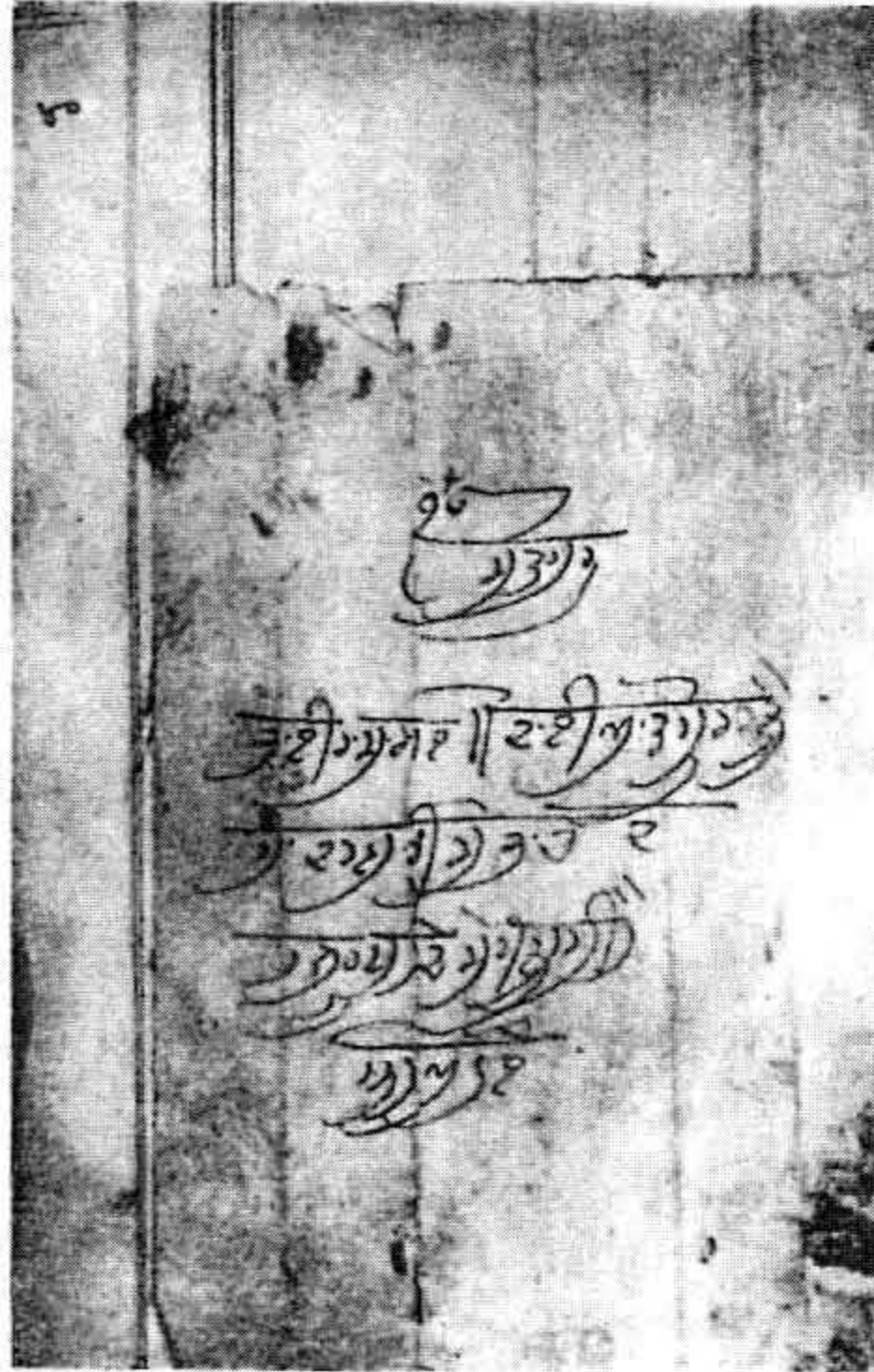
Guru's house is your house.

Observations:

1. Letter is addressed to Bhai Ramdas Ugar Sain, Bhai Lal Chand.
2. It is an order to deliver a pair of bullocks (probably for farming) to Mata Gujri.

LETTER 5

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ ਤੇ ਦਾਈ ਲਾਡੋ ਦੇ ਨਾਮ

[ਗੁ. ਮੈਟੀ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਸੁਰਖਿਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
੪੦ਵੇਂ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਚਸਪਾ ਹੈ]

Hukamnama to Bhai Ramrai and midwife Lado
(preserved in Gurudwara Maini Sangat - Patna Sahib)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ੴ ਸਤਗੁਰੂ

ਭਾਈ ਰਾਮਰਾਇ ਦਾਈ ਲਾਡੋ ਗੁਰੂ ਰਖੇ
ਗਾ ਦਰਬਾਰੀ ਸੇਭਾ ਚੰਦ
ਰਚੂਰ ਪਹੁਚੇ ਸੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ
ਨਿਹਾਝੁ ਹੋਏ

LETTER 5

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Ramrai and midwife Lado. This letter is preserved in Gurudwara Maini Sangat - Patna Sahib.

Ek Ongkar Satguru

Bhai Ramrai, midwife Lado, Guru will protect you. Soba Chand has reached. I am happy that he is here.

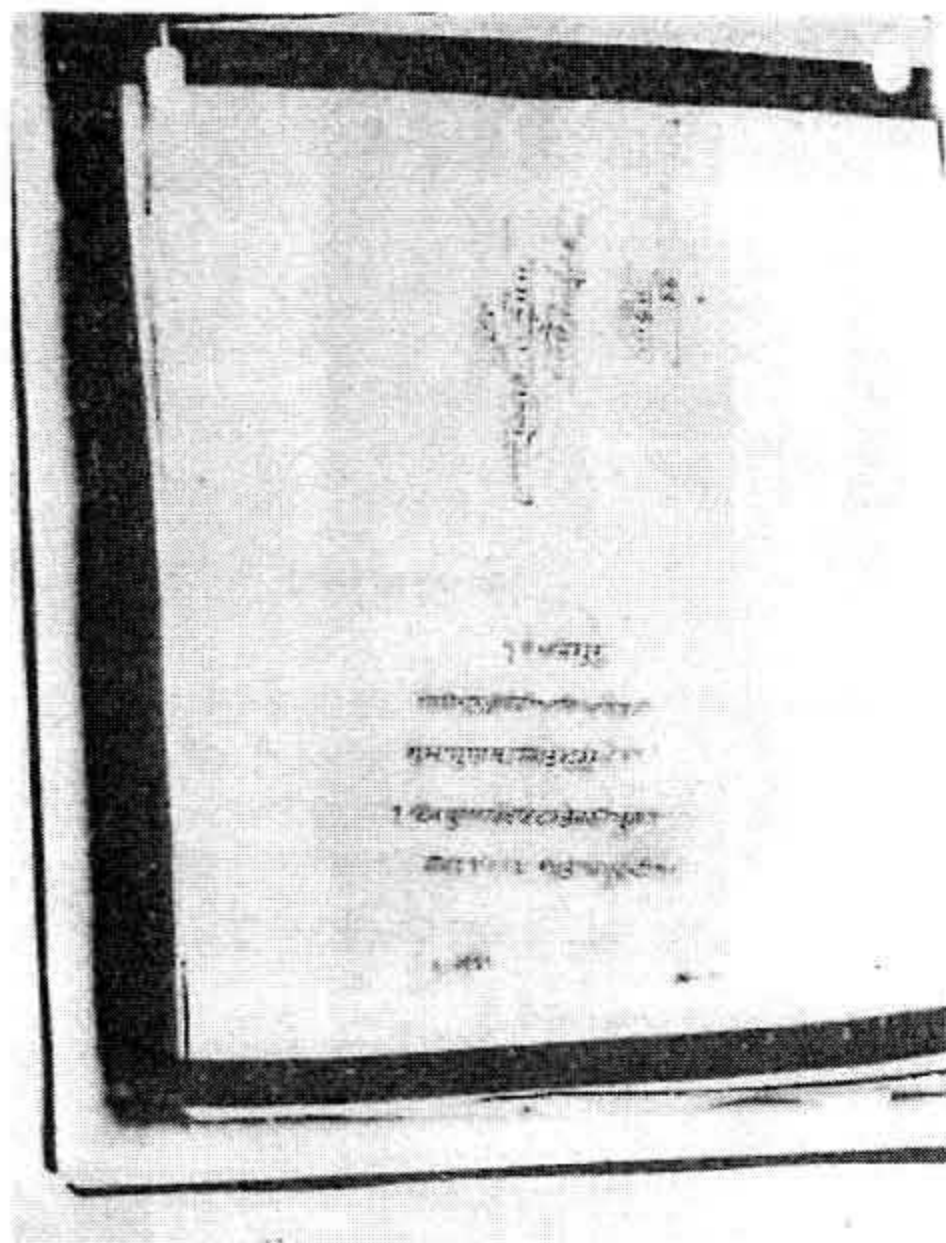
Observations:

1. It is a very short letter.
2. There are hardly any details to be mentioned.

LETTER 6

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੋਗੂ
[ਅਸੂ ਵਦੀ ੧੦, ਸੰਮਤ ੧੭੪੯ ਬਿ., ੨੫ ਦਸੰਬਰ, ੧੬੯੨ ਈ.]
"...ਇਕ ਬੁਲਗਾਰ ਬੰਦਿਆਰ ਭੇਜਣੀ..."

[ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਟਨਾ ਵਿਚ]

Hukamnama to Bhai Gurdas to deliver strong and flexible cane
dated Asu Vadi 10 1749 B.K., 25th December 1692 A.D.
(preserved in Harimandir Sahib - Patna)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦]

ਅਸੂ ਵਦੀ ੧੦, ਸੰਮਤ ੧੭੪੯ ਬਿ.
੨੫ ਦਸੰਬਰ ੧੬੯੨ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]
ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸੰਗਤ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਬੰਦਿਆਰ ਭੇਜਣੀ
ਖੁਸੀ ਹੈ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ
ਗੁਰਦਾਸ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ
ੴ ਇਕ ਬੁਲਗਾਰ ਬੰਦਿਆਰ ਭੇਜਣੀ ਖੁਸੀ ਹੈ
ਸੰਮਤ ੧੭੪੯ ਮਿਤੀ ਅਸੂ ਵਦੀ ੧੦
੨) ਸੇਵਕੋ ਨੋ

ਹੁਕਮ ਏ

LETTER 6

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Gurdas to deliver a strong and flexible cane. The letter is dated Asu Vadi 10 1749 B.K., 25th December 1692 A.D. This letter is preserved in Harimandir Sahib-Patna.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Satguru

Bhai Gurdas and sangat, Guru will protect you. Send a strong and flexible cane.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru

It is the order of the Guru to Bhai Gurdas and sangat, Guru will protect you send a strong and flexible cane.

Dated Bikrami 1749 Asu Vadi 10. Give it to masand.

Observations:

1. The demand is of a very peculiar type of cane.
2. Instruction to deliver it to masand proves the authority of the masand.

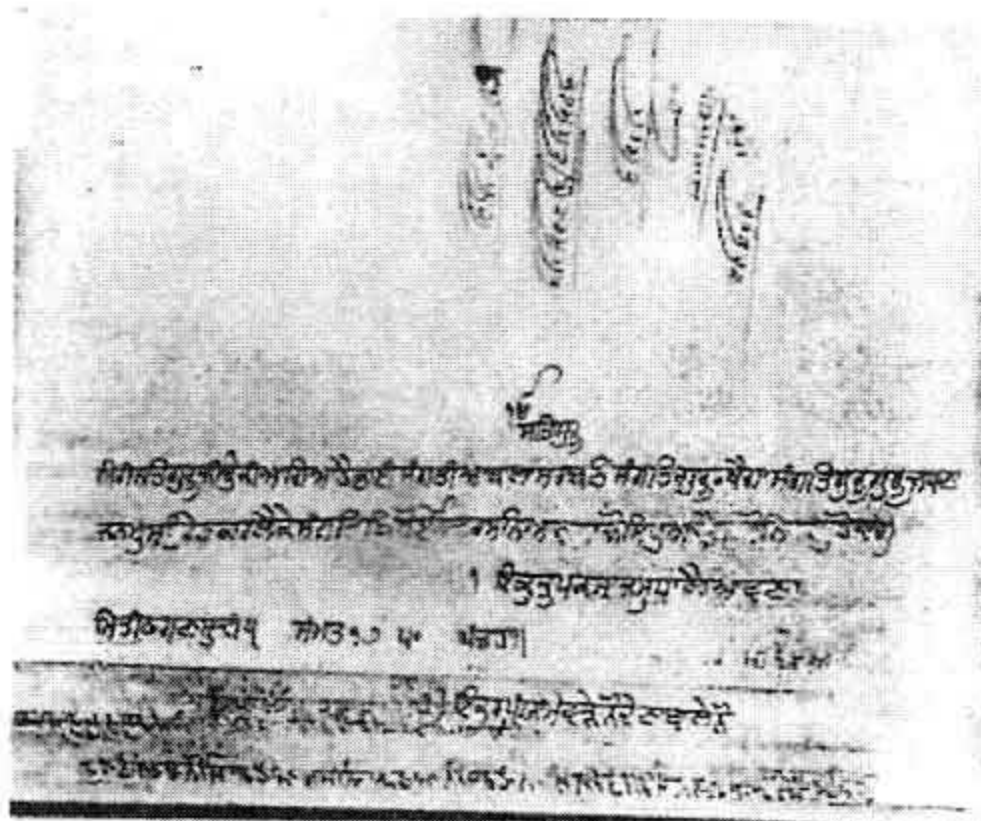
LETTER 7

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਸੰਗਤੀਆ ਜੋਗੂ

[ਫਗਣ ਸੂਦੀ ੫, ਸੰਮਤ ੧੭੫੦, ੧੯ ਫਰਵਰੀ ੧੬੯੪]

"...ਸੰਗਤਿ ਬਿਸੇਏ ਨੇ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ...

ਇਕ ਰੁਪਕ ਸਾਜ ਸੁਧਾ ਲੈ ਆਵਣਾ..."

[ਗੁ. ਅਹੀਆ ਗੰਜ ਲਖਨਊ]

Hukamnama to Bhai Sangtia regarding delivery of a small canon
dated Fagan Sudhi 5 1750 B.K., 19th February 1694 A.D.
(preserved in Ahia Ganj – Lucknow)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਫੌਜਣ ਸੁਦੀ ੫, ਸੰਮਤ ੧੭੫੦ ਈ.
੧੯ ਫਰਵਰੀ, ੧੬੯੪ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ਇਕ ਤੁਪਕ

ੴ ਗੁਰੂ ਸਤ

ਭਾਈ ਸੰਗਤੀਆ ਕਾਰ ਸੰਗਤ
ਲੈ ਆਵਣਾ ਸੁਖੀ ਹੈ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਗੁਰੂ ਸਤ

ਜਿਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਸੰਗਤੀਆ ਬਾਲਾ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ
ਮਨਮ ਸਉਰੇਗਾ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤਿ ਬਿਸੇਏ ਨੇ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਜੋ ਆਵੇਗਾ
ਸੇ ਨਿਹਚਲੁ ਹੋਵਗੁ
ੴ ਇਕੁ ਤੁਪਕ ਸਾਜ ਸੁਧਾ ਲੈ ਆਵਣਾ
ਸਿਤੀ ਫਗਣ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੭੫੦ ਪੰਜਾਬ

LETTER 7

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Sangtia regarding delivery of a small canon. The letter is dated Phagan Sudhi 5 1750 B.K., 19th February 1694 A.D. This letter is preserved in Ahia Ganj—Lucknow.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Gurusat

Bhai Sangtia bring donations and come along with sangat. It is the pleasure of the Guru.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru

It is the order of the Guru geo to Bhai Sangtia, Bala and all sangat, Guru will protect you.
Recite the name of the Guru.

Your life will prosperous. Bring the donations and come on Vaisakhi. Those
Sikhs who will come will be blessed.

Bring one canon which is in good working order.

Dated Phagan Sudhi 5 1750 B.K., 19th February 1694 A.D.

Observations:

1. There is an unusual demand for bringing a canon.
2. This could be the first letter to the people of Lucknow.

LETTER 8

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

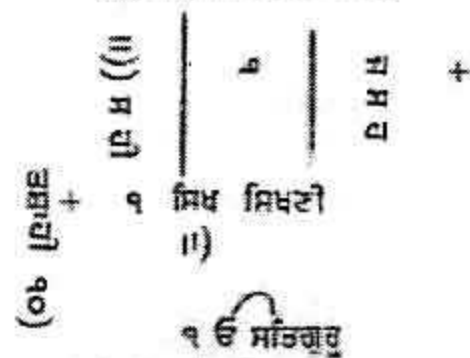
ਮਹਿ
੧ ਸਿਖਾਉਣੀ
੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ
ਸਿਰਖੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਸੇਵਾ ਮਾਫ਼ਿਗਾਏਕੀ ਗੁਰੂਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਓਂ ਗੁਰੂਗੁਰੂ
ਜਪੁ ਕਾਮ ਸਫੁ ਰੋਗਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤੁ ਮੁਗੁ
ਸਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਮਸੀਹਤ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਲੈਣ। ਫੁਲੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ। ਪਿਠਾਏ
ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸਿਰ ਚੋਗਾਏ ਖਾਲੀ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਸੁਝਾਈਆਂ ਵਲੋਂ
ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਿ ਸੰਢਿਆਟਾ ਦੇ ਨਾਮ

Hukamnama is addressed to sangat of Machiana regarding sending 1 tola of gold by hundi and to come equipped with weapons and not to give anything to the massands.
dated Katak 1750 B.K., 1693 A.D.

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਕਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ
 ਸੰਗਤ ਮਛਿਆਣੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ
 ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਵਾਰੇਗਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਹੈ
 ਅਸੀ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਫੁਰਮਾਯਾ ਗੁਰੂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਡੀ
 ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਹਈ-
 ਆਰ ਬੇਨ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਵਣਾ ਜੋਕੇ ਆਵਣਾ ਜੇ ਕੇ
 ਆਵਕੁ ਤਿਸ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਣਗੇ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ
 ਮਸੰਦ ਭਦਰੀ ਨਹੀ ਮੇਲਣਾ ਹੋਰ ਜੇ ਆਵੇ ਜੇ ਮੇਲ
 ਲੈਣਾ ਦਾਖ਼ਿਤ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀ ਕਰਣੀ ਪਿਆਰੁ ਕ-
 ਰਣਾ ਰਿਜਕ ਮਿਲੇਗਾ ਭਾਈ ਟਹਲ ਸਿੰਘ ਮਤ-
 ਧੀਰ ਜੋਗ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਮਾਨੇਗਾ ਹੁਪਿਆ ਮਾਯਾ
 ਮੰਹਰ ਛਲਾ ਜੋ ਦੇਵੇਗਾ ਜੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਮਤ
 ੧੭੫੦ ਮਿਤੀ ਕਤਕ

ਨੋਟ—ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਨੀਸਾਣ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਇਬਾਰਤ ਤੋਂ
 ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇਰੀ
 ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ-ਢੰਗ ਤੇ ਨੀਸਾਣ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਹੁਕਮ-
 ਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। (ਸੰਪਾਦਕ)

ਮੈਂ ਫ਼ਿਆਣਾ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
 ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਅੰਨ੍ਹਾ, ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

LETTER 8

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Machiana regarding sending 80 tola of gold by hundi and to come equipped with weapons and not to give anything to the masands. The letter is dated Katak 1750 B.K., (1693 A.D.)

Part I (It does not seem to be in the handwriting of the Guru)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru geo to the sangat of Machiana (the whereabouts of this place are not known). It is the pleasure of the Guru, recite Guru Guru and your life will prosperous. It is my order to the sangat that send a hundi of 80 tola of gold and come dressed with weapons. Those who will come, their wishes will be fulfilled. Do not mix with the masands who have uncut hair. Don't have enmity with anyone, love others and you will prosperous. Bhai Tahal Singh, Matdir, Jog, my Khalsa send donations and you will be blessed.
Dated 1750 B.K.

Observations:

1. Looking carefully at part I it seems it is not in the handwriting of Guru Gobind Singh Ji.
2. There is a first time mention of a masand who has cut his hair.
3. It is reasonably a long letter.
4. It has a mention of a place 'Machaina' the whereabouts of which are not known.

LETTER 9

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਤਲੋਕਾ ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਜੋਗੂ
 [ਭਾਦੋਂ ੨ ਸੰਮਤ ੧੭੫੩ ਬਿ., ੨ ਅਗਸਤ ੧੬੯੬ ਈ.]
 "...ਤੁਧ ਜਮੀਅਤ ਲੈ ਕੇ ਅਸਾਡੇ ਹਜੂਰ ਆਵਣਾ ਭੇਰਾ ਘਰੁ ਮੇਰਾ ਅਜੈ..."

[ਬੁਰਜ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ, ਕਿਲਾ ਮੁਬਾਰਕ, ਪਟਿਆਲਾ]

Hukamnama to Bhai Tiloka and Bhai Rama
 dated Bhado 2 1753 B.K., 2nd August 1696 A.D.
 (preserved in Burj Baba Alla Singh, Qila Mubarak – Patiala)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਭਾਦੋਂ ੨, ਸੰਮਤ ੧੬੫੩ ਬਿ.
੨ ਅਗਸਤ, ੧੬੯੬ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ

ਭਾਈ ਤਲੋਕਾ ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਸਰਬਤ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਤੁਸਾ ਅਸਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਵਣਾ
ਜ਼ਰੂਰ ਆਵਣਾ
ਏਰੇ ਉਤੇ ਅਸਾਡੀ ਭਾਰੀ ਮੰਗਰਵਾਨਗੀ ਅਸੈ ਤੈ ਆਵਣਾ ੧ ਜੋੜਾ ਰਖਾਵਣਾ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਿਨੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਤਲੋ
ਕਾ ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ
ਤੁਧੁ ਜਮੀਅਤ ਲੈ ਕੇ ਅਸਾਡੇ ਹਜੂਰ ਆ
ਵਣਾ ਮੇਰੀ ਤੇਰੇ ਉਪਰਿ ਬਹੁਤ ਖੁਸੀ ਹੈ
ਤੇਰਾ ਘਰ ਮੇਰਾ ਹੈ ਤੁਧੁ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ
ਛੇਤੀ ਅਸਾਡੇ ਹਜੂਰ ਆਵਣਾ ਤੇਰਾ
ਘਰ ਮੇਰਾ ਅਸੈ ਤੁਧੁ ਸਿਤਾਈ
ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਆਵਣਾ
ਤੁਸਾ ਅਸਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਵਣਾ ਜ਼ਰੂਰ
ਆਵਣਾ ਏਰੇ ਉਤੇ ਅਸਾਡੀ ਖਰੀ ਮਿਹਰ
ਵਾਨਗੀ ਅਸੈ ਤੈ ਆਵਣਾ ਦਿਕ ੧
ਜੋੜਾ ਰੇਜਾ ਹੈ ਰਖਾਵਣਾ ਭਾਦੋਂ ੨ ਸੰਮਤ ੫੩

LETTER 9

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Tiloka and Bhai Rama. The letter is dated Bhado 2 1753 B.K., (2nd August 1696 A.D.) This letter is preserved in Burj Baba Alla Singh, Qila Mubarak-Patiala.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Satguru

Hai Tiloka, Bhai Rama and sangat, Guru will protect you. Come with offerings. You are special to me and my blessings are with you.

Dated Bhado 2 1753 B.K., 2nd August 1696 A.D.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru Ji

It is the order of the Guru Geo Bhai Tiloka, Bhai Rama and all sangat, Guru will protect you. You come in the presence of the Guru with donations and Guru will be pleased with you. Your house is mine. After receiving my order you come as fast as you can. Come with donations, do come and you will have my blessings.

Dated Bhado 2 1753 B.K., 2nd August 1696 A.D.

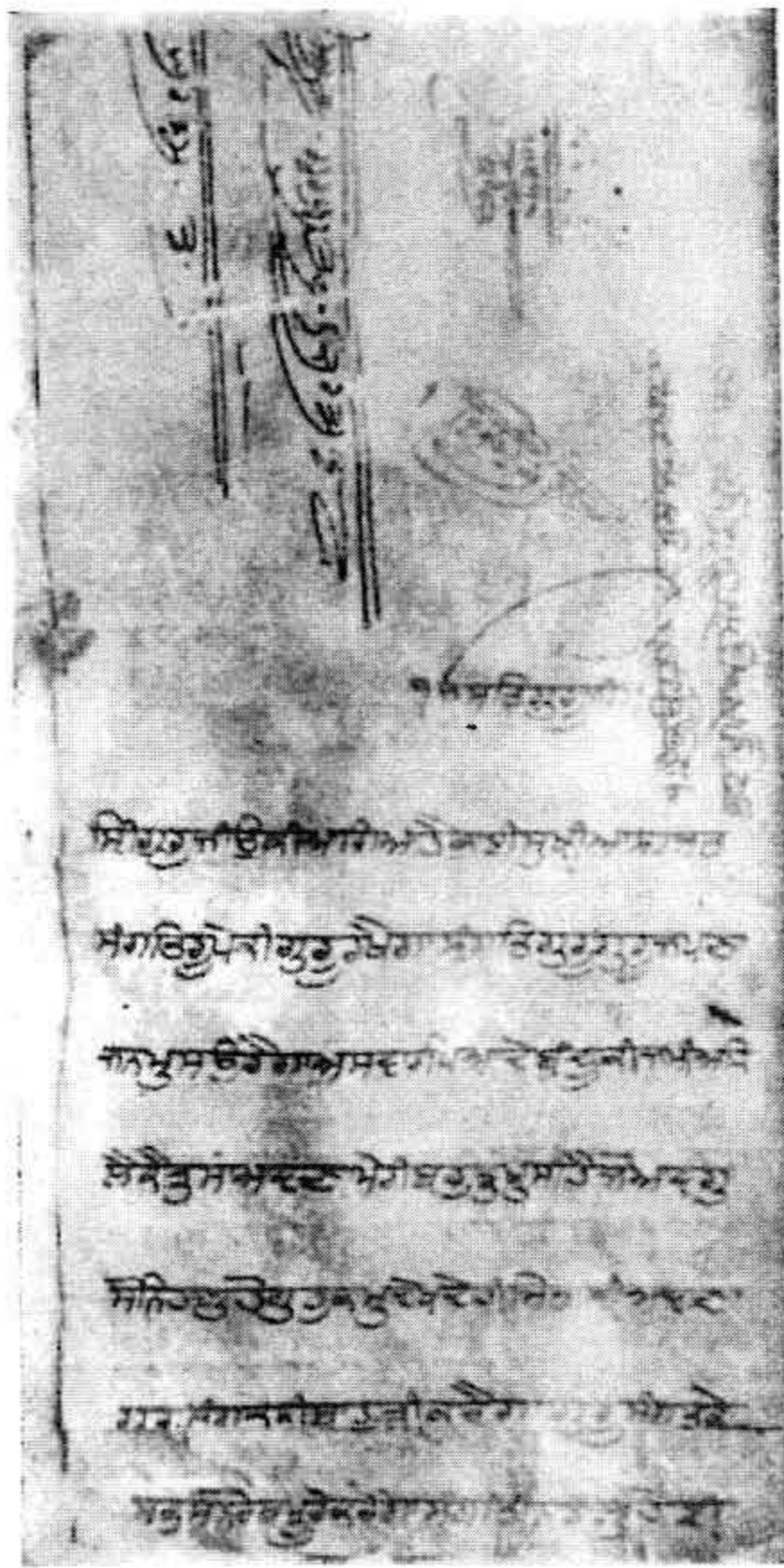
Observations:

1. According to historical evidence, Bhai Tiloka and Bhai Rama were the veterans of the state of Naba and Patiala.
2. This letter, in original is preserved in the Fort of Baba Alla Singh.

LETTER 10

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਰੂਪੇ ਕੀ ਜੋਗੁ
 [ਭਾਦੋ ੨, ਸੰਮਤ ੧੭੫੩ ਬਿ., ੨ ਅਗਸਤ ੧੬੯੬ ਈ.]
 "...ਅਸਵਾਰ ਪਿਆਦੇ ਬੰਦੂਕੀ ਜਮੀਅਤ ਲੈ ਕੇ ਰੂਸਾ ਆਵਣਾ
 ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ... ਸਿਤਾਈ ਆਵਣਾ..."

ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਦੇ ਵਿਚ

Hukamnama to Bhai Sukhia, Mukhia and Bhai Rupa and others
 dated Bhado to 1753 B.K., 2nd August 1696 A.D.
 (preserved in the village of Bhai Rupa)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਭਾਦੋਂ ੨, ਸੰਮਤ ੧੭੫੩ ਬਿ.

੨ ਅਗਸਤ, ੧੬੯੬ ਈ.

[ਭਾਈ ਸੁਖਿਆ ਗੁਰੂ ਰੋਗੇ ਰਾਮਾ ਰਾਮੇ ਆਦਿ
ਦੇ ਪੁਸ਼ਕਾਏ ਮੇਸ਼ ਪਦੇ]

[ਦੇ ਸੇ ਸੇ ਸੇ ਸੇ]

[ਲਿਖਾਹੀ ਦੀ ਟਿਪਣ]

੧੪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

੧ ਇਕ ਉਠ ਲੇ ਆਵਣਾ ਰੁਸਾ ਬਹੁਰ ਆਵਣਾ
ਰਾਬੀ ਰੁਪੇ ਵਾ ਖਰੁ ਮੇਰਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਸਟਰਾ ੧੦

ਸਿਓ ਗੁਰੂ ਜੀਓ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਸੁਖਿਆ ਸਰਬਤ
ਸੰਗਤਿ ਰੂਪੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰੋਗੇ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ
ਜਨਮੁ ਸਦਿਗੇ ਅਸਵਾਰ ਪਿਆਦੇ ਖੇਦੁਕੀ ਜਮੀਅਤਿ
ਲੈ ਕੇ ਰੁਸਾ ਆਵਣਾ ਮੇਰੀ ਬਹੁਰ ਖੁਸੀ ਹੈ ਜੇ ਆਵਰੁ
ਸੇ ਨਿਹਲੁ ਹੋਗੁ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਸਿਤਾਬੀ ਆਵਣਾ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਯੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਕੇ
ਸਭ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਨਿਹਾਲ ਹੋਈ

LETTER 10

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Sukhia, Mukhia and Bhai Rupa and others. The letter is dated Bhado 1753 B.K., (2nd August 1696 A.D.) This letter is preserved in the village of Bhai Rupa.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Satguru Ji

Bring one camel, Bhai Sukia, Guru will protect you. You must come. The house of Bhai Rupa is our own house.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru Ji

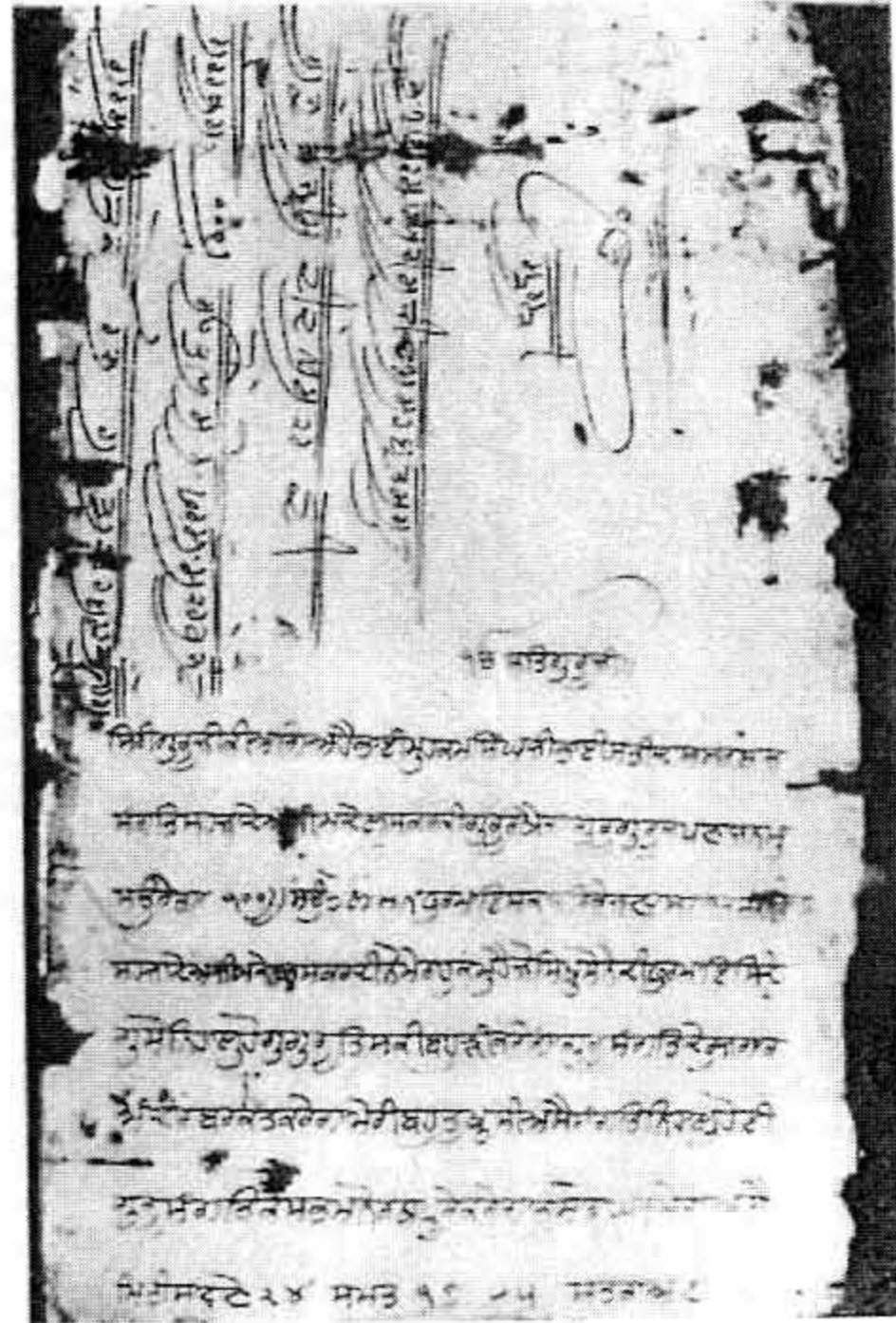
It is the order of the Guru geo to Bhai Sukhia and sangat Guru will protect you. Recite Guru Guru and your life will prosperous. Come with guns and I will be pleased with you. Come fast and Guru will bless you. Guru will fulfil all your wishes.

Observations:

1. This Hukamnama is torn at the bottom and its dates cannot be verified.
2. Bhai Sukhia was the 6th son of Bhai Rupa Chand.
3. Name of his other children are Bhai Mahanand, Sadanand, Param Singh, Surtia, Dharam Singh, Sukhanand, Karam Chand.

LETTER 11

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ
 ਸੰਗਤਿ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੇ ਅਜ਼ੀਮੁੱਦੀਨ ਦੇ ਲਾਸ਼ਕਰ ਕੀ ਦੇ ਨਾਮ
 [ਸਾਵਣ ੨੪, ਸੰਮਤ ੧੭੫੫ ਬਿ., ੨੪ ਜੁਲਾਈ ੧੬੯੮]
 "...ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ... ੧੦੦ ਸੌਣੇ ਤੋਲਾ ਸੋਲਾ
 ਵਰਮਾਦਿਸ਼ ਕਾ ਕਰਿ ਭੇਜਣਾ... ਤੁਸਾਡਾ ਘਰੁ ਮੇਰਾ ਅਸੇ "

[ਉਚਲਾ ਪਿੰਡ (ਜਿਲਾ ਪੂਰਨਿਆ) ਦੇ ਕਰਦੁਆਰੇ]

Hukamnama addressed to the soldiers under the command of Prince Azeemudeen & Bhai Mohkam Singh and Bhai Matidas asking the Bhai's to send 100 tola gold dated Sawan 24 1755 B.K., 24th July 1698 A.D. (preserved Gurudwara Uchala in Bihar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਸਾਵਣ ੨੪, ਸੰਮਤ ੧੭੫੫ ਬਿ.
੨੪ ਜੁਲਾਈ, ੧੬੯੮ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤੀ ਦਾਸ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ
ਸਹਜਾਦੇ ਅਜੀਮ ਦੀ ਦੇ ਲਖਕਰ ਦੀ
ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ੧੦੦) ਸਉ ਰੋਲੇ ਸੋਨਾ ਵਰਮਾਇਸ ਕਰ ਜੰਜਣਾ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਕੇ ਰੁਜਗਾਰ ਅੰਦਰ ਬਰਕਤ ਕਰੇਗਾ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਸਰਬਤ
ਸੰਗਤਿ ਸਹਜਾਦੇ ਅਜੀਮ ਦੇ ਲਖਕਰ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ
ਸਉਰੇਗਾ ੧੦੦) ਸਉ ਰੋਲੇ ਵਰਮਾਇਸ ਕਾ ਕਰਿ ਭੇਜਣਾ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ
ਸਹਜਾਦੇ ਅਜੀਮ ਕੇ ਲਖਕਰ ਦੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਜੇ ਸਿਖੁ ਸੋਨੇ ਦੀ ਵਰਮਾਇਸਿ ਦੇ
ਗੁ ਸੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਗੁਰੂ ਤਿਸਕੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਰੁਜਗਾਰ
ਅੰਦਰ ਬਰਕਤ ਕਰੇਗਾ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤੁ ਖੁਸੀ ਅਸੈ ਸੰਗਤਿ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਈ
ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਸਭ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਤੁਸਾਡਾ ਘਰੁ ਮੇਰਾ ਅਸੈ
ਮਿਤੀ ਸਾਵਣ ੨੪ ਸੰਮਤ ੧੭੫੫ ਸਤਰਾਂ ਅਠ ੮

LETTER 11

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the troupes under the command of Prince Azam. Asking Bhai Mohkam Singh and Bhai Matidas to send 100 tola gold. The letter is dated Sawan 24 1755 B.K., (24th July 1698 A.D.) This letter is preserved in Gurudwara Uchala in Bihar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar

Satguru Ji

Bhai Mokam Singh Ji, Sati Das and the sangat.

Guru will protect the troupes of Prince Azam.

Send 100 tola gold.

Guru will bless the earning of the sangat.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru to Bhai Mokam Singh Ji, Bhai Sati Das and the sangat.

The troops of Prince Azam will be protected by the Guru. Recite the word

Guru Guru and the prosperity will come.

Send 100 tola gold.

It is my order to the sangat and to the troupes of prince Azam.

The Sikhs who will send the gold will be blessed and their earnings will increase.

I am very pleased with the sangat. Guru will fulfil all wishes of the sangat, your house is my house.

Dated 24th Sawan 1755 B.K.1698 A.D.

Observations:

1. Price Azam is the son of Emperor Aurangzeb whose 2nd son Bahadur Shah became the Emperor after the death of Aurangzeb.
2. Guru Gobind Singh Ji went to Nanded along with Bahadur Shah to help him to curb the uprising in the South.

LETTER 12

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਕੀ ਜੋਗੁ
 [ਚੇਤ ੧੪, ੧੭੫੫ ਬਿ., ੧੨ ਮਾਰਚ ੧੬੯੯ ਈ.]
 "... ਇਕ ਭੋਲੇ ਸੋਇਲੇ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਦੇਖਦੇ ਸਿਭਾਬੀ ਹਜੂਰਿ ਭੋਜਣਾ...
 ਗੋਲਕ ਦਸਵੇਂ ਮੰਨਤ ਸੋ ਹਜੂਰ ਆਪ ਠੈ ਆਵਣਾ ਮਸੰਦਾਂ ਨੋ ਮੰਨਣਾ ਨਾਹੀ..."

[ਸੋਫਰਲ ਸਿਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ]

Hukamnama is addressed to the sangat of Machivara regarding sending 1 tola gold and
 instructing them not to give it to massands.
 dated Chet 14 1755 B.K., 12th March 1699 A.D.
 (was preserved in the Sikh museum in Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਚੇਤ ੧੪ ਸੰਮਤ ੧੭੫੫ ਈ.
੧੨ ਮਾਰਚ, ੧੬੯੯ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਣ ਤੇ ਲਿਖਤ]

੧ ਕੇਸਟਾ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਜਿਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣ ਹਾਇ ਸਰਬਤ
ਸੰਗਤਿ ਮ ਛੀਵਾਤੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਇਕੁ
ਤਲੇ ਸੁਇਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਦੇਖਦੇ ਸਿਤਾਬੀ ਹਜੂਰਿ ਭੇ
ਜਣਾ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋਵੈ ਗੋਲਕ ਦਸਵੰਧ ਮੰਨਤ ਜੇ ਹਜੂ
ਰ ਆਪ ਨੇ ਆਵਣਾ ਸੰਦਾ ਨੇ ਮੰਨਣਾ ਨਾਹੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਿ ਕੀ
ਬਾਹੁੜੀ ਕਰੇਗਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਵਹਿਯੇ ॥ ਸੰਮਤ ੧੭੫੫ ॥
ਮਿਤੀ ਚੇਤੇ ਚਉਦਹ ॥ ੧੪ ॥ ਸਤਗੁ ਅਠ ॥ ੯ ॥

LETTER 12

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Machivara regarding sending 1 tola gold and instructing them not to give it to masands. The letter is dated Chet 14 1755 B.K., (12th March 1699 A.D.) This letter was preserved in the Sikh museum in Amritsar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Satguru

Send 1) tola gold.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru to Bhai Kalyan Rai and the sangat of Machivara. The Guru will protect the sangat. Sangat is my Khalsa. Send 1 tola gold, send it immediately. Send the donations out of your 'Daswand'. Bring it personally and don't recognise any masands. Guru will look after the sangat and all wishes will be fulfilled.

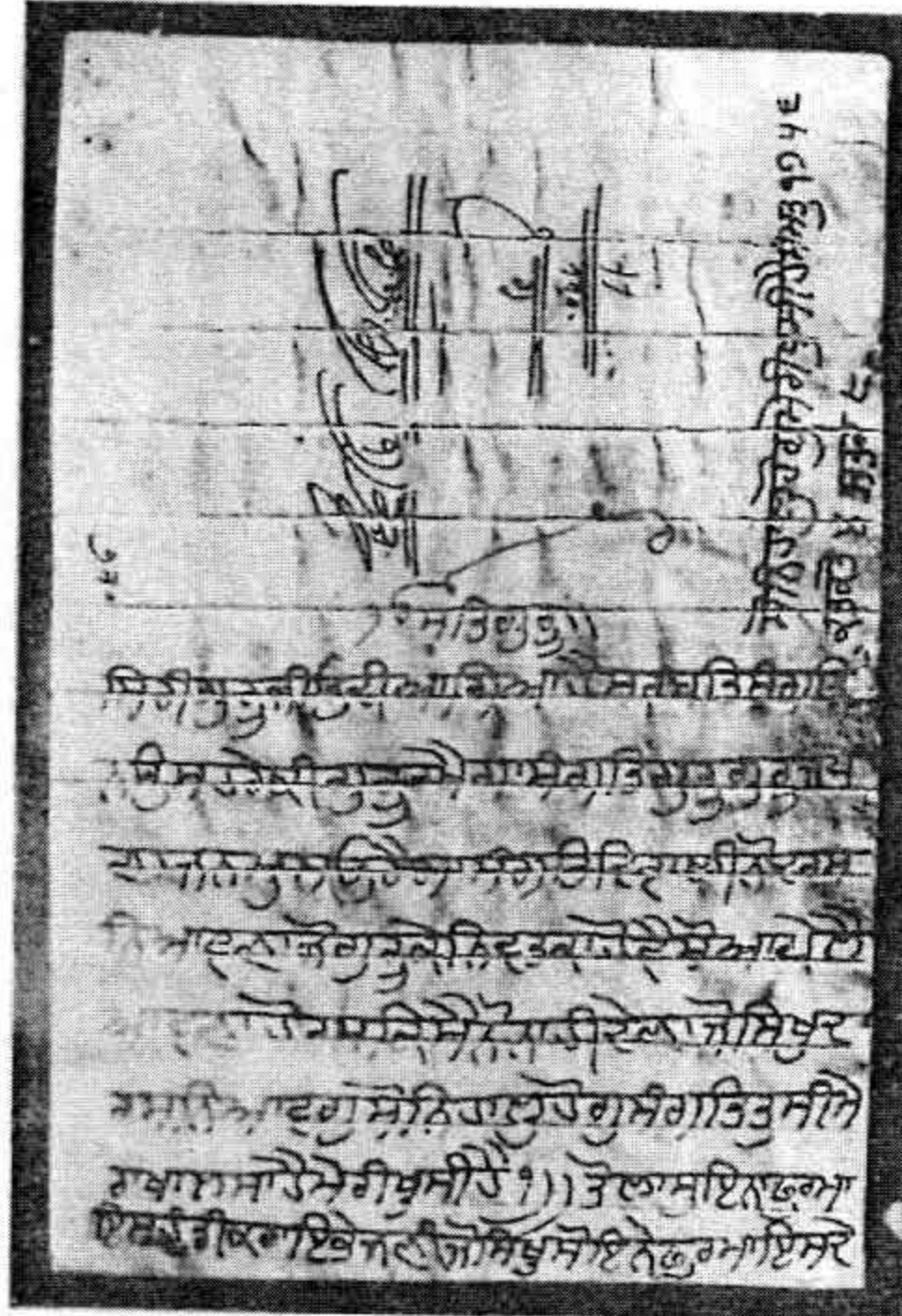
Dated 1755 B.K. 14 of the month of Chet (8 lines)

Observations:

1. This letter was found in Lahore before the partition of the country and then put in Sikh museum in Amritsar.
2. It mentions one of the important instructions to Sikhs that they should give 1/10 of their income for charity. This is called 'Daswand'. It is also one of the commandments in Sikh Rehat Maryada.
3. It also mentions not to mix with and recognise the authority of the masands.

LETTER 13

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਨਉਸ਼ਹਰੇ ਕੀ ਜੋਗੁ
 [ਕਤਕ ੪, ੧੭੫੫ ਬਿ., ੫ ਅਕਤੂਬਰ ੧੬੯੯ ਈ.]
 "ਸੰਗਤਿ ਦੀਵਾਲੀ ਨੇਂ ਦਰਸਨ ਆਵਟਾ... ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ..."

[ਨਉਸ਼ਹਰਾ ਪੰਨੂਆ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to sangat of Naushera Punua regarding inviting sangat to attend Diwali.
 dated Katak 4 1755 B.K., 5th October 1699 A.D.
 (preserved in the village of Naushera Punua in district Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਕੱਤਕ ੪, ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਫਿ.
੫ ਅਕਤੂਬਰ, ੧੬੯੯ ਈ

[ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤ]

ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ੧) ਭੋਜਣਾ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੨੨੦

੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਮਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ
ਨਉਸਹਰੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪ
ਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਹੈਗਾ ਸੰਗਤਿ ਦਿਵਾਲੀ ਨੈ ਚਰਸ
ਨਿ ਆਵਣਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਰਤ ਕਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਆਪੇ ਲੈ
ਆਵਣਾ ਹੋਗੇ ਕਿਸੇ ਨ ਨਾਹੀ ਏਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਦ
ਰਸਨਿ ਆਵਕੁ ਜੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਕੁ ਸੰਗਤਿ ਤੁਮੀ ਮੇ
ਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਖੂਜੀ ਹੈ ੧) ਭੋਲਾ ਸੁਇਨਾ ਫੁਰਮਾ
ਇਸ ਹੁਕਮੀ ਕਰਾਇ ਭੋਜਣੀ ਜੋ ਸਿਖੁ ਸੋਇਨੇ ਫੁਰਮਾਇਸ ਚੇਕੁ

ਜੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਕੁ ਮੇਰੀ ਖੂਜੀ ਹੈ ਸਮਝੁ ੧੭੫੬
ਕਤਕ ਤੇ ੪ ਸਤਰੀ ੮

LETTER 13

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Naushera Punua regarding inviting sangat to attend Diwali. The letter is dated Katak 4 1755 B.K., (5th October 1699 A.D.) This letter is preserved in the village of Naushera Punua in district Amritsar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

You are my Khalsa. Send (1)

Whosoever will send will be blessed and I will be pleased.

1756 B.K. 4th of the month of Katak (8 lines)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru

It is the order of the Guru to the sangat of Naushera, Guru will protect you. Recite Guru Guru and the life will prosperous.

Sangat should come on the festival of Diwali. Whatever donations you have saved, bring it with you and not give it to anybody else.

The Sikh's who will come will be blessed.

Sangat is my Khalsa and I am pleased with them.

Send 1 tola gold via hundi.

Observations:

1. The Naushera is popularly known as Naushera Punua and is located in district Amritsar.
2. It confirms that the festival of Diwali was celebrated during the times of the Gurus.
3. The word Khalsa has been used in the last few letters.

LETTER 14

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਭੀ ਕਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ .....

(ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਕਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸ੍ਰਬਤਿ ਜੰਗਤਿ ਸਾਰੰਗ ਦੇਉ। ਦੀ ਕਰੂ ਕਰੂ ਜਪਨਾ
ਜਨਮਿ ਸਉਰੇਗਾ ॥ ਸੰਗਤਿ ਦਿਵਾਲੀ ਨੂ ਦਰਸਨਿ ਆਉਣਾ ॥ ਜੋ ਕਰੂ ਕੇ ਨਿ-
ਖਿਤਿ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੇ ਆਪੇ ਹੀ ਲੈ ਆਉਣਾ ॥ ਹੋਰਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ॥ ਜੋ ਸਿ-
ਖ ਆਉਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਇਗੇ ॥ ਸੰਗਤਿ ਕੁਸੀ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੋਇ ਦੋਇ
ਭਲੇ ਸੁਇਨਾ ਵੁਰਮਾਇਸ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਕੇ ਭੇਜ ਦੇਣੀ ਜੋ ਸਿਖ ਸੁਇਨੇ ਕੀ ਵੁ-
ਰਮਾਇਸ ਵਿਚ ਦੋਉਗੁ ਜੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਇਗੁ ਜੋ ਸਿਖ ਮੰਨਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋ-
ਇਗੁ ॥ ਅਗੇ ਭਾਈ ਸਿਧੂ ਬ੍ਰਿਹਮਣਿ ਤਿਸ ਦੀ ਅੰਸ ਨੂੰ ਮੰਨਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਇ-
ਗੁ ਦੇਉਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਇਗੁ ॥ = ॥ = ॥ ਸੰਮਤਿ ੧੭੫੬ ॥ ਸਤਾਰਾ ਸੋਇ
ਫਪੰਜਾ ਮਿਤੀ ਕਤਕ ੪ ॥ ਚਉਥ ॥ ਸਤਰਾ ਨਉ ॥੯॥=॥=॥=॥=॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਲਿਖਣ-ਦੇਗ, ਵਿਸ਼ਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਤਾਉ ਤੇ
ਨੀਸਾਣ ਕੁਝ ਹੋਰਵੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਇਸ
ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖੋਜ ਦੇ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ
ਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵਿਚਾਰ ਜੋਗ ਹੈ। (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 14

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Sarandeo regarding an invitation to come and celebrate diwali and to send 2 tola of gold by hundi. The letter is dated 1756 B.K., (1699 A.D.)

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Satguru Prasad

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satgur Prasad

It is an order to the sangat of Saran Deo, that recite Guru Guru and life will prosperous. Sangat should come on the festival of Diwali. Whatever you have kept for the Guru bring it along with you and don't hand it over to anyone else.

Those Sikhs who will come will be blessed. Sangat, you are my Khalsa.

Send 2 tola of gold by hundi. The Sikhs who will contribute towards the gold will prosperous. Those who will respect the decendants of Bhai Sidhu Brahmin will be blessed.

Dated 1756 B.K. 4th Katak 1756 B.K. (1699 A.D.)

Observations:

1. The writings of the Guru are not legible and so have not been reproduced.
2. The order to respect the descendants of Bhai Sidhu Brahmin also seems to be unusual.

LETTER 15

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਪਟਨ ਫਰੀਦ ਕੇ ਕੀ ਜੋਗੁ
 [ਫਾਗੋਂ ੪ ਸੰਮਤ ੧੭੫੬, ੧ ਫਰਵਰੀ ੧੭੦੦ ਈ.]

"... ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਵਿਤ ਕਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਵਿਸੇਏ ਨੂੰ ਪਸੁਰਿ
 ਲੈ ਕੇ ਚਰਸਨ ਆਵਣਾ... ਹੋਰਸ ਕਿਸੇ ਮਸੰਦ ਨੂੰ ਨਾਹੀ ਮੰਨਣਾ..."

੨੬ ਸਤਿਗੁਰੂਜੀਉ

ਸਿਰੀਗੁਰੂਜੀਉਦੀਆਗਿਅਹੋਸਰਵਤਸੰਗਤਿਪਟਨ
 ਸਿਦਕੀਗੁਰੂਕੋਗਸੰਗਤਿਗੁਰੂਗੁਰੂਪਟਨਪਟਨ
 ਓਰੰਗਾਠਿ ਉਠੁਤੋਲੇਸੋਨੇਕੀਠੁਮਾਇਸਿਗੁਪਈਏ
 ਉਨੀਸਦ ੧੬) ਸੰਗਤਿਮੇਰੇਦੇਗਥਿਮਿਤੀਆਰੰ
 ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਆਗਿਪੁਤੋਖੁਸੀਰੰਨਿਗਲੁਰੰਏ
 ਸੰਗਤਿਮੇਰਾਖਾਲਸਾਹੋਗੁਰੂਕੇਨਿਵਤਕਾਰੰਵੇਸੋਦਿਸੇਠੁ
 ਤਨੁਰਿਲੇਕੇਚਰਸਨਆਵਣਾਮੇਰੀਖੁਸੀਰੰਆਵਗੁ
 ਸੰਨਿਗਲੁਰੰਗੁਰੰਗੁਰੰਸਕਿਸੇਮਸੰਦਨੁਨਾਹੀਮੰਨਣਾ੨੬
 ਪਸੰਗਿਪਉਠੇਜੇਹੈਨਿਰਖਾਵਣੇਸੰਗਤਿਕੇਮਨੋਗਥਗੁਰੂ
 ਪੁਰੇਕੋਗਾਮਿਤੀਠਗੋ੬ ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਸਤਰੰ੧੦

[ਸਿੰਘ ਜੋਗੇਸ ਆਇਬੰਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to sangat of Patan Farid regarding instructions to bring
 1 ½ tola gold and 19 rupees cash.
 dated Phagan 4 1756 B.K., 1st February 1700 A.D.
 (was preserved Sikh reference library – Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਫਰਵਰ ੪, ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਬਿ.
੧ ਫਰਵਰੀ, ੧੭੦੦ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨੀਸ਼ਾਣ ਅਤੇ ਲਿਖਤ]

੨੦੧

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੨ ਤਿਲੋਦਾਰ ੧ ਸਾਦੀ

੧੬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਵ
ਰੀਦ ਕੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸ
ਉਰੇਗਾ ਤਿਉਦੁ ਕੇਲੇ ਸੇਨੇ ਕੀ ਵਰਮਾਇਸਿ ਰੁਪਦੀਏ
ਉਨੀ ਸਵਾ ੧੫) ਸੰਤਖੇ ਮੇਵਰੇ ਹਥਿ ਮਿਤੀ ਮਾਹੇ ਫ
ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਵਜ੍ਹਰਿ ਪਹੁਤੇ ਖੁਸੀ ਹੋਈ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਏ
ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਵਤ ਕਾ ਹੋਵੈ ਸੇ ਵਿਸੇਏ ਨੂ
ਹਮੁਰਿ ਲੈ ਕੇ ਦਰਸਨ ਆਵਣਾ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੋ ਆਵਗੁ
ਸੇ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਹੋਰਸ ਕਿਸੇ ਮਸੇਦ ਨੂ ਨਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ਕੇ ਏ
ਪਗਾ ਸਿਰਪਾਉ ਭੇਜੇ ਹੈਨਿ ਰਖਾਵਣੇ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਮਨਰਥ ਗੁਰੂ
ਪੂਰੇ ਕਰੇਗਾ ਮਿਤੀ ਫਾਗੋ ੪ ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਸਤਰਾ ੧੦

LETTER 15

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Patan Farid regarding instructions to bring 1 ½ tola gold and 19 rupees cash.

The letter is dated Phagan 4 1756 B.K., (1st February 1699 A.D.)

This letter was preserved in Sikh reference library - Amritsar before 1984.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

Send three turbans. Two with golden lining and one plain.

19) have been received.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru that the sangat of Patan Farid will be protected by the Guru. Recite Guru Guru and the life will prosperous.

We ask for 1.5 tola gold. (Rs.19) sent through masand Santhokhe on 6th of Magh 1756 B.K. (1699 A.D.) have been received. I am pleased.

Sangat is my Khalsa. Bring the Guru's share of offerings when you come on Vaisakhi. Do come to meet me. I will be pleased, whosoever will come will be blessed. Don't recognise any masands. 3 turbans have been sent.

Guru will fulfil the wishes of the sangat.

Dated 4th of Phagan 1756 B.K. (1699 A.D.—10 lines)

Observations:

1. From the last few letters it is clear that the letters have now been dated.
2. It is also clear that the lines of each letter are counted and recorded.
3. The festival of Vaisakhi is also recognised and celebrated.

LETTER 16

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੋਗੁ

[ਸੰਘਰੋਂ ੪, ੧੭੫੭ ਬਿ., ੪ ਨਵੰਬਰ ੧੭੦੦ ਈ.]

"... ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋਵੇ ਮੇਂ ਕਿਸੇ ਮਸੰਦ ਨੇ ਨਾਰੀ ਦੇਵਣਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖਣਾ..."

Hukamnama is addressed to sangat of Patan Sheikh Farid regarding donations and instructions that donations must not be given to massands dated Maghar 4 1757 B.K, 4th November 1700 A.D. (was preserved in Sikh reference library – Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਮਘਰ ੪, ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਬਿ.
੪ ਨਵੰਬਰ, ੧੭੦੦ ਈ.

ਗੁਰੂ ਕੇ ਨੀਮਤ ਕਾ ਹੋ ਸਕਿ ਨੋ ਨਾਹੀ ਦੋਵਣਾ ਜਾ ਆਪ ਆਵਣਾ ਤਾ ਹਜ਼ੂਰ ਲੇ
ਆਵਣਾ ਆਹੁ ਮਸਿਦ ਮਸਜੀਦੀ ਦੇ ਮਰਨੇ ਪਰਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਨਾਹੀ ਚੈਨਣਾ
ਜੇ ਹਕਮ ਮਨਗ ਤਿਸ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਪੁਰੇ ਹੋਨਿਕੇ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਜਾਵੈ ੧੪

ਨੁਕਲ ਲਲਿਕੇ ਚੁਕਿ ਚੁਕਿ

[ਨਿਸ਼ਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ]

ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਹਥੀਆਰ ਬੰਧਿ ਕੇ ਹੋਲੀ ਨੇ
ਦਰਗਾਨ ਆਵਣਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇ ਸਤਗੁੰ ੧੧

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੭੭੦

੧੪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਫਰੀਦ ਦੀ
ਗੁਰੂ ਦਖੰਗਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਰੰਗਾ ਸਰਬਤਿ ਸੇ
ਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋਵੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਸੇਦ ਨੇ ਨਾ
ਹੀ ਦੋਵਣਾ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਪਾਸਿ ਰਖਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਆਵੈ ਹਜ਼ੂਰ ਤਿਸੁ
ਆਪੇ ਹੀ ਲੈ ਆਵਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਆਵਣੁ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਤਿਸੁ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਪਾਸਿ ਰਖਣਾ ਜਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਨਾਵਾ ਆਵੈ ਤਾ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਕੇ ਭੇ
ਜਣੀ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ੧) ਇਕੁ ਤੋਲਾ ਸੋਨਾ ਫੁਰਮਾਇਸ ਲਿਖਿ
ਆ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਕੇ ਭੇਜਣਾ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖੁ ਫੁਰਮਾ
ਇਸ ਦੇਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗੁ ਮਿਤੀ ਮਘਰ ੪ ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਸਤਗੁੰ ਦ

LETTER 16

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Patan Sheikh Farid regarding donations and instructions that donations must not be given to masands. The letter is dated Maghar 4 1757 B.K, (4th November 1700 A.D.) This letter was preserved in Sikh reference library –Amritsar before 1984.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

1)) send gold

The sangat should come on Holi dressed with weapons and will be blessed. Do not give the offerings for the Guru to anybody else. When you come bring it with you. Do not attend any bereavement ceremony of any masand or their relations. Those who will accept the order of the Guru, their wishes will be fulfilled. (14 lines)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru, that Guru will protect the sangat of the Patan Farid. Recite the word Guru Guru and your life will prosperous. The Sangat is my Khalsa. Whatever share of offerings you have for the Guru, keep it with you and don't give it to any masands. If a Sikh is coming to see the Guru, then send it through him, otherwise keep it with you. When the Guru's order come, then send it by a hundi and I will be pleased. Send also 1 tola of gold by hundi. Those Sikhs who will contribute will be blessed.

Dated 4th Magh 1757 B.K. (1700 A.D.—9 lines)

Observations:

1. There is mention of a celebration of a festival of Holi confirming (referred to previous letters, that in the Guru period 3 festivals viz., Diwali, Vaisakhi and Holi were celebrated by the Sikhs.
2. The demand of gold was quite common and was frequently asked as an offering.

LETTER 17

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਨਉਸ਼ਹਰਾ ਜੋਗੁ

[ਮੱਘਰ ੪, ੧੭੫੭ ਬਿ., ੪ ਨਵੰਬਰ ੧੭੦੮ ਈ.]

"... ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋਇ ਜੇ ਹੋਰਸ ਕਿਸੇ ਨੋ ਠਾਹੀ
ਦੇਣਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖਣਾ...ਇਕ ਤੋਲਾ ਜੋਨਾ ਫਰਮਾਇਸ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ..."

[ਨਉਸ਼ਹਰਾ ਪੰਨੂਆ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to sangat of Naushera Punua regarding instructions of sending 1 tola gold via Hundi and instructions that it should not be given to any unauthorised person dated Maghar 4 1757 B.K., 4th November 1700 A.D. (preserved in Naushera Punua – district Amritsar)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭੈ ਭਰਿਆ ਸੁਖਮਨੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰਿ ਗੋਲਕ ਕਰਣੀ
 (ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)
 ੧੮੧
 ੧) ਸੋਨਾ ਭੇਜਣਾ ।
 ੨) ਗੁਰੂ
 .....
 +
 .....
 +

ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਨੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਹੋਲੀ ਕੇ ਦਰਸਨਿ
 ਹਥਿਯਾਰ ਖੋਲਿ ਕੇ ਦਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਨਉਸਹਰਾ ਕੀ ਗੁਰੂ
 ਰਖੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਰੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ
 ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋਇ ਸੇ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸਿ ਰਖਣਾ ਹੋਰਸ ਕਿਸੈ
 ਨੇ ਨਾਹੀ ਦੇਣਾ ਜਾ ਆਵਣਾ ਤਾ ਲੇਇ ਆਵਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨ ਹੋਵੇ ਆਵਣਾ ਤਿ-
 ਨ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਿ ਕੇ ਗੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸਿ ਲਿਖਿ ਕੇ
 ਹਜੂਰਿ ਭੇਜਣੀ ੧) ਇਕੁ ਭੋਲਾ ਸੋਨਾ ਵਰਮਾਇਸਿ ਚੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ ਜੋ
 ਸਿਖ ਵਰਮਾਇਸਿ ਦੇਉਕੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਕੁ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਬਾਹੁਤੀ ਹੋਇਗੀ ਮੇ-
 ਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਮਿਤੀ ਮਘਰੋ ੪ ਸਤਰਾ ਅਠ ੮

LETTER 17

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Naushera Punua regarding instructions of sending 1 tola gold via Hundi and instructions that it should not be given to any unauthorised person. The letter is dated Maghar 4 1757 B.K., (4th November 1700 A.D.)

This letter is preserved in Naushera Punua – district Amritsar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

1)) send 1 tola of gold.

Collect donations (golak) at your own home. It is the order to the sangat to come and celebrate Holi dressed with weapons.

Do not give share of Guru's offerings to anybody else. Bring it when you come to meet the Guru. Do not attend bereavement ceremony of masands or their relations. Those who obey Guru's orders will be blessed.

(13 lines)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

This is the order of the Guru to the sangat of Naushera, Guru will protect the sangat. Recite the name of the Guru and the life will prosperous.

Sangat is my Khalsa. Whatever share of offerings you have for the Guru, keep it with you and don't give it to any masands. If you come then bring it with you. Send in writing your ardas. Send 1 tola gold by hundi. Those Sikhs who will contribute will be blessed. Sangat will prosperous and I will be pleased. Dated 1757 B.K. 4th Magh (1700 A.D.—8 lines).

Observations:

1. There is a first time mention of 'golak' in a devotee's house.
2. There is again a mention of an order to the sangat to come dressed with weapons.
3. Sending money and gold by hundi seems to be a common practice. The word Khalsa has also been repeatedly used.

LETTER 18

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਬੀ ਬਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ੴ
ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜੀਓ

ਸਿਰੀ ਬਹੁ ਜੀਓ ਕੀ ਅਗਿਆ ਤੇ ਭੀ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਜਟ ਗੁਰੂ ਕੈ ਗਯਾ
 ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਮ ਮੁਖ ਵੇਗ ਤੁਮੇ ਸਾਖਲ ਸੁਏ ੧) ਠਿਕ ਤੋਲ ਸੁਇਨ
 ਠਹੁ ਸੁਇਲਿਖੀ ਰੇ ਤੁਕ ਖੁਦੇ ਕਿਰਿ ਆ ਸਿ ਤਾ ਚੀ ਤੁ ਠੀਕ ਸੁਇ ਕੋ ਰੇ
 ਵੇ ਵੇ ਪੁਰੁ ਕਾ ਕੈ ਗਾ ਮੁਸਟ ਅਮੁ ਸਦੀ ਏ ਨ ਲਿਖਿ ਲਯ ਪੁਨੀ
 ਕਾਣੇ ਤੇ ਵਧੀ ਕਰਿ ਕ ਤਿ ਨੀ ਕਰ ਲੇ ਪਿ ਆ ਖੁ ਕੁ ਵੇ ਜੋ ਸਿ ਖੁ ਮਿ ਲੇ
 ਸਮੇ ਲੇ ਲੈ ਜੋ ਸਿ ਖੁ ਆ ਪੁ ਚੀ ਪਿ ਕੇ ਵ ਸ ਨਿ ਆ ਵੇ ਗ ਸੇ ਤਿ ਤੁ ਕੋ
 ਗੁ ਮੁ ਤੇ ੧) ਕ ਖੁ ਕੇ ਰਿ ਅ ਗ ਵੀ ਸੇ ਗੇ ਲ ਕ ਮ ਤਿ ਵ ਸ ਵ ਪੁ ਜੇ ਕਿ ਚੁ ਗੁ
 ਰੇ ਸਿ ਮ ਤ ਕ ਚੇ ਵੇ ਸ ਤੁ ਗਿ ਲੇ ਆ ਵੇ ਤੇ ਗੇ ਸਿ ਤਿ ਨ ਪ ਦਿ ਵੇ ਆ ਖਿ ਲੇ
 ਆ ਵੇ ਮੁ ਸ ਮ ਤੇ ਗ ਮੁ ਸੀ ਤੇ ਗ ਮਿ ਤੀ ਠਹੁ ੧੦। ਵ ਸ ਵੇ ਸੇ
 ਮੁ ਤ ਕੁ ਗੁ ਪ ੧। ਆ ਠ ਵੇ ਜ ੧। ਸ ਤ ਗ ੧ ਵ ਸ ੧੦।

ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਜੱਟ ਦੇ ਨਾਮ

Hukamnama is addressed to Bhai Meher Chand regarding sending 1 tola gold by hundi, not to mix with any massands and to come equipped with weapons. dated 1758 B.K., 1701 A.D.

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

੧ ਗੁਰੂ
...
੧)) ਸੋਨਾ ਕੀਸਟੀ
(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੧੦)
੧੯੭੩

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਜਟੁ ਗੁਰੂ ਵਖੇਗਾ ਗੁਰੂ
ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਵਰੇਗਾ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ੧)) ਇਕ ਭੋਲਾ ਸੁਇਨਾ
ਫਰਮਾਇਸ ਲਿਖੀ ਹੈ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦਿਆ ਸਿਰਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇਕੇ ਭੋਜਿ
ਦੇਵਟੀ ਗੁਰੂ ਭਲਾ ਕਰੇਗਾ ਮਸੰਦਾ ਅਰੁ ਮਸੰਦੀਏ ਨਾਲਿ ਮਿਲਾਪੁ ਨਾਹੀ
ਕਰਣਾ ਹੋਰ ਵਧੀਕ ਇਕਤਿ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਪਿਆਰੁ ਕਰਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਮਿਲੇ
ਸੋ ਮੇਲਿ ਲੈਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਚਖੀਆਰ ਬੰਧਿ ਕੇ ਦਰਸਨਿ ਆਵੇਗਾ ਸੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੈ
ਗੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ॥ ਕਾਰ ਭੋਟਿ ਅਰਦਾਸਿ ਗੋਲਕ ਮੰਨਤਿ ਦਸਵੰਦੁ ਜੋ ਕਿਛੁ ਗੁਰੂ
ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਹਜ਼ੂਰਿ ਲੈ ਆਵਣਾ ਹੋਰਿ ਕਿਸੀ ਨੇ ਨਾਹੀ ਦੇਵਣਾ ਆਪਿ ਲੈ
ਆਵਣਾ ਪਸਮਾਨਾ ਹੋਗੁ ਖੁਸੀ ਹੋਗੁ ਮਿਤੀ ਵਾਗੋ ੧੦॥ ਦਸਵੇ ਸੰ-
ਮਤ ੧੭੫੮ ॥ ਅਠਵੇਜਾ ॥ ਸਤਰਾ ॥ ਦਸ ॥ ੧੦ ॥

LETTER 18

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Meher Chand regarding sending 1 tola gold by hundi, not to mix with any masands and to come equipped with weapons.

The letter is dated 1758 B.K., (1701 A.D.)

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru
Send 1)) gold

Part II

In the handwriting of a calligrapher

Ek Ongkar Satguru geo

It is an order of the Guru to Bhai Meher Chan Jat. Guru will protect you.

Recite the name Guru Guru and your life will prosperous. You are my Khalsa. Send (1) tola's gold as soon as possible by hundi.

Guru will bless you. Do not mix with masands or their supporters. If you meet any Sikh, then love him and respect him. The Sikhs who come dressed with weapons will be blessed. Whatever offerings you have for

Ardas, Golak and Daswand, bring it with you and do not give it to anyone else. Guru will be pleased.

Date 10th Phagan 1758 B.K. (1701 A.D.—10 lines)

Observations:

1. The letter is dated 1701 A.D. After 1699, all Khalsa were called Singh, whereas in this letter Guru is calling Meher Chand as his Khalsa.
2. In this letter like many previous letters there is an order not to mix with masands as well as their supporters.
3. Again there is an order for the Sikhs to come dressed with weapons. In this letter donations have been classified under 'kar bhet', 'Ardas', 'Golak', and 'Daswand'.

LETTER 19

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਦਸੂਹਾ ਜੋਗੁ
 [ਮੱਘਰ ੪, ੧੭੫੭ ਬਿ., ੪ ਨਵੰਬਰ ੧੭੦੦ ਈ.]
 "... ਸੰਗਤਿ ਸੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਵਿਤ ਕਾ ਹੋਵੈ ਸੋ ਬਿਨੁ ਦੁਰਮ
 ਕਿਸੈ ਨੋ ਨਾਹੀ ਦੇਣਾ... ਫਰਮਾਇਸ ਸੇਰਾ ਚੱਲਾ ਡੇਚੁ ਲੋਚ ਕੇ ਦੇਣਾ..."

[ਸੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪਟਣਾ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to sangat of Dasua regarding 1 ½ tola gold and not to hand it over to any unauthorised person.
 dated Maghar 4 1757 B.K, 4th November 1700 A.D.
 (preserved in Harimandir Sahib – Patna Bihar)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

੧੭੯੯ ਈਸਵੀਂ ਈਸਵੀਂ

(ਨੀਸਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

੧) ਸੋਨਾ ਫੜਾਣਾ

੨) ਗੁਰੂ

੩) ਸੋਨਾ ਫੜਾਣਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਮਿਤ ਥਾ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨੋ ਨਾਹੀ ਦੇਣਾ ਜਾ ਆਪਿ ਆਵਣਾ ਤਾ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰ ਤੋ ਆਵਣਾ ਪਰ ਮਸੰਦ ਮਸੰਦੀਏ ਦੇ ਮਰਣੇ ਪਰਣੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਖ ਨਾਹੀ ਭੇਣਣਾ ਜੋ ਹੁਕਮ ਮਨਕੁ ਤਿਸ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਿਕ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਸਤਰਾ ੧੪

ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਹਥੀਆਰ ਬੰਧਿ ਕੈ ਚੋਲੀ ਨੋ ਦਰਸਨ ਆਵਣਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇ ਸਤਰਾ ੧੧

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪਟਣ ਵਲੀਦ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇਥਾ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਨਵਿਤਾ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਕਿਸੇ ਮਸੰਦ ਨੋ ਨਾਹੀ ਦੇਵਣਾ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਪਾਸਿ ਰਖਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਆਵੇ ਹਜ਼ੂਰ ਤਿਸੁ ਆਪੇ ਹੀ ਲੈ ਆਵਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਆਵਣ ਹੋਵੇ ਨਾਹੀ ਤਿਸੁ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਾਸਿ ਰਖਣਾ ਜਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਨਾਵਾ ਆਵੇ ਤਾ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਕੇ ਭੋਜਣੀ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ੧)) ਇਕੁ ਭੋਲਾ ਸੋਨਾ ਫੜਮਾਇਸ ਲਿਖਿ ਆ ਹੋ ਸੰਗਤਿ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਕੇ ਭੋਜਣਾ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖੁ ਫੜਮਾਇਸੁ ਦੇਕੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਕੁ ਮਿਤੀ ਮਘਰੇ ੪ ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਸਤਰਾ ੯

ਨਿਮਿਤ ।

LETTER 19

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Dasua regarding 1 ½ tola gold and not to hand it over to any unauthorised person. The letter is dated Maghar 4, 1757 B.K, (4th November 1700 A.D.) This letter is preserved in Harimandir Sahib – Patna Bihar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

Send 1)) tola gold.

Do not give Guru's share of offerings to anyone else. Whenever you come, bring it with you. Do not attend the bereavement ceremonies of masands and their supporters. Those who follow orders their wishes will be fulfilled. (14 lines). Sangat must come dressed with weapons to celebrate Holi and all will be blessed. (11 lines)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru Geo

This is the order of the Guru, the sangat of Patan Farid will be blessed by the Guru. Recite Guru Guru and life will prosperous. All members of the sangat are my Khalsa. Whatever is the share of offerings of the Guru, do not give it to any masand and keep it with yourself. If a Sikh is coming to see the Guru, send it with him. Otherwise keep it with you. If and when orders of the Guru come, then send it by a Hundi. Also 1)) tola gold. I will be pleased, whosoever will contribute, will be blessed.

Dated 4th Magar 1757B.K. (1700 A.D.—9 lines).

Observations:

1. It is important to note that here the whole sangat of Patan is addressed as Khalsa.
2. The dis-association and non corporation with masands is again emphasised.
3. It is again being emphasised that the sangat should come dressed with weapons.

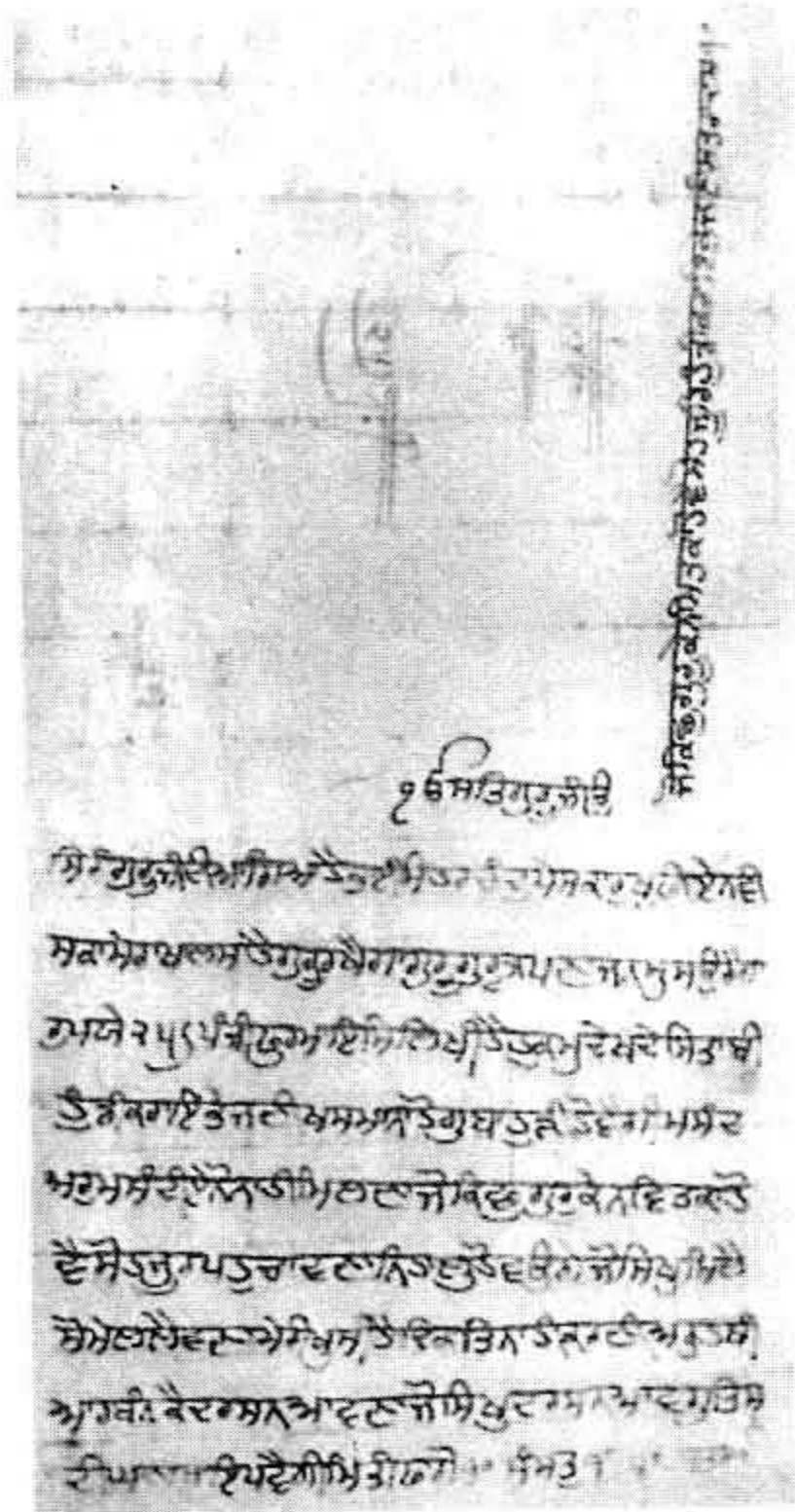

LETTER 20

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਜੋਗੂ

[ਫੌਜ਼ਟ ੧੦, ੧੭੫੮ ਬਿ., ੬ ਵਰਵਰੀ ੧੭੦੨ ਈ.]

"...ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਖੁਫੀਏ ਨਵੀਸ ਕਾ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ... ਰੁਪਏ ੨੫) ਪੰਜੀਹ
ਵਰਮਾਦਿਸ ਲਿਖੀ ਹੈ .. ਸਿਰਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ.. ਅਰੁ ਹਥੀਆਰ
ਬੰਠ ਕੇ ਦਰਸਾਨਿ ਆਵਣਾ..."

[ਗ. ਮਹੀਆ ਗੰਜ, ਲਖਨਓ]

Hukamnama is addressed to Bhai Meher Chand Peshkar regarding a hundi of 25 rupees and to come accompanied with weapons. dated Fagan 10 1758 B.K., 6th February 1702 A.D. (preserved in Ahia Ganj - Lucknow)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

(ਨੀਲਾਣ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

੨੫) ਭੋਜਨੀ

੧ ਗੁਰੂ

.....

||

||

+

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਵਾਈ ਮਿਹਰਚੰਦ ਪੋਸਕਾਰੂ ਖੁਫੀਦੇ ਨਵੀ-
ਸ ਕਾ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਸਨਮ ਸਉਰੇਗਾ
ਰੁਪਯੇ ੨੫) ਪੰਜੀ ਫਰਮਾਇਸਿ ਲਿਖੀ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦੇਖਦੇ ਸਿਤਾਬੀ
ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੋਜਨੀ ਖਸਮਾਨਾ ਹੋਗ ਬਾਹੁੜੀ ਹੋਵੇਗੀ ਮਸੰਦ
ਅਰੁ ਮਸੰਦੀਏ ਨੇ ਨਾਹੀ ਮਿਲਣਾ ਜੇ ਕਿਫ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋ-
ਵੇ ਸੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪਹੁਚਾਵਣਾ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਵਉਗੇ ਜੇ ਸਿਖ ਮਿਲੈ
ਸੇ ਮੇਲ ਲੋਵਣਾ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਦਿਕਤਿ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਅਰੁ ਹਥੀ-
ਆਰੁ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦਰਸਨ ਆਵਣਾ ਜੇ ਸਿਖੁ ਦਰਸਨ ਆਵਗੁ ਤਿਸ
ਦੀ ਘਾਲ ਬਾਇ ਪਵੇਗੀ ਮਿਤੀ ਫਾਗੇ ੧੦ ਸੰਮਤ ੧੭੫੮ ਸਤਰਾ ੯/

ਮੁਨਸੀ, ਸਰਿਸਤੰਦਾਰ ।

ਮਸੰਦਾ ਦਾ ਤਰਫਦਾਰ ।

ਜੇ ਕਿਫ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਮਿਤ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੇ ਹਜ਼ੂਰਿ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੋਜਨੀ ਸਤਰਾ ੧੦

LETTER 20

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Meher Chand Peshkar regarding a hundi of 25 rupees and to come dressed with weapons. The letter is dated Fagan 10 1758 B.K., (6th February 1702 A.D.) This letter is preserved in Ahia Ganj – Lucknow.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

Send 25))

Whatever is the share of Guru's offering, send it by hundi. (10 lines).

Part II

In the handwriting of a calligrapher

Ek Ongkar Satguru Geo

It is the order of the Guru to Bhai Meher Chand revenue Officer and scribe, is my Khalsa. Guru will protect him. Recite Guru Guru. Send 25 rupees by hundi. You will be blessed. Do not mix with masands and their supporters. Whatever is the share of the Guru's offerings, bring it yourself. If you meet a Sikh then respect him. It will give me pleasure. When you come to visit me, come dressed with weapons.

Dated 10th Phagan 1758 B.K. (1701 A.D.—9 lines)

Observations:

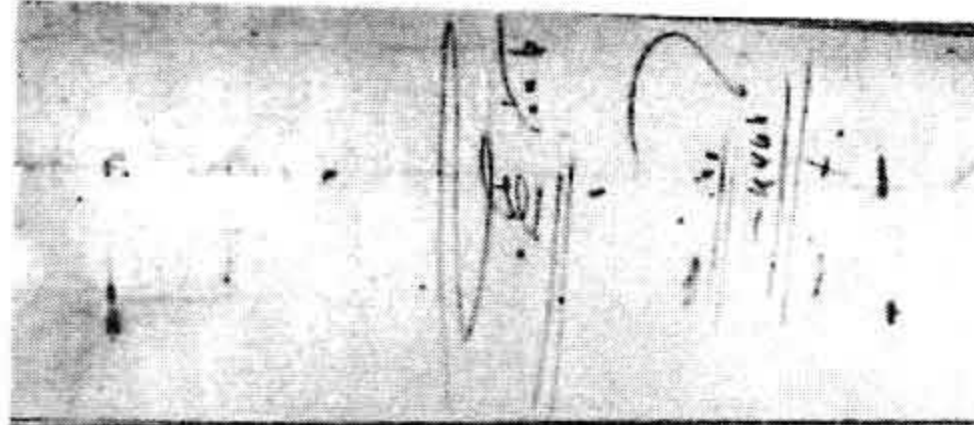
1. The name or title of revenue officer and scribe has been used for the first time.
2. The use of hundi's to send money and gold seems to be a very popular method during those periods.

LETTER 21

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਧਰਮ ਚੰਦ ਜੋਗੂ

(ਫੌਜਟ ੧੦, ੧੭੫੮ ਬਿ. ੬ ਫਰਵਰੀ ੧੭੦੨ ਈ.)

"...ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੋ ਇਕ ਸਉ ਇਕ ੧੦੧) ਰੁਪਯਾ ਹਾਥੀ ਦੀ
ਫੁਰਮਾਇਸ਼... ਸਿਰਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ... ਮਸੰਦ ਮਸੰਦੀਏ
ਠਾਲ ਨਾਹੀ ਮਿਲਣਾ ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ..."

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਗਿਰੀਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੇ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਧਰਮ ਚੰਦ ਕਰ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗ
 ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਗਰ ਮੁਸਫਿਰੇ ਗਾਗੁ ਸੀ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਇਕ ਸਉ ਇਕ ੧੦੧)
 ਰੁਪਯਾ ਠਾਹੀ ਦੀ ਫੁਰਮਾਇ ਸਿਤੁਕ ਮੁਦੇ ਮਦੇ ਜੀ ਸਿਰਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਜੇ
 ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਯਮ ਤੇ ਫੈਲੋ ਆਪਣੇ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ ਚੀ ਚੀ ਕੇ ਰਗ
 ਨਿ ਆਦਮੀ ਸੇ ਨਿ ਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਦੀ ਆ ਲਿ ਆ ਪਦੁ ਗੁਰੂ ਨਾ ਨਿ ਗੁਰੂ ਕੇ
 ਵਰਕੇ ਸੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸੇ ਰੋ ਨਾ ਜੀ ਦੇ ਆਖਰ ਮਸੰਦੀ ਮਸੰਦੀ ਦੇ ਨਾ ਲਿ ਆ ਜੀ ਮਿਲਣ
 ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ
 ਕਮੁੰਦੀ ਠਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ੧੭ ੫੮ ਸਿਰਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ੧੭ ੫੮

[ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪਟਣਾ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to Bhai Meher Chand and Dharam Chand regarding sending a hundi of 101 rupees and instructions not to mix with massands and come fully accompanied with weapons.
 dated Fagan 10 1758 B.K., 6th February 1702 A.D.
 (preserved in Harimandir Sahib - Patna Bihar)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

੧ ਗੁਰੂ
੧੦੦) ਭੋਜਨਾ
(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੧੦)

੨੨੨੨

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਮਿਹਰਚੰਦ ਧਰਮ ਚੰਦ ਕਰਮ ਚੰਦ ਗੁਰੂ ਹਖੋਗਾ
ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇਗਾ ਤੁਸੀ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੋ ਇਕ ਸਉ ਇਕ ੧੦੧)
ਕੁਪਯਾ ਹਾਕੀ ਦੀ ਵਰਮਾਇਸਿ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਸਿਤਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੋਜਣੀ
ਅਰੁ ਹੋਰੁ ਜੋ ਕਿਛੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਆਪੇ ਲੈ ਆਵਣਾ ਹਥੀਆਰ ਬੰਨਿ ਕੇ ਦਰਸ-
ਨਿ ਆਵਗੁ ਸੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਉਸ ਦੀ ਘਾਲਿ ਬਾਇ ਪਵਗੁ ਗੁਰੂ ਨਾਲਿ ਰਹਗੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨ-
ਵਤਾ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਹੋਰਸ ਕਿਸੈ ਨ ਨਾਹੀ ਦੋਣਾ ਅਰੁ ਮਸੰਦ ਮਸੰਦੀਏ ਨਾਲਿ ਨਾਹੀ ਮਿਲਣਾ
ਨਾਹੀ ਮੰਨਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਮਿਲੇ ਸੋ ਮੇਲਿ ਲੈਣਾ ਵਧੀਕ ਦਿਕਤਿ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਮੇਰਾ ਹੁ-
ਕਮੁ ਹੈ ਸੰਕਤਿ ਸੰਮਤੁ ੧੭੫੮ ਮਿਤੀ ਫਾਗੋ ੧੦ ਸਤਰਾ ਅਠਿ ੮

ਨੋਟ: ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਪਟਨਾ (ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸੰਕ੍ਰਮ
ਵਿਚ ਸੁਰਖਤਰ ਹੈ। (ਸੰਪਾਦਕ)

ਨਿਸਿੱਤ ।

LETTER 21

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Meher Chand and Dharam Chand regarding sending a hundi of 101 rupees and instructions not to mix with massands and come fully dressed with weapons. The letter is dated Phagan 10 1758 B.K., (6th February 1702 A.D.) This letter is preserved in Harimandir Sahib – Patna Bihar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

Send 100)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru Ji

It is the order of the Guru to Mehr Chand, Dharam Chand and Karam Chand, Guru will protect you, recite Guru Guru and your living will prosper. You are my Khalsa. It is a demand for 'hathi', send Rs. 101 by hundi as fast as possible. Whatever is the share for Guru's offerings, bring it with you. Come dressed with weapons. Whosoever will come will be blessed, his/her efforts will be blessed. Do not give to anyone else, the offering you have kept for the Guru. Do not have any relations with masands or their supporters. If you meet a Sikh, honour and respect him. Do not overdo. This is my order. Dated 1758 BK (1701 A.D.) 10th of Phagun. 10 lines.

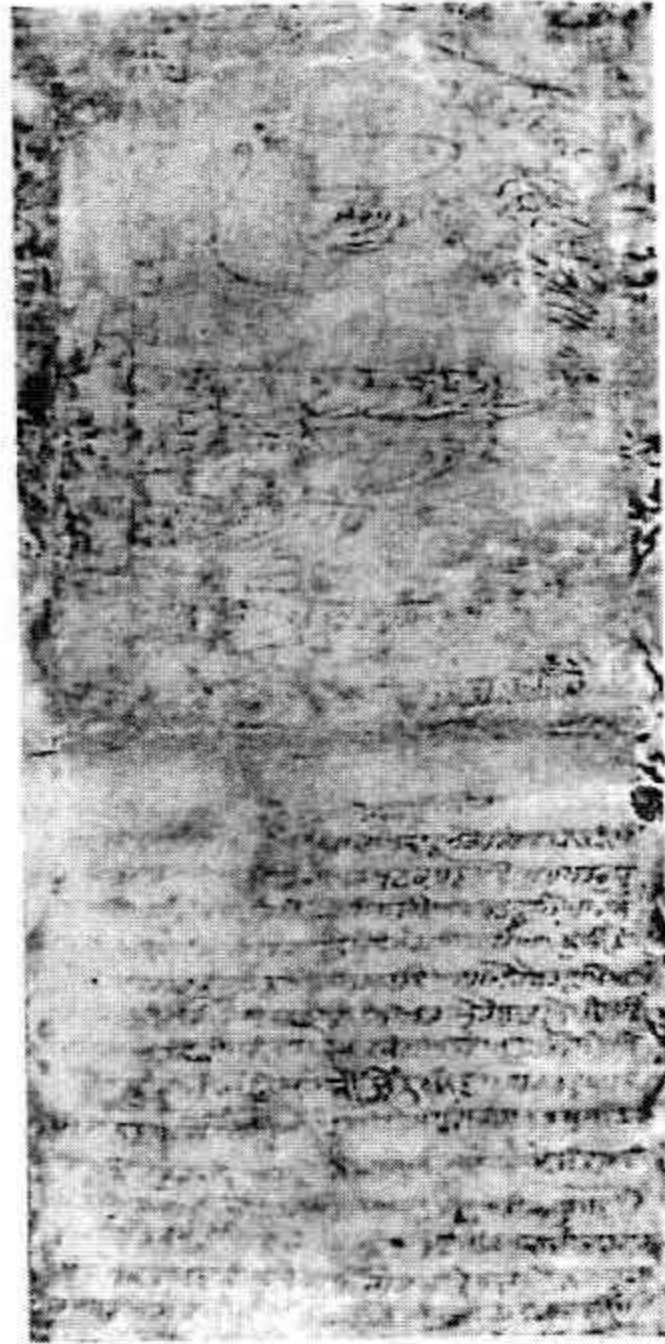
Observations:

1. The Guru has addressed Mehr Chand, Dharam Chand and Karam Chand as his Khalsa.
2. The order is to send a fast 'hundi'.
3. The order is also to come dressed with weapons.

LETTER 22

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਭਾਈ ਸੁਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ

Hukamnama is addressed to Bhai Subhag Singh regarding an invitation to come and join the Guru.
dated Asu Sudhi 9 1761 B.K., 1704 A.D.

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

... ..
... ..

+ ...
੧ ੳ

ਸਤਿਗੁਰੂ

ਭਾਈ ਸੁਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ
ਕਾਰ ਸੰਗਤਿ ਨੈ ਕੈ ਬਸੋਏ ਨੋ ਆਵਣਾ
ਜੇ ਆਵੈਗਾ ਸੋ ਨਿਹਾਲਿ ਹੋਕੁ
ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਨੋ ਹੁਕਮੁ ਹੋ ਕਾਰ ਫਰਮਾਇਸ
ਸੁਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੋ ਦੇਣੀ ... ..

(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੧੦)

(੦੬ :੫੫ :੫੫)

... ..
ਸਰਬ ਸੁਖੁ ਹੋਕੁ
ਸੰਗਤਿ ਹੁਕਮੁ ਮੰਨਣਾ ...
... ..

(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੧੦)

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਕੁਰਕ ਕਾ ਦੇਸ ਚੜ ਮਾਰੇ ਗੰਜ ਸਹੀਦੀ ਪਾ-
ਵਉ ॥ ਤੁਰਾ ਬਖਸਿਆ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰ ਮੁਕਟ ਬਣਾਇਆ ॥ ਸਤਗੁਰੂ
ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਿਧਾਇਆ ॥ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸਾਥ
ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਿਸਮਤਗਾਰ ਹੈ ਉਹਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਇਆ ਖੁਸੀ ਹੋ—
ਈ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ ਬੁਲਾਇਆ ॥ ਜੋ ਹੋ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘ
ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਭੀ ਮੇਰੀ ਟੋਹਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ॥ ਅਰ ਮੇਰੇ ਬਦਲੇ ਸੀਸ ਦਿ-
ਤਾ ਹੋਸੁ ॥ ਅਰੁ ਤੇਭੀ ਮੇਰੀ ਭਲੇ ਵਖਤ ਕੰਮ ਆਇਆ ਹੈ ॥ ਜੋ ਸੰਤ ਸਿੰ-
ਘ ਕੀ ... .. ਨੋ ਮੰਨਣਾ ਸਰਬਤ ਖਾਲ-
ਸੇ ਮੰਨਣਾ ॥ ਜੋ ਇਸ ਨੂ ਮਾਨੇਗਾ ਸੋ ਤਿਸ ਪਰ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸੀ ਹੋਵੇ-
ਗੀ ॥ ਚਾਰ ਫਰਜੰਦ ਅਰੁ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤ ਕੀਏ ਸੰਗ ॥ ਚ-
ਮਕੋਰ ਅਰ ਸਿਰੰਦੀ ਬੈਠੇ ਹਮ ॥ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਮਿਤੀ ਅਸੂ ਸੁਦੀ ੯
ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਚਮਕੋਰ ਵਿਚ ॥ ਇਸ ਹੁਕਮ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰੇ-
ਗਾ ਸੋ ਮੁਕਤ ਪਦਵੀ ਪਾਵੈਗਾ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਹੋਨ ਗੁਰੂ ਗੁ-
ਰੂ ਜਪਣਾ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖੁਸੀ ਹੋਈ ਹੈ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਸਤ ਹੈ

LETTER 22

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Subhag Singh regarding an invitation to come and join the Guru. The letter is dated Asu Sudhi 9, 1761 B.K., (1704 A.D.)

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar

Satguru

Bhai Subhag Singh and the sangat, God will protect you all. Bring your offerings on Baisakhi. Whosoever will come will prosper. It is an order to the Sangat that hand over your collections to Subhag Singh. All will be good, follow the orders

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is an order to Sant Singh to kill Turks or die for the cause. Martyrdom is a crown for the martyrs. Guru has given this duty to Sant Singh. Bahur Singh is the servant of the Guru and is with him. It is good to note, the Guru has called him. Bahur Singh's father has also served the Guru and has given his life for the Guru, you, too, have helped me in the times of need. Those who will accept Sant Singh, they are my Khalsa. I will be pleased with them. My four sons, forty liberators (Muktas) and Sant Singh have, I sacrificed. This has happened in Chamkaur and Sirhind. 1761 BK (1704 A.D.) 9th Sudi Asu.

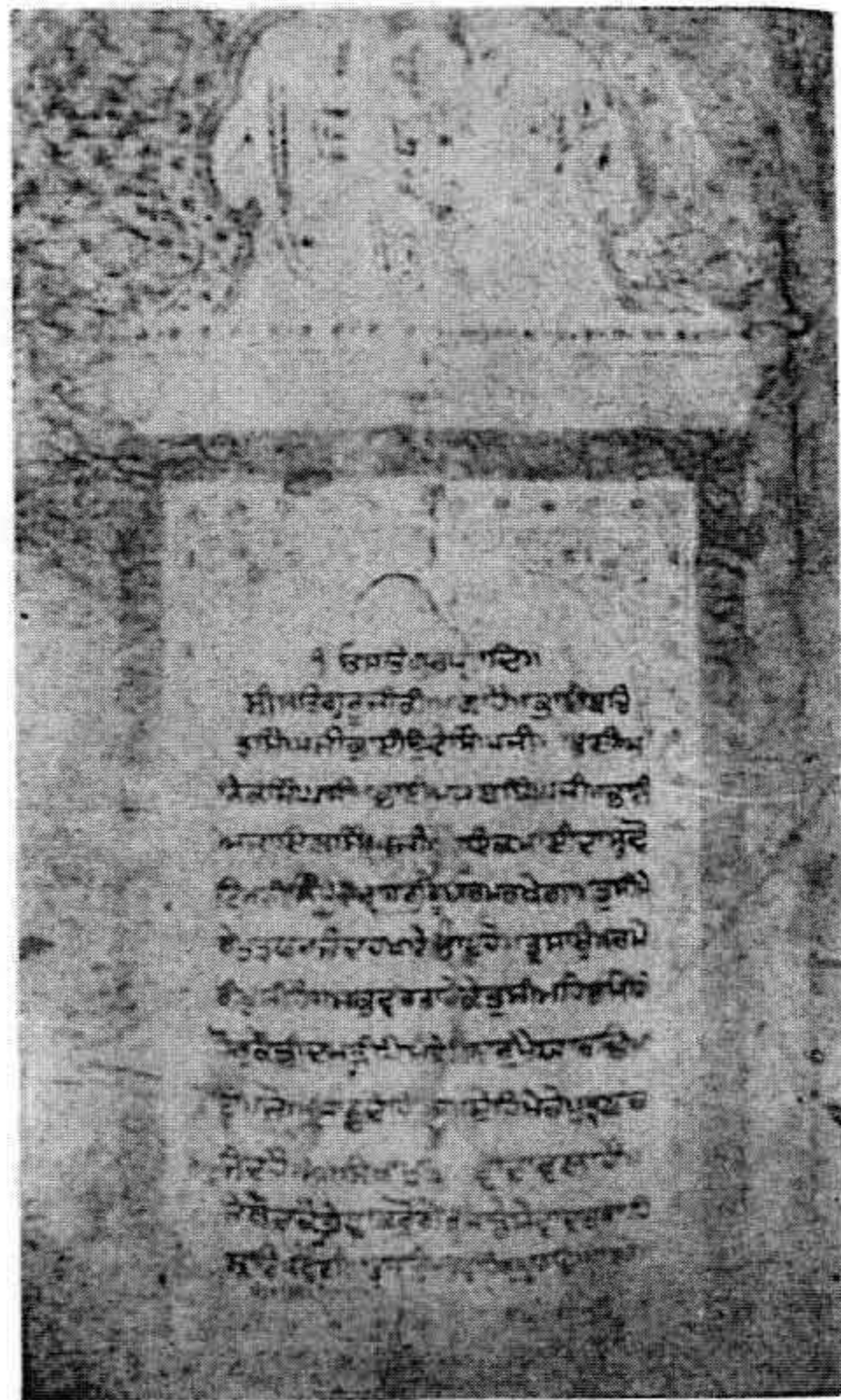
Dying for the cause was a challenge in Chamkaur. Those who had obeyed the challenge were being liberated. It is order of the Guru to recite Guru Guru. Guru is pleased. Say Waheguru that is the truth.

Observations:

1. The letter recognises the martyrdom of four sahibzadas, 40 muktas and others
2. It is an order to engage in battle with Turks and die for a cause.

LETTER 23

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
 (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਭਾਈ ਬਚਿਤ, ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ

Hukamnama is addressed to Bhai Bhachittar Singh and Uday Singh regarding donations to be sent.
 dated Katak 1761 B.K., 1704 A.D.

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਨੋਟ : ਇੱਥੇ
ਸ੍ਰੀ ਵਾਰਮੰਡ
ਜੀ ਦੇ ਨੀਸਾਣ
ਦੇ ਅੱਖਰ ਏਨੇ
ਬਿੰਦੂ ਮਿੱਥੇ ਹੋ ਗਏ
ਹਨ, ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦੇ । (ਸੰਪਾਦਕ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਚਿ-
ਕ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਾਈ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ॥ ਭਾਈ ਅ-
ਨਿਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ॥ ਭਾਈ ਅਜਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ॥ ਭਾਈ
ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ॥ ਨਾਇਕ ਮਾਈ ਦਾਸ ਵੋ-
ਦਿ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਹਗੁਰੂ ਧਰਮ ਰਖੇਗਾ ॥ ਤੁਸੀ ਮੇ-
ਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਫਰਜੰਦ ਖਾਨੇਜਾਦ ਹੋ ॥ ਤੁਸਾ ਉਪਰ ਮੇ-
ਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ॥ ਸਭ ਵਰਤਾਰੇ ਕੇ ਤੁਸੀ ਮਹਿਰਮ ਹੋ
ਹੋਰ ਕੋਭੀ ਦਮਤੀ ਪੈਸਾ ਧੋਲਾ ਰੁਪੇਯਾ ਰਛਿਆ
ਦਾ ॥ ਜੋ ਅਸਾ ਨੂ ਦੇਹਿਗਾ ॥ ਏਹਿ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਫਰ-
ਜੰਦ ਹੋਨਿ ॥ ਸਿਖਾਂ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ॥
ਜੋ ਲੋਚ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗੇ ਤੁਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਦਰਗਾਹਿ
ਬਾਇ ਪਵੇਗੀ ॥ ਤੁਸਾ ਉਪਰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਰਛਿਆ ਕਰੇਗਾ

ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਮਿਤੀ ਕਤਕ ੧ (ਇਹ ਸਤਰ ਹੋਰ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ)

ਨੋਟ—ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹੀਦ ਤੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ
ਬਾਰੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ—ਭਾਈ ਬਚਿਕ੍ਰ ਸਿੰਘ, ਉਦੇ ਸਿੰਘ, ਅਨਿਕ ਸਿੰਘ,
ਅਜਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਅਹਮੀਅਤ ਰਖਦਾ ਹੈ । (ਸੰਪਾਦਕ)

LETTER 23

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Bhachittar Singh and Uday Singh regarding custody of collections.

The letter is dated Katak 1, 1761 B.K., (1704 A.D.)

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh ji

Here, the nishan and words of the Guru are defaced and are illegible.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satgur Prasad

It is order of Satguru to Bhai Bachitar Singh ji, Bhai Udy Singh ji.

Bhai Anik Singh ji, Bhai Ajab Singh ji, Bhai Ajaib Singh ji, Naik Mai Das, Voi, Mani Singh, Waheguru will protect the faith. You all are my sons and family members. I am pleased with you. Whatever amount has been collected give to them, it will reach me. They are my sons and family members. This is time of 'Sewa'. Whosoever will serve will be accepted in the next world.

Waheguru will protect you.

1761 BK (1704 A.D.), 1st of Kartik.

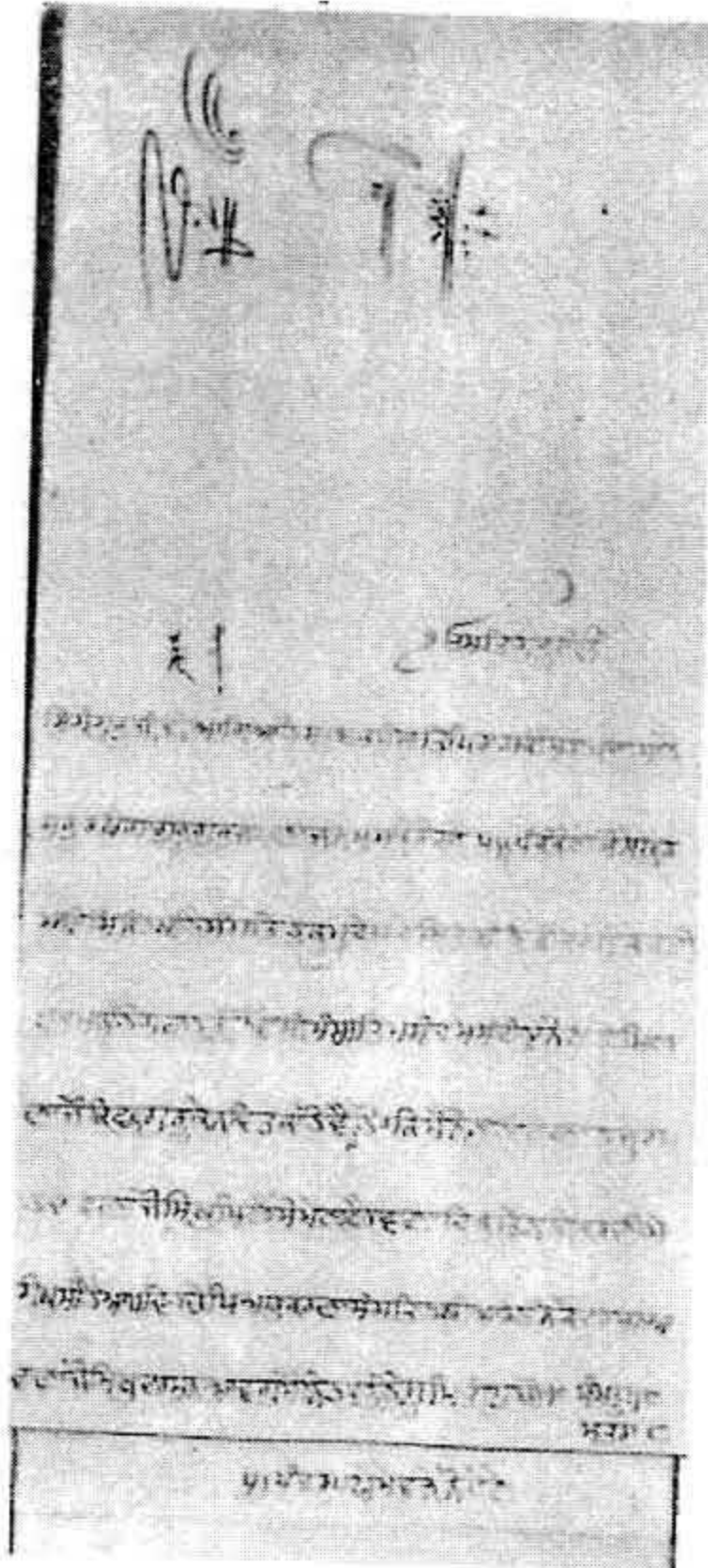
Observations:

1. This hukamnama refers to Bhai Mani Singh, a contemporary of Guru Gobind Singh and the scribe of the second version of Guru Granth Sahib.
2. The date of the hukamnam has been written with a different pen.
3. The Guru has called the sons of Bhai Mani Singh as his own family members.

LETTER 24

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਪਿਰਾਗ ਜੋਗੂ
 [ਫੱਗਣ ੧੦, ੧੭੫੮ ਬਿ. ੬ ਫਰਵਰੀ ੧੭੦੨ ਈ.]
 "... ੫ ਪੰਜ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਫੁਰਮਾਇਸ਼ ਲਿਖੀ ਹੈ... ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦੇ.. ਹੁੰਡੀ ਫਰਮਾਇ
 ਭੇਜਣੀ ਜੋ ਕਿਛੁ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਰ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੇ ਹੋਰੁ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾਹੀ ਦੇਣਾ
 ਹਜੂਰਿ ਪਹੁੰਚਾਵਣਾ.. ਆਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਣਾ ਸੰਗਤਿ ਹਥੀਆਰ
 ਬੰਨ ਕੇ ਸਰਸਨਿ ਆਵਣਾ ..."

[ਗੁ. ਅਹੀਆ ਗੰਜ, ਲਖਨਊ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to the sangat of Pirag (Pryag Allahabad) regarding sending 5 tola gold via hundi and instructions not to give it to any unauthorised persons and it come equipped with weapons.
 dated Phagan 10 1758 B.K., 6th February 1702 A.D.
 (preserved in Ahia Ganj – Lucknow)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਯੁਗੁ ਕੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

੫) ਜੰਜਣਾ
੧ ਗਰ
੧੦੯

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀਏ

ਸਿਰੀ ਯੁਗੁ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਪਿਰਾਗਾ ਕੀ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ
ਗੁਰੁ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਰੇਗਾ ੫) ਪੰਜ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਵਰ-
ਮਾਇਸਿ ਲਿਖੀ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦੇ ਸਿਤ ਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੋਜਣੀ
ਖਸਮਾਨਾ ਹੋਕੁ ਬਾਹੁੜੀ ਹੋਵੇਗੀ ਸੰਗਤਿ ਮਸੰਦ ਮਸੰਦੀਏ ਨ ਨਾਹੀ ਮਿਲ-
ਣਾ ਜੋ ਕਿਛੁ ਗੁਰੁ ਕੇ ਨਵਿਰ ਕਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨ ਨਾਹੀ ਦੇਣਾ ਹਜ਼ੂਰਿ ਪ-
ਹੁਚਾਵਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਮਿਲੈ ਸੋ ਮੇਲ ਲੰਵਣਾ ਇਕਤਿ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਮੇ-
ਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ਆਪ ਵਿਚਿ ਪਿਆਰੁ ਕਰਣਾ ਸੰਗਤਿ ਹਥੀਆਰ ਬੰਨ ਕੇ ਦਰਸਨ ਆ-
ਵਣਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਦਰਸਨ ਆਵਗੁ ਸੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਮਿਤੀ ਵਾਗੇ ੧੦ ਸੰਮਤ ੫੮
ਸਰਦਾ ੮

ਪ੍ਰਯਾਗ (ਅਲਾਹਾਬਾਦ) ।

LETTER 24

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Pirag (Pryag Allahabad) regarding sending 5 tola gold via hundi and instructions not to give it to any unauthorised persons and to come equipped with weapons. The letter is dated Phagan 10 1758 B.K., (6th February 1702 A.D.) This letter is preserved in Ahia Ganj – Lucknow.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh ji

1 Guru

Send (5)

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru that the sangat of Pirag (Paryag) is my Khalsa and the Guru will protect all. Recite Guru Guru and the life will prosper. Send 5 tola gold by fast hundi. All will be blessed. Do not socialise with masands and their supporters. Whatever collections, you have, do not handover to any one, bring it personally with you. Any Sikh you meet, honour him and treat him with respect. I am pleased. Develop love amongst yourself. Come to see me dressed with weapons. Those who come for 'darshan' will be blessed. Date 10 phagan, 1758 BK (1701 A.D.)

Observations:

1. The letter is addressed to the sangat (Khalsa) of Allahabad.
2. There is an instruction to live in harmony.
3. There is also an instruction of not to socialise with masands and their touts.

LETTER 25

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਨਉਸ਼ਹਰੇ ਕੀ ਜੋਗੁ

[ਫੰਗਣ ੧੦, ੧੭੫੮ ਬਿ. ੬ ਫਰਵਰੀ ੧੭੦੨ ਈ.]

"...ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਸੰਗਤਿ ਮਸੇਦ ਮਸੇਦੀਏ ਠਾਲ ਨਾਹੀ ਮਿਲਣਾ... ਜੋ ਸਿਖ ਮਿਲੇ ਸੇ ਮੇਲ ਲੇਣਾ ਹੋਰ ਦਿਗਤਿ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਪਿਆਥ ਕਰਣਾ ਮੇਰੀ ਖੁਸੀ ਹੈ ..."

[ਨਉਸ਼ਹਰਾ ਪੰਨਾ ਵਿਚ]

Hukamnama addressed to sangat of Naushera Punua regarding the instruction not to mix with massands and to send a hundi of 1 tola gold.
dated Fagan 10 1758 B.K., 6th February 1702 A.D.
(preserved in the village of Naushera Punua – district Amritsar)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

੨੧੪੩	੩੨੧	(ਨੀਲਾਣ ਪਾ: ੧੦)	੧) ਭੋਜਣਾ	੧ ਗੁਰੂ	੧	+

੧ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤਿ ਨਉਸਹ-
 ਚੇ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਰੇਗਾ ਸਰਬ-
 ਤ ਸੰਗਤਿ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ੧)) ਇਕ ਤੋਲੇ ਸੁਇਨਾ ਵਰਮਾ-
 ਇਸਿ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਸਿਤਾਬੀ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੋਜਣੀ ਜੋ ਸਿ-
 ਖੁ ਵਰਮਾਇਸਿ ਲੋਚਿ ਕੇ ਦੇਗੁ ਜੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਸੰਗਤਿ ਮਸੇ-
 ਦ ਮਸੇਦੀਏ ਨਾਲਿ ਨਾਹੀ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਜੋ ਸਿਖੁ ਹਥੀਆਰ
 ਬੰਨਿ ਕੇ ਦਰਸਨਿ ਆਵਗੁ ਜੋ ਨਿਹਾਲੁ ਹੋਗੁ ਉਸ ਸਿਖ ਦੀ
 ਗੁਰੂ ਨਾਲਿ ਰਹਗੁ ਸੰਗਤਿ ਜੋ ਸਿਖੁ ਮਿਲੇ ਜੋ ਮੋਲਿ ਏਣਾ
 ਹੋਰੁ ਦਿਗਤਿ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਪਿਆਰੁ ਕਰਨਾ ਸੇਰੀ ਖੁਸੀ
 ਹੈ ਸਮਤੁ ੧੭੫੮ ਮਿਤੀ ਵਾਰੋ ੧੦ ਸਤਰਾ ਦਸ ੧੦

ਪਿੰਡ ਨੁਬਹਿਰਾ ਪੰਨੂਆ, ਜਿਲਾ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ । ਦਿਕ੍ਰ, ਔਖ ।

LETTER 25

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Naushera Punua regarding the instruction not to mix with massands and to send a hundi of 1 tola gold. The letter is dated Phagun 10, 1758 B.K., (6th February 1702 A.D.) This letter is preserved in the village of Naushera Punua – district Amritsar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

Send 1))

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru that the Guru will protect the sangat of Naushera, recite Guru Guru and life will prosper. All sangat is my Khalsa. Send 1)) tola gold by fast tract hundi. You will be blessed. Do not socialise with masands and their touts.. Sikhs, who will come to me dressed with weapons, will be blessed. Those Sikhs, who come to you, welcome them and respect them. Love each other. 1758BK, (1701 A.D.), 10th of Phagun. 10 lines.

Observations:

1. Naushara refers to village Naushera punua, district Amritsar
2. Instructions are to live in harmony and welcome other Sikhs
3. Again the instructions are not to socialise with masands and their touts or associates.

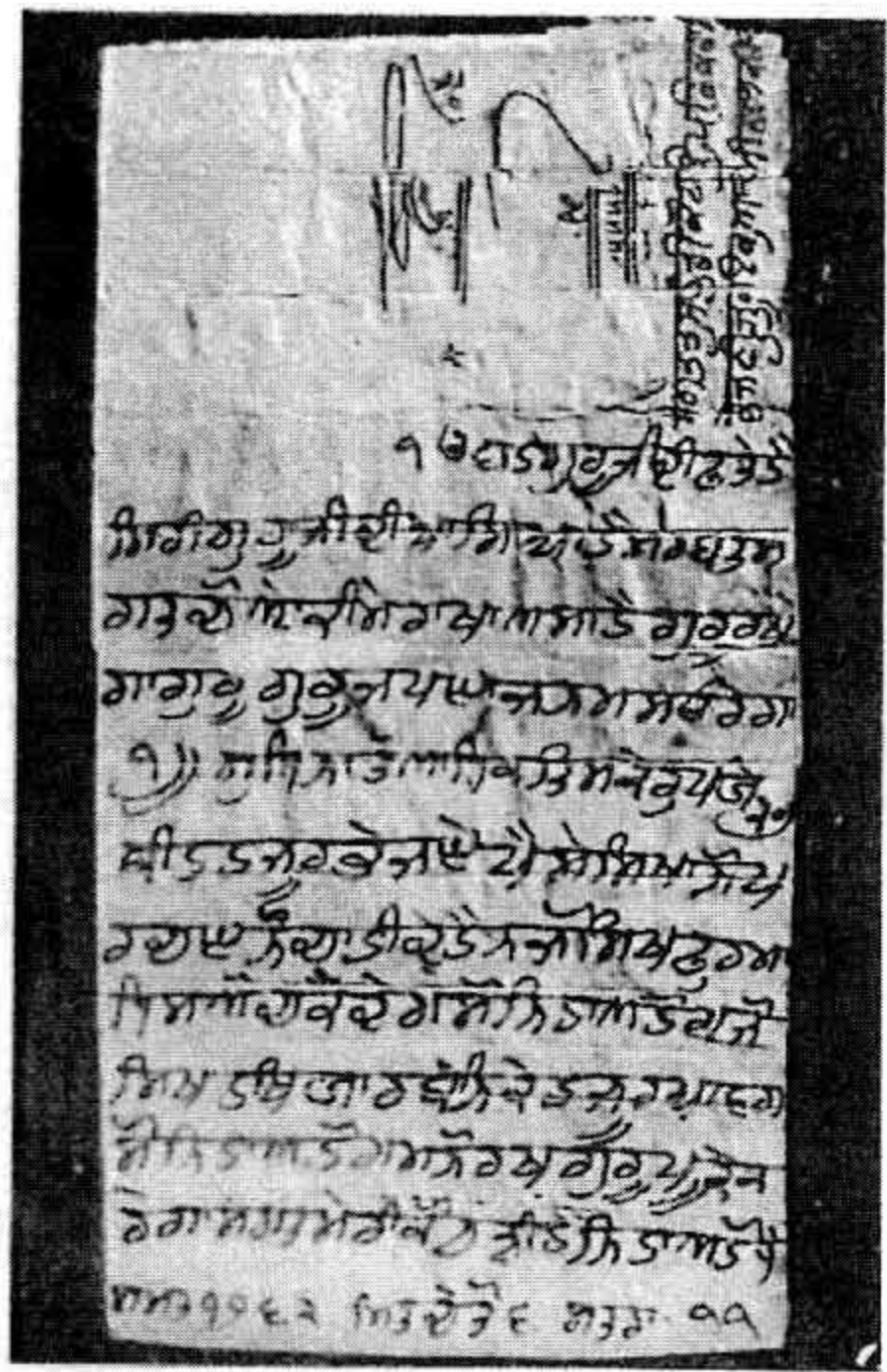

LETTER 26

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਚੌਲੇ (ਮਾਝੇ) ਦੀ ਜੋਗੁ

[ਚੇਤ ੬, ਸੰਮਤ ੧੭੬੨ ਬਿ. ੪ ਮਾਰਚ ੧੭੦੬ ਈ.]

"... ਰੂਪਯੇ ੨੦ ਬੀਹ ਹਜ਼ੂਰਿ ਭੇਜਣੇ ਪੈਸੇ ਸਿਖਾ ਨੋ ਖਰਚਣ ਨੋ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋਨ...
ਜੇ ਸਿਖ ਹਥਿਯਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਆਵੈਗਾ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗ ..."

[ਨਉਸ਼ਹਰਾ ਪੰਨੂਆਂ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to sangat of Cholae (Maja) regarding demand hundi of 20 rupees and to come equipped with weapons.
dated Chet 6 1762 B.K., 4th March 1706 A.D.
(preserved in the village of Naushera Punua – district Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਚੇਤ ੬, ਸੰਮਤ ੧੭੬੨ ਬਿ.

੪ ਮਾਰਚ, ੧੭੦੬ ਈ.

[ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ]

੨੦) ਸਤਿਗੁਰੂ

ਗੁਰੂ ੬

ਸੰਗਤ ਰੁਸਾ ਹੁੰਦੀ ਕੋਟ ਉਪਰਿ ਕਰ
ਭੈਸਣੀ ਹਜੂਰ ਇਕੁ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਕਰਿ

੨੦

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੧੯ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਤੋ ਹੈ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ ਸ
ਗਤ ਚੇਲੇ ਕੀ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਰਖੈ
ਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੇਗਾ
੧) ਸੁਇਨਾ ਤੋਲਾ ਇਕ ਤਿਸਕੇ ਰੁਪਯੇ ੨੦)
ਬੀਹ ਹਜੂਰ ਭੋਜਣੇ ਪਿਸੇ ਸਿਖਾ ਨੇ ਖ
ਰਚਣ ਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹੋਨ ਜੇ ਸਿਖ ਵੁਹਮਾ
ਇਸ ਲੋਚ ਕੈ ਦੇਗ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗ ਜੇ
ਸਿਖ ਹਥਿਆਰ ਬੰਨਿ ਕੇ ਹਜੂਰ ਆਵਗ
ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਕ
ਰੇਗਾ ਸੰਗਤ ਮੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਹੈ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ
ਸਮਤ ੧੭੬੨ ਮਿਤੀ ਚੇਤੋ ੬ ਸਭਰਾਂ ੧੧

LETTER 26

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Cholae (Maja) regarding hundi of 20 rupees and to come equipped with weapons. The letter is dated Chet 6 1762 B.K., (4th March 1706 A.D.) This letter is preserved in the village of Naushera Punua – district Amritsar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1 Guru

Send 20)

Send it by hundi and courier it to the Guru.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Waheguru ji ki Fateh

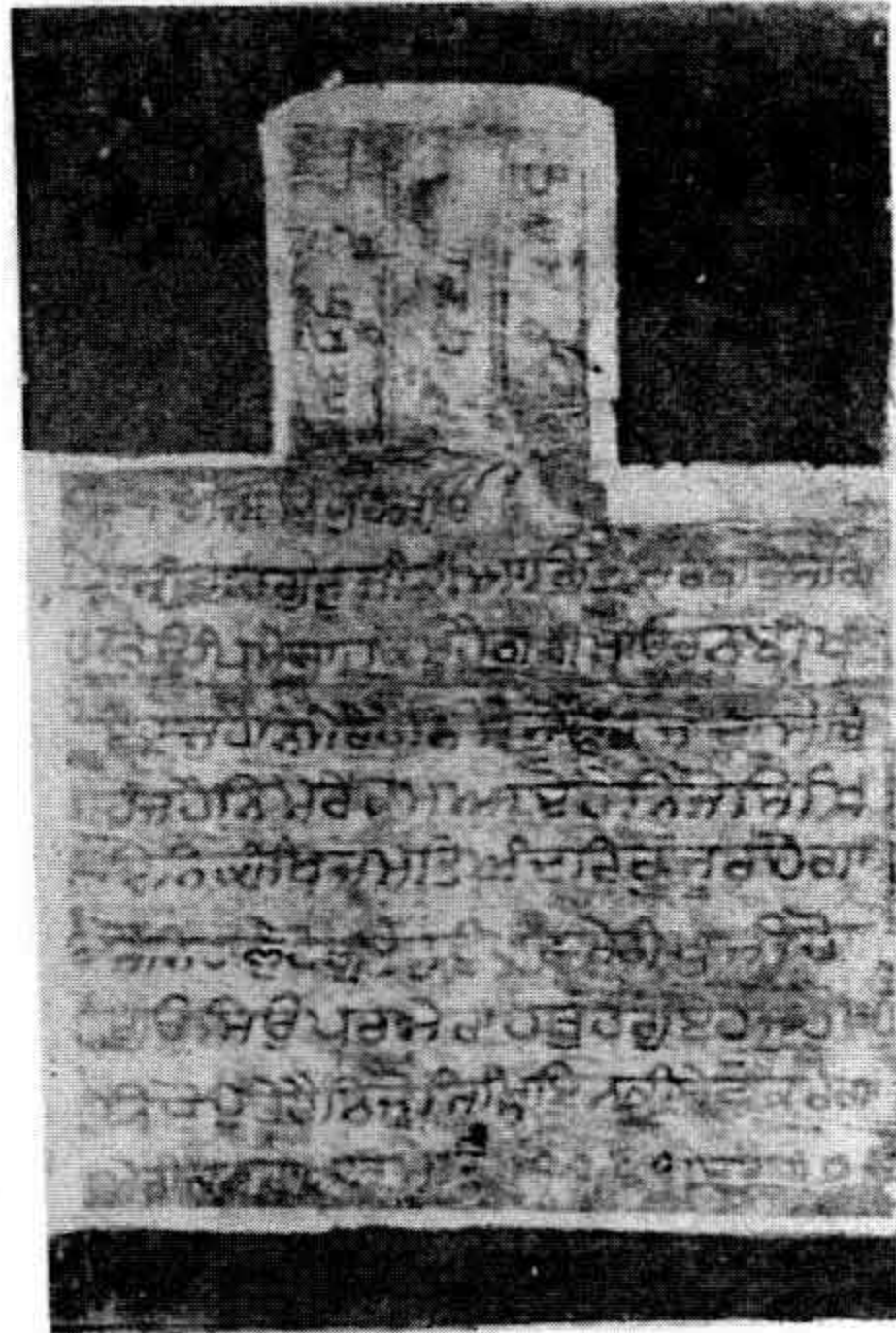
It is the order of the Guru that the sangat of Chola is my Khalsa. Guru will protect you. Recite the name of Guru, the life will be prosperous. Send 1)) tola gold and Rs. 20. It is required by the Sikhs. All will be blessed. The Sikh who comes to see the Guru should come dressed with weapons. Guru will fulfil all wishes. Sangat is my dwelling. I am pleased. 1762 BK, (1705 A.D.)6th Chet. (11 lines).

Observations:

1. The advice to send Rs. 20,000 is clearly marked for the necessities of the Sikhs.
2. The date of the hukamnama confirms that it is written from Anandpur Sahib.
3. There is a mention of engaging a courier to despatch the hundi.

LETTER 27

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਨਬੀ ਖਾਨ, ਗ਼ਾਨੀ ਖਾਨ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਮ

Hukamnama is addressed to Nabi Khan and Ghani Khan regarding the help they gave to the Guru to escape from forest of Machivara. dated 1762 B.K., 1705 A.D.

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

(ਨੀਜਾਣ ਨੰ. ੧੦)

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਉ

...ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਕਿ-
 ਤਿ ਉਪ੍ਰਿ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਗਨੀ ਪਾ ਓਰ ਨਬੀ ਖਾਨ
 ਏਹ ਜੁ ਹੋਨਿ ਮੇਰੇ ਹੋਨਿ ਮੇਰੇ ਵਰਜੇਦਾ ਮੈ ਬਿ-
 ਹਜ ਹੋਨਿ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਆਏ ਹੋਨ ਜੋ ਸਿਖਿ
 ਇਨਿ ਕੀ ਖਿਜਮਤਿ ਅੰਦਰਿ ਕੁਜੁ ਰਹੇਗਾ
 ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਗੁ ਉਨਾ ਉਪਰਿ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ-
 ਗੁ ਉਸਿ ਉਪਰ ਮੇਰਾ ਹਥੁ ਹੋਗੁ ਏਹ ਜੁ ਹੈ—
 ਨਿ ਸੋ ਮੇਰੇ ਹੋਨਿ ਜੋ ਸਿਖਿ ਇਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ
 ਸੇ ਮੇਰੀ ਕਰੇਗਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੨^੧.....

'ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਅਨਜਾਣ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੭੬੨ ਦੇ ਅੰਕ ੨ ਦੀ ਥਾਂ
 ਕਲਮ ਫੇਰ ਕੇ ੧ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਭੁਲੇਖੇ
 ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੨ ਦੀ ਹੈ, ਸੰਮਤ ੧੭੬੧
 ਬਿ: ਦੀ ਨਹੀਂ।

LETTER 27

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to to Nabi Khan and Ghani Khan regarding the help they gave to the Guru to escape from the forest of Machivara. The letter is dated 1762 B.K., 1705 A.D.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

The words of Guru Gobind Singh Ji have been defaced and are not readable.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Sri Satguru Geo

It is the order of the Guru that Ghani Khan and Nabi Khan are like my sons. They have helped me. The Sikhs who will serve them will be blessed. My hand will always be on their head. The Sikhs who will serve them, will serve me.
Dated 1762 B.K. (1705 A.D.)

Observations:

1. The letter relates to Ghani Khan and Nabi Khan who helped Guru Gobind Singh to escape from Machvara.
2. The date 1762 B.K. is correct though it has been tried to be altered to 1761 B.K.

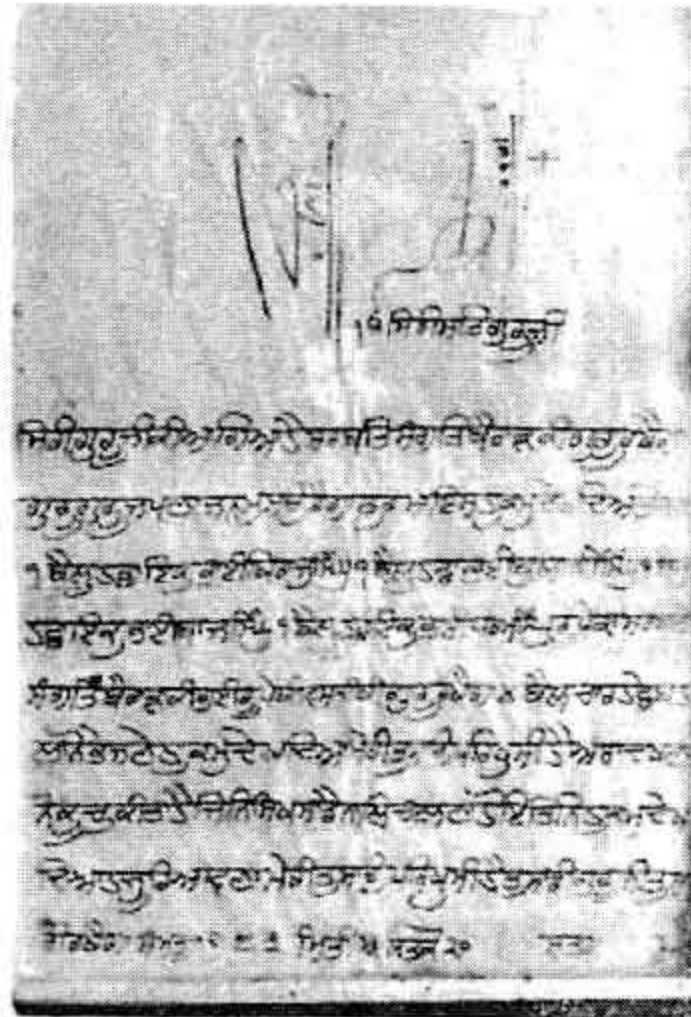

LETTER 28

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬੈਰਾੜਾਂ ਤੇ
ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਦੇ ਨਾਮ

[ਕਤਕ ੨੦, ਸੰਮਤ ੧੭੬੩ ਬਿ. ੨੧ ਅਕਤੂਬਰ ੧੭੦੬ ਈ.]

“...ਅਸਾਂ ਦਖਟ ਨੋ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨਿ ਸਿਖ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚਲਣਾ ਹੋਇ
ਤਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦਿਆ ਹਜ਼ੂਰ ਆਵਣਾ ...”

[ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਰੂਪਾ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to Brar's and sangat of Bhai Rupa regarding joining
the Guru to march towards Dakhan (South).
dated Katak 20 1763 B.K., 21st October 1706 A.D.
(preserved in the village of Bhai Rupa)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਕਤਕ ੨੦, ਸੰਮਤ ੧੭੬੩ ਬਿ.
੨੧ ਅਕਤੂਬਰ ੧੭੦੬ ਈ.

[ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ]

ੴ
ਸਤਿਗੁਰ
ਨਾਮੁ
ਕਰਤਾ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਿਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਬੈਰਾਤਾ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ
ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮੁ ਸਉਰੰਗਾ ਵਰਮਾਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇਖਦਿਆ ਭੇਜਣੀ
ੴ ਬੈਲੁ ਹਛਾ ਇਕੁ ਭਾਈ ਚਿਰਾਜੁ ਸਿੰਘ ੧ ਬੈਲੁ ਹਛਾ ਭਾਈ ਬੁਲਾਕੀ ਸਿੰਘ ੧ ਬੈਲੁ
ਹਛਾ ਇਕੁ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ੧ ਬੈਲੁ ਹਛਾ ਇਕੁ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਰੂਪੇ ਕਾ ਸਰਬਤਿ
ਸੰਗਤਿ ਬੈਰਾਤਾ ਕੀ ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕੀ ਵਸਦੀ ਕੀ ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ ੪ ਬੈਲੁ ਚਾਰ ਹਛੇ ਬਹ
ਲਾ ਨੇ ਭੇਜਣੇ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖਦਿਆ ਮੇਰੀ ਤੁਸਾ ਉਪਰਿ ਖੁਸੀ ਹੈ ਅਸਾ ਦਖਣ
ਨੇ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨਿ ਸਿਖ ਸਾਡੇ ਨਾਲਿ ਚਲਣਾ ਹੋਇ ਤਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਦੇਖ
ਦਿਆ ਹਜ਼ੂਰਿ ਆਵਣਾ ਮੇਰੀ ਤੁਸਾ ਉਪਰਿ ਖੁਸੀ ਹੈ ਤੁਸਾਡੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸਾ
ਡੀ ਰਖੈਗਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੩ ਸਿਤੀ ਕਤਕੋ ੨੦ ਸਤਰਾਂ ਦੇ

LETTER 28

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Brars and sangat of Bhai Rupa regarding joining the Guru to march towards Dakhan (South).

The letter is dated Katak 20 1763 B.K., (21st October 1706 A.D.)

This letter is preserved in the village of Bhai Rupa.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Send four bulls.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Sri Satguru Ji

It is the order of the Guru that the sangat of Brars will be protected by the Guru. Recite Guru Guru and life will prosperous. Send the list of items immediately, one healthy bull - Theraaj Singh, one healthy bull - Bhai Bulaki Singh, one healthy bull - Bhai Baaj Singh, one healthy bull - Bhai Dharam Singh of Rupa. Guru will look after the sangat of the village of Brars. Send the four healthy bulls on seeing this order. I am pleased with you. I have marched towards south. Those Sikhs, who want to go with me, should come immediately and join me. I am pleased with you all and Guru will protect you.

Dated 1763 B.K. 20th of Kartik (1706 A.D.—9 lines).

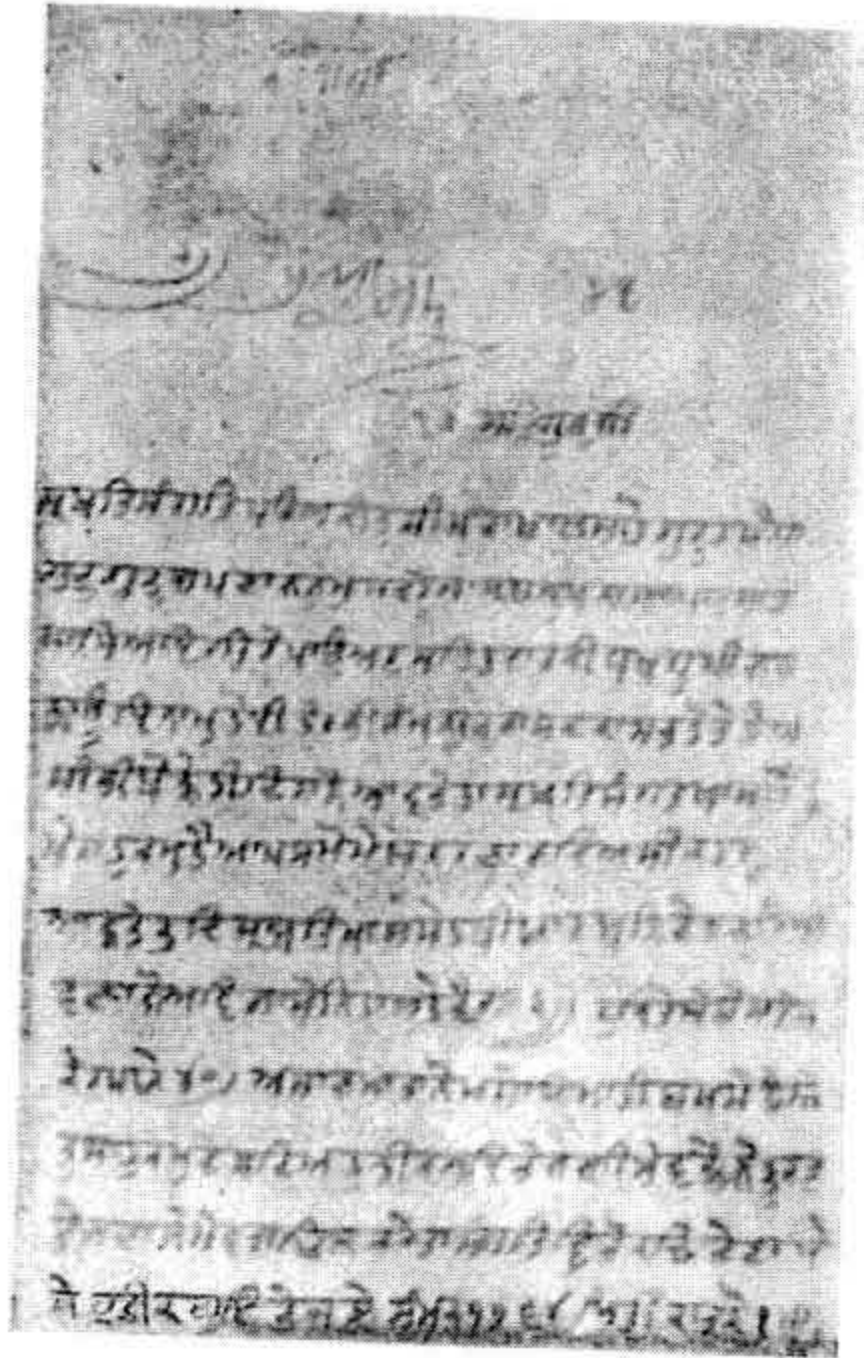
Observations:

1. The letter is written when Guru Gobind Singh was marching towards South with Bahadur Shah.
2. The village of Rupa is in the district of Batinda.

LETTER 29

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪਉਲ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਜੋਗੁ
 [ਕਤਕ ੧, ੧੭੬੪ ਬਿ. ੨ ਅਕਤੂਬਰ ੧੭੦੭ ਈ.]

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ
 "... ਅਸੀਂ ਭੀ ਬੰਦੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਂਤੇ... ਜਦਿ ਅਸੀਂ ਕਹਲੂਰ ਆਵਾਂਤੇ
 ਤਦਿ ਸੂਬਤਿ ਖਾਲਸੇ ਹਥੀਆਰ ਬੰਨ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰਿ ਆਵਣਾ ..."

[ਨਉਸ਼ਹਰਾ ਪੰਨੁਆ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to sangat of Thaul regarding the Guru's approach to Kalhoor and instructions to the Khalsa to come equipped with weapons. dated Katak 1 1764 B.K., 2nd October 1707 A.D. (preserved in village of Nashaura Punua – district Amritsar)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਕਤਕ ੧, ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਬਿ.
੨ ਅਕਤੂਬਰ, ੧੭੦੭ ਈ.

[ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ]

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸ੍ਰੋਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪਉਲ ਕੀ ਤੁਸੀ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੋ ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ
ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਰੰਗਾ ਸ੍ਰੋਤ ਸੁਖ ਨਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਪਾਸਿ ਆਏ ਸਿਰੋਪਾਉ ਅਰੁ ਸਠਿ ਹਜਾਰ ਕੀ ਬੁਖਯੁਖੀ ਜ
ਡਾਢੀ ਇਨਾਮੁ ਹੋਈ ਹੋਰ ਭੀ ਕੰਮੁ ਫੁਰੂ ਕਾ ਸਦਕਾ ਸਭ ਹੋਤੇ ਹੋ ਅ
ਸੀ ਭੀ ਬੇੜੇ ਹੀ ਦਿਨਾ ਨੋ ਆਵਤੇ ਹਾ ਸ੍ਰੋਤਿ ਸੰਗਤ ਖਾਲਸੇ ਨੋ
ਮੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਆਪਸ ਮੇ ਮੇਲੁ ਕਰਣਾ ਜਦਿ ਅਸੀ ਕਹਣੁਰ
ਆਵਤੇ ਤਦਿ ਸ੍ਰੋਤਿ ਖਾਲਸੇ ਹਥੀਆਰ ਬੰਨਕੋ ਹਜੂਰਿ ਆ
ਵਣਾ ਜੋ ਆਵੈਗਾ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਵੈਗਾ ੨) ਦੁਇ ਤੇਲੇ ਸੋਨਾ ਤਿਸ
ਕੇ ਰੁਪਯੇ ੪੦) ਅਸਾ ਜਮਾਤਾ ਨੋ ਮਧਾ ਛਿਮਾਹੀ ਬਖਸੈ ਹੋਨਿ
ਦੁਸਾ ਹੁਕਮ ਦੇਖਦਿਆ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੀ ਮੈਵਡੇ ਨੋ ਤੁਰਤੁ
ਭੇਜਣਾ ਜੋ ਮੈਵਡਾ ਦਿਲ ਕਰੈ ਤਾ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚੋ ਕਢਿ ਦੇਣਾ ਪੰ
ਮੇ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਭੇਜਣੋ ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਮਿਤੀ ਕਤਕੋ ੧ ਮਾ.

LETTER 29

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Thaul regarding the Guru's approach to Kalhoor and instructions to the Khalsa to come equipped with weapons. The letter is dated Katak 1, 1764 B.K., (2nd October 1707 A.D.) This letter is preserved in village of Nashaura Punua – district Amritsar.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

The wordings of Guru's letter are not readable.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru Ji

The sangat of Dhaul is my Khalsa. Guru will protect you. Recite Guru Guru and life will prosperous. There is a reward of a 'siropa' and Rs.60, 000 worth of jewellery. All works of Guru are fulfilled. We will be coming in a few days. It is my order to the Khalsa that live in harmony.

When i come to Kalhoor then Khalsa should come dressed with weapons. Send by hundi 2)) tola gold and 40 Rupees by hundi. Send the masands and if he is reluctant to come then send through a courier from the sangat.

Dated 1764 B.K. 1st of Kartik(1707 A.D.)

Observations:

1. There is mention of 'siropa' and jewellery worth of 60,000 rupees.
2. The date of the letter refers to the period when Guru was going to south with Emperor Bahadur Shah.

LETTER 30

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਖਾਰਾ ਜੋਗੁ

[ਕਤਕ ੧, ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਬਿ. ੨ ਅਕਤੂਬਰ ੧੭੦੭ ਈ.]

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਕਹਲੂਰ ਪੁਜਣ ਪਰ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ

ਸੇਗੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗੇ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗਤਿ ਖਾਰਾ ਦੀ
 ਕੁਰੂਖੇ ਸਤ ਮੇਰਾ ਪਾਲ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜੀ ਮਸ
 ਬੈਰਾ ਸਾ ਬਮੁਖ ਨਾਲਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾ ਮਾਏ ਸਿੱਖ ਪਾਏ
 ਅੰਗ ਸਨਾ ਜਗੁ ਪਯੋਕਾ ਪੁਖ ਪੁਖੀ ਇਸ ਮਪਾਈ ਤੋਂ ਕੀਸ
 ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਗੇ ਸੀ ਆਉਣ ਲਈ ਸਾਹਿਬ
 ਸਾਏ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਸੰਗਤਿ ਤਿਖਾਲ ਸੇ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਮਾਏ
 ਮੇਰੇ ਮੇਲ ਕਰਣਾ ਜਦਕੀ ਕਹਲੂਰ ਨਾ ਵਰਤਦ
 ਗਸਿਅਾ ਸਿੱਖੇ ਅਜਾ ਅਦ ਨਾ ਜਾਏ ਗਾ ਸੋ ਸੋ ਗਾ ਲੇ
 ਗਾ ੧) ਤੋਲਾ ਇਕੋ ਸੇ ਨਕੁਰ ਮਾਇ ਸਾ ਤਿਸ ਦੇ ਪੁਯੇ ਦੇ
 ਸਾਫਿ ਮਾਠੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਖਖ ਮੇਰੇ ਨਿਤੁ ਬਖਰੇ ਖਦੇ ਹੀ
 ਕਰ ਭੇਜਣੀ ਮੇਰੇ ਸੋ ਖਾਲਸੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਸਹੇ ਤਖ
 ਰਦੇ ਕੋ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਆਗੇ ਤੇ ਲੇ ਕੇ ਪੁੰਜ ਵਾਇ ਕੇ

[ਭਾਈ ਬੋਨੋ ਵਾਲਿਆਂ ਪਸ ਬਰੋਤ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼]

Hukamnama is addressed to sangat of Khara regarding Guru's meeting with Emperor Bahadur Sha and invitation to the Khalsa to come and join him. dated Katak 1 1764 B.K., 2nd October 1707 A.D. (preserved with decendants of Bhai Bhano in Braut – Uttar Pradesh)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਕਤਕ ੧, ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਬਿ.
੨ ਅਕਤੂਬਰ ੧੭੦੭ ਈ.

[ਨਿਸਾਣ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ]

੧) ...

੭੩

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਖਾਰਾ ਦੀ
ਗੁਰੂ ਰਖੈਗਾ ਸਭ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸ
ਉਰੇਗਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਨਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਆਏ ਸਿਰੋਪਾਉ
ਅਰ ਸਠ ਹਜਾਰ ਰੁਪਯੇ ਕੀ ਪੁਖਪੁਖੀ ਇਨਾਮ ਪਾਈ ਹੋਰ ਭੀ ਸ
ਭ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਦਕਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਸੀ ਭੀ ਬੋਝਿਆ ਦਿਨਾ ਮੇ
ਆਵਤੋ ਹਾ ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ
ਵਿਸੇਏ ਮੇਲ ਕਰਣਾ ਜਦ ਅਸੀ ਕਹਲੂਰ ਆਵਹ ਤਦ
ਹਥਿਆਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਜੂਰ ਆਵਣਾ ਜੋ ਆਵੈਗਾ ਜੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋ
ਵੇਗਾ ੧) ਤੋਲਾ ਇਕ ਸੋਨਾ ਵਰਮਾਇਸ ਤਿਸ ਕੇ ਰੁਪਯੇ ਬੀ
ਸ ਫਿਮਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਬਖਸੇ ਹਨਿ ਹੁਕਮ ਦੇਖਦੇ ਹੁੰਡੀ
ਕਰ ਭੇਜਣੀ ਮੇਵੜੇ ਨੇ ਰਖਣਾ ਨਾਹੀ ਜੇ ਮੇਵੜਾ ਰਹੇ ਤਾ ਖਰ
ਚ ਦੇ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋ ਆਪ ਹੀ ਭੇਜਣੇ ਹੁੰਡੀ ਕਰਾਇ ਕੇ

[ਨੋਟ : ਨੰਬਰ ੬੩ ਪਰ ਆਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪਰ ਦਿੱਤੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਹੀ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।]

LETTER 30

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Khara regarding Guru's meeting with Emperor Bahadur Shah and invitation to the Khalsa to come and join him.

The letter is dated Katak 1 1764 B.K., (2nd October 1707 A.D.)

This letter is preserved with the decendant's of Bhai Bhano in Braut – Uttar Pradesh.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

1))

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru Ji

It is the order of the Guru that the sangat of Khara will be protected by the Guru. Sangat is my Khalsa. Recite Guru Guru and life will prosperous.

There is a reward of a 'siropa' and Rs.60, 000 worth of jewellery. All works of Guru are completed with grace. We will be coming in a few days. It is my order to the Khalsa that live in harmony.

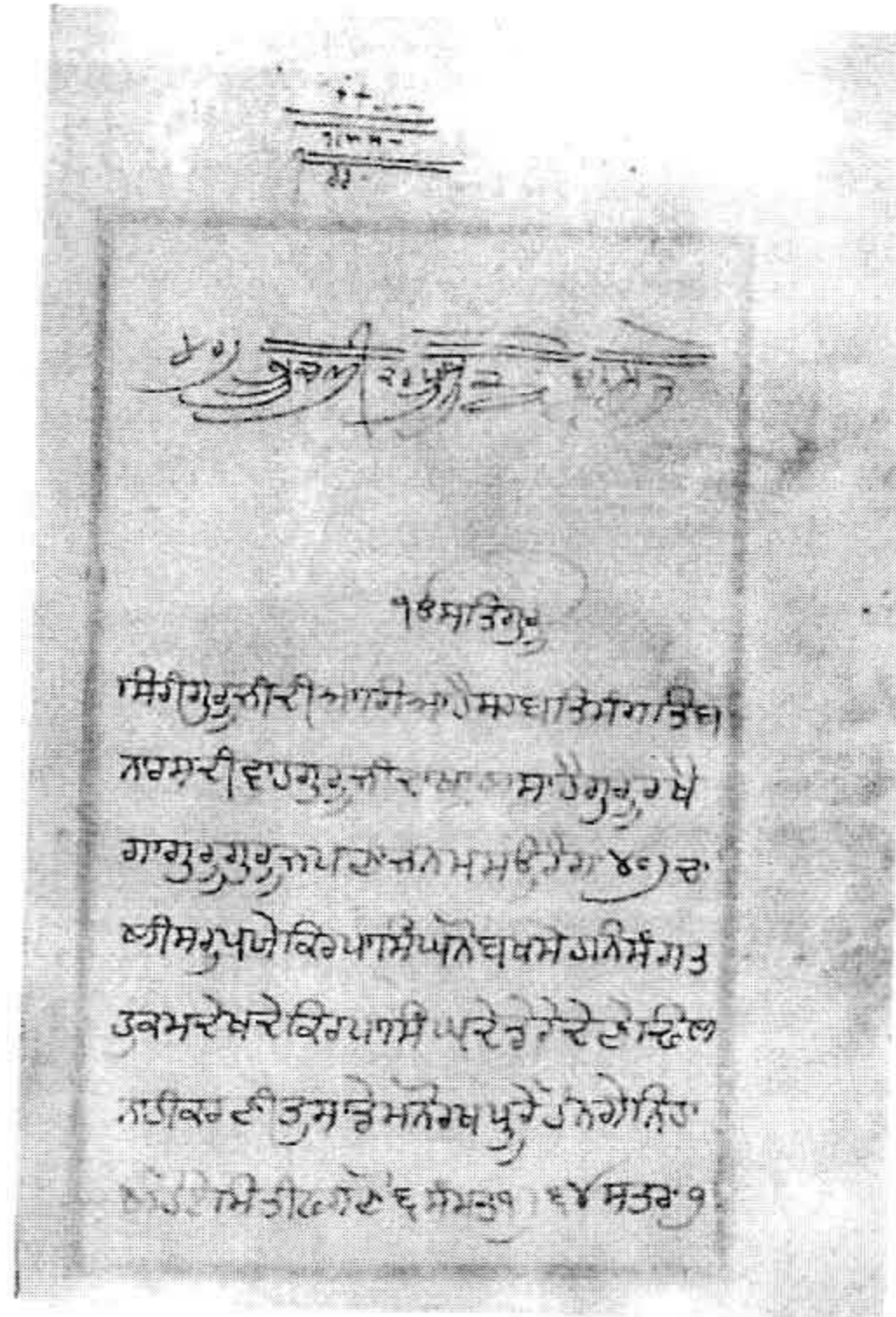
When I come to Kalhoor then Khalsa should come dressed with weapons. Send by hundi 1)) tola gold and 20 Rupees. Don't give shelter to masands and send hundi by another courier.

Observations:

1. There is no date at the end of the letter, though dates are written at the top right hand side of the letter.
2. The date and the year are the same as the last letter. Though this time it is addressed to the sangat of Khara.
3. There is also an order not to give any shelter or refuge to masands.

LETTER 31

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਜੇਗੁ
 [ਫੌਜਟ ੬, ੧੭੬੪ ਬਿ. ੩ ਫਰਵਰੀ ੧੭੦੮ ਈ.]
 "... ੪੦ ਚਾਲੀਸ ਰੁਪਯੇ ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨ
 ... ਹੁਕਮ ਦੇਖਦੇ... ਛੋਰੇ ਦੇਣੇ..."

[ਫੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤਿ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ]

Hukamnama is addressed to the sangat of Benaras regarding handing over
 40 rupees to Bhai Kirpa Singh.
 dated Fagan 6 1764 B.K., 3rd February 1708 A.D.
 (preserved in Gurudwara Bari Sangat – Benaras)

[ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦]

ਫੌਗਣ ੬, ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਬਿ.
੩ ਵਰਵਰੀ ੧੭੦੮ ਈ.

[ਨਿਸਾਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ]

੪੦) ਚਾਲੀਸ ਰੁਪਯੋ ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਖਸ਼ੇ

[ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤ]

੧੯ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਿਤਿ ਬ
ਨਾਰਸ ਦੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਰਖੇ
ਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ਜਨਮ ਸਉਦੈਗਾ ੪੦) ਚਾ
ਲੀਸ ਰੁਪਯੋ ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹਨਿ ਸੰਗਤ
ਹੁਕਮ ਦੇਖਦੇ ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੇਰੇ ਦੇਣੇ ਢਿਲ
ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਤੁਸਾਢੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਗੇ ਨਿਹਾ
ਲ ਹੋਏ ਸਿਰੀ ਫਗਣ ੬ ਸੰਮਤ ੧੭੬੪ ਸਤਰਾਂ ੭

LETTER 31

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the the sangat of Benaras regarding handing over 40 rupees to Bhai Kirpa Singh. The letter is dated Phagan 6, 1764 B.K., (3rd February 1708 A.D.) This letter is preserved in Gurudwara Bari Sangat – Benaras.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

We have given Rs.40 to Kirpa Singh.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru that the sangat of Benaras is the Khalsa of Waheguru. The Guru will protect. Recite Guru Guru and the life will prosperous. I have kept aside out Rs.40 for Kirpa Singh. Sangat should go to his place and give it to him. Do not delay. Your wishes will be fulfilled. I am pleased.

Dated 6th Phagan 1764 B.K. (1708 A.D.—7 lines).

Observations:

1. The letter is again written by the Guru en-route to south.
2. It is a very short letter of 7 lines only.

LETTER 32

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਿਰੀਗੁਰੂਨੀਉਦੀਆਗਿਆਤੋਭਈ
ਪਨਾਜਸਾਬਤਸੰਗਤਗੁਰੂਖੋਗਕਾਰ
ਸੰਗਤਕੈਰੋਅਨੰਦਪੁਰੇਆਦਣਾਆਦਯੁ
ਸੇਨਿਯਦੁਤੇਗੁਰੂਇਜੋਏਯਾਸਮੇਲਕੈ
ਆਦਣੇਆਦਗੁਸੇਨਿਗੁਰੂਖਸਮਨਕੈ
ਭਾਈ ਧਨ ਰਾਜ ਮਹਿਤਾ ਸਿੰਘੀ ਦੇ ਨਾਮ

Hukamnama is addressed to Bhai Dhanraj Mehta Sindhi regarding an invitation to come to Anandpur Sahib and bring the canons with them. (not dated)

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

(ਨੀਸਾਣ ਪਾ: ੧੦)

ਇਹ ਉਪ
 ਏ ਸੁ ਏਏਏ ਏ
 ਏ ਏ ਏ ਏ ਏ ਏ ਏ

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਉ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋ ਭਾਈ
 ਧਨ ਰਾਜ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਰਖੇਠਾ ਕਾਰ
 ਸੰਗਤ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰੇ ਆਵਣਾ ਆਵਗੁ
 ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਕੁ ਦਇ ਸੰਜੋਏ ਟੰਪਾ ਸਮੇਤ ਲੈ
 ਆਵਣੇ ਆਵਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਕੁ ਖਸਮਾਨਾ ਹੋ

ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ
 ਭਾਈ ਧਨ ਰਾਜ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਰਖੇਠਾ
 ਕਾਰ ਸੰਗਤ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਵਣਾ ਆਵਗੁ
 ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਕੁ ਦਇ ਸੰਜੋਏ ਟੰਪਾ ਸਮੇਤ ਲੈ
 ਆਵਣੇ ਆਵਗੁ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਕੁ ਖਸਮਾਨਾ ਹੋ

ਨੋਟ— ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਇਲਾਕਾ ਸਿੰਧ ਦੇ ਮਸੰਦ ਭਾਈ ਧਨ ਰਾਜ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਨ ਪਾਸ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਧਨ ਰਾਜ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਬਾਰੇ ਇਕ ਚੌਹਰਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ :

ਭਾਈ ਧਨਾ ਧੰਨ ਕੁਮ, ਧੰਨ ਕੁਮਾਰਾ ਵੰਸ ।
 ਹਮ ਨੇ ਤੋ ਸੰਭਾਨ ਹੈ, ਬਾਪੀ ਅਪਨੀ ਅੰਸ ॥

ਭਾਈ ਧਨ ਰਾਜ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਮੁੰਢਲੇ ਹਾਲ ਸਿੰਧੀ ਸਪਤਾਰਿਕ ਪੱਤ 'ਸੁਰੰਤ' ਪੁਨਾ ਜਨਵਰੀ ੧੯੬੫ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਾਦਾ ਤੋਤਾ ਮਹਿਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਕਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਵਾਰਾਂ ਗੜਾਨ ਰਤਨਾਵਲੀ ਦੀ ਯਾਰੂਵੀ ਵਾਰ (ਪਉੜੀ ੨੮) ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੁੱਧ (੧੬੨੮ ਈ.) ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਆਸਾਨੰਦ ਮਹਿਤਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਲਾਕਾ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਥਾਪਿਆ

LETTER 32

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Dhanraj Mehta Sindhi regarding an invitation to come to Anandpur Sahib and bring the canons with them. This letter is not dated.

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Ek Ongkar Satguru

Bhai Dhanraj and all sangat. Guru will protect you. Bring your offerings to Anandpur and you will be blessed. Bring two canons and you will be blessed.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

Ek Ongkar Satguru

It is the order of the Guru to Bhai Dhanraj and the sangat, Guru will protect you. Bring your offerings to Anandpur. Bring two canons and you will be blessed.

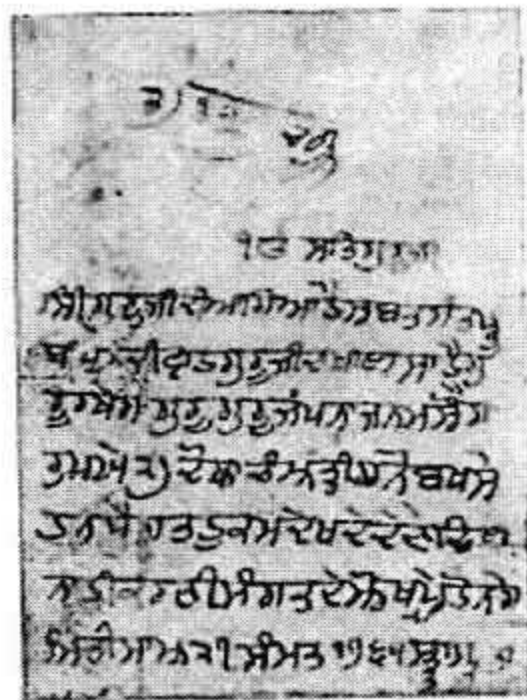
Observations:

1. This letter is preserved with the descendants of Bhai Dhanraj Mehta.
2. There is also a couplet written which is believed to be of Guru Gobind Singh Ji. Couplet reads: Bhai Dhana Dan Dhum (you are great) Dhan tumara Vansh (Great is your generation).

Humne toh santan hai, thapi apni ans.

LETTER 33

ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ)

(ਸਰਬਤਿ ਸੰਗਤਿ ਪੂਰਬੀ ਪਟਨਾ ਦੇ ਨਾਮ)

Hukamnama is addressed to sangat of Purbi Patna regarding some donations in money to be sent as soon as possible. dated 1765 B.K., 1708 A.D.

੨) ਬਾਨ ਦੇਣੇ ਚਮਨ ਨੂੰ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰ-
ਥੀ ਪਟਨਾ ਕੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਗੁ-
ਰੂ ਰਖੇਗਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਜਪਨਾ ਜਨਮ ਸੋਚੇਗਾ
ਰੁਪਯੇ ੨) ਦੋ ਬਾਨ ਚਮਨ ਤ੍ਰੀਗਰ ਨੋ ਬਖਸੇ
ਹਨ ਸੰਗਤ ਹੁਕਮ ਦੇਖਦੇ ਦੇਣੇ ਵਿਲ
ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੋਨਗੇ
ਮਿਤੀ ਸਾਮਨ ੨੧ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਸਤਰਾ ਸਤ ੭

LETTER 33

This letter was written by Guru Gobind Singh Ji to the sangat of Eastern Patna regarding some donations to be sent as soon as possible. The letter is dated 21 Sawan 1765 B.K., (1708 A.D.)

Part I

In the handwriting of Guru Gobind Singh Ji

Give 2)) bundles to Chaman.

Part II

In the handwriting of the calligrapher

It is the order of the Guru to the sangat of Eastern Patna, they are the Khalsa of Waheguru. Guru will protect them. Recite Guru Guru and life will be prosperous. We have earmarked 2)) bundles for Chaman. Sangat should give it to him without delay. Wishes of the sangat will be fulfilled.

Dated 21 Sawan 1765B.K. (1708 A.D.—7 lines).

Observations:

1. The letter refers to the period when Guru Gobind Singh Ji was going towards south with Emperor Bahadur Shah.
2. It is another short letter with an order to the sangat to deliver 2)) bundles to Chaman.

Dr. Sukhbir Singh Kapoor is a graduate of London, Glasgow, Punjab and Agra Universities. He is a Fellow of the Chartered Institute of Management Accountants (U.K.) and Chartered Association of Certified Accountants (U.K.)

Dr. Kapoor is the grandson of Late Professor Kishen Singh, the first Sikh Principal of Khalsa College Amritsar, and son of late Sardar Kulwant Singh, the Principal Executive (Secretary) of Punjab & Sind Bank. His elder brother, Jasbir Singh, has retired as the Economic Adviser, Punjab Government; and his younger brother, Dr. Dalbir Singh, is the Chairman, Central Bank of India. His only sister, Mrs. Harbir Kaur, is a first class first of her education period and was an educationist in her favourite field of Political Science.

Dr. Kapoor is the first Vice Chancellor of World Sikh University London. A scholar, writer and journalist, he has published numerous articles in English journals. He is the author of numerous books on Sikh religion and Sikh history and three books on Panjabi poetry. He is also the author of a book on Economic Theory, a book on Business Administration and two books on Financial Accounting. Dr. Kapoor is the Chief Editor of the Sikh Courier International published in London.

Mrs. Mohinder Kaur Kapoor is studying for her doctorate in Sikh religion. She is a very devoted mother and a very loving wife. She is a co-author, along with her husband, of many books on Sikh religion. She is a brilliant student.

ISBN 978-81-7010-390-5

9 788170 103905